

HRVATSKA
NARODNA
BANKA

1998



**GODIŠNJE
IZVJEŠĆE**

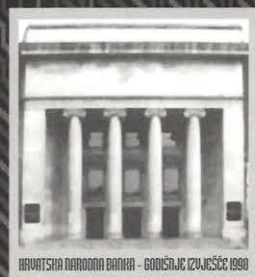
HRVATSKA NARODNA BANKA
GODIŠNJE IZVJEŠĆE 1998

SADRŽAJ

Predgovor Godišnjem izvješću Hrvatske narodne banke za 1997. godinu	7
I. Makroekonomska kretanja u 1997. godini	13
1.1. Međunarodno okruženje	15
1.1.1. Usporavanje rasta na globalnoj razini	15
1.1.2. Očuvanje stabilnosti	17
1.1.3. Globalni monetarni sustav i financijske krize na tržištima u nastajanju	18
1.1.4. Položaj tranzicijskih ekonomija u pogledu liberalizacije kapitalnih i financijskih transakcija	19
1.1.5. Uvođenje eura i utjecaj na Hrvatsku	20
1.2. Opća obilježja hrvatskog gospodarstva u 1997. godini	23
1.2.1. Gospodarska aktivnost	25
1.2.2. Ponuda novca i međunarodne pričuve	31
1.2.3. Tečaj i agregatna razina cijena	35
1.2.4. Kamatne stope	38
1.2.5. Platna bilanca	43
1.2.6. Zaposlenost i nadnice	49
1.2.7. Državni proračun	51
1.2.8. Nelikvidnost	55
II. Monetarna politika u 1997. godini	59
2.1. Monetarni i kreditni agregati	61
2.1.1. Kretanje ukupnih likvidnih sredstava	61
2.1.2. Kretanje kreditnih agregata	62
2.2. Odnosi s državom	64
2.3. Odnosi s poslovnim bankama	64
2.3.1. Dnevni kredit za premošćivanje problema tekuće nelikvidnosti	65
2.3.2. Lombardni kredit	66
2.3.3. Interventni kredit	67
2.3.4. Predsanacijski kredit	67
2.3.5. Repo aukcije	67
2.3.6. Blagajnički zapisi Hrvatske narodne banke	68
2.3.7. Obvezna pričuva	70
2.3.8. Depoziti na inozemne financijske kredite, devizne depozite i izdane garancije	70
2.4. Kamatne stope Hrvatske narodne banke	71
2.5. Intervencije na deviznom tržištu i upravljanje međunarodnim pričuvama	71
III. Međunarodni odnosi	75
3.1. Međunarodne novčarske institucije	77
3.1.1. Odnosi Republike Hrvatske s Međunarodnim monetarnim fondom (MMF)	77
3.1.2. Odnosi Republike Hrvatske s Bankom za međunarodna poravnanja (BIS)	78
3.2. Međunarodne financijske institucije	78
3.3. Suradnja Republike Hrvatske s drugim međunarodnim institucijama	79
3.4. Odnosi s inozemnim bankama	80
3.5. Platni promet s inozemstvom	81

IV. Bankovni sustav u Republici Hrvatskoj	83
4.1. Struktura bilance banaka	86
4.1.1. Struktura aktive banaka	86
4.1.2. Struktura pasive banaka	87
4.2. Jamstveni kapital banaka	87
4.3. Analiza kvalitete aktive banaka	88
4.4. Ograničenja koja smanjuju rizike poslovanja	88
4.4.1. Veliki i najveći krediti	88
4.4.2. Krediti dani osobama koje su povezane s bankom	89
4.4.3. Ukupni iznos svih kredita, drugih potraživanja i preuzimanja obveza jednog zajmoprimeca	89
4.5. Ograničenja ulaganja	89
4.6. Račun dobiti i gubitka banaka	90
4.7. Poslovanje štedionica	90
4.7.1. Struktura bilance štedionica	91
4.7.2. Struktura aktive štedionica	91
4.7.3. Struktura pasive štedionica	91
4.7.4. Jamstveni kapital štedionica	92
4.7.5. Analiza kvalitete aktive štedionica	92
4.7.6. Ograničenja koja smanjuju rizike poslovanja	92
4.7.7. Ograničenja ulaganja	93
4.7.8. Račun dobiti i gubitka štedionica	93
4.8. Nadzor i kontrola poslovanja banaka i štedionica	93
V. Poslovanje trezora	95
5.1. Kretanje gotovine	97
5.2. Prigodni novac	97
VI. Organizacija, upravljanje i ljudski potencijal	99
6.1. Savjet Hrvatske narodne banke	101
6.2. Interna kontrola	101
6.3. Organizacija i informatizacija	102
6.4. Poslovanje platnog prometa	103
6.5. Pravni poslovi	104
6.6. Kadrovi	105
6.6.1. Obrazovanje i stručno usavršavanje zaposlenih	105
6.6.2. Plaće zaposlenih	106
6.6.3. Socijalna i druga obilježja	106
VII. Financijsko izvješće: godišnji obračun HNB za 1997. godinu	107
7.1. Ostvareni prihodi	110
7.1.1. Aktivne kamate	110
7.1.2. Ostali prihodi	111
7.2. Ostvareni rashodi	111
7.2.1. Pasivne kamate	112
7.2.2. Troškovi	113
7.3. Neutrošeni dio prihoda	115
7.3.1. Trajni kapital	115
7.3.2. Fond posebne pričuve	115
7.4. Višak prihoda nad rashodima	115
Rukovodstvo i unutrašnji ustroj Hrvatske narodne banke	117
Lista banaka i štedionica	121
Statistički dodatak	131

PREDGOVOR GODIŠNEM IZVJEŠĆU HRVATSKE NARODNE BANKE ZA 1998. GODINU



HRVATSKA NARODNA BANKA - GODIŠNJE IZVJEŠĆE 1998

PREDGOVOR GODIŠNJEM IZVJEŠĆU HRVATSKE NARODNE BANKE ZA 1998. GODINU UPUĆENOM HRVATSKOM DRŽAVNOM SABORU

Veliko mi je zadovoljstvo, kao i posebna čast, visokom domu, Hrvatskom državnom saboru predložiti ovo Godišnje izvješće Hrvatske narodne banke na usvajanje. Time središnja hrvatska banka ispunjava svoju zakonsku obvezu (članak 8. Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci) izvješćivanja Hrvatskog državnog sabora o svojim aktivnostima u hrvatskom gospodarstvu te o svojem cjelokupnom poslovanju. Na sjednici održanoj 19. svibnja 1999. godine Savjet Hrvatske narodne banke utvrdio je ovo Godišnje izvješće. Kako se već uvriježilo u posljednjih nekoliko godina, u predgovoru ću prvo nastojati istaći najznačajnije odlike protekle godine s motrišta središnje banke, a zatim se osvrnuti na budućnost.

Kao guverner Hrvatske narodne banke smatram da su 1998. godinu obilježile tri grupe zbivanja. To su: 1. stanje u bankarstvu, 2. nastavak makroekonomske stabilnosti u novim okolnostima, te 3. odnos fiskalne i monetarne politike.

- ad 1) 1998. godina nije prva godina u kojoj se Hrvatska kao samostalna država susrela s problemima u bankarstvu. Čak i prije monetarnog osamostaljenja Republike Hrvatske trebalo je poduzeti mjere u bankarstvu, kao što su zamrzavanje devizne štednje te izdavanje tzv. velikih obveznica. Nakon osamostaljenja slijedila je serija sanacija banaka koja je počela 1995. godine (Slavonska banka), a nastavila se tijekom 1996. godine (kronološki, Riječka, Splitska pa Privredna banka). Ove su banke tada predstavljale oko 40 posto ukupne bilančne aktive svih banaka. Svi su ti događaji i dan-danas vrlo skupi za porezne obveznike. No u to je vrijeme postojalo u javnosti shvaćanje da se radi o "naslijeđu socijalizma", odnosno o "cijeni koju treba platiti za izlazak iz Jugoslavije", ukratko, o nečemu što je bilo nužno da se raskine s prošlošću, a ne o pogreškama nastalim u samostalnoj Hrvatskoj. Valja naglasiti da su sve te banke danas ili privatizirane (Slavonska), ili je proces privatizacije u tijeku.*

No, kriza Dubrovačke banke koja je počela u rano proljeće 1998. godine, zatim posebno kriza Glumina banke, a nažalost kasnije još nekih manjih i srednjih privatnih banaka, u javnosti su shvaćene potpuno drugačije. Te krize neprijeporno imaju svoju suvremenu i financijsko-gospodarsku i političku dimenziju. Stoga cijelu 1998. godinu možemo okarakterizirati kao godinu u kojoj je bilo najviše govora upravo o teškoćama u bankarstvu, i to s različitih gledišta.

Prvenstvene uzroke krize u novonastalim bankama valja tražiti u pogrešnoj poslovnoj strategiji koja se ogledala u prebrzom rastu aktive uz previsoke pasivne kamate, nedovoljnim pričuvama likvidnosti i posuđivanju uskim skupinama povezanih poduzeća koja te kredite nisu vraćala.

Hrvatska je narodna banka više puta isticala tezu da je jezgra hrvatskog bankarstva zdrava (koliko su zdrave banke svugdje u svijetu). Činjenicu da je jezgra bankarstva zdrava potkrepljuju nabrojane mjere što ih je država poduzela za rješavanje starih problema. Najbolji je način izlaska iz teškoća s kojima se suočavamo u 1998. i 1999. godini njihovo odlučno rješavanje, a ne odlaganje za neka druga vremena. Stoga je u 1999. godini, na temelju novog institucionalnog okvira (Zakon o bankama, NN 161/98), HNB predložila, a sudovi pribavili otvaranje stečajnog postupka nad šest depozitnih institucija. One su zajedno koncem 1998. godine imale bilančnu sumu od 7 posto vrijednosti ukupne aktive. Isto tako valja istaći da

su ne samo zemlje u tranziciji, već i razvijene zemlje često suočene s poteškoćama u bankarstvu. Ergo, njih je nemoguće izbjeći, ali ih treba rješavati na vrijeme i odlučno. To je ključ stabilnog sustava u budućnosti.

- ad 2) Tijekom 1998. godine, pete uzastopne godine, zadržana je ne samo unutarnja, već i vanjska stabilnost gospodarstva, što je od izuzetnog značenja.*

Temeljna je gospodarska odlika 1997. godine bila visok deficit na tekućem računu bilance plaćanja, koji je dosegao 12,2 posto BDP-a. Stoga je 1998. ekonomska politika bila orijentirana prvenstveno na to da se takav neodrživi deficit smanji. I u tome se uspjelo, tako da je deficit, kao udio u BDP-u, smanjen za čak pet postotaka, što je bez dvojbe vrlo snažna prilagodba. U apsolutnom je iznosu deficit 1998. godine iznosio 1,5 milijardi dolara ili 7,3 posto BDP-a. Na to je značajno smanjenje prvenstveno utjecalo snažno kočenje domaće potražnje, koja je bila glavni generator visokog deficita. Za 1998. valja naglasiti da je došlo i do promjene na računu financijskih transakcija u bilanci plaćanja. Znatno su povećana izravna ulaganja, koja su iznosila 763 milijuna USD i bila tri puta veća nego 1997. godine. No, vanjski krediti, iako prepolovljeni prema rekordnoj 1997. godini, ostali su temeljni oblik financiranja deficita na tekućem računu bilance plaćanja. 1998. godina je pokazala kako je dinamiziranje izvoza (robnog i nerobnog), uz veća izravna ulaganja predstavljalo jedini put dugoročnog i održivog prosperiteta hrvatskog gospodarstva.

U 1998. godini nastavljena je stabilnost tečaja domaće valute - kune. Valja reći da je potkraj godine došlo do pritiska na domaću valutu, koji su se odrazili češćim i obilnijim intervencijama središnje banke na deviznom tržištu (uglavnom prodajama deviza), te deprecijacijom u odnosu na njemačku marku. Deprecijacija je tijekom 1998. godine iznosila 6 posto (što je u svim međunarodnim usporedbama minimalno), no valja naglasiti kako je veći dio toga ostvaren u posljednjem dijelu godine. Deprecijacija kune se je nastavila i početkom 1999. godine (za dodatnih oko 4 posto), no od ožujka je tečaj ponovno stabilan prema njemačkoj marki. HNB je morala intervenirati kako ne bi došlo do pretjerane deprecijacije potaknute psihološkim čimbenicima.

Usprkos intervencijama, međunarodne su pričuve HNB-a (uzimajući u obzir i neto učinke međuvalutarnih promjena) tijekom 1998. godine povećane za 276,5 milijuna USD (što je, nota bene, više od porasta u 1997. godini), na razinu od 2,8 milijardi USD koncem 1998.

Tijekom te godine zabilježena je inflacija (mjerena cijenama na malo) iznosila 5,7 posto, što je nešto više nego u razdoblju od 1994. do 1997. godine. Taj je porast prvenstveno uzrokovan jednokratnim učinkom promjena relativnih cijena uvođenjem poreza na dodanu vrijednost početkom 1998. godine. Treba reći da smo tijekom pet godina zadržali laskavi epitet zemlje u tranziciji s najnižom inflacijom.

1998. godina ostat će zapamćena kao godina usporavanja stope rasta bruto domaćeg proizvoda. Nakon razdoblja od 1994. do 1997. godine, kada je BDP rastao od 5,9 posto do 6,8 posto (što je u međunarodnim usporedbama vrlo visoka stopa), dolazi do smanjenja rasta na 2,7 posto. Valja istaći da je rast BDP-a ostvaren u prva tri tromjesečja, a da je do njegova pada došlo u četvrtom tromjesečju.

U 1998. godini nezaposlenost je ostala jedan od temeljnih problema, koji ima i ozbiljne socijalne posljedice. Tako je ona nastavila rasti pa se koncem 1998. godine broj registriranih nezaposlenih osoba (uza sve ograde koje taj podatak sa sobom nosi) popeo na preko 300 tisuća. No, usprkos visokoj nezaposlenosti, prosječna je nominalna neto plaća nastavila rasti. Tijekom 1998. godine iznosila je 2.649 kuna, što

znači da je porasla gotovo 13 posto prema 1997. godini. Imajući na umu brzi rast plaća od 1994. godine, valjat će ozbiljno razmotriti održivost te dinamike rasta u skoroj budućnosti, kao i njezin utjecaj na konkurentnost brvatskog gospodarstva.

Novčana kretanja u 1998. godini razlikuju se od dosadašnjih godina novčane samostalnosti, posebice onih nakon uvođenja Stabilizacijskog programa. Došlo je do značajno sporijeg rasta svih novčanih agregata, a neki su i nominalno smanjeni. Novčana masa, koja je 1997. godine rasla po stopi od 21 posto (a 1995. i 1996. godine po stopama od 25 i 38 posto), zabilježila je u 1998. godini smanjenje od 1,5 posto. I primarni je novac, agregat na koji središnja banka ima najviše utjecaja, tijekom 1998. smanjen na prosinačkoj razini za 3,8 posto. Jedino je najširi novčani agregat, tzv. M4 (koji pored kunskih uključuje i devizne depozite) zabilježio rast, ali znatno sporiji od dosadašnjeg. U 1996. godini M4 je povećan za 49 posto, 1997. za 38 posto, a 1998. godine samo za 12 posto, tako da je koncem 1998. godine iznosio 56,6 milijardi kuna.

Moguće je razlučiti četiri međusobno povezana razloga usporavanju rasta novčanih agregata. Prvo, došlo je do definitivnog prestanka repatrijacije deviza iz inozemstva na domaće devizne račune građana. Drugo, smanjena je transakcijska potražnja za novcem kao posljedica usporavanja gospodarske aktivnosti. Treće, dva razdoblja deprecijacije kune utjecala su na smanjenje potražnje za domaćim novcem, i četvrto, pojave nelikvidnosti (višemjesečne blokade računa) i nesolventnosti kod određenog broja banaka djelovale su kao šok koji je utjecao na ponašanje gospodarskih subjekata.

U 1998. godini smanjen je eksplozivan rast plasmana banaka iz 1997. godine s 44 posto (kreditni stanovništvu su udvostručeni) na još uvijek vrlo visokih 22 posto. Pored mjera zaoštavanja domaće politike, na to je sigurno utjecalo i drugačije međunarodno okruženje, tj. mogućnosti inozemnog zaduženja, koje je u 1998. godini bilo znatno nepovoljnije nego 1997. Na to je dobrim dijelom utjecalo širenje Azijske financijske krize, kako na Europu (posebice Rusiju) tako i na Latinsku Ameriku. Ulagачi su povećali oprez. Prema procjenama BIS-a, zapadne su banke s tržišta u nastajanju (bez Rusije) nakon Ruske krize povukle oko 17 milijardi USD.

Kamatne stope tijekom 1998. godine nisu nastavile očekivani trend smanjenja. Visoka razina kamatnih stopa, te visoka razlika aktivnih i pasivnih kamatnih stopa, sigurno predstavljaju značajne probleme u brvatskom gospodarstvu. Teško je reći što je reprezentativna kamatna stopa, no spomenimo da je prosječna aktivna kamatna stopa poslovnih banaka tijekom 1998. godine varirala na razini od oko 15 posto.

U svezi s razinom kamata dao bih tri komentara. Prvo, navedena razina je jamačno visoka, ali ne i neuobičajena u svijetu. Tako niz zemalja s tržištima u nastajanju bilježi razinu realnih kamatnih stopa oko, ili iznad, 10 posto, pa tako i Hrvatska. U Aziji su to: Koreja, Indonezija, Tajland, u zemljama Latinske Amerike: Argentina, Čile, Meksiko, a u tranzicijskim zemljama: Poljska i Slovačka, kao i neke druge. Drugo što valja naglasiti kod kamatnih stopa jest to da njihov razinu nije moguće smanjiti ekspanzivnom novčanom politikom, kako se ponekada predlaže. Uzroci su visokih kamatnih stopa izvan djelokruga novčane politike. Njih prvenstveno valja tražiti u strukturnim problemima u gospodarstvu, visokoj premiji rizika, i to kako sustava tako i kreditnog rizika koji je uključen u cijenu novca, zatim u problemima u bankama, neadekvatnoj kreditnoj politici banaka, skupim izvorima sredstava, te segmentiranosti i nerazvijenosti financijskih tržišta u Hrvatskoj. Treće, kamatna je stopa cijena novca koja se slobodno formira na tržištu kredita. Drugim riječima, kredit nije kazna, već poslovan i ugovoran odnos dviju strana koje su se dogovorile o cijeni transakcije i to temeljem odnosa ponude i potražnje.

ad 3) Novčanu je politiku nemoguće promatrati izdvojenu od ostalih gospodarskih politika, posebice fiskalne, s kojom ona redovito čini zajedničku cjelinu. Prikaz odnosa politika počnimo s činjenicom da je HNB tijekom 1998. godine odobrila nekoliko kratkoročnih kredita proračunu koji su vraćani postupno tijekom godine, da bi u potpunosti bili podmireni koncem godine. Cijelo to vrijeme je zaduženost države kod središnje banke bila znatno manja od one zakonski maksimalno dozvoljene.

Za makroekonomsku stabilnost vrlo je bitno da je u proteklih pet godina središnji proračun bilježio ili višak (1994. i 1998. godine) ili vrlo mali manjak (1995-1997. godine). Cijelo to vrijeme izvanproračunski su fondovi bilježili deficit koji je strukturne naravi i tim će se problemom trebati baviti kroz dulje vrijeme.

1998. godinu obilježiti će barem dva fiskalna događaja. Prvi i najvažniji jest uvođenje poreza na dodanu vrijednost, a drugi je rebalans proračuna u lipnju 1998. godine. Veći od očekivanih, pribodi od PDV-a omogućili su u 1998. godini proračunski višak. No, kao negativno valja istaknuti vrlo visoku razinu državne potrošnje. Ona je u 1998. godini bila povećana za 30 posto u odnosu na 1997. godinu, što daje vrlo visok jednogodišnji rast udjela u BDP-u. Mora se navesti da državni proračun raste od 1995. godine, te je u te četiri godine povećan za 57 posto. Kako i izvanproračunski fondovi rastu, opterećenje gospodarstva državnim potrošnjom vrlo je veliko. Udio se rashoda konsolidirane središnje države u pet godina povećao s 41 posto na gotovo 50 posto, što je vrlo visok udio s obzirom na dostignuti stupanj razvitka. Naravno, pred hrvatskom su državom u proteklom razdoblju bili visoki, izuzetni izdaci. Valjalo je financirati: osamostaljenje, rat, brojne prognanike i izbjeglice, obnovu, tranziciju itd. No, iako je pitanje razine državne potrošnje pitanje javnog izbora (o svakom proračunu glasuje Sabor), ovdje se želi upozoriti na to da visoka razina potrošnje ima negativan utjecaj na cjelokupno gospodarstvo, uključivši i konkurentnu sposobnost našeg izvoza, a on je ključ dugoročnog rasta.

Na to treba dodati i činjenicu da se u 1998. godini izmijenio i trend odnosa poslovnih banaka i središnje banke (monetarni sektor) prema državi. Otkada postoji usporediva statistika (od 1993. godine), konstantno bilježimo vrlo pozitivnu činjenicu da se neto potraživanja monetarnog sektora (dakle potraživanja umanjena za obveze prema državi - depozite) stalno smanjuju: s 19 milijardi kuna u prosincu 1993. na oko 6,2 milijarde (na trećinu) u ožujku 1998. godine. Tijekom dva sljedeća tromjesečja potraživanja stagniraju, a od rujna 1998. dolazi do zaokreta u tom trendu. Točno je da je neto zaduženost države koncem 1998. bila približno na istoj razini kao i koncem 1997. godine (nešto preko 7 milijardi), ali u uzlaznom trendu. Taj je rast nastavljen i početkom 1999. godine, što dovodi do "istiskivanja" privatnog sektora.

Na što će se Hrvatska narodna banka posebno usmjeriti u bližoj i daljnjoj budućnosti? Nekih posebnih iznenađenja nema niti ih treba biti. Središnje banke po prirodi svog posla trebaju biti konzervativne ustanove, a naše su temeljne zadaće zapisane u Ustavu i Zakonu o Hrvatskoj narodnoj banci. No, ovdje bih želio posebno istaći slijedeće ciljeve odnosno politike: 1., politiku jačanja financijske stabilnosti (posebice nadzor nad bankama), 2., politiku nastavka makroekonomske stabilnosti, te 3., politiku što bržeg uključivanja u svjetske gospodarske integracije.

ad 1) Nema dvojbe da je danas u svijetu pitanje financijske stabilnosti pojedinih zemalja, pa i cijelog svjetskog sustava, od primarne važnosti. Bankarsko posredovanje predstavlja samo dio, doduše u Hrvatskoj najznačajniji dio, ukupnog financijskog posredovanja. Već je istaknuto da su problemi u bankarstvu vrlo skupi i to kako za proračun, tako i za izgubljene mogućnosti rasta. Stoga svaka država, smatrajući da se radi o javnom dobru, povjerava nekoj državnoj instituciji nadzor nad bankama,

nastojeci time povećati stabilnost sustava. No, taj zadatak nije nimalo lak. Naime, rizik je nešto što je inherentno tržištu i što je nemoguće u potpunosti eliminirati. A kada bi i bilo moguće, to sigurno ne bi bilo dobro niti učinkovito. Tako je i u bankarstvu. Nema međutim dvojbe da nam je potreban jači i učinkovitiji nadzor nad bankama da bismo u budućnosti smanjili rizike propasti banaka. Ali istovremeno valja upozoriti na opasnost od pretjerane regulacije. Svaka regulacija ima svoj trošak. Nemoguće je precizno definirati razdjelnicu između želje za smanjenjem rizika i troška pretjerane regulacije. Ona je ovisna kako o pojedinoj zemlji, tako i o trenutku.

Smatram potrebitim istaći kako je pitanje stabilnosti banaka vrlo složeno i sadrži barem tri elementa: tržišnu disciplinu, učinkovito upravljanje poduzećem-bankom te učinkovitu regulaciju i nadzor. Ako samo jedan od tih elemenata nedostaje, stabilnost će biti poremećena. I stoga, iako Hrvatska narodna banka pribivaća svoj dio odgovornosti glede nadzora banaka, ne smije se zanemariti ograničenost njene uloge u tome. Usporedba s prometom to može slikovito prikazati. Da bi netko vozio automobil, mora dobiti vozačku dozvolu (u našem slučaju, odobrenje za rad banke). Za vožnju postoje unaprijed utvrđena pravila (Zakon o bankama i podzakonski propisi), a očekuje se da ih se svaki vozač pridržava. Postoji i prometna policija koja kontrolira pridržavaju li se vozači pravila (nadzor nad bankama). No, svaki vozač samostalno donosi niz odluka; on je taj koji u svojim rukama drži volan, a kontrolira i gas i kočnicu. Tako i uprave banaka samostalno donose poslovne odluke. Nažalost, baš kao i u prometu, krše se propisi i događaju se nezgode, što zbog neznanja i nepažnje, što namjerno. Valja shvatiti da nadzor nad bankama može utjecati na poštene uprave banaka. Svjesne krađe s predumišljajem nemoguće je spriječiti. No da bi se smanjio problem moralnog hazarda (teško je razlikovati je li propast neke banke namjerna, ili joj je uzrok krađa, ili pak stjecaj okolnosti), mora postojati učinkovito pravosuđe koje će kažnjavati one koji svjesno krše propise. Bez cjelokupnog institucionalnog okvira i učinkovitih institucija pravne države nije moguće govoriti o stabilnom bankarstvu.

U Hrvatskoj su narodnoj banci učinjeni veliki naponi na jačanju funkcije nadzora, a valja reći da će to i u budućnosti biti primarni strateški zadatak. Postoji srednjoročni plan razvitka te funkcije, no njega nije moguće realizirati preko noći.

- ad 2) *Inflacija u svojoj suštini nije ništa drugo doli prijevara. Stoga se HNB i dalje mora ograničiti na svoj temeljni posao – na čuvanje stabilnosti. U tom kontekstu posebno želim istaći opasnost da se novčanoj politici dade previše zadataka, odnosno da joj se nastoje nametnuti ciljevi koje ona ne može postići. Često se tako čuju mišljenja kako bi novčanom politikom trebalo potaći gospodarski rast, smanjiti nezaposlenost, riješiti pitanja strukturnog prilagodbavanja poduzeća, riješiti pitanje neurednosti plaćanja dugova (što se ponekada zove nelikvidnost) itd.*

Ponovimo poznatu tezu da je novčana politika ograničena dometa i globalnim makroekonomskim mjerama nije moguće rješavati strukturne probleme u gospodarstvu. Kada bi se novčanu politiku željelo zloupotrijebiti, tada bi bilo moguće samo tiskanjem novca i poticanjem inflacije stvoriti kratkoročnu iluziju stvaranja nominalnih vrijednosti – rast plaća za koje se može kupiti sve manje i manje realnih dobara – pri čemu bi cijena koja se za to mora platiti u srednjem roku bila vrlo visoka.

No, na makroekonomsku stabilnost ne utječe samo pitanje odnosa fiskalne i monetarne politike. Na nju isto tako utječe uredno podmirenje svih obveza (financijska disciplina) te borba protiv mita i korupcije, koji imaju svoju visoku cijenu u gospodarstvu u pogledu gubitka stope rasta.

ad 3) Bez ubrzanе integracije u svijet neće biti boljitka za Hrvatsku. Nažalost, još nismo članica Svjetske trgovinske organizacije, niti CEFTE, a rokovi udruživanja u Europsku uniju potpuna su nepoznanica. S EU-om nemamo niti Ugovor o suradnji (Cooperation agreement). U takvom je okruženju vrlo teško povećavati izvoz, jer smo u startu manje konkurentni od onih koji su članovi tih zajednica. Stoga je Hrvatska, nažalost, jedna od rijetkih tranzicijskih zemalja koja je od 1993. godine smanjila svoj udio na tržištima Europske unije, a robni se izvoz u posljednjih pet godina zadržao na gotovo istoj razini. To je cijena ne-članstva u navedenim asocijacijama, kao i ponekad stvarane negativne klime prema izravnim stranim ulaganjima u Hrvatsku.

Dok se te činjenice, kontrola kojih je izvan središnje banke, a često i izvan Hrvatske, ne izmijene, ne ostaje nam drugo doli: pratiti zbivanja u našem okruženju, prilagođavati se trendovima u svijetu, nastaviti voditi politiku makroekonomske stabilnosti, povećati transparentnost i biti strpljivi. Valja biti svjestan toga da živimo u globaliziranom i međuzavisnom svijetu.

Evo i primjera. Nema nikakve dvojbe da je uvođenje eura - zajedničke valute 11 zemalja Europske unije najznačajniji financijski događaj u posljednjih pedeset godina svjetske financijske povijesti. On je na zoran način pokazao da iako sve zemlje koriste novac, nema razloga da svaka zemlja mora koristiti isključivo svoj novac, niti je nužno da svaki "domaći" proizvođač novca mora biti monopolist i da samo njegov novac bude priznat. U našim je okolnostima hrvatski novac ne samo značajan instrument gospodarske politike, već i simbol državne suverenosti i samostalnosti. Upravo nam je ta novčana samostalnost omogućila ostvarenje makroekonomske stabilnosti. No, svijet je dinamičan, a stajanje na mjestu može biti ravno propasti. Stoga i Hrvatska mora u budućnosti imati pozitivan stav prema euru.

Na kraju, nadam se da će uvaženim zastupnicima Hrvatskog državnog sabora, kao i svima zainteresiranim za aktivnost središnje hrvatske banke, ovo godišnje izvješće biti zanimljivo i poticajno za promicanje budućeg gospodarskog razvitka Lijepe naše. A u tome možemo uspjeti samo zajedničkim naporima.

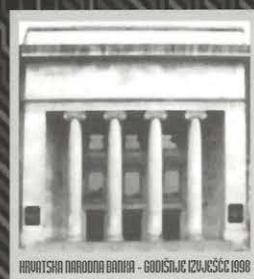


prof. dr. Marko Škreb
Guverner Hrvatske narodne banke i
Predsjednik Savjeta Hrvatske narodne banke

U Zagrebu, 31. svibnja 1999.

1

MAKROEKONOMSKA KRETANJA U 1998. GODINI



HRVATSKA NARODNA BANKA - GODIŠNJAK IZUJESĆE 1998

I.I.

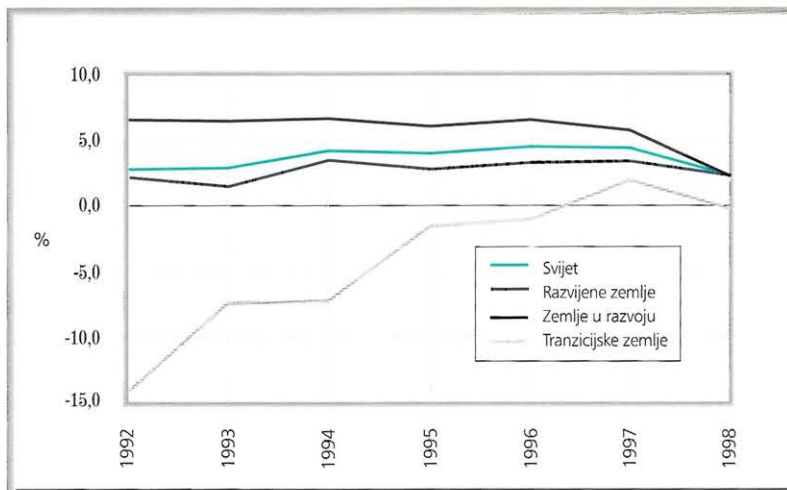
Međunarodno okruženje

1.1.1.

Usporavanje rasta na globalnoj razini

Međunarodno gospodarsko okruženje nije pogodovalo povećanju stope rasta tijekom 1998. godine, premda ova konstatacija ima različite implikacije za pojedine segmente svjetske ekonomije. Očekivana stopa rasta tijekom 1998. godine nekoliko je puta korigirana nadolje, a konsenzus¹ s kraja godine ukazuje na realan rast od otprilike dva posto na svjetskoj razini. Početkom godine najviše je na usporavanje svjetske stope rasta djelovala recesija izazvana produljenjem istočnoazijske financijske krize tržišta u nastajanju koja je tijekom godine još produbljena. Usporavanje ekonomske aktivnosti u Japanu u tim je uvjetima nastavljeno² (istočna Azija per saldo predstavlja značajnog neto-uvoznika japanske robe), unatoč pokušajima nositelja ekonomske politike da se politikom stimuliranja domaće potražnje suzbiju recesijske tendencije koje su takvim okruženjem pojačane.

Slika I.I.
OČEKIVANE STOPE RASTA
REALNOG BDP-a TIJEKOM
1998. GODINE,
postotak rasta u odnosu
na prethodnu godinu



Daljnji recesijski pritisak nastao je tijekom kolovoza kada je izbijanje krize u Rusiji dovelo do dodatnog pogoršanja izgleda za rast na mnogim tržištima u nastajanju, a posebno na dio europskih tranzicijskih ekonomija i na Latinsku Ameriku. Kriza u Rusiji utjecala je na otežanje uvjeta zaduživanja tih ekonomija na međunarodnim financijskim tržištima, a došlo je i do "bijega" investitora iz vrijednosnih papira tržišta u nastajanju. Rast volumena svjetske trgovine tijekom 1998. godine pogoršan je u usporedbi s 1997. godinom, a izvozne su cijene roba na svjetskom tržištu u cjelini dodatno snižene, posebice nafte i nekih drugih predominantno izvoznih dobara zemalja u razvoju. Premda posljedice variraju od slučaja do slučaja, uzevši sve u obzir može se općenito govoriti o kratkoročnom pogoršanju uvjeta za razvoj tržišta u nastajanju.

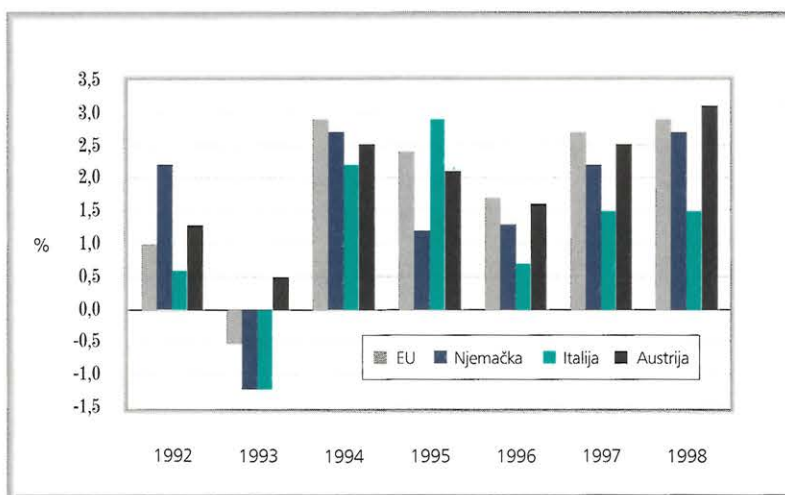
Unatoč ovdje opisanim nepovoljnim trendovima, gospodarski rast razvijenih zemalja (osim Japana) uglavnom se nastavio na zadovoljavajućoj razini. Na području Europske unije došlo je do značajnijeg usporavanja rasta jedino u Velikoj Britaniji (s 3,4 posto u 1997. godini, na 2,7 posto u 1998. godini)² dok je u ekonomskoj aktivnosti u kontinentalnoj Europi i dalje nastavljen trend povećanja rasta započet prošle godine, pa otuda i ostvareni očekivani realni rast od 2,9 posto za EU u cjelini tijekom 1998. godine. Anketna istraživanja i prethodeći indikatori ukazuju na

1 World Economic Outlook, October 1998, IMF, Tablica 2.1, str. 20.

2 Main Economic Indicators, April 1999, OECD, tablica "Gross Domestic Product", str. 215.

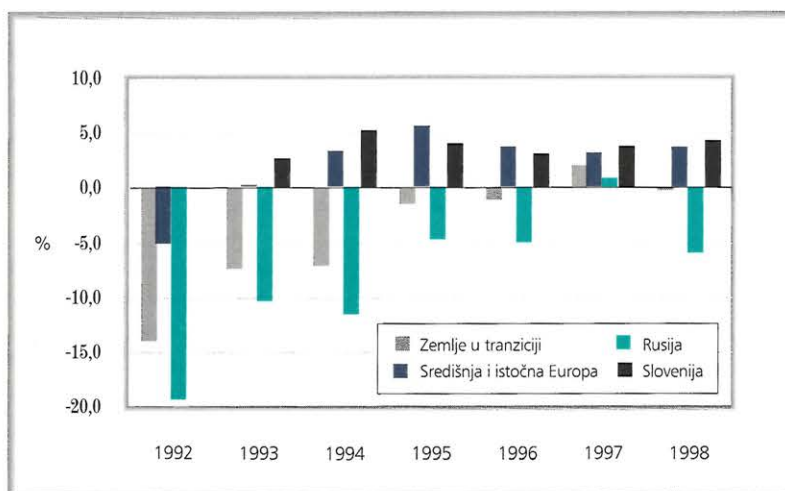
to da je izgledan daljnji nastavak rasta u kratkom roku. Sa stajališta konjunktura u Republici Hrvatskoj posebno je bilo značajno ubrzanje stopa rasta tijekom 1998. godine za zemlje koje su naši glavni vanjskotrgovinski partneri: za Njemačku to iznosi 2,7 posto (2,2 posto u 1997. godini); za Italiju 1,5 posto (kao i u 1997. godini); i za Austriju 3,1 posto (2,5 posto u 1997. godini). No, čini se da bi u srednjem roku – počevši od 1999. godine – mogao biti nešto izraženiji negativan efekt prilagođavanja potražnje na tržištima u nastajanju, što bi se trebalo ogledati u usporavanju stopa realnog rasta i ovih europskih ekonomija.

Slika I.2.
STOPE RASTA REALNOG
BDP-a U EU,
postotak promjene realnog
BDP-a u odnosu na prethodnu
godinu



Kriza u Rusiji – zbog velikog relativnog udjela ruske ekonomije u agregatu – čini jako nejasnima zbivanja u ostalim tranzicijskim ekonomijama. U zemljama središnje i istočne Europe (isključujući Bjelorusiju i Ukrajinu) očekivani rast iznosio je 3,7 posto, što predstavlja značajno ubrzanje rasta u odnosu na prethodnu godinu. Očito je da povećana orijentiranost ovih ekonomija na tržišta EU povoljno utječe na njihovu otpornost na vanjske poremećaje, pa se zbivanja u Rusiji (gdje je očekivani pad BDP-a u 1998. godini oko 6 posto) “prigušuju” kroz kontinuiranu konjunkturu EU. Najznačajniji vanjskotrgovinski partner Republike Hrvatske u ovoj skupini ekonomija – Republika Slovenija – zabilježila je tijekom 1998. godine rast od 4,4 posto (3,8 posto u 1997. godini), što znači da je okruženje za daljnji razvoj međusobne vanjskotrgovinske razmjene povoljno.

Slika I.3.
RAST REALNOG BDP-a U
ZEMLJAMA U TRANZICIJI,
postotak promjene realnog
BDP-a u odnosu na prethodnu
godinu

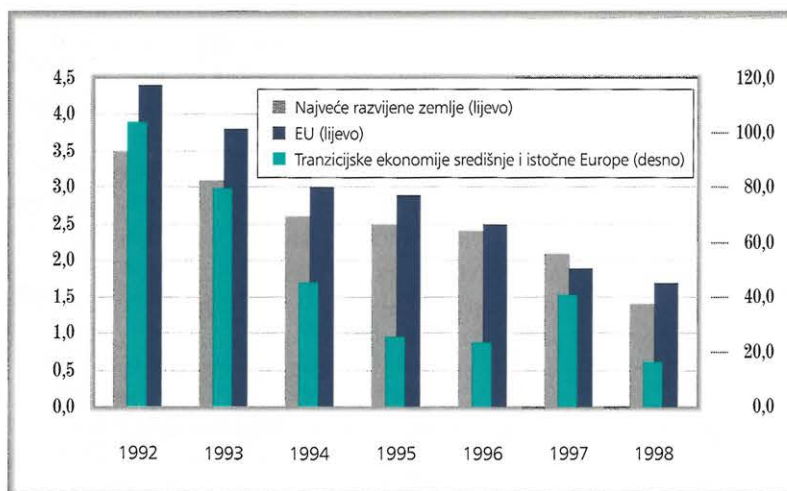


1.1.2.

Očuvanje stabilnosti

Nastavak ubrzavanja rasta na području razvijenih ekonomija tijekom 1998. godine nije u okruženju pada cijena roba na svjetskim tržištima i rastuće financijske nestabilnosti nekih tržišta u nastajanju utjecao na ubrzanje agregatnog rasta cijena. Štoviše, inflacija je u najvećim razvijenim zemljama³ nastavila padati, pa je agregatno iznosila 1,4 posto tijekom 1998. godine (2,1 posto u 1997. godini). Dodatan je čimbenik djelovanja u tom smjeru i pozitivna razlika između razine potencijalnog i aktualnog društvenog bruto-proizvoda kod najvećeg dijela razvijenih zemalja (osim SAD-a gdje je razlika negativna), što zapravo znači da na područjima ovih ekonomija još ima prostora za ubrzanje realnog rasta bez inflatornih posljedica. Na razini skupine glavnih razvijenih zemalja ova je razlika malo povećana u 1998. godini u odnosu na 1997. godinu (s 1,1 posto na 1,3 posto potencijalnog proizvoda⁴) zbog očekivanog porasta razlike u Japanu. Čini se da objavljeni podaci o nezaposlenosti u razvijenim ekonomijama podržavaju prethodni zaključak o daljnjim mogućnostima neinflatornog rasta, jer je razina nezaposlenosti praktično ostala nepromijenjena na razini skupine u odnosu na prethodnu godinu, odnosno došlo je do malog pada nezaposlenosti (sa 7,1 posto u 1997. godini, na 6,9 posto u 1998. godini).

Slika 1.4.
INFLACIJA U SVIJETU TIJEKOM
1998. GODINE,
promjene u postotcima u
odnosu na prethodnu godinu



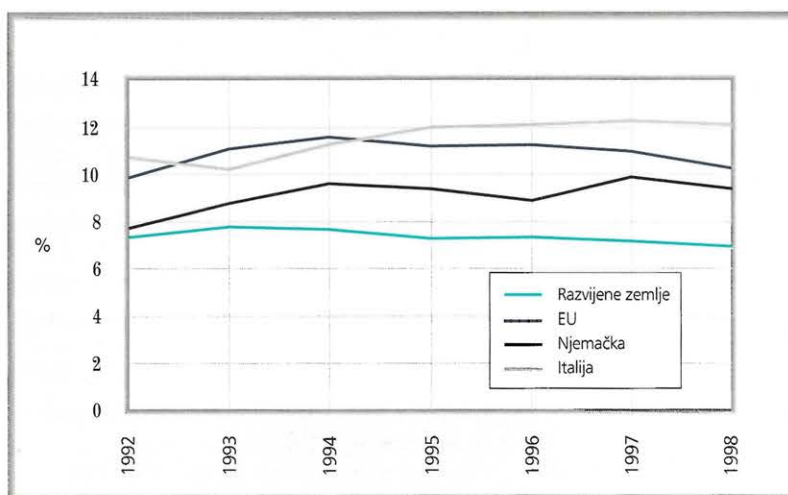
EU je u pogledu održavanja stabilnosti tijekom 1998. godine bila na razini prosjeka razvijenih zemalja – inflacija je iznosila 1,7 posto, što je manje nego u 1997. godini kada je inflacija agregatno iznosila 1,9 posto. Razlika između potencijalnog i aktualnog društvenog bruto-proizvoda smanjena je u glavnih europskih ekonomija koje su najznačajniji vanjskotrgovinski partneri Republike Hrvatske, pa je tako u Njemačkoj iznosila 2,6 posto (3,1 posto 1997. godine) i u Italiji 2,1 posto (2,3 posto 1997. godine). Inflacija je u ovim ekonomijama bila ispod prosjeka EU za 1998. godinu prateći opći trend pada tijekom godine, pa je u Njemačkoj iznosila 1 posto (1,8 posto 1997. godine), u Italiji 1,7 posto (isto kao 1997. godine) i u Austriji 0,9 posto (1,3 posto 1997. godine). Sličan obrazac promjena vrijedi i za kretanje standardizirane stope nezaposlenosti koja je u Njemačkoj smanjena tijekom 1998. godine (na 9,4 posto), dok je uglavnom nepromijenjenom ostala u Austriji i u Italiji (4,4 posto i 12,1 posto⁵).

³ Ovdje se misli na sedam najvećih OECD zemalja.

⁴ Prema WEO, IMF, October 1998.

⁵ Posljednji raspoloživ podatak objavljen je za treće tromjesečje 1998. godine: 12,3%; podaci za prva dva tromjesečja kretali su se od 12,1% do 12,3%, tako da razina promjene ne može biti značajna.

Slika 1.5.
NEZAPOSLENOST U SVIJETU
TIJEKOM 1998. GODINE



1.1.3.

Globalni monetarni sustav i financijske krize na tržištima u nastajanju

Nastavak financijske krize u istočnoj Aziji tijekom 1998. godine (tj. u Indoneziji, Južnoj Koreji, Tajlandu i Maleziji) uglavnom je utjecao na usporavanje regionalnog rasta pa su stoga zemlje s najizraženijim vezama s tim ekonomijama zabilježile najviše nepovoljnih efekata po vlastiti rast – Hong Kong, Kina, Tajvan, Singapur, Vijetnam i Japan. Ipak, nepovoljni efekti nisu bili tako izraženi kao tijekom meksičke krize 1995. godine. U MMF-u procjenjuju da je tijekom 1998. godine u četiri navedene ekonomije došlo do opadanja realnog društvenog bruto-proizvoda za oko 8,7 posto. Situacija u Rusiji – koja je od kolovoza 1998. godine postala, umjesto istočne Azije, središte financijske krize – odražava djelomično efekte “zaraze” iz istočne Azije, no ona je isto tako rezultat kumuliranja nepovoljnih trendova u ruskoj ekonomiji. Opća je ocjena da su veliki i neodrživi deficit javnog sektora, uz oslanjanje na kratkoročni priljev kapitala, i vrlo spore strukturne reforme glavni uzroci izbijanja krize u tom opsegu. Čak niti objavljivanje aranžmana s MMF-om od 20. srpnja 1998. godine nije moglo razuvjeriti međunarodna financijska tržišta u održivost pozicije ruskih vlasti, pa je do naknadnog izbijanja krize došlo praktično nakon objavljivanja tog aranžmana. Procjene efekata ruske krize na ostale tranzicijske ekonomije ovise o jačini ekonomskih veza između tih ekonomija i Rusije. Najnepovoljniji efekti zabilježeni su u Ukrajini, koja ima slične strukturne probleme kao i Rusija i vrlo je osjetljiva na promjene u percepciji međunarodnih investitora. Ostale tranzicijske ekonomije srednje i istočne Europe, kao i zemlje bivšeg Sovjetskog Saveza, iskusile su privremeni pritisak na svojim tržištima vrijednosnih papira, na deviznim tržištima te na premijama na kamatne stope kod izdavanja svojih euro-obveznica, što je povećalo stupanj njihove “ranjivosti” i otežalo vođenje ekonomske politike tijekom 1998. godine. Zbog pada razine ekonomske aktivnosti u Rusiji, u tijeku je proces prilagođavanja “realnih” tokova izvoza i uvoza, što ima dodatne nepovoljne posljedice po zemlje bivšeg Sovjetskog Saveza koje nisu diverzificirale svoju vanjsku trgovinu prema alternativnim tržištima u odnosu na Rusiju.

Nastavkom financijske krize tržišta u nastajanju tijekom 1998. godine pojačan je zahtjev za promjenom arhitekture međunarodnog monetarnog sustava, što je dovelo do novih izazova za međunarodne institucije kojima je primarna zadaća očuvanje njegove stabilnosti, za MMF i Svjetsku banku. Premda je MMF usvojio i proveo nekoliko inicijativa nakon izbijanja meksičke krize 1994./95. godine, financij-

ske krize u istočnoj Aziji i u Rusiji pojasnile su činjenicu kako su potrebne sveobuhvatnije mjere kojima bi se spriječile potencijalne slabosti financijskih sustava i rast prekomjerne zaduženosti te osigurala veća transparentnost u aktivnosti javnog i privatnog sektora.⁶

Izvršni odbor MMF-a u tom je smislu usvojio pet glavnih pravaca jačanja međunarodnog monetarnog sustava:

- ❑ osnaživanje međunarodnih i domaćih financijskih sustava putem jačanja nadzornih i regulatornih okvira te provođenja odgovarajućih standarda za bankovni nadzor;
- ❑ pojačavanje nadzora MMF-a (kroz bližu suradnju sa Svjetskom bankom i BIS-om u pogledu financijskog sektora, posvećivanjem veće pozornosti pitanjima kapitalnog i financijskog računa bilanci plaćanja zemalja-članica, kroz bolje procjene rizika "zaraze" i tržišne percepcije te kroz poboljšanu i pravovremenu komunikaciju sa zemljama-članicama);
- ❑ poticanje veće transparentnosti u objavljivanju podataka o ekonomskoj situaciji u zemljama-članicama i o mjerama ekonomske politike koje zemlje-članice provode (povećanje obuhvata Specijalnog standarda statističkog izvješćivanja (SDDS-a) i mogućnost objavljivanja Priopćenja za javnost (PIN – Public Information Notice) o raspravi o pojedinoj zemlji-članici na Izvršnom odboru MMF-a);
- ❑ isticanje središnje uloge MMF-a u upravljanju financijskim krizama (u koordinaciji sa Svjetskom bankom i regionalnim financijskim centrima) i
- ❑ uključivanje privatnog sektora u prevenciju i razrješenje financijske krize (kroz pojačane kontakte s predstavnicima privatnog sektora, kroz dodatno proučavanje uvođenja novih odredaba u sporazume o emisiji suverenih i privatnih obveznica koje bi omogućivale zastupljenost vlasnika tih obveznica u eventualnim pregovorima o restrukturiranju otplate obveznica, te kroz dodatne inicijative koje jamče pravovremeno informiranje privatnog sektora o stanju u gospodarstvu).

1.1.4.

Položaj tranzicijskih ekonomija u pogledu liberalizacije kapitalnih i financijskih transakcija

Ozbilnost financijskih kriza u istočnoj Aziji i u Rusiji dodatno ističe "ranjivost" tranzicijskih ekonomija na promjene u percepciji međunarodnih investitora, ali isto tako ukazuje i na inherentne slabosti u vođenju ekonomske politike u tim zemljama i na poteškoće kojima su one izložene u uvjetima vrlo velikog priljeva kapitala. Čini se da je glavna sustavna posljedica takvog zbivanja tijekom 1998. godine preispitivanje stavova u pogledu liberalizacije transakcija na kapitalnom i financijskom računu. Premda je bilo mišljenja da je potreban povratak na mjere devizne kontrole, posebno kod onih transakcija koje se ne odnose na izravna strana ulaganja, relevantna pitanja za tranzicijske ekonomije očito su ponešto drugačija od tako jednostavnog rješenja. Razvidno je kako liberalizacija kapitalnog i financijskog računa mora biti u skladu s općim dostignućima neke ekonomije u pogledu ostvarenja makroekonomske stabilnosti i zadovoljavajuće razine strukturnih reformi, što posebno uključuje stvaranje i održavanje "otpornih" financijskih sustava. Dakle, nije pitanje liberalizirati ili ne, već kako provesti optimalnu sekvencu ili vremenski raspored liberalizacije u odnosu na mogućnost ekonomskog sustava da tu liberalizaciju prihvati i održi.

⁶ IMF, Annual Report 1998, str. 48.

Pravovremenost u redosljedlu liberaliziranja, ili pravovremeno sekvencioniranje, smanjuje mogućnosti neodgovarajuće alokacije proizvodnih čimbenika do koje može tijekom liberalizacije doći u tolikoj mjeri da su izloženi i sami makroekonomski temelji nekoga gospodarstva. Stoga pri opreznoj liberalizaciji, ili liberalizaciji u malim koracima, treba voditi računa o tržišnim nesavršenostima, o nejednakom raspolaganju informacijama i sličnim specifičnim značajkama pojedinoga tržišta koje mogu dovesti do nepoželjnih promjena i nestabilnosti kod priljeva kapitala iz inozemstva, posebno kod kratkoročnih i spekulativnih tokova. Na međunarodnoj razini ovaj se problem nastoji riješiti jačanjem arhitekture međunarodnog monetarnog sustava i poticanjem napora nacionalnih ekonomskih vlasti da djeluju u ovom smjeru.

1.1.5.

Uvođenje eura i utjecaj na Hrvatsku

Jedanaest zemalja Europske unije, Njemačka, Francuska, Italija, Španjolska, Nizozemska, Belgija, Luksemburg, Portugal, Finska, Austrija i Irska, kvalificirale se za ulazak u Europsku ekonomsku i monetarnu uniju (EMU) koja je započela 1. siječnja 1999. godine. Jedino je Grčka izostala iz prvog kruga zemalja koje tvore EMU iz ekonomskih razloga, dok su Velika Britanija, Danska i Švedska politički odlučile ne sudjelovati u Europskoj monetarnoj uniji od njezina samog početka.

Uspostavljanje EMU-a podijeljeno je na tri faze. U prvoj, ili fazi A, koja je završila s krajem 1998. godine, obavljene su pripremne radnje za EMU, poput usvajanja zakona o konverziji valuta i ostalih popratnih zakona, donošenja odluke o zemljama sudionicama u EMU-u na temelju zadovoljenja Maastrichtskih kriterija, osnivanja Europske centralne banke (ECB) koja je izrasla iz Europskog monetarnog instituta, osnivanja Europskog sustava centralnih banaka u koji ulaze sve nacionalne središnje banke zemalja sudionica u EMU-u, početka proizvodnje novčanica i kovanih novca eura te intenzivnih priprema za konverziju valute, naročito u financijskom i bankarskom sektoru. Osnovna je ideja pri osnivanju Europske centralne banke bila da joj se osigura visok stupanj neovisnosti kako bi mogla biti jamac prudentne monetarne politike "Eurolanda", bez obzira na političke promjene i sukobe do kojih će u njemu dolaziti. Za takav status ECB-a postojao je visok stupanj političkog konsenzusa, budući da je i teorija i dosadašnja praksa djelovanja centralnih banaka pokazala da je visok stupanj neovisnosti monetarnih vlasti od političkih jedan od temeljnih preduvjeta učinkovitog rada središnje banke.

1. siječnja 1999. godine započela je faza B projekta Europske ekonomske i monetarne unije - početak EMU-a i tržišna konverzija na bezgotovinskom području. Njezin početak značio je:

- ☐ Neopozivo fiksiranje tečaja članica EMU-a prema euru, a implicitno i između valuta zemalja sudionica, te formiranje tečaja eura prema ostalim valutama.
- ☐ Uvođenje eura kao knjižnog novca.
- ☐ Prijenos vođenja monetarne politike tako zvanog "Eurolanda", koji se sastoji od 11 zemalja članica EMU-a, na Europsku centralnu banku (ECB), dok je Europski sustav centralnih banaka (ESCB) započeo provoditi sve transakcije na tržištu novca i deviznim tržištima u euru.
- ☐ Početak rada sustava bruto plaćanja u realnom vremenu (RTGS), pod nazivom TARGET u euru i pružanje mogućnosti konverzije u ESCB sustavu.

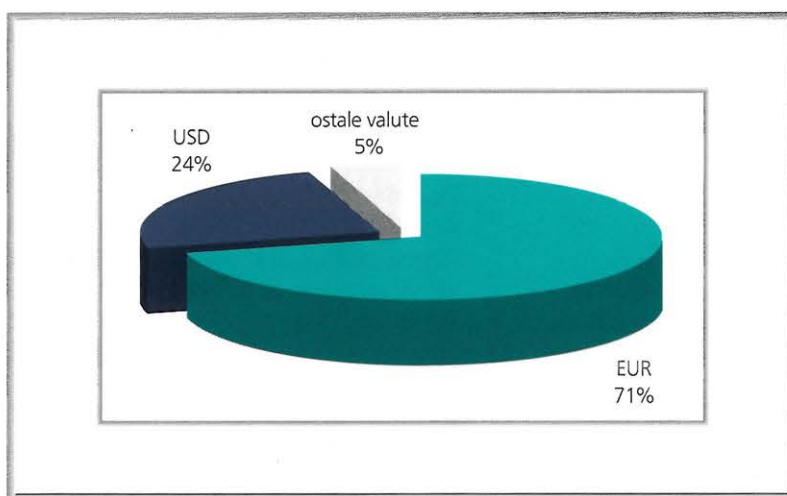
Trajanje faze B ograničeno je najdulje na tri godine, odnosno najkasnije do 1. siječnja 2002. Tada započinje treća faza (C) uspostavljanja monetarne unije u kojoj će

biti provedena konverzija novčanica i kovanog novca. Njezin će kraj označiti završetak konverzije valuta jer će postojeće kovanice i novčanice zemalja koje su ušle u EMU izgubiti status zakonskog sredstva plaćanja. Ova faza može potrajati najduže šest mjeseci.

Uvođenje zajedničke valute na području Europske unije znači velik korak prema stvaranju jedinstvenog europskog gospodarstva. Plan stvaranja zajedničkog europskog gospodarstva time ulazi u pretposljednju fazu. Počeo je stvaranjem zajedničkog tržišta, nastavlja se uvođenjem zajedničke valute, a zadnji korak predstavljalo bi harmoniziranje fiskalne politike i povećanje zajedničkog proračuna za potrebe međudržavnih transfera te daljnje harmoniziranje zakonodavstva koje se odnosi na gospodarstvo.

Učinci uvođenja zajedničke valute na već postojeće zajedničko tržište trebali bi biti pozitivni. Među njima su uklanjanje transakcijskih troškova zamjene valuta zemalja članica EMU-a te nestanak tečajnih neizvjesnosti, odnosno tečajnog rizika koji je postojao između tih valuta. Uvođenje jedinstvene valute omogućit će i veću transparentnost na tržištu te time poticati konkurentnost na zajedničkom tržištu. Budući da će se stvoriti vrlo veliko i vrlo likvidno financijsko tržište, usluge će na tom tržištu postati jeftinije (niže kamatne stope) i atraktivnije (veća širina i dostupnost financijskih proizvoda). Također, ukoliko euro preuzme od dolara značajan dio funkcija međunarodne valute, odnosno postane dominantna valuta za međunarodne financijske transakcije (osim između SAD i Azije gdje nema izgleda), dobitak blagostanja za Europu mogao bi iznositi čak do 0,4 posto BDP-a godišnje.

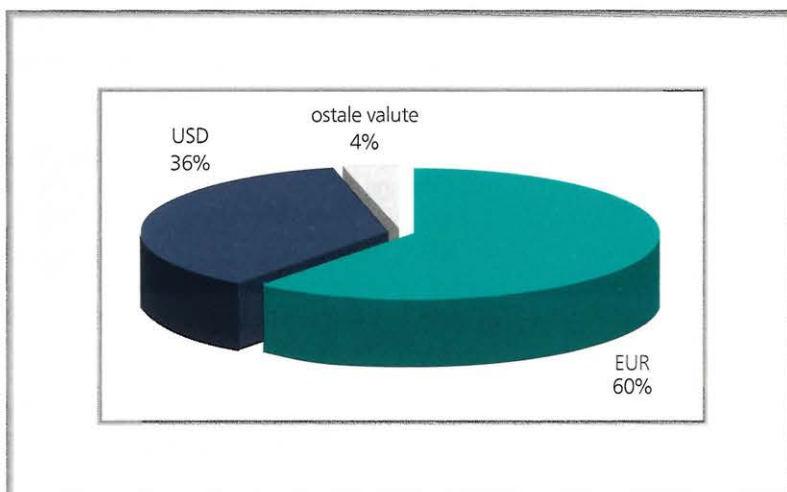
Slika 1.6.
VALUTNA STRUKTURA
ROBNOG UVOZA RH,
(siječanj-rujan 1998.)



Izvor: DZS

Stvaranje Europske monetarne unije, najznačajniji događaj u međunarodnim financijama još od stvaranja Brettonwoodskog sporazuma, imat će značajan utjecaj i na druge zemlje, a ne samo na članice "Eurolanda". Ovdje se osobito ističe utjecaj na tranzicijske zemlje centralne i istočne Europe (CIE) kojima pripada i Hrvatska. Tranzicijske zemlje CIE moguće je promatrati i kao "pre-ins" zemlje EMU-a s duelim razdobljem čekanja, budući da će i one naposljetku ući u Europsku uniju i Europsku monetarnu uniju. Zbog toga će na te zemlje EMU imati veći utjecaj nego na ostale zemlje izvan EU-a. Tranzicijske zemlje CIE moraju voditi računa o uvođenju jedinstvene valute jer obavljaju preko 50 posto svoje trgovine sa zemljama EMU-a, a taj udio će se dalje širiti sa širenjem EMU-a. U Hrvatskoj je nakon 1. siječnja 1999. godine preko dvije trećine vanjske razmjene denominirano u euru. To znači da se oko 20 posto više izvoza i 35 posto više hrvatskog uvoza obračunava u euru nego što se obračunavalo u njemačkoj marki. To dakle znači da će i euro biti bolja referentna valuta nego što je to bila njemačka marka.

Slika 1.7.
VALUTNA STRUKTURA
ROBNOG IZVOZA RH,
(siječanj-rujan 1998.)



Izvor: DZS

Promjene monetarne i tečajne politike unutar EMU-a, kao i strukturne promjene do kojih je u Europskoj uniji već došlo, te one do kojih će tek doći zbog uvođenja jedinstvene valute, imaju trenutačan učinak i na Hrvatsku. Hrvatska mora pratiti razvoj događaja u EMU kako bi se mogla prilagoditi ekonomski, pravno i tehnološki. Uvođenje eura znači (1) promjenu glavne hrvatske valute štednje, (2) promjenu valute u kojoj se obračunava najveći dio naše međunarodne razmjene, (3) promjenu valute uz koju je vezana domaća tečajna politika i poslovna očekivanja te (4) promjenu konkurentskih okolnosti u kojima će naša poduzeća izlaziti na inozemno tržište. Početak EMU-a de facto je promijenio i "acquis communautaire" kojem se zemlje CIE, znači i Hrvatska, moraju prilagoditi ako žele pristupiti Europskoj uniji. Zbog svega toga će stvaranje EMU-a i na Hrvatsku imati značajan utjecaj. Taj će utjecaj u početku biti relativno manji, a s vremenom će se polako intenzivirati.

U prvoj fazi najznačajniji je utjecaj na domaći financijski sektor i na hrvatska poduzeća koja su velikim dijelom svojih aktivnosti uključena u međunarodnu razmjenu, osobito s Europskom unijom. Taj dio hrvatskog gospodarstva najintenzivnije se pripremao za uvođenje eura. Naime, već od samog početka mogućnost uključivanja u platni promet u euru i servisiranja vlastitih klijenata, dobavljača, odnosno kupaca u novoj valuti za taj je dio gospodarstva od ključne važnosti.

U daljnjoj fazi treba očekivati snažniji učinak uvođenja eura na domaći sektor stanovništva. Taj će učinak početi već prije početka gotovinske konverzije, odnosno faze C uspostave EMU-a. Jedan dio devizne štednje u Hrvatskoj se drži izvan financijskog sektora. Budući da će 1. srpnja 2002. godine postojeće nacionalne valute 11 zemalja "Eurolanda" izgubiti status zakonskog sredstva plaćanja, do tada će postojeću deviznu štednju (obično u njemačkim markama) trebati unijeti u financijski sustav i zatim konvertirati.

Vrlo značajan bit će utjecaj EMU-a na izvoznu konkurentnost Hrvatske. Izgledno je da će uvođenje jedinstvene valute značajno povećati konkurentnost na tržištu EU. To znači da će našim izvoznicima biti sve teže izvoziti na ta tržišta ne budu li spremni i sposobni povećavati proizvodnost brzinom kojom će se to događati na tržištu "Eurolanda". S druge strane, uvozna konkurencija s područja tog našeg daleko najvećeg trgovačkog partnera bit će sve jača i to u isto vrijeme kada treba očekivati brže otvaranje Hrvatske i njen ulazak u svjetske i regionalne trgovačke organizacije i integracije.

Osim na konkurentnost hrvatske robne razmjene, uvođenje jedinstvene europske valute utjecat će i na konkurentnost našeg drugog važnog izvoznog sektora – turizma. Uvođenje eura će naime za naše glavno tržište – građane “Eurolanda” – povećati atraktivnost turističkih odredišta jedinstvene valute u odnosu na druga turistička odredišta. Na tim će tržištima imati vlastitu valutu, bez konverzije i transakcijskih troškova, cijene će za njih biti transparentne, a povećana transparentnost i konkurencijski pritisak vjerojatno će i na tom segmentu tržišta utjecati na povećanje kvalitete usluga, odnosno na smanjenje cijena. A s druge strane, i turistički djelatnici u Hrvatskoj moći će iskoristiti pozitivan efekt u gospodarstvu do kojega će doći zbog smanjenja troškova pri planiranju likvidnosti, vršenju konverzije valuta i novčanih transakcija, osiguravanju tečajnih razlika i zbog jednostavnijeg vođenja računovodstva.

EMU će također stvoriti povećani poticaj za investiranje na svom području. Taj će poticaj biti posljedica povećanoga tržišta i likvidnosti s jedne strane, i uklonjenih rizika tečajnih fluktuacija s druge strane. Poseban će poticaj predstavljati uklanjanje tečajnih restrikcija za ulaganje mirovinskih fondova unutar EMU-a. S druge strane, za Hrvatsku bi mogao biti povoljan rast potrebe diverzifikacije portfolija investitora zbog simetričnosti ciklusa unutar područja jedinstvene valute. U tu svrhu investitori će koristiti druge instrumente (sekuritizacija), ali i druge zemlje. Jeftinoća, efikasnost i likvidnost financijskog tržišta “Eurolanda” učinit će ga atraktivnim i za poduzeća tranzicijskih zemalja i za njihove vlade. Kreditiranje na tom tržištu i izdavanje euro denominiranih vrijednosnih papira za CIE sudionike postat će vrlo atraktivno. U dugom roku novo će tržište olakšati financiranje i restrukturiranje tranzicijskih zemalja poput Hrvatske, naravno uz uvjet da one same zadovolje osnovne kriterije pristupa svjetskom financijskom tržištu.

Budući da će EMU utjecati na povećanu konkurentnost i atraktivnost tržišta unutar “Eurolanda”, a da je “Euroland” glavni vanjski partner Hrvatskoj, možemo zaključiti da će EMU još ubrzati potrebu prilagodbe i restrukturiranja hrvatskog gospodarstva ukoliko ono želi samo zadržati sadašnje pozicije, a osobito ukoliko želi povećavati svoj udio na tom tržištu.

Povoljan učinak doći će od povećane potražnje na tom tržištu zbog pretvaranja spomenutih utjecaja u više stope rasta “Eurolanda”. Time će porasti i prilike za povećanje hrvatskog izvoza. Tu će priliku međutim hrvatsko gospodarstvo moći u punoj mjeri iskoristiti samo uz preduvjet da brže restrukturira i poveća proizvodnost, te brže asocijacije s Europskom unijom. U suprotnom će povećanu potražnju “Eurolanda” iskoristiti druge zemlje.

I.2.

Opća obilježja hrvatskog gospodarstva u 1998. godini

Temeljna gospodarska obilježja 1998. godine jesu značajno usporavanje rasta u uvjetima zadržane makroekonomske stabilnosti, veliko smanjenje deficita tekućeg računa bilance plaćanja, kako je i najavljeno u prošlogodišnjem izvješću, značajan rast proračunskih prihoda nakon uvođenja poreza na dodanu vrijednost, koji su se nakon rebalansa proračuna pretočili u znatno povećanje rashoda te problemi u sektoru malih i srednjih banaka.

U prva tri tromjesečja ostvarene su pozitivne stope rasta BDP-a na godišnjoj razini, da bi u zadnjem tromjesečju po prvi put u zadnjih pet godina tromjesečni indeks godišnje promjene BDP-a završio u negativnom području. Gledajući s potra-

žne strane, kretanje BDP-a karakteriziralo je smanjenje domaće potražnje i rast inozemne potražnje, što je značajno pridonijelo prilagodbi deficita tekućeg računa bilance plaćanja (za 36 posto), kako je i predviđeno prošle godine.

Robni uvoz je u dolarskom iznosu smanjen za 7 posto, dok je izvoz povećan 9,5 posto zahvaljujući velikom porastu izvoza brodova. Tekući su se transferi značajno smanjili, dok se pozitivan saldo bilance usluga povećao za 2,4 posto. Došlo je ponovno i do značajne promjene strukture financiranja. Iako je povećanje obveza prema inozemstvu i u 1998. godini ostalo najvažniji oblik financiranja, ono se značajno smanjilo u odnosu na 1997. godinu, a znatno veću ulogu u financiranju preuzela su strana izravna ulaganja, koja su se povećala za 3,3 puta. Time je Hrvatska na neki način ušla u treću fazu, prema izvorima financiranja deficita na tekućem računu. U prvoj fazi deficit je većinom financiran repatriacijom, odnosno povratkom deviza u bankovni sustav, u drugoj pretežito zaduživanjem u inozemstvu, a u trećoj, koja je počela 1998. godine, veliku ulogu financiranja preuzimaju strane direktne investicije (prvenstveno od privatizacije) čija je još značajnija uloga planirana i u 1999. godini.

Na smanjenje domaće potražnje i prilagodbu vanjskog deficita kao njezinu posljedicu, utjecala je i monetarna politika čije je zaoštavanje dovelo do prepolavljanja stope rasta kredita. U 1998. godini su početkom drugog tromjesečja uvedene i kapitalne kontrole, no one su ublažene budući da se situacija na međunarodnom financijskom tržištu pod utjecajem azijske i potom prošle godine ruske krize toliko pogoršala da je zaduživanje u inozemstvu postalo jako otežano za sve domaće subjekte.

Glavni tok kreiranja primarnog novca u svim prethodnim godinama bile su intervencije Hrvatske narodne banke na deviznom tržištu. U 1998. godini, međutim, dolazi do promjene glede intervencija Hrvatske narodne banke na aukcijama deviza i do potpune zamjene između deviznih transakcija središnje banke i njene domaće aktivnosti (prema središnjoj državi i bankama) u kreiranju i povlačenju primarnog novca. U 1997. godini primarni je novac prosječno mjesečno rastao 1,4 posto, dok se tijekom 1998. godine prosječno mjesečno smanjivao 0,02 posto.

Inflacija je zadržana na razini planiranoj u središnjoj banci, ukoliko se izuzme jednokratni utjecaj uvođenja PDV-a na porast cijena na početku godine zbog čega je inflacija mjerena cijenama na malo iznosila 5,4 posto na prosinačkoj razini, odnosno 5,7 posto mjereno međugodišnjim prosjekom. To je više od uobičajene razine od 3,5 do 4 posto koju je HNB održavala proteklih godina, upravo za jednokratni učinak uvođenja PDV-a na porast cijena usluga. 1998. je bila i prva godina značajnije deprecijacije tečaja kune, još od stabilizacijskog programa krajem 1993. godine. Mjereno tečajem na kraju godine, kuna je prema njemačkoj marki, kao glavnoj referentnoj valuti, deprecirala 6,5 posto zbog deprecijacijskih pritisa koji su započeli sredinom ožujka i s prekidom tijekom ljeta trajali do kraja godine.

Trendovi kretanja kamatnih stopa iz 1997. godine nisu se nastavili, odnosno došlo je do njihova obrata. Kamatne stope na tržištu novca potaknute bankarskom krizom i povećanom segmentacijom na tržištu značajno su se povećale i gotovo vratile na razinu s početka 1995. godine. Kamatni "spread" se povećao zbog porasta aktivnih kamatnih stopa poslovnih banaka i laganog pada pasivnih kamatnih stopa, čemu je pridonio odlazak određenog broja banaka s tržišta. Razlozi visokoj razini realnih kamatnih stopa u Hrvatskoj u odnosu na druge napredne tranzicijske zemlje ostali su više-manje nepromijenjeni, a još su pojačani zaoštavanjem strukturnih problema u gospodarstvu i rastom nenaplaćenih potraživanja, povećanjem rizika vezanih uz deprecijaciju kune te povećanom segmentiranošću tržišta nakon pojavljivanja teškoća u bankarskom sustavu.

U 1998. godini započela je i konsolidacija sektora malih i srednjih depozitnih institucija. Problemi u bankarskom sustavu započeli su početkom godine u Dubrovačkoj banci, u to vrijeme petoj banci po veličini aktive, i nastavile se kasnije u Glumina banci, šestoj po veličini aktive, te nekolicini drugih manjih i srednje velikih banaka. Razlozi izbijanja problema u bankarskom sektoru, odnosno početka konsolidacije višestruki su: vrlo liberalan pristup izdavanju licenci zbog čega je nastao velik broj banaka (veći nego u bilo kojoj drugoj naprednijoj centralno-istočnoeuropskoj zemlji, osim u znatno većoj Poljskoj), vrlo loše upravljanje u pojedinim bankama, zbog čega su pokrenute i krivične prijave u određenom broju slučajeva, nedostaci u nadzoru i kontroli banaka (nadzorna se funkcija u HNB-u počela razvijati tek 1993.), nedovoljna odvojenost bankarstva od politike, te neadekvatan regulatorni okvir čijoj se promjeni pristupilo krajem godine kada je dovršen nacrt novog Zakona o bankama. Svi ti uzroci ukazuju direktno i na načine rješavanja problema bankarskog sustava u razdoblju koje je pred nama.

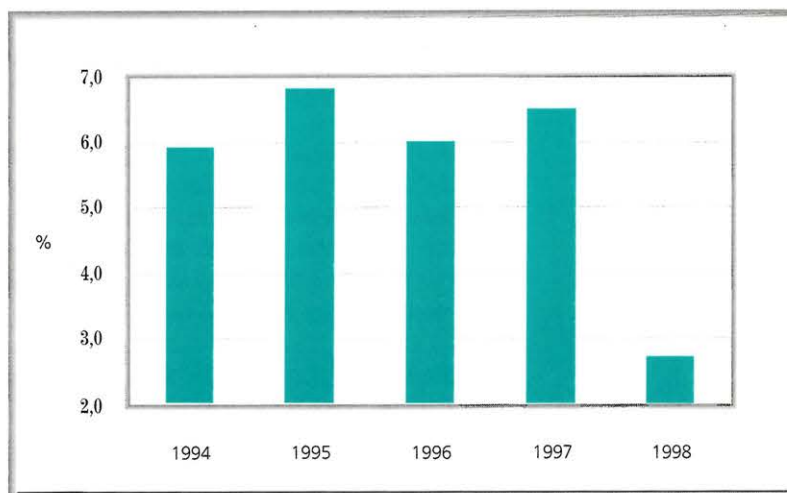
Uvođenje poreza na dodanu vrijednost s početkom godine donijelo je daleko veće prihode od planiranih proračunom za 1998. godinu. To znači da je bruto društveni proizvod, koji je služio kao osnovica za projekciju porezne baze, podcijenjen, odnosno da je porez na dodanu vrijednost povećao ukupno porezno opterećenje i smanjio mogućnost porezne evazije. Nominalni godišnji porast ukupnih prihoda proračuna središnje države iznosio je 29,4 posto. Sredinom godine napravljen je rebalans proračuna kojim je rashodna strana povećana za 14 posto. Na kraju godine ostvaren je višak na računu središnje i konsolidirane središnje države, a država je na temelju ostvarenog viška smanjila razinu postojećeg duga. Po prvi put došlo je do pomaka od vanjskih prema domaćim izvorima financiranja čemu je također pridonijela pogoršana situacija na međunarodnim financijskim tržištima. Negativan je aspekt fiskalne situacije, koji se ponavlja iz godine u godinu, daljnje značajno povećanje fiskalnog "ugriza" u BDP, te nastavljanje višegodišnjeg negativnog trenda povećanja deficita na računima izvanproračunskih fondova čija je putanja sasvim sigurno neodrživa. U tom smislu možemo samo ponoviti ocjenu iz prošlogodišnjeg izvješća u kojem je rečeno da će s jedne strane biti neophodno postupno smanjivati zahvaćanja države u bruto domaći proizvod, a s druge, izvršiti reforme mirovinskog i zdravstvenog sustava na način da njihovo financiranje postane dugoročno održivo.

1.2.1.

Gospodarska aktivnost

Stopa rasta BDP-a usporena je na 2,7 posto u 1998. godini u odnosu na stope rasta u razdoblju od 1994. do 1997. kada je bruto domaći proizvod rastao u rasponu od 5,9 do 6,8 posto godišnje. Zabilježeni rast od 2,7 posto zasniva se na rastu aktivnosti u prva tri tromjesečja, dok su u četvrtom započele recesijske tendencije.

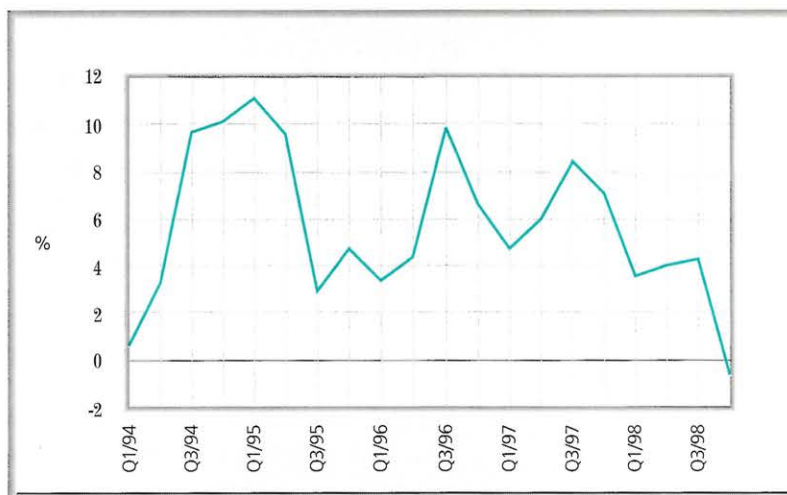
Slika 1.8.
REALNI BRUTO DOMAĆI
PROIZVOD,
godišnja stopa promjene



Stvaranje bruto domaćeg proizvoda u 1998. godini bilo je pod utjecajem rasta fizičkog obujma industrije, turističke aktivnosti, prometa u trgovini, poštanskih i telekomunikacijskih usluga te slabog rasta građevinarstva, dok je s potrošne strane rast bruto domaćeg proizvoda potaknut rastom inozemne potražnje.

U prva tri tromjesečja 1998. godine ostvarene su pozitivne stope promjene bruto domaćeg proizvoda, dok je u četvrtom zabilježena negativna stopa od 0,8 posto na godišnjoj razini. U prva tri tromjesečja mogu se uočiti sezonske tendencije kakve su bile u dvije prethodne godine, gdje se ukupna aktivnost ubrzavala od prvog prema trećem tromjesečju, s tim da je intenzitet rasta znatno slabiji.

Slika 1.9.
REALNI BRUTO
DOMAĆI PROIZVOD,
godišnja tromjesečna
stopa promjene



Prethodni rezultati rashodne strane bruto domaćeg proizvoda u 1998. godini pokazuju da je njegov realni rast od 2,7 posto rezultat realnog smanjenja ukupne domaće potražnje i rasta inozemne potražnje. Promatrano po komponentama domaće potražnje, realni je rast zabilježen kod državne potrošnje i investicija, dok je pad potrošnje stanovništva te uvoza roba i usluga presudno odredio smjer kretanja domaće potražnje.

Uzimajući u obzir samo zadnje tromjesečje 1998. godine, i domaća i inozemna potražnja imale su smjer kretanja koji obilježava čitavu godinu. Godinu dana ranije rast domaće potražnje bio je izrazito visok, što je uzrokovalo i vrlo visok deficit na tekućem računu bilance plaćanja, pa su mjere ekonomske politike upravo išle u smjeru njezina smanjenja. Navedeni smjer kretanja potražnje u 1998. godini utjecao je na prilagodbu trgovinske bilance i tekućeg računa bilance plaćanja u toj godini. Vanjska ekonomska ravnoteža poboljšala se u odnosu na prethodnu godinu, izvoz roba i usluga porastao je za 4,5 posto, a uvoz se smanjio za 6,5 posto mjereno u američkim dolarima.

Manja domaća potražnja u 1998. godini u odnosu na 1997. korelirana je s manjim rastom kredita poslovnih banaka odobrenim domaćim sektorima, osim sektora države. Njihov je nominalni rast na prosinačkoj razini smanjen s 44,1 posto u 1997. na 22,1 posto u 1998. godini. Krediti stanovništvu rasli su 38 posto, a krediti poduzećima 14,8 posto. Krediti poslovnih banaka odobreni sektoru opće države na kraju 1998. bili su za nominalno 81,4 posto veći od njihove razine na kraju prethodne godine.

Navedeni rezultati rashodne strane bruto domaćeg proizvoda pokazuju i mali realni rast ukupnih investicija, pri čemu su zalihe značajno smanjene u odnosu na 1997. godinu pa se rast odnosi na investicije u trajnu imovinu. Međutim, posredni pokazatelji o investicijama ne daju konačan odgovor o ukupnom smjeru kretanja

ove komponente potrošnje. O manjoj investicijskoj potrošnji u 1998. godini u odnosu na prethodnu godinu govori za 0,4 posto manji uvoz kapitalnih dobara u kunama. Domaća proizvodnja kapitalnih dobara povećala se svega 1 posto prema fizičkom obujmu, a više nego dvostruko povećanje izvoza upućuje na slabu domaću potražnju za kapitalnim proizvodima, odnosno nedovoljno velike investicije domaćih poduzeća. S druge strane, kapitalni izdaci središnje države rasli su za nominalno 35,1 posto, a fondova za 11,4 posto.

Investicije u građevinarstvu odrazile su se na rast građevinske aktivnosti posebno u prva tri tromjesečja, dok je velik pad u četvrtom tromjesečju smanjio godišnju stopu rasta na svega 0,7 posto. Niska stopa rasta u 1998. posljedica je izuzetno visoke, obnovom potaknute građevinske aktivnosti u 1997. godini. Ipak, stanogradnja je prema broju završenih stanova i njihovoj površini u svakom od tri tromjesečja bila intenzivnija od usporedivih razdoblja u 1997. godini. Pristup stanovništva dugoročnim kreditima u 1997. i 1998. godini utjecao je na veće rezidencijalne investicije. Smanjenje investicijske aktivnosti u zadnjem tromjesečju odraz je smanjenja internih izvora financiranja investicija, smanjene mogućnosti bankovnog kreditiranja i kredita dobavljača koji su pod pritiskom poteškoća s likvidnošću.

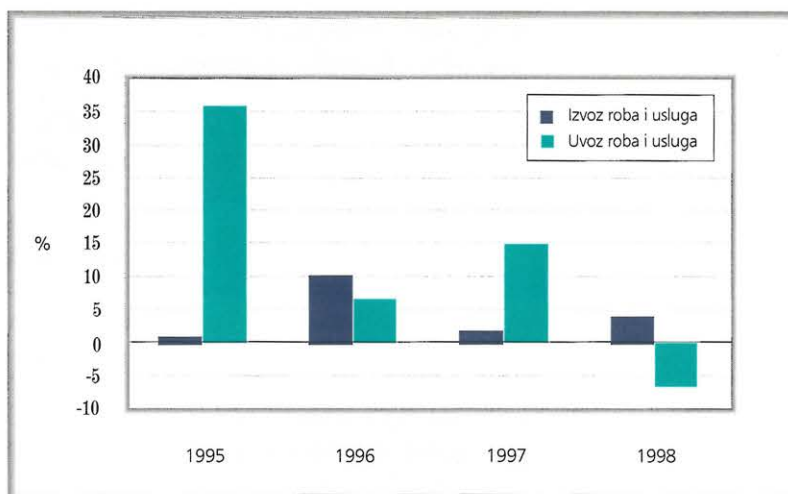
Rashodna strana bruto domaćeg proizvoda pokazuje realno smanjenje potrošnje stanovništva u 1998. godini i smanjenje njezina udjela u bruto domaćem proizvodu. To potvrđuje i godišnje smanjenje prometa u trgovini na malo za realno 0,4 posto. Zaustavljen je relativno brz rast potrošnje stanovništva iz prijašnjih godina. Jedno od objašnjenja manje potražnje stanovništva jest manji broj zaposlenih, tj. sužavanje kruga redovitih potrošača. Na istosmjerno kretanje potrošnje stanovništva upućuje uvoz netrajnih proizvoda za široku potrošnju koji se smanjio za 6,8 posto u odnosu na prethodnu godinu. Raspoloživi dohodak stanovništva, čiji je realni rast 0,5 posto, također pokazuje da potrošnja nije mogla intenzivnije rasti. U komponenta mase plaća i mase mirovina zabilježene su pozitivne stope promjene, dok je neto priljev stanovništva od banaka realno smanjen na godišnjoj razini. Deprecijacija kune smanjila je kupovnu moć primanja u pogledu uvoza roba i usluga i povećala troškove otplate kredita vezanih na inozemnu valutu, što je utjecalo na smanjenje potrošnje.

Prema prethodnim rezultatima rashodne strane bruto domaćeg proizvoda u 1998. godini, realno su rasli izdaci opće države za robe i usluge. Ova je kategorija rasla iz godine u godinu te je uvijek davala značajan doprinos rastu potražnje. Međutim, ovime se nije ostvarivao prioritet ekonomske politike: fiskalna konsolidacija i kontrola javne potrošnje. Potrošnja samo središnje države rasla je u 1998. godini u odnosu na prethodnu godinu za realno 4,3 posto. Revizijom proračuna središnje države u toj godini upravo je stavka izdataka za robe i usluge povećana za nominalno 5,1 posto. Potrošnja roba i usluga izvanproračunskih fondova rasla je za realno 18,7 posto.

Neto inozemna potražnja za robama i uslugama bila je negativna, ali manja za 34,5 posto od neto inozemne potražnje godinu dana ranije mjereno u USD. Izvoz roba i usluga na godišnjoj je razini rastao za 4,5 posto mjereno u USD, dok se uvoz smanjio za 6,5 posto. Izvozom roba i usluga bilo je pokriveno 80,3 posto vrijednosti uvoza roba i usluga.

Najznačajniji doprinos rastu ponude dolazi od industrijske proizvodnje. Nekoliko godina zaredom ovaj sektor bilježi rast od kojih je najveći onaj u 1997. godini. Industrijska je proizvodnja u 1998. godini, prema fizičkom obujmu, porasla za 3,7

Slika I.10.
NETO INOZEMNA POTRAŽNJA,
godišnja stopa promjene USD
vrijednosti



posto. Tijekom godine industrijska je aktivnost bila snažna u prva tri tromjesečja, dok je u četvrtom zabilježen pad proizvodnje na međugodišnjoj razini. Njezina najveća komponenta, prerađivačka industrija, rasla je 3,2 posto godišnje, opskrba električnom energijom plinom i vodom 8,7 posto, dok je proizvodnja rudarstva i vađenja smanjena za 2,4 posto. Na području opskrbe električnom energijom, plinom i vodom iz godine u godinu bilježe se visoke stope rasta. Dvije najveće industrije (proizvodnja hrane i pića i proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda) naročito su smanjile proizvodnju u drugoj polovici godine.

Tablica I.1.

OSNOVNI POKAZATELJI REALNOG SEKTORA, realni indeksi

	1995. 1994.	1996. 1995.	1997. 1996.	1998. 1997.
Bruto domaći proizvod	106,8	106,0	106,5	102,7
Industrijska proizvodnja	100,3	103,1	106,8	103,7
Rudarstvo i vađenje	102,5	97,0	99,7	97,6
Prerađivačka industrija	99,7	101,3	103,9	103,2
Opskrba el. energijom, plinom i vodom	104,9	125,4	124,2	108,7
Građevinarstvo *	...	129,0	124,7	...
Fizički obujam građevinskih radova	...	109,0	116,7	100,7
Prijevoz, skladištenje i veze	...	102,8	113,3	...
Prevezeni putnici	102,9	102,4	99,9	93,3
Prevezena roba	120,2	100,9	101,6	98,8
Trgovina *	...	117,0	117,3	...
Ukupan promet	...	...	...	102,2
Promet od trgovine na malo	116,2	103,5	114,7	99,6
Hoteli i restorani *	...	133,3	119,6	...
Noćenja turista	64,5	166,5	141,3	103,2
Domaći	98,8	112,3	116,8	94,1
Strani	54,7	194,3	148,6	105,3

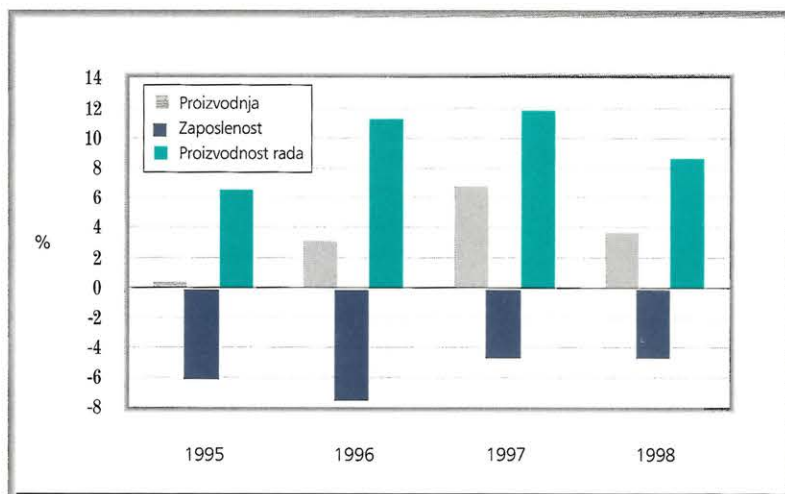
* Nominalni indeks

Izvor: Državni zavod za statistiku

Broj zaposlenih u industrijskom sektoru u 1998. godini smanjen je za 4,6 posto, a proizvodnost rada povećana je za 8,7 posto. Zaposlenost je jedino povećana u opskrbi električnom energijom, plinom i vodom, za 1,4 posto te u nevelikoj proizvodnji uredskih strojeva i računala, za 14,9 posto.

Industrija je, uz turizam, sektor domaćeg gospodarstva najviše povezan s inozemstvom. U 1998. godini činio je 97,6 posto robnog izvoza Republike Hrvatske i 91,6 posto ukupnog robnog uvoza. U protekloj je godini njegova prodaja uglavnom bila usmjerena prema inozemnom tržištu zbog nedovoljno jake domaće potražnje. Izvoz ovog sektora porastao je 13,3 posto, mjereno u kunama. Vrijednost zaliha gotovih proizvoda u industriji bila je veća za 15,7 posto na razini prosinca.

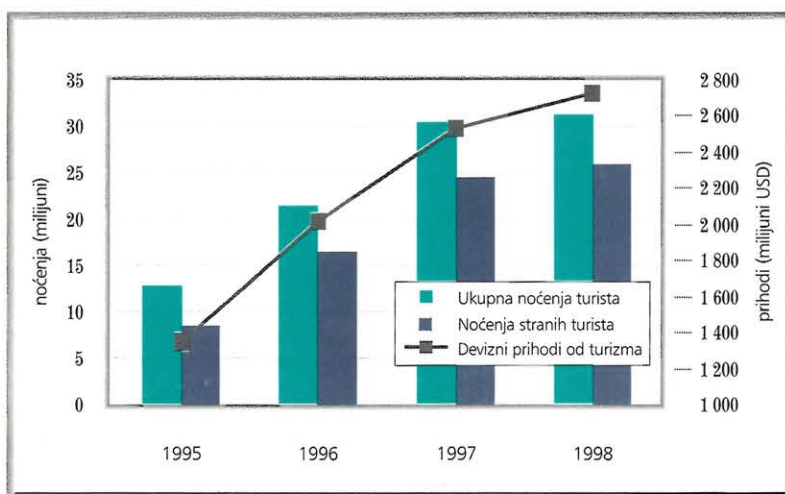
Slika I.11.
INDUSTRIJA,
godišnja stopa promjene



U industriji postoji koncentracija proizvodnje i izvoza u samo nekoliko od 28 odjeljaka. U proizvodnji dodane vrijednosti posebno su velika četiri odjeljaka (proizvodnja hrane i pića, opskrba električnom energijom, plinom, parom i toplom vodom, proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda te izdavačka i tiskarska djelatnost) koja daju 45 posto proizvodnje, a uz još četiri ostvaruje se 63 posto dodane vrijednosti u industriji. U 1998. godini pet industrijskih odjeljaka dalo je 56 posto vrijednosti izvoza.

Registrirani broj turista u 1998. godini iznosio je 5,4 milijuna, što je 5 posto više od broja dolazaka turista godinu dana ranije. Ovaj broj turista ostvario je 31,3 milijuna noćenja ili prosječno 5,7 noćenja po dolasku. Noćenja u turizmu porasla su za 3,2 posto na godišnjoj razini. Broj noćenja domaćih turista manji je za 5,9 posto, dok se broj noćenja koji su ostvarili inozemni turisti povećao za 5,3 posto.

Slika I.12.
TURIZAM



Među ostvarenim noćenjima stranih turista, turisti iz pet zemalja ostvarili su 77 posto noćenja. Prema broju noćenja na prvom mjestu bili su turisti iz Njemačke

(22,8 posto), na drugom su mjestu turisti iz Slovenije (15,5 posto), zatim iz Italije (14,1 posto), iz Češke (13,6 posto) i iz Austrije (11 posto).

Udio prihoda od turizma u izvozu roba i usluga povećavao se od 1995. godine (kada je zbog ratnih prilika iznosio svega 18,6 posto) do 1998. godine, kada se popeo na razinu od 31,8 posto.

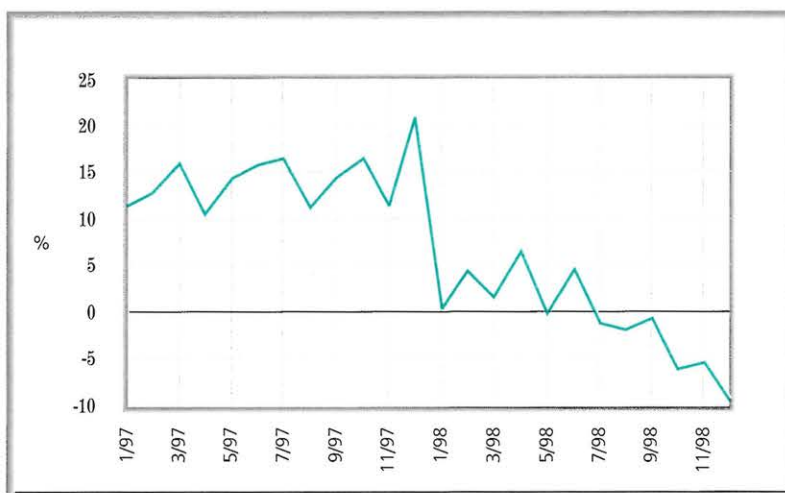
Broj zaposlenih u djelatnosti hotela i restorana smanjio se za 6,1 posto u odnosu na 1997. godinu.

Građevinarstvo je prema fizičkom obujmu izvedenih građevinskih radova poraslo za 0,7 posto. U prva tri tromjesečja postizane su visoke godišnje stope rasta, međutim u trećem tromjesečju aktivnost je smanjena za 5,7 posto. U strukturi odradenih sati za čitavu godinu 53,7 posto odnosilo se na sate utrošene na zgradama, a ostatak na ostalim građevinama. S obzirom na vrstu radova, 56,1 posto sati odnosilo se na novogradnju, a ostatak na rekonstrukcije, popravke i održavanje postojećih građevina. Narudžbe građevinskih radova za područje Republike Hrvatske u 1998. godini prate se od početka godine po novoj metodologiji i nisu usporedive s prethodnom godinom. Isto vrijedi za pokazatelj vrijednosti izvršenih građevinskih radova u zemlji i onih u inozemstvu. Usporedba uzastopnih tromjesečja sadrži naglašenu sezonsku komponentu.

Što se tiče stambene izgradnje, ona je naročito porasla u 1996. godini u odnosu na 1995. U 1997. godini broj završenih stanova i njihova površina bili su manji nego u 1996. U 1998. u svakom od prva tri tromjesečja broj završenih stanova i njihova površina bili su veći od istih veličina u usporedivim razdobljima prethodne godine.

Promet u djelatnosti trgovine, koja uključuje trgovinu na veliko i malo, popravak motornih vozila i motocikla te predmeta za osobnu uporabu i kućanstvo porastao je za realno 2,2 posto u 1998. godini. Promatrajući samo trgovinu na malo, njezin promet se smanjio za 0,4 posto. Broj zaposlenih u trgovini bio je manji za 3,5 posto u odnosu na prethodnu godinu.

Slika 1.13.
REALNI PROMET U
TRGOVINI NA MALO,
međugodišnja mjesečna
stopa promjene



Djelatnost prijevoza, skladištenja i veza ostvarila je za 6,7 posto manji broj prevezenih putnika i za 1,2 manju količinu prevezene robe nego u 1997. godini. Što se tiče poštanskih usluga, porasle su pismonosne usluge (3,7 posto) i novčani promet (2,1 posto), dok su smanjene paketne usluge (21,8 posto). Rasle su sve vrste telekomunikacijskih usluga: telefonski promet (0,9 posto), broj impulsa mobitela (5,4 posto), broj impulsa CRONET-a (137,4 posto) i prijenos podataka (0,4 posto).

1.2.2.

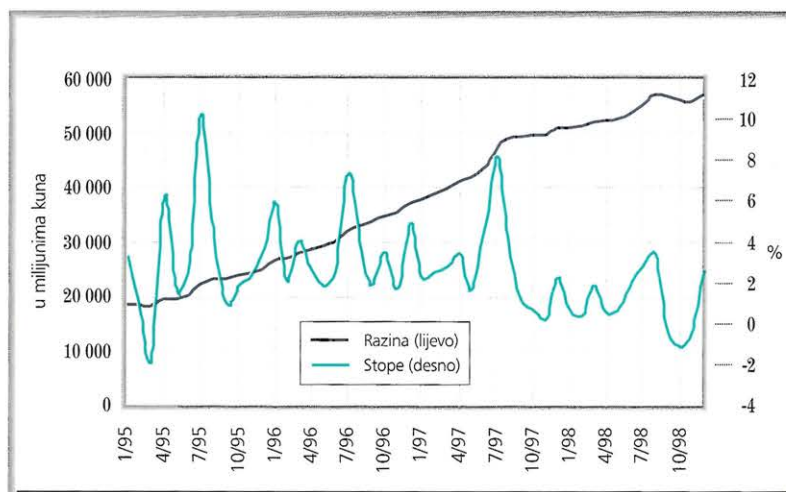
Ponuda novca i međunarodne pričuve

U uvjetima značajnog usporavanja gospodarske aktivnosti i godišnjeg rasta cijena od 5,7 posto monetarna kretanja bilježe umjereni porast. Ponuda novca M4 odvijala se u 1998. trostruko sporije nego prethodne godine. Ukupna likvidna sredstva, najširi monetarni agregat (M4), već u 1997. godini usporavaju intenzitet svog godišnjeg rasta s 49 posto u 1996. na 38 posto, promatrano na prosinačkoj razini, da bi u 1998. ostvarila spomenuto usporeno povećanje od 12 posto ili 6,2 milijarde kuna dostigavši na kraju prosinca 1998. godine razinu od 56,6 milijardi kuna.

Postoje četiri momenta, interakcijski povezana, koja su posebno djelovala na kretanje ponude novca u 1998. godini. Prije svega to je konačan prestanak repatrijacijskog priljeva deviza iz inozemstva na domaće devizne račune građana u bankama, zatim smanjenje transakcijske potražnje za novcem zbog smanjenja gospodarske aktivnosti, pa pojava nelikvidnosti i insolventnosti kod pojedinih banaka na dotada stabilnom i atraktivnom bankarskom tržištu, što je na deponente djelovalo poput šoka, i konačno, po prvi put u pet godina, dva ekscesna razdoblja deprecijacije kune.

Tako su se kroz financijski račun bilance plaćanja devizni depoziti stanovništva tijekom 1996. i 1997. godine popunili s 1,4 odnosno 0,5 milijardi USD, da bi u 1998. taj priljev iznosio tek 4 milijuna USD ili oko 25 milijuna kuna. Devizna komponenta ukupnih likvidnih sredstava, devizni kvazi depoziti, koji su se u 1998. povećali za 6,4 milijarde kuna ili 20,8 posto (1997. godine 42,5 posto), najveći dio tog porasta ostvarili su kroz izvršenje obveze države prema građanima po dospeljoj glavnici i kamatama na "staru deviznu štednju" u vrijednosti od oko 1,5 milijardi kuna te kroz odluku deponenata da najveći dio slobodnih sredstava štede i dalje u devizama. Ubrzani rast deviznih depozita stanovništva uzrokovan naglim povećanjem namjenski oročenih depozita kao osnove za kredit, bio je karakterističan za 1997. godinu kada su dugoročni krediti odobreni stanovništvu porasli čak 105 posto, dok su u 1998. godini takva kretanja bila sasvim blaga.

Slika I.14.
M4,
razina i mjesečne stope rasta



Kunska komponenta ponude novca M4 bila je ta koja je tijekom 1998. najznačajnije usporavala svoje kretanje da bi zabilježila i negativnu stopu rasta od 0,8 posto na prosinačkoj razini ili smanjenje od 159 milijuna kuna.

Kunski nemonetarni depoziti, tj. kunski depoziti po viđenju i oročeni kunski depoziti, koji su u 1997. rasli po prosječnoj mjesečnoj stopi od 4,1 posto, povećavali su

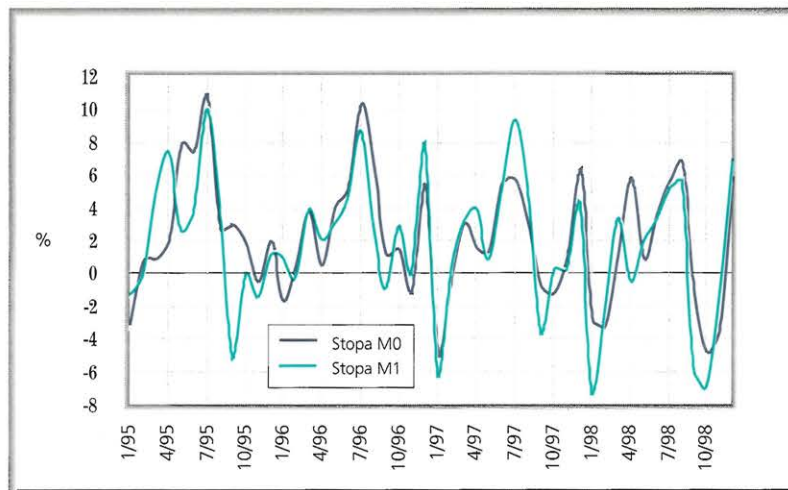
se zbog stabilnosti cijene domaće valute ili pak primamljivosti visokih pasivnih kamatnih stopa u, kako se poslije pokazalo, loše upravljanim bankama. U 1998. godini ostvarili su tek 0,1 postotnu prosječnu mjesečnu stopu rasta zbog prelijevanja u devizne depozite pri bjegovima pred povremenim deprecijacijama kune ili, još češće, zbog prelijevanja u najuži monetarni agregat, novčanu masu M1.

Novčana masa M1 svojim kretanjem u 1998. odražava s jedne strane smanjenje potražnje za transakcijskim novcem izazvane smanjenjem gospodarske aktivnosti u toj godini i deprecijacijom tečaja, a s druge strane odražava i snižavanje ukupne razine likvidnosti gospodarskog sustava.

Ponuda novca M1 povećavala se tijekom 1997. po prosječnoj mjesečnoj stopi od 1,6 posto, a u 1998. novčana masa M1 imala je nultu prosječnu mjesečnu stopu rasta. Na prosinačkoj razini, u novčanoj masi M1 zabilježeno je smanjenje od 1,5 posto ili 201 milijun kuna (prosinač 1997./prosinač 1996.: povećanje od 20,9 posto ili 2,4 milijarde kuna) prije svega zbog snažnog smanjenja depozitnog, odnosno transakcijskog novca. Depozitni je novac u godini prije povećan za 1,4 milijarde kuna ili 20 posto, a u 1998. godini on se smanjio za 7,5 posto ili 0,6 milijardi kuna.

Takva kretanja bila su uzrokovana realnim i ukupnim financijskim prilikama. Usporeni rast gospodarske aktivnosti i postojeća brzina optjecaja novca nisu mogli izazvati dodatni rast ponude novca. Istovremeno je na smanjenje ponude novca djelovalo više čimbenika. Prije svega, gubitak likvidnih sredstava u krizama likvidnosti i solventnosti u pojedinim bankama, kolaps i nagli izlazak iz transakcijskog lanca pojedinih velikih gospodarskih sustava, servisiranje i financiranje dospjelih inozemnih obveza nastalih u 1997. godini, uz smanjenje priljeva kapitala iz inozemstva u 1998. godini. No, ne treba smetnuti s uma ni utjecaj slabljenja valute koji je povećao potražnju za devizama radi zaštite od očekivane deprecijacije.

Slika 1.15.
MJESEČNE STOPE RASTA
M0 I M1



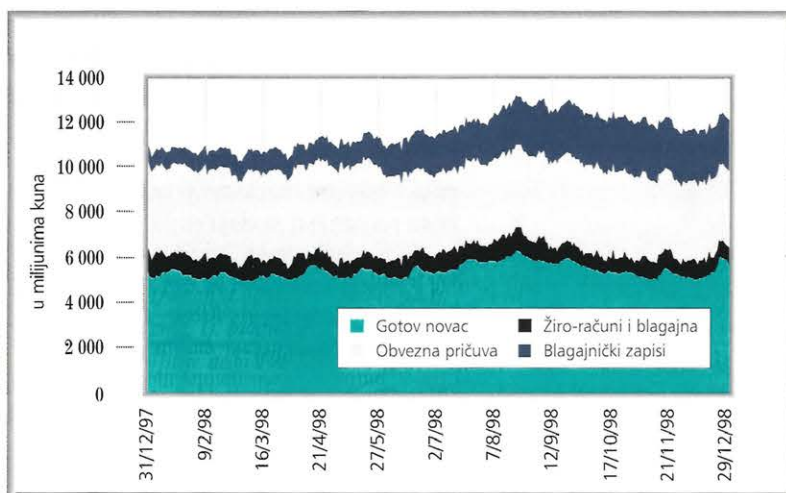
Dakle, klasičnim tokovima formiranja novčane mase M1, kao što su odnosi s inozemstvom ili pretvaranje nemonetarnih depozita, u 1998. godini došlo je samo do odlijevanja novčane mase M1, odnosno do smanjenja ponude transakcijskog novca. Gotov novac u optjecaju, druga komponenta novčane mase, također je značajno usporio svoj rast u 1998. godini spustivši svoju godišnju stopu rasta na prosinačkoj razini s 22 posto u 1997. na 7,7 posto. Taj potpuno autonomni monetarni agregat takvim kretanjem nije narušio strukturu M1 te je gotovinsko-depozitni koeficijent oscilirao oko 0,65.

Udio gotovog novca u primarnom novcu M0, monetarnom agregatu pod najjačim utjecajem središnje banke, nije se u 1997. godini spuštao ispod 50 posto niti je prelazio 60 posto udjela u primarnom novcu u ljetnim mjesecima kad primarni novac raste zbog ekspanzije gotovog novca u optjecaju, ali i zbog sezonski uobičajenog porasta depozita banaka kod središnje banke.

Ukupna ponuda primarnog novca (M0) u 1998. godini bila je u skladu s kretanjem širih monetarnih agregata. Na prosinačkoj razini ostvarena je negativna stopa rasta od 3,8 posto ili smanjenje od 0,4 milijarde kuna, dok se prosječno mjesečno primarni novac smanjivao za 0,3 posto. U 1997. godini primarni novac M0 prosječno je mjesečno rastao 1,3 posto. Stoga se ni multiplikator m1 nije značajnije mijenjao te se kretao u rasponu od 1,3 početkom godine, preko 1,37 tijekom ljeta, do 1,32 na kraju godine.

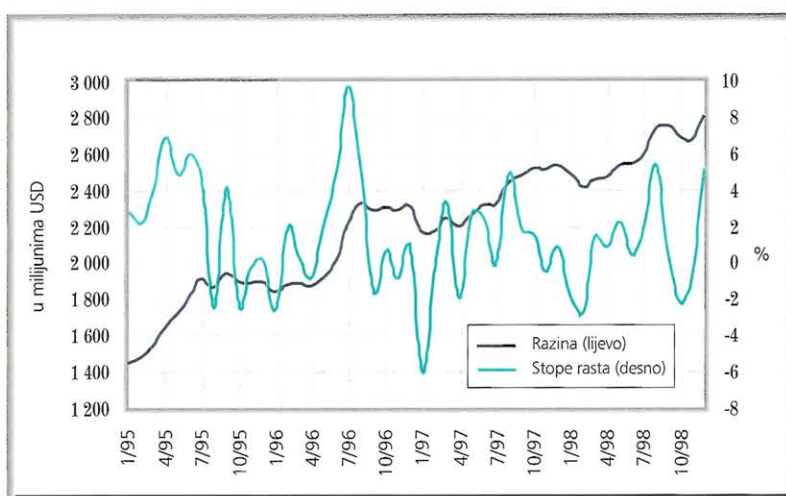
U strukturi primarnog novca smanjen je tijekom 1998. godine udio obvezne pričuve zbog smanjenja osnovice za obračun (kunskih depozita), i udio žiro-računa, dok se udio gotovog novca povećao.

Slika I.16.
DNEVNO STANJE I STRUKTURA
PRIMARNOG NOVCA



Zabilježena stagnacija primarnog novca M0, novca središnje banke i tokovi njegova kreiranja i povlačenja u 1998. godini najbolje ilustriraju promjene nastale u ponudi novca M0 u toj godini, a posebno u svjetlu formiranja ponude novca M0 u 1997. i u prethodnim godinama.

Slika I.17.
MEĐUNARODNE PRIČUVE HNB,
razina i mjesečne stope rasta



Glavni tok kreiranja primarnog novca u svim prethodnim godinama bile su intervencije Hrvatske narodne banke na deviznom tržištu. U 1998. godini, međutim, dolazi do velike promjene u smjeru intervencija Hrvatske narodne banke na njenim aukcijama deviza i do potpune zamjene između deviznih transakcija središnje banke i njezine domaće aktivnosti (prema središnjoj državi i bankama) u kreiranju i povlačenju primarnog novca.

U prijašnjim godinama središnja banka je na tržištu otkupljivala devize i povećavala međunarodne pričuve kreirajući kune i sterilizirajući viškove svojim instrumentima, kako bi ponuda novca M0 bila optimalna, i multiplikacijom, preko monetarnog multiplikatora m1, djelovala na ponudu novca M1 i na uravnoteženje potražnje za novcem.

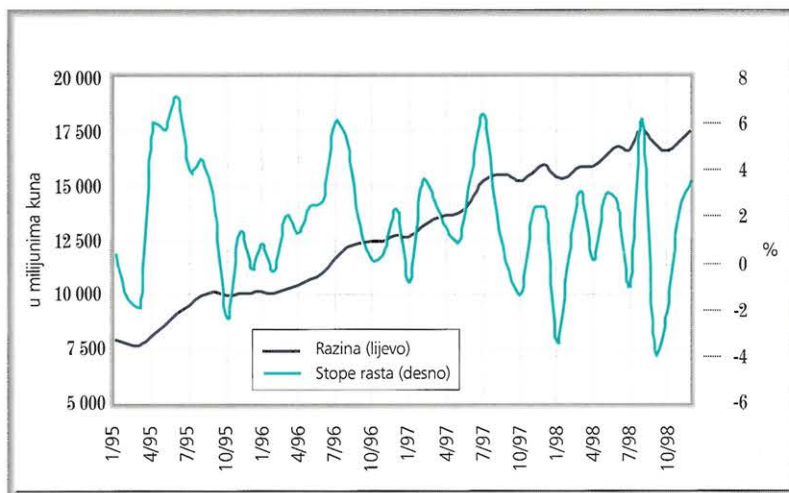
Početak 1998. obilježen je nastavkom kreditnog priljeva iz inozemstva intenziviranim prethodne godine dodjelom investicijskog rejtinga Hrvatskoj. Konvertiranjem deviznih kredita u kune poticana je kreditna aktivnost koja je u prvom tromjesečju rezultirala kreditnom ekspanzijom od 40 posto prosječno mjesečno na međugodišnjoj razini. Središnja banka je uvođenjem određenih restrikcija uspješno zaustavila zaduživanje u inozemstvu i značajno usporila bankarsku kreditnu aktivnost. Uz to, objektivno se smanjila mogućnost zaduživanja u inozemstvu zbog izmijenjenih okolnosti na međunarodnom financijskom tržištu.

Za središnju banku glavni je zadatak štititi tečaj domaće valute od snažnih pritisaka i osigurati bankama potrebnu likvidnost. Na svojim aukcijama deviza ona mora ponuditi na prodaju onoliko deviza koliko je potrebno, čime popušta pritisak na deprecijaciju kune, ali istovremeno maksimalno iscrpljuje kunsku likvidnost bankarskog sustava. Zbog toga središnja banka aktualizira stare i uvodi nove instrumente monetarne politike kojima će kroz pojačanu domaću kreditnu aktivnost osigurati bankama potrebnu likvidnost.

Na ukupno četrdeset dvije aukcije, od kojih je prva bila u mjesecu svibnju, te u direktnim kupoprodajama i trgovanju efektivnim kunama, međunarodne su pričuve u 1998. godini smanjene za 380,5 milijuna USD. Te devizne transakcije rezultirale su povlačenjem kuna sa žiro-računa banaka s ukupnim negativnim monetarnim efektom od 2,4 milijarde kuna.

Raznim instrumentima monetarne politike banke su na kraju prosinca prošle godine koristile ukupno 1,1 milijardu kuna, dok sama središnja država na kraju prosinca nije koristila nikakav kredit.

Slika I.18.
MEĐUNARODNE PRIČUVE HNB,
razina i mjesečne stope rasta



U reguliranju ponude novca M0 središnja banka ima i taj zadatak da međunarodne pričuve održava na zadovoljavajućoj razini. Kako ta razina ne bi bila narušena, Savjet HNB-a donio je tijekom 1998. godine odluku o izdavanju blagajničkih zapisa HNB-a u stranoj valuti i odluku o izdvajanju obveznih pričuva na račun kod Hrvatske narodne banke. Neto efekt tih transakcija za 1998. godinu iznosio je 493,1 milijun USD.

Ukupno povećanje međunarodnih pričuva HNB-a ostvareno kroz devizne transakcije središnje banke, upravljanje deviznim sredstvima i neto efektima intervalutarnih promjena u prošloj godini iznosi 276,5 milijuna USD čime se stanje međunarodnih pričuva HNB-a podiglo na 2.815,5 milijuna USD na kraju prosinca 1998. godine.

1.2.3.

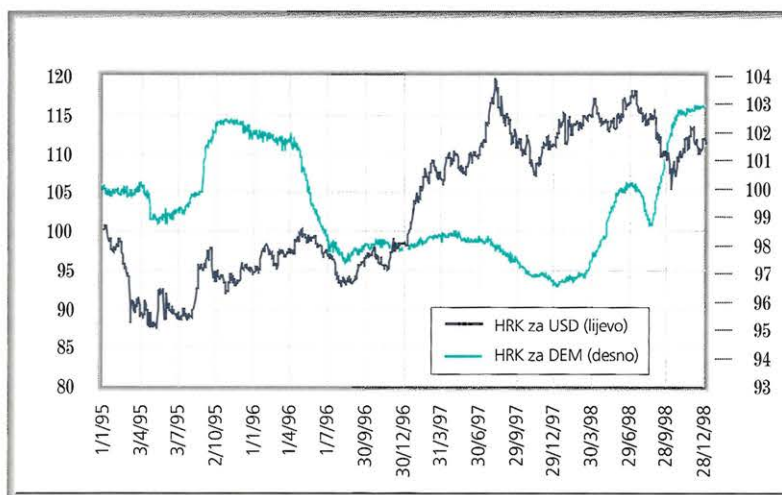
Tečaj i agregatna razina cijena

Glavno je obilježje kretanja tečaja kune u 1998. godini pojava snažnijih deprecijacijskih pritisaka. Relativno nagle promjene tečaja tražile su od Hrvatske narodne banke učinkovite i brze intervencije, za razliku od prijašnjih godina kada se ona uglavnom suočavala s pritiskom na aprecijaciju tečaja kune prema njemačkoj marki.

Prosječni nominalni tečaj njemačke marke tijekom 1998. godine iznosio je 3,6193 kune, dok je 1997. godine prosječni tečaj njemačke marke bio 3,5559 kuna, odnosno kuna je prema njemačkoj marki deprecirala za 1,78 posto. Ako se uzme u obzir tečaj na kraju godine, koji je za 1998. godinu iznosio 3,7397 kuna, te za 1997. godinu 3,5110 kuna, tada je zabilježena deprecijacija kune od 6,51 posto. Prosječni tečaj američkog dolara za 1998. godinu iznosio je 6,3623 kune, odnosno za 1997. godinu 6,1570 kuna, što znači da je kuna prema dolaru deprecirala 3,33 posto.

Prosječno odstupanje dnevnog tečaja njemačke marke od godišnjeg prosjeka u 1998. godini iznosilo je 8 lipa, odnosno 2,21 posto, što je četiri puta više nego 1997. godine kada je ono bilo samo 2 lipe, odnosno 0,54 posto.

Slika I.19.
INDEKS NOMINALNOG
DNEVNOG TEČAJA KUNE
PREMA DEM I USD,
I.I. 1995. = 100

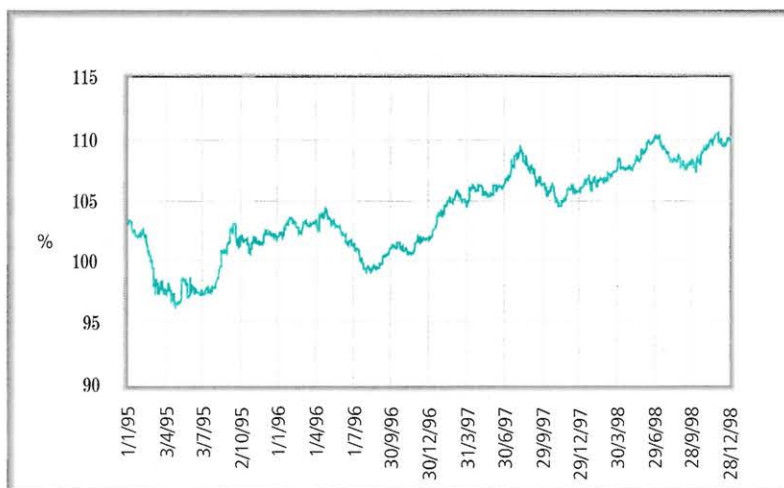


Kretanje nominalnog tečaja njemačke marke tijekom 1998. godine može se podijeliti u pet razdoblja. Prvo razdoblje obilježeno je stabilnim kretanjem tečaja njemačke marke kao nastavkom takva kretanja iz 1997. godine. U prvom razdoblju 1998. godine tečaj se kretao između 3,50 i 3,52 kune za njemačku marku, a Hrvatska narodna banka u tom razdoblju nije održavala devizne aukcije. Drugo razdoblje započelo je sredinom ožujka a završilo je krajem lipnja i obilježeno je deprecijacijom kune prema njemačkoj marki. Tečaj marke se u tom razdoblju kretao od 3,52 do 3,65 kuna. U tom je razdoblju kuna prema marki deprecirala za 3,5 posto, a Hrvatska narodna banka započela je s deviznim aukcijama početkom svibnja na

kojima je sve do kraja lipnja uglavnom prodavala devize, što je uspješno usporilo deprecijaciju. Treće razdoblje je zapravo početak priljeva deviza od turizma a obilježeno je aprecijacijom. Vrijednost njemačke marke u tom je razdoblju pala na 3,58 kuna, odnosno kuna je aprecirala prema marki za 1,6 posto, a Hrvatska narodna banka je na deviznim aukcijama uglavnom otkupljivala devize pristigle od turizma. Četvrto razdoblje započinje krajem turističke sezone, u drugoj polovici kolovoza, kada kuna naglo deprecira prema njemačkoj marki. Marka do kraja listopada dostiže vrijednost od 3,73 kune, odnosno kuna prema marki u tom razdoblju deprecira za 4,1 posto. U tom je razdoblju HNB obilno intervenirala prodavši preko 240 milijuna dolara na deviznim aukcijama, no tečaj se zaustavio tek početkom studenoga. Peto razdoblje obilježeno je ponovnim smirivanjem tečaja koje je trajalo do kraja godine, a u kojem se tečaj kretao između 3,73 i 3,74 kune. Devizne aukcije u studenom i prosincu uglavnom su bile usmjerene na prodaju deviza.

Potražnja za devizama od strane poslovnih banaka bila je tijekom 1998. godine povećana zbog održavanja inozemne likvidnosti, te u jednom dijelu zbog špekulacija oko deprecijacije tečaja kune. Zbog valutnih kriza koje su se pojavile tijekom 1998. godine pristup inozemnom kapitalu bio je teži i za hrvatske banke. S druge strane, na domaćem deviznom tržištu povećana je potražnja za devizama zbog i dalje snažno prisutnog uvoza, te radi otplate inozemnih kredita.

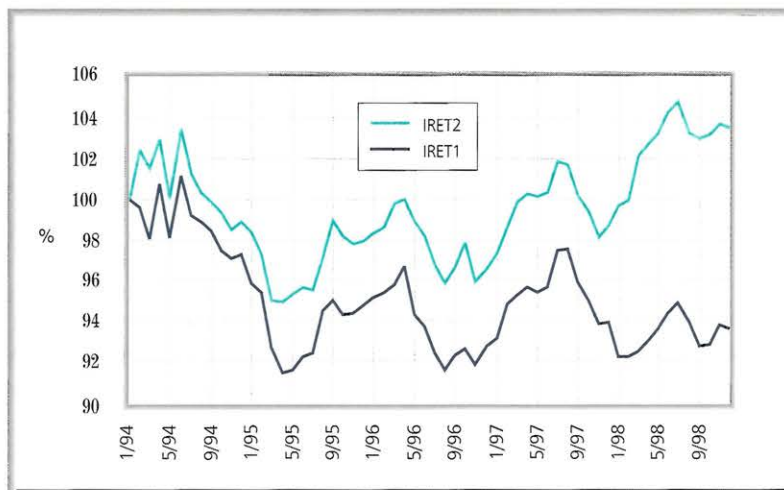
Slika I.20.
INDEKS DNEVNOG
NOMINALNOG EFEKTIVNOG
TEČAJA*,
1995.=100



* Pad indeksa označava aprecijaciju

Indeks nominalnog efektivnog tečaja za 1998. godinu pokazuje nominalnu deprecijaciju efektivnog tečaja za 3,56 posto, što je bitno sporija deprecijacija nego prema njemačkoj marki.

Slika I.21.
INDEKS REALNOG EFEKTIVNOG
TEČAJA* UZ CIJENE NA MALO
(IRET1) I CIJENE PROIZVOĐAČA
(IRET2),
siječanj 1994.=100

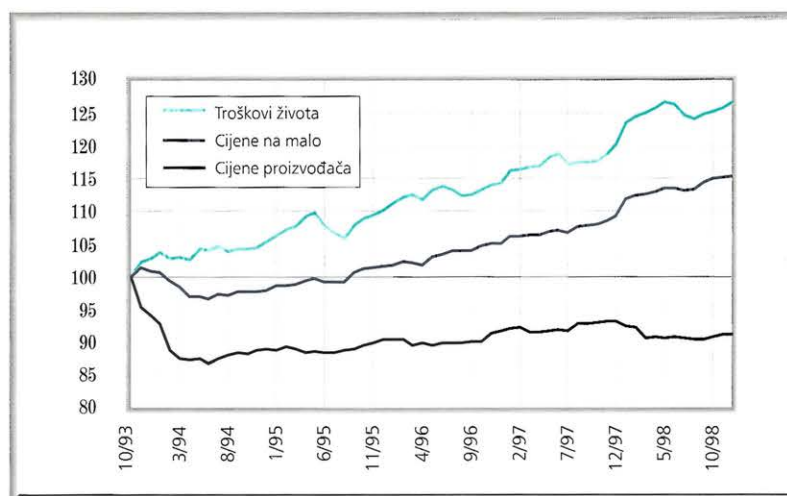


* Rast indeksa označava realnu deprecijaciju

Indeks realnog efektivnog tečaja kune deflaciran cijenama proizvođača deprecirao je tijekom 1998. godine za 4,9 posto. Na deprecijaciju je ponajviše utjecao pad indeksa cijena proizvođača te deprecijacija nominalnog tečaja. Indeks realnog efektivnog tečaja deflaciran cijenama na malo zabilježio je aprecijaciju tijekom 1998. godine, budući da su cijene na malo potaknute rastom cijena usluga zbog uvođenja poreza na dodanu vrijednost rasle brže od deprecijacije nominalnog tečaja, te od cijena na malo glavnih ekonomskih partnera.

Kretanje cijena tijekom 1998. godine bilo je obilježeno nešto višom razinom cijena nego prijašnjih godina budući da od 1994. godine godišnja inflacija nije prelazila četiri posto godišnje. Stopa inflacije mjerena cijenama na malo iznosila je 1998. godine 5,4 posto na prosinačkoj razini, odnosno 5,7 posto mjereno međugodišnjim prosjekom. Indeks troškova života zabilježio je rast od 5,3 posto na prosinačkoj razini, odnosno 6,4 posto mjereno međugodišnjim prosjekom, dok su cijene industrijskih proizvoda pale za 2,1 posto, odnosno za 1,2 posto.

Slika 1.22.
INDEKS CIJENA NA MALO,
CIJENA PROIZVOĐAČA I
TROŠKOVA ŽIVOTA,
listopad 1993. = 100



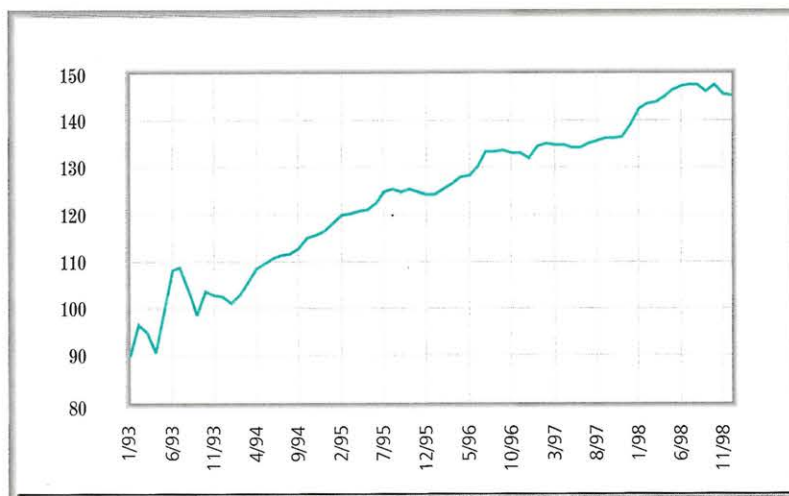
Na viši rast cijena na malo i troškova života tijekom 1998. godine najviše je utjecalo uvođenje poreza na dodanu vrijednost početkom godine. Utjecaj uvođenja poreza na dodanu vrijednost na rast cijena usluga dogodio se zbog viših stopa nego što je bio porez na usluge, a neke su cijene roba pale. Time je samo u siječnju ostvaren rast cijena na malo od 2,4 posto te rast troškova života od 2,8 posto. Utjecaj poreza na dodanu vrijednost bio je isključivo jednokratnog karaktera te su tijekom ostalih mjeseci cijene na malo rasle po stopi nižoj od jedan posto, što je inflaciju na godišnjoj razini zadržalo u prihvatljivim okvirima.

Prije turističke sezone cijene na malo rasle su po stopama između 0,2 i 0,5 posto mjesečno. Troškovi života u istom su razdoblju rasli između 0,5 i 0,8 posto. Tijekom turističke sezone, kao što je uobičajeno, rast cijena je zaustavljen, a u srpnju je zabilježen i pad cijena na malo od 0,2 posto, pad troškova života od 1,3 posto te pad cijena industrijskih proizvoda za 0,3 posto. Nakon turističke sezone, u rujnu, cijene su porasle za 0,9 posto, što je posljedica nominalne deprecijacije kune koja je utjecala na poskupljivanje uvoznih proizvoda. Do kraja godine mjesečna stopa rasta cijena svaki je mjesec bila niža, što je djelomično i posljedica smanjene potrošnje.

Tijekom 1998. godine cijene usluga kao dio indeksa cijena na malo rasle su više nego dvostruko od cijena roba iz istog indeksa. Naime, cijene roba porasle su za 4,3 posto na godišnjoj razini, a cijene usluga za 9,2 posto. Slična situacija bila je i tijekom prijašnje četiri godine, odnosno od uvođenja stabilizacijskog programa. Pritom treba naglasiti da je rast cijena usluga uglavnom determiniran rastom

cijena usluga javnih poduzeća (pošta, telekomunikacije, promet, ...) čije su cijene prije uvođenja stabilizacijskog programa bile relativno niže nego u predratnom razdoblju.

Slika 1.23.
INDEKS RELATIVNE CIJENE
MEĐUNARODNO NEUTRŽIVIH
DOBARA MJEREN KAO OMJER
CIJENA USLUGA I ROBA IZ
INDEKSA CIJENA NA MALO,
1992. = 100



Početkom 1999. godine, nakon što je iz godišnjeg izračuna ispao efekt rasta cijena uvođenjem poreza na dodanu vrijednost, godišnja se razina cijena na malo spustila na 3,5 posto. Ta razina cijena odražava kontinuitet politike Hrvatske narodne banke.

Cijene industrijskih proizvoda pri proizvođačima pale su tijekom 1998. godine za 2,1 posto. Pad cijena industrijskih proizvoda prema glavnim industrijskim granama bio je ponajviše uzrokovan padom cijena energije, kojoj je cijena za 1998. godinu pala za 8,6 posto. Također je zabilježen pad cijena intermedijarnih proizvoda (osim energije) za 2,6 posto, te cijena trajnih proizvoda za široku potrošnju za 2,1 posto. Kod kapitalnih proizvoda zabilježen je u 1998. godini rast cijena od 1,9 posto, a kod netrajnih proizvoda za široku potrošnju od 0,4 posto.

1.2.4.

Kamatne stope

Kamatne stope u Hrvatskoj još su uvijek na visokoj razini. Kretanja u 1997. godini moglo se sažeti u tri točke. Prvo je dugoročna tendencija smanjenja kamatne stope na Tržištu novca Zagreb. Drugo, dogodio se pad kamatnog "spread"-a, kao posljedica pada aktivnih kamatnih stopa poslovnih banaka uz stagnaciju pasivnih kamatnih stopa. I na kraju, konvergirale su kamatne stope na kratkoročne vrijednosne papire Hrvatske narodne banke i Ministarstva financija.

U 1998. godini se međutim nijedan od tih trendova nije nastavio. Kamatne stope na tržištu novca, potaknute problemima u bankarstvu, značajno su povećane i gotovo vraćene na razinu s početka 1995. godine. Kamatni "spread" se povećao zbog porasta aktivnih kamatnih stopa poslovnih banaka i laganog pada pasivnih kamatnih stopa.

Porasle su kamatne stope na kratkoročne vrijednosnice; pritom su znatnije povećane kamatne stope na trezorske zapise Ministarstva financija te je opet došlo do razilaženja ovih kamatnih stopa.

Novost u 1998. godini bilo je obogaćivanje financijskog tržišta novim vrijednosnicama, i to sve kratkoročnim. Ovo je korak u pozitivnom smjeru, iako zasad mali.

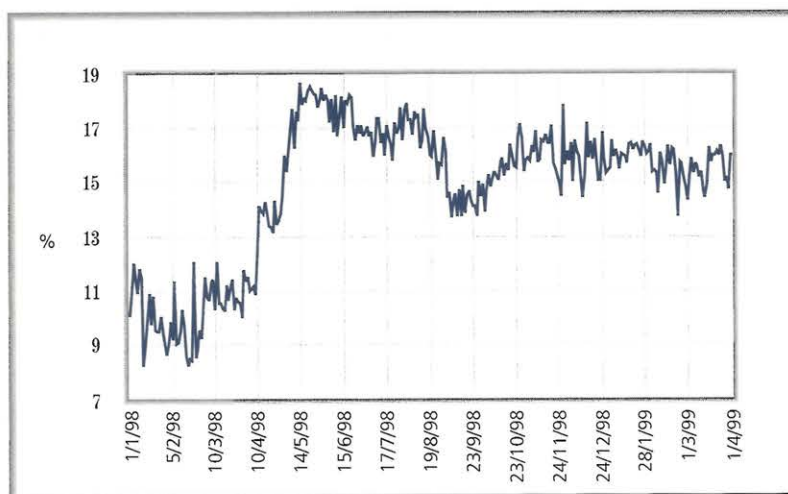
Razvoj financijskog tržišta neophodan je uvjet za bolje funkcioniranje cijelog gospodarstva, naročito sada u vrijeme kad je aktualan problem nenaplaćenih potraživanja. Druga novost je prihvaćanje novog Zakona o bankama, zakona koji bankari smatraju vrlo restriktivnim i krutim, ali i zakona koji bi morao uvesti veću disciplinu i postrožiti pravila igre na bankarskom tržištu. Bankarski je sustav vrlo važan kodač u funkcioniranju nacionalne ekonomije, a naročito hrvatske u kojoj su ostali segmenti financijskog sektora nedovoljno razvijeni. Svaki problem u tom sustavu generira posljedice po čitav gospodarski sustav. Novi je zakon posljedica bankovne krize u 1998. godini, a ona ima velik utjecaj na kretanje kamatnih stopa u našem gospodarstvu.

Zašto su kamatne stope još uvijek visoke i koji to čimbenici ne dozvoljavaju pad kamatnih stopa? Evo popisa najznačajnijih:

- ❑ Strukturni problemi u gospodarstvu. Sve je veći broj poduzeća koja ne plaćaju i sve veći broj onih koja ne mogu naplatiti svoja potraživanja pa upadaju u krug opće nelikvidnosti i neplaćanja. Trenutne recesijske tendencije u koje je gospodarstvo ušlo u zadnjem kvartalu 1998. godine dodatno otežavaju to stanje.
- ❑ Visoka premija rizika sustava uključena u cijenu kapitala povezana je s neadekvatnom zaštitom vjerovnika zbog toga što nema odgovarajućeg instrumenta naplate (u 1999. uvedena je mjenica kao instrument osiguranja naplate te kao instrument koji bi trebao riješiti, odnosno ublažiti problem nelikvidnosti, ali zasad se rezultati još uvijek ne vide) i sporošću i nedjelotvornošću pravnog sustava. Analitičari ocjenjuju zakonski okvir slabim a norme poslovanja nedovoljno razvijenim.
- ❑ Visoka premija valutnog/kreditnog rizika. Čak 62 posto sredstava na strani pasive denominirano je u stranoj valuti. Valutni rizik banke nastoje prebaciti u što većoj mjeri na zajmoprimce putem indeksacije kunskih kredita na "čvrstu" valutu, međutim u određenom trenutku valutni rizik se pretvara u kreditni rizik koji, ionako relativno visok, banke nastoje kompenzirati visokim aktivnim kamatnim stopama.
- ❑ Začeci problema u bankarstvu koji su se u prvoj polovici 1998. godine pojavili u Dubrovačkoj banci, a zatim u Gluminoj banci, nakon čega se u 1999. godini još nekoliko banaka našlo u znatnim teškoćama.
- ❑ Neadekvatna kreditna politika poslovnih banaka i niski stupanj upravljanja rizikom, te loše upravljanje likvidnošću.
- ❑ Skupi izvori sredstava. Kamatne stope na depozite koje daju hrvatske banke i borba za depozite dovele su do činjenice da nigdje u boljim tranzicijskim zemljama nema tako visokih pasivnih kamatnih stopa. Isto tako, stopa obvezne pričuve relativno je visoka, a iznosi 30,5 posto na kunske depozite te 55 posto na inozemne depozite i inozemne kredite s rokom dospijeca kraćim od jedne godine. Kamatna stopa na tržištu novca porasla je preko 50 posto i kreće se na razini oko 15,5 posto.
- ❑ Segmentiranost financijskog tržišta i još uvijek nizak stupanj konkurencije (usprkos znatnom poboljšanju od početka funkcioniranja samostalnog monetarnog sustava) u bankarskom sustavu ne pridonose padu kamatnih stopa.
- ❑ Nerazvijenost financijskog tržišta i siromaštvo financijskih instrumenata. Usprkos pozitivnim naznakama, nije došlo do znatnijeg napretka na ovom području.
- ❑ Liberalno dodjeljivanje licencija za rad banaka umjesto da poveća konkurenciju na bankarskom tržištu, stvorilo je velik broj banaka s relativno visokim nekamatnim troškovima jer nije bilo moguće iskoristiti ekonomiju obujma.

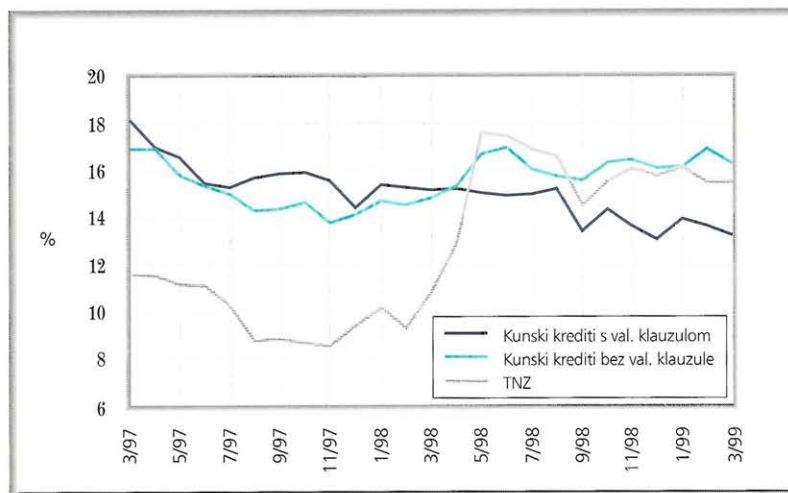
Na Tržištu novca Zagreb prosječna je kamatna stopa na početku 1998. godine bila na razini od oko 10 posto. Tu je razinu dosegla nakon nekoliko godina pada i nakon što su s tog tržišta uklonjeni razlozi neelastične potražnje (sanacija četiriju

Slika I.24.
PROSJEČNA DNEVNA KAMATNA
STOPA NA TRŽIŠTU NOVCA
ZAGREB (TNZ)



Poboljšana likvidnost bankarskog sustava tijekom ljeta smirila je kretanje kamatnih stopa i malo ih snizila. No tijekom listopada likvidnost je pogoršana, kamatna je stopa porasla na razinu od oko 16 posto i na njoj se zadržala do kraja godine. Bilo je očito da je na Tržištu novca Zagreb potražnja povećana, a ponuda jako smanjena. Znatno je povećan prekonoćni promet i ustanovljeno je da je nekoliko malih i srednjih banaka upalo u teškoće. Tek tijekom prvog tromjesječja 1999. godine stanje se smirilo i kamatna stopa je nešto snižena. Povećanje kamatne stope na tržištu novca znatno je utjecalo i na kretanje aktivnih stopa poslovnih banaka.

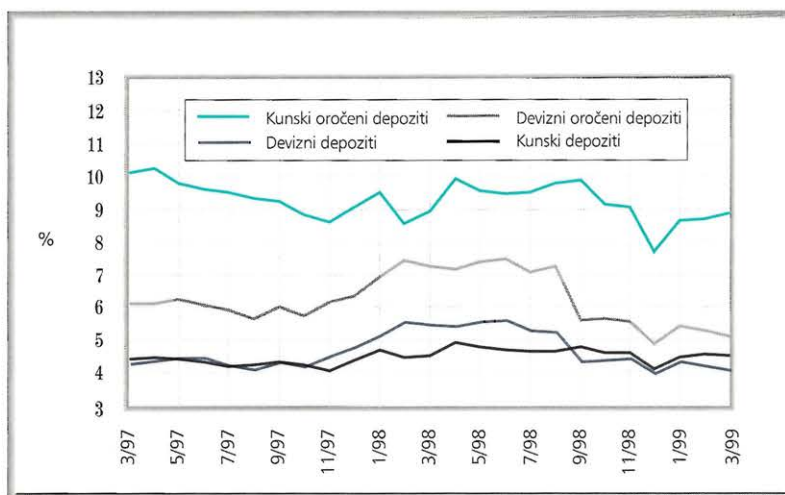
Slika I.25.
PROSJEČNE KAMATNE STOPE
POSLOVNIH BANAKA I
PROSJEČNE KAMATNE STOPE
NA TRŽIŠTU NOVCA ZAGREB
(TNZ)



Prosječna aktivna kamatna stopa poslovnih banaka na kredite lagano je oscilirala tijekom 1998. godine da bi završila na otprilike istoj razini od oko 15 posto, kao i na početku te godine. U prva tri mjeseca 1999. godine kamatna je stopa malo porasla, za pola postotnog boda. Razina realne kamatne stope je oko 10 posto, što je još uvijek vrlo visoko u usporedbi s ostalim naprednijim tranzicijskim zemljama. U Sloveniji je primjerice razina realnih aktivnih kamatnih stopa oko 6 posto, u Češkoj oko 9 posto, a u Mađarskoj također oko 6 posto. Prosječna kamatna stopa na kunske kredite bez valutne klauzule porasla je s razine od 14,7 posto na početku godine na razinu od 16 posto krajem godine, da bi u prva tri mjeseca 1999. godine porasla za dodatni postotni bod. Prosječna kamatna stopa na kunske kredite s valutnom klauzulom pala je tijekom 1998. godine s razine od 15,4 posto na razinu od

13 posto, a zatim je u prva tri mjeseca 1999. porasla također za jedan postotni bod. Odgovor na pitanje zašto pratimo ovako odvojene kamatne stope kunskih kredita leži u ročnosti. Novoodobreni kunski krediti bez valutne klauzule primarno su kratkoročni krediti. Naime, preko 90 posto novoodobrenih kredita ove vrste kratkoročni su krediti usmjereni u gospodarstvo, pretpostavljamo, za financiranje likvidnosti poduzeća (odatle i porast kamatne stope kratkoročnih kredita). Kod kunskih kredita s valutnom klauzulom situacija je drukčija. Radi se o dugoročnijim kreditima (oko 50 posto novoodobrenih kredita je dugoročno) koji su namijenjeni financiranju kapitalne izgradnje, a deviznom se klauzulom prebacuje valutni rizik na zajmoprimca i omogućuje sniženje cijene kredita. Treba međutim upozoriti da se u određenom trenutku valutni rizik pretvara u kreditni rizik. Problemi nelikvidnosti gospodarskog sustava osjećaju se i u kretanjima strukture kredita. Prvo, činjenica je da je porast plasmana smanjen u odnosu na veliku kreditnu ekspanziju tijekom 1997. godine. Drugo, posljednjih mjeseci uz pad kreditiranja poduzeća i građana, struktura kredita se opet mijenja. Ponovno u novoodobrenim kreditima prevladavaju kunski krediti bez valutne klauzule, nakon što su neko vrijeme bili u odnosu pola-pola s kunskim kreditima s valutnom klauzulom, pa se i tu krije porast kamatnih stopa (veći udio skupljih kredita bez valutne klauzule).

Slika 1.26.
PROSJEČNE KAMATNE STOPE
POSLOVNIH BANAKA

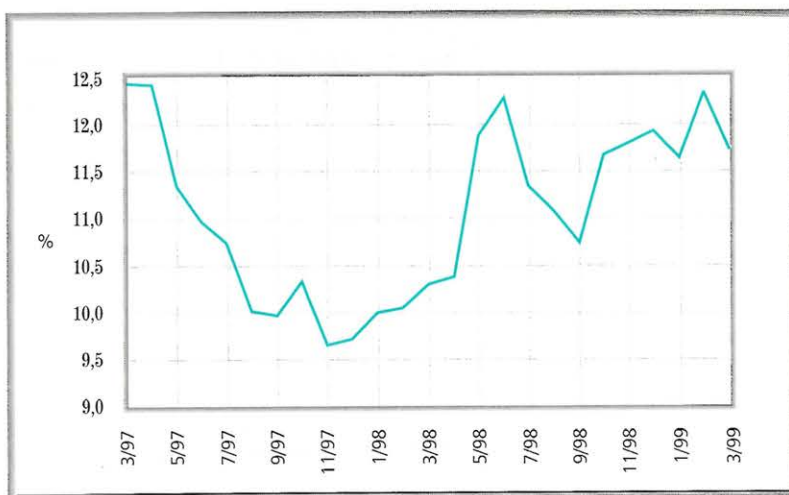


Pasivne kamatne stope su tijekom 1998. godine, uz oscilacije, zadržale svoju razinu. Ostale su visoke i predstavljaju značajan čimbenik u određivanju visoke razine aktivnih kamatnih stopa. Početkom 1998. godine prosječna kamatna stopa na kunske depozite, koji su velikim dijelom kratkoročni (depozitni novac, štedni po viđenju), bila je na razini od 4,7 posto a na kraju godine na razini oko 4,6 posto. I dalje visoka kamatna stopa na oročene kunske depozite ne uspijeva privući građane da štede u kunama, a dodatni je impuls gubitku povjerenja u štednju u kunama donijela deprecijacija kune tijekom posljednjeg tromjesječja 1998. godine. Bitnih promjena što se tiče razine prosječne kamatne stope na kunske depozite nema ni u prvim mjesecima ove godine. Ne zabrinjava toliko razina kamatnih stopa na kunske depozite čiji je udio oko 30 posto u ukupnim depozitima, no zabrinjavajuća je visina kamatnih stopa na devizne depozite. U Hrvatskoj se nude kamatne stope na devizne depozite koje nadmašuju kamatne stope na istovrsne depozite u domicilnim zemljama tih valuta. A hrvatski bankari se žale na skupe izvore sredstava. Kamatne stope na istovrsne depozite u njemačkim markama u Hrvatskoj i Njemačkoj pokazuju da hrvatske banke nude od 2 do 5 postotnih bodova, u ekstremnim slučajevima i do 8 ili 9 postotnih bodova, višu kamatnu stopu, no tada se opravdano sumnja da banka s takvim kamatnim stopama ima, ili bi mogla imati, problema u svom poslovanju. Prosječna kamatna stopa na devizne depozite je tijekom 1998. godine pala s razine od oko 5 posto na razinu od oko 4,2 posto. Ovu ra-

zinu održavaju najveće hrvatske banke koje i imaju najniže kamatne stope na depozite i u privlačenju štediša igraju na kartu sigurnosti i tradicije. U ostalim naprednijim tranzicijskim zemljama minimalna je razlika između kamatnih stopa na depozite u stranoj valuti i kamatne stope na istovrsne depozite u domicilnoj zemlji valute. U Hrvatskoj ne samo da građani žele štedjeti u stranoj valuti već se banke bore višim kamatnim stopama za tu štednju. To neizostavno vodi ročnoj i valutnoj izloženosti te likvidonosnim problemima hrvatskih banaka i pokušaju kompenzacije na drugoj strani bilance, visokim aktivnim kamatnim stopama.

Najbolja mjera neefikasnosti bankovnog sustava je razlika aktivnih i pasivnih kamatnih stopa. Iako se tijekom 1997. ta razlika smanjivala, događaji koji su uslijedili u 1998. godini djelovali su na porast kamatnog "spread"-a i pogoršali pozitivan dojam iz prethodne godine. Mjeren razlikom kamatne stope na kunske depozite i kunske kredite, "spread" je 1998. godine porastao s razine od 9,7 bodova na razinu od oko 12,3 postotnih bodova (što je povećanje od oko 27 posto).

Slika 1.27.
RAZLIKA KAMATNIH STOPA
NA KUNSKA KREDITE I KUNSKA
DEPOZITE



Na tržištu kratkoročnih vrijednosnica ima najviše novosti. U 1998. godinu ušli smo samo dva kratkoročna vrijednosna papira. Jedan je bio blagajnički zapis Hrvatske narodne banke, koji je primarno instrument provođenja monetarne politike, ali kojim se trgovalo i radi zarade, naročito u doba visokih kamatnih stopa. Drugi vrijednosni papir je trezorski zapis Ministarstva financija, koji je proširio tržište financijskih instrumenata, ali i poslužio tom Ministarstvu da kratkoročno riješi svoje likvidonosne poteškoće. Kamatne stope ovih papira tijekom su 1997. godine konvergirale, no u 1998. godini došlo je do njihova ponovnog razilaženja. Kamatne stope na ove vrijednosnice znatno su porasle i uklopile se u opći porast kamatnih stopa. U travnju je Hrvatska narodna banka uvela blagajničke zapise u stranim valutama. Oni su postali vrlo traženi među bankama, jer su zbog visokog udjela deviznih izvora sredstava banke mogle plasirati svoja sredstva ne mijenjajući valutnu usklađenost aktive i pasive, a tijekom deprecijacije bili su osobito privlačni. Kamatne stope se određuju prema referentnim kamatnim stopama u inozemstvu za papire u odgovarajućim valutama. U prvom predstavljanju uvedeni su blagajnički zapisi denominirani u njemačkoj marki i američkom dolaru, a početkom 1999. godine zapisi u njemačkoj marki zamijenjeni su zapisima denominiranim u euru. Kamatne stope općenito su pale, s tim da su jači pad doživjeli papiri denominirani u njemačkoj marki, odnosno u euru. Druga je novost ponovna pojava komercijalnih zapisa. Prvi pokušaj izdavanja tih papira 1996. godine nije bio uspješan zbog manjka zainteresiranih za ulaganje u njih. Ovoga puta, međutim, komercijalne je zapise izdala Pliva uz kamatnu stopu od 12 posto pa su dosadašnje tranše prodane u cijelosti. Nadati se je da Pliva neće ostati usamljena i da će se još koje poduzeće odlučiti na isti korak, što bi vodilo obogaćivanju skromnoga financijskog tržišta.

1.2.5.

Platna bilanca

U 1998. godini došlo je do značajnog smanjenja deficita tekućeg računa platne bilance u odnosu na 1997. godinu. Taj je deficit u 1998. godini iznosio 1.553,8 milijuna USD, što je 36,2 posto manje nego u 1997. godini. Promatran kao udio u BDP-u, deficit tekućeg računa je tako smanjen na 7,3 posto BDP-a, dok je u prethodnim godinama iznosio: 6,8 posto BDP-a u 1995., 4,3 posto u 1996. i 12,2 posto BDP-a u 1997. godini. Na ovo smanjenje najviše je utjecalo usporavanje i pad domaće potražnje koja je u prethodnim godinama bila glavni generator velikog platnog deficita. Na taj način došlo je do značajnog pada robnog uvoza uz istodobni rast robnog izvoza. Promjene na tekućem računu pratio je financijski račun koji je u 1998. godini iznosio 2.148,8 milijuna USD, što je 24,6 posto manje nego u 1997. godini. Pritom je došlo do značajne promjene strukture financiranja. Povećanje obveza prema inozemstvu ostalo je i u 1998. godini najznačajniji oblik financiranja, unatoč velikom smanjenju u odnosu na 1997. godinu, a povećala se važnost izravnih inozemnih ulaganja.

Tablica I.2.

PLATNA BILANCA REPUBLIKE HRVATSKE, u milijunima USD, preliminarni podaci

	1995.	1996.	1997.	1998.	1998./1997. %
Tekuće transakcije	-1 283,8	- 857,8	-2 434,0	-1553,8	63,8
Robe	-3 237,5	-3 651,2	-5 224,4	-4 168,9	79,8
Prihodi	4 632,7	4 545,7	4 205,9	4 604,5	109,5
Rashodi	-7 870,2	-8 197,0	-9 430,3	-8 773,4	93,0
Usluge	1 207,7	1 764,0	2 022,1	2 071,6	102,4
Turizam	929,6	1 499,2	2 007,7	2 126,0	105,9
Dohodak	- 53,9	1,5	- 83,5	- 164,5	197,0
Tekući transferi	799,9	1 027,8	851,8	708,1	83,1
Država	279,8	154,5	32,8	-9,2	---
Ostali sektori	520,1	873,3	819,0	717,3	87,6
Financijske transakcije, bez pričuva	1 278,4	1 886,9	2 841,4	2 148,8	75,6
Izravna ulaganja	95,7	513,1	231,2	763,1	330,1
Portfolio ulaganja	4,8	27,2	172,7	-54,6	---
Ostala ulaganja	1 178,0	1 346,7	2 437,5	1 440,4	59,1
Valuta i depoziti	406,7	788,9	185,5	387,7	209,0
Kredit	432,5	404,4	2 250,6	1 066,3	47,4
Međunarodne pričuve HNB-a	- 490,2	- 418,8	- 225,0	- 276,5	122,9
Neto pogreške i propusti	495,6	- 610,3	- 182,4	- 318,4	- 174,6

Izvor: HNB

Najveći utjecaj na smanjenje tekućeg računa imalo je smanjenje deficita robne razmjene koji je u 1998. godini iznosio 4.168,9 milijuna USD, što je 1.055,5 milijuna USD ili 21,2 posto manje nego u 1997. godini. Pritom je najveći iznos promjene zabilježen kod uvoza koji je u 1998. godini iznosio 8.773,4 milijuna USD, što je 656,9 milijuna USD ili 7 posto manje nego u 1997. godini. Na pad robnog uvoza utjecalo je smanjenje domaće potražnje čiji je rast bio glavni generator tekućeg deficita u 1997. godini, kao i zalihe nastale velikim uvozom na kraju 1997. godine prije uvođenja PDV-a. Dodatni utjecaj na smanjenje deficita robne razmjene imao je i rast izvoza, koji je u 1998. godini iznosio 4.604,5 milijuna USD, što je povećanje od 398,4 milijuna USD ili 9,5 posto više nego u 1997. godini.

Neto prihodi od usluga najveća su pozitivna stavka na tekućem računu platne bilance Republike Hrvatske. Oni su u 1998. godini iznosili 2.071,6 milijuna USD, što je godišnje povećanje od 2,4 posto. Neto prihodi od turizma iznosili su 2.126 milijuna kuna, što je 5,9 posto više nego u prethodnoj godini. Pritom su prihodi od turizma porasli 7,8 posto, a rashodi 15,1 posto u odnosu na prethodnu godinu. Druga pozitivna stavka na računu usluga, neto prihodi od transporta, već drugu godinu zaredom bilježi pad te je u 1998. godini iznosila 22,7 milijuna USD ili 14,5 posto manje nego u 1997. godini. Pritom je pad zabilježen i na strani prihoda i na strani rashoda od usluga prometa. Treća, tradicionalno negativna stavka na računu usluga, neto prihodi od ostalih usluga, iznosila je u 1998. godini -282,1 milijun USD, što je 12,1 posto više nego prethodne godine. Iako je pad dolarskih iznosa zabilježen na obje strane, veći pad prihoda od rashoda ostalih usluga doveo je do pogoršanja neto prihoda od njih.

Na računu dohotka prisutno je povećanje neto deficita, koji je u 1998. godini iznosio 164,5 milijuna USD, što je 97 posto više nego 1997. godine. Na takav rast deficita utjecala je veća ukupna inozemna zaduženost i vrijednost inozemnih investicija u Hrvatskoj u odnosu na prethodnu godinu, odnosno rast kamata na primljene kredite i dohodak od inozemnih izravnih ulaganja. Na prihodnoj strani ostvareni su značajni prihodi od depozita domaćih banaka u inozemnim bankama. Pozitivna stavka u računu dohotka su i neto naknade zaposlenima, koje su i u 1998. godini nastavile trend rasta.

Na računu tekućih transfera vidljiv je pad neto prihoda, koji su u 1998. godini iznosili 708,1 milijuna USD ili 16,9 posto manje nego u prethodnoj godini. Na pad prihoda od neto transfera najveći utjecaj u odnosu na prethodne godine imao je rast transfera iz Hrvatske u inozemstvo, dok su pojačani transferi iz ratnog razdoblja završeni još 1997. godine. Tako su neto transferi državi po prvi put promijenili predznak i bili negativni u iznosu od -9,2 milijuna USD. Neto transferi ostalim sektorima iznosili su 717,3 milijuna USD, što je godišnje smanjenje od 12,4 posto.

Promjene na tekućem računu pratio je financijski račun koji je u 1998. godini iznosio 2.148,8 milijuna USD, što je 24,6 posto manje nego u 1997. Pritom se nastavilo prilagođivanje strukture financijskog računa koje traje od 1996. godine. Dok je u prethodnim godinama taj deficit financiran prvenstveno smanjenjem neto inozemne aktive ostalih sektora (repatrijacija deviza stanovništva), u toj je stavci u 1997. godini zabilježen značajan pad, dok je u 1998. potpuno presahnula. Zbog takvih kretanja deficit tekućeg računa u 1997. godini financiran je prvenstveno zaduživanjem u inozemstvu svih sektora. Povećanje obveza prema inozemstvu je i u 1998. godini, s gotovo 50 posto ukupnog financiranja, ostalo najznačajniji oblik financiranja, unatoč dvostruko manjem iznosu nego u 1997., dok se povećao značaj izravnih ulaganja u financiranju deficita tekućeg računa na 35 posto ukupnog financiranja.

Najveći rast stavaka na financijskom računu zabilježen je kod neto izravnih ulaganja, koja su u 1998. godini iznosila 763,1 milijun USD, što je gotovo dva i pol puta više nego u 1997. godini. Inozemna izravna ulaganja u Hrvatsku iznosila su u 1998. godini 854,03 milijuna USD ili 119,9 posto više nego prethodne godine, dok su ulaganja hrvatskih ekonomskih subjekata u inozemstvo iznosila 90,9 milijuna USD, što je godišnje smanjenje od 42,1 posto. Očekuje se da će se značajna inozemna ulaganja nastaviti i u slijedećim godinama zbog najavljene privatizacije telekomunikacija, banaka i naftne industrije.

Nakon financijske krize u Aziji i Rusiji u 1998. godini, došlo je do povlačenja portfolio ulaganja iz Hrvatske u iznosu od 54,6 milijuna USD. Portfolio ulaganja predstavljaju ulaganja u iznosu manjem od 10 posto kapitala poduzeća u koje se

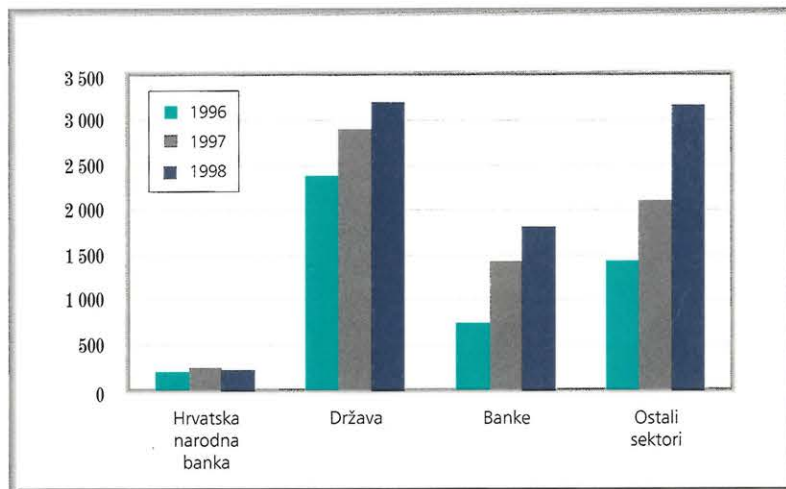
ulaže i inozemna ulaganja u vrijednosne papire Republike Hrvatske, te su osjetljivi-
vija na krize.

Na računu valute i depozita koji pokazuje ulazak strane valute u naš bankarski sustav nastavljena su kretanja započeta 1997. godine. Najznačajniji događaj bio je prestanak priljeva deviza ostalih sektora u 1998. godini kao posljedica iscrpljivanja izvora vraćanja devizne štednje u domaći bankarski sustav (devizni depoziti u inozemstvu ili u "čarapi"), te krize nekih banaka i povjerenja u bankarski sustav. Istovremeno su domaće banke, nakon višegodišnjeg povećanja depozita u inozemnim bankama, u 1998. godini povukle 383,8 milijuna USD depozita iz inozemnih banaka na temelju odluke o prenošenju obveznih deviznih depozita iz inozemstva u HNB.

Iako je povećanje zaduženosti prema inozemstvu i u 1998. godini iznosilo 1.066,3 milijuna USD, što je čak 52,6 posto manje nego u prethodnoj godini, ono je i dalje ostalo glavni oblik financiranja deficita. Promatrajući inozemno zaduženje kao udio na financijskom računu, ono je u 1998. godini iznosilo oko 50 posto svih financijskih priljeva iz inozemstva, za razliku od oko 80 posto u 1997. godini. U 1998. godini najviše su svoje zaduženje povećali ostali sektori (882,8 milijuna USD), zatim banke (179,3 milijuna USD), te država (13,1 milijun USD). Promatrano po ročnosti, u 1998. godine došlo je do pozitivnih kretanja. Tako su novonastali krediti bili prvenstveno dugoročni i to u iznosu od 1.281,5 milijuna USD. Istovremeno su kratkoročni krediti smanjeni za 215,2 milijuna USD. Više od 60 posto novog inozemnog zaduženja ostvareno je u posljednjem tromjesečju.

Promatrano po sektorima, država je svoje inozemno zaduženje povećala samo za 13,1 milijun USD, za razliku od 596,6 milijuna USD u 1997. godini. Pritom je država otplatila 283,9 milijuna USD dugoročnih i 49,2 milijuna USD kratkoročnih kredita (neto), te je primila 346,2 milijuna dugoročnih kredita. Glavni razlog tako malom porastu zaduženja države bili su znatno veći prihodi od PDV-a od planiranih u 1998. godini pa su novouzeti krediti korišteni za otplatu kredita iz prošlosti. Dodatnu pogodnost za državu značilo je i zadržavanje investicijskog rejtinga unatoč brojnim financijskim krizama u svijetu.

Slika 1.28.
STRUKTURA INOZEMNOG
DUGA O SEKTORIMA,
na kraju godine u
milijunima tekućih USD



Izvor: HNB

Banke su u 1998. godini povećale svoju inozemnu zaduženost za 179,3 milijuna USD, što je 72,2 posto manje nego prethodne godine. Pritom su i one povećale svoje dugoročno zaduženje uz smanjenje kratkoročnoga. Banke su tako primile 636,4 milijuna USD novih dugoročnih kredita te istovremeno otplatile 145,7 milijuna USD dugoročnih i 302,4 milijuna USD kratkoročnih kredita (neto).

Nakon 1997. i u 1998. godini najveći je porast novog inozemnog zaduženja zabilježen kod ostalih sektora i to u iznosu od 882,8 milijuna USD, što je 9,1 posto manje nego u

1997. godini. Na taj način je na ostale sektore otpalo 83 posto novog zaduženja u 1998. godini. Ostali su sektori u 1998. povećali svoju dugoročnu i kratkoročnu zaduženost; dugoročnu za 746,4 milijuna USD, a kratkoročnu za 136,4 milijuna USD.

Zbog ovakvog zaduživanja ukupan inozemni dug na kraju 1998. godine iznosio je 8.488,7 milijuna USD, što je povećanje od 27,4 posto ili 1.827,1 milijun USD u apsolutnom iznosu što uključuje i međuvalutarne promjene. Ukupna inozemna zaduženost tako je porasla s 24,2 posto BDP-a u prosincu 1996. i 33,4 posto BDP-a u prosincu 1997., na 39,8 posto BDP-a u prosincu 1998. godine. Pritom se udio kratkoročnoga duga u ukupnom inozemnom dugu smanjio s 8,6 posto krajem 1996. i 8,1 posto krajem 1997. na 7 posto krajem 1998. godine.

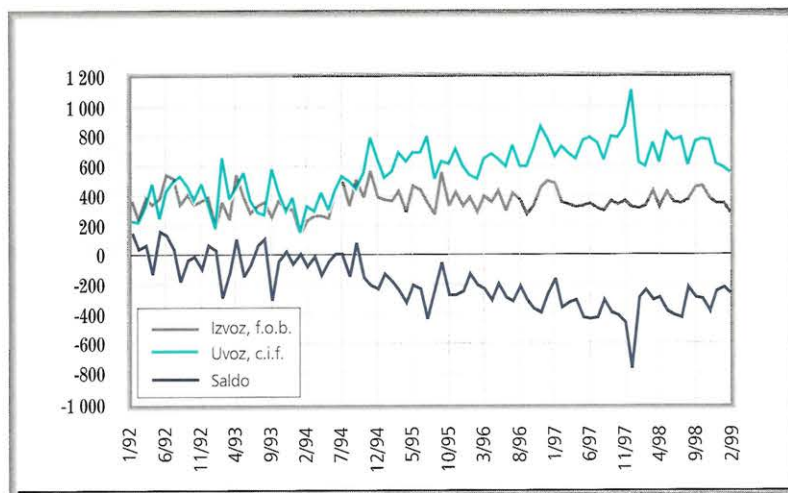
Promatrano po sektorima, krajem 1998. godine inozemni dug države iznosio je 3.223,0 milijuna USD, od čega je kratkoročnog duga bilo manje od 2 posto. Pritom se udio duga države u ukupnom inozemnom dugu Republike Hrvatske smanjio s 50 posto u 1996. i 44 posto u 1997. godini na 38 posto krajem 1998. godine. Istovremeno je najveći porast inozemnog duga zabilježen kod ostalih sektora; on je krajem 1999. godine iznosio 3.190,0 milijuna USD. Tako je dug ostalih sektora porastao s 30 posto ukupnog inozemnog duga krajem 1996. godine na 38 posto krajem 1998. godine. U ostalih sektora zabilježen je i najveći udio kratkoročnog duga u ukupnom dugu promatranog sektora i to u iznosu od oko 15 posto, što je posljedica učestalih kratkoročnih robnih i komercijalnih kredita. Inozemni dug banaka na kraju 1999. godine iznosio je 1.830,7 milijuna USD, što je 22 posto ukupnog inozemnog duga.

Bruto međunarodne pričuve HNB u 1998. godini povećane su za 276,5 milijuna USD (uključujući i međuvalutarne promjene), što je 22,9 posto više nego u 1997. godini, te su na kraju prosinca iznosile 2.815,6 milijuna USD.

Struktura robne razmjene

Podaci o robnoj razmjeni koje objavljuje Državni zavod za statistiku na temelju carinskih deklaracija, za razliku od platne bilance, iskazuju robni uvoz po c.i.f. klasifikaciji, te ne uključuju uvoz putem "shoppinga".

Slika I.29.
KRETANJE ROBNE RAZMJENE
REPUBLIKE HRVATSKE,
u milijunima tekućih USD

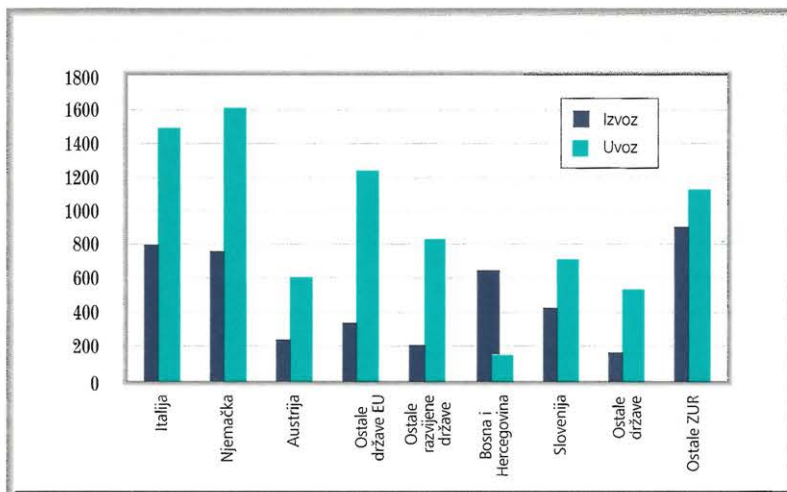


Izvor: DZSRH

Hrvatska robna razmjena je u 1998. godini poboljšana u odnosu na prethodne godine. Robni je izvoz, f.o.b., tako porastao za 8,9 posto u odnosu na 1997. godinu i iznosio je 4.541,1 milijun USD, dok se robni uvoz, f.o.b., smanjio za 7,9 posto te je iznosio 8.383,1 milijun USD. Promatrano u kunama, u 1998. godini robni je izvoz porastao 13,2 posto u odnosu na 1997., dok je uvoz bio 4,9 posto manji nego u prethodnoj godini.

Promatrajući strukturu uvoza po ekonomskoj namjeni, vidljivo je da najveći udio otpada na intermedijarne proizvode i energiju koji su u 1998. godini iznosili 39,4 posto. To ukazuje na značajnu ovisnost hrvatske industrije o uvozu. Tako je u 1998. godini 9,4 posto ukupnog uvoza bio uvoz na oplemenjivanje, dok je na strani izvoza čak 28,3 posto bilo proizvoda izvezenih nakon oplemenjivanja. Nakon intermedijarnih proizvoda slijede kapitalni proizvodi s 32 posto i proizvodi za potrošnju s 20,2 posto ukupnog uvoza.

Slika 1.30.
STRUKTURA ROBNE
RAZMJENE REPUBLIKE
HRVATSKE PO ZEMLJAMA,
u milijunima tekućih USD



Izvor: DZSRH

U strukturi zemalja partnera u međunarodnoj razmjeni prevladavaju zemlje Europske unije na koje je u 1998. godini bilo usmjereno 48 posto izvoza i 59 posto uvoza, što ukazuje na značaj europskih integracija kojih Hrvatska još nije član. Najznačajniji partneri iz ove skupine zemalja su Italija (18 posto izvoza i 18 posto uvoza), Njemačka (17 posto izvoza i 19 posto uvoza) i Austrija (5 posto izvoza i 7 posto uvoza). S državama CEFTA-e u 1998. godini bilo je ostvareno 13 posto izvoza i 15 posto uvoza. Veći izvoz od uvoza kod najznačajnijih partnera u 1998. godini zabilježen je samo s Bosnom i Hercegovinom (14 posto izvoza i 2 posto uvoza). Rast izvoza u 1998. godini najvećim je dijelom posljedica povećanog izvoza brodova u države s jakim trgovačkim mornaricama (Liberija - ostale ZUR).

I u valutnoj strukturi robne razmjene najznačajnije su bile valute članica Europske unije s udjelom od 62 posto ukupnog izvoza i 74 posto ukupnog uvoza. Najveći dio ostvaren je u valutama koje su 1. siječnja 1999. ušle u euro, a koje su u 1998. godine iznosile 61 posto ukupnog izvoza i 72 posto uvoza. Veći značaj valuta članica EU u plaćanju od udjela tih država u ukupnoj robnoj razmjeni Hrvatske objašnjava se pretežitim plaćanjem robne razmjene Hrvatske s državama CEFTA-e i BiH u euro valutama. Iza europskih valuta u podmiranju plaćanja slijedio je američki dolar s udjelom od 36 posto ukupnog izvoza i 24 posto ukupnog uvoza. Na ostale valute u 1998. godini otpalo je tek 2 posto izvoza i 3 posto uvoza.

Prema strukturi robne razmjene po sektorima NSVT-a na strani izvoza u 1998. godini najzastupljeniji su bili strojevi i transportni uređaji s 30 posto udjela u ukupnom robnom izvozu, a kod njih je u 1998. godini zabilježen i najveći rast od 83,4 posto zahvaljujući velikom porastu izvoza brodova. Slijedili su ih razni gotovi proizvodi (23 posto), proizvodi svrstani po materijalu (13 posto), kemijski proizvodi (12 posto), hrana i žive životinje (9 posto), mineralna goriva i maziva (6 posto) i sirovine (5 posto). Na strani uvoza najzastupljeniji su bili strojevi i transportni uređaji, s 35 posto udjela u ukupnom uvozu. Nakon toga slijede proizvodi svrstani po materijalu (17 posto), razni gotovi proizvodi (13 posto), hrana i žive životinje (8 posto) te mineralna goriva i maziva (7 posto). I u 1998. godini na robni deficit značajno je utjecao uvoz cestovnih vozila, koji je iznosio 852,5 milijuna USD unatoč smanjenju od 10 posto u odnosu na 1997. godinu.

Inozemna izravna ulaganja

Tablica I.3.

INOZEMNA ULAGANJA U RH U RAZDOBLJU OD 1993. DO 1998. GODINE PO
ZEMLJAMA ULAGAČA, u milijunima USD, preliminarni podaci

	1993.	1994.	1995.	1996.	1997.*	1998.*	Ukupno	Udio
Ukupno	96,3	113,1	101,2	533,4	487,0	873,2	2 204,3	100,0%
SAD	4,9	3,0	-15,5	292,7	83,4	503,3	871,7	40,0%
Austrija	4,9	47,9	6,5	52,1	270,1	164,6	546,1	25,0%
EBRD	0,0	0,0	0,0	43,1	41,6	10,4	95,1	4,0%
Švicarska	10,0	18,8	13,6	60,3	-15,4	7,2	94,5	4,0%
Švedska	0,2	0,0	37,3	7,8	8,6	18,5	72,5	3,0%
Njemačka	44,7	8,0	23,3	2,2	-68,9	59,2	68,4	3,0%
Velika Britanija	0,7	0,7	0,3	0,2	53,4	0,3	55,5	3,0%
Francuska	0,0	0,0	0,2	5,9	9,4	32,5	48,0	2,0%
Lihtenštajn	0,0	11,6	3,8	11,4	12,8	5,2	44,7	2,0%
Slovenija	4,5	0,3	3,5	2,1	9,9	23,8	44,0	2,0%
Australija	0,0	0,0	19,1	9,9	13,1	0,0	42,0	2,0%
Italija	12,0	3,5	4,2	9,9	9,7	-1,5	37,8	2,0%
Ostale države	14,5	19,5	4,8	35,7	59,3	49,7	183,7	8,0%

*Podaci za 1997. i 1998. godinu razlikuju se od podataka iskazanih u bilanci plaćanja zbog sustavne dorade baze podataka o inozemnim ulaganjima koja proizlazi iz promjene broja subjekata koji izvješćuju HNB o inozemnim ulaganjima u tekućoj godini i prethodnoj godini.

Izvor: HNB

Hrvatska narodna banka od ožujka 1997. godine provodi Anketu o stranim izravnim i portfolio ulaganjima. Iz dobivenih preliminarnih podataka vidi se da su ukupna inozemna ulaganja u Hrvatsku u razdoblju od 1993. do 1998. godine iznosila 2.204,3 milijuna USD. Također je vidljivo da se inozemna ulaganja u Hrvatsku intenziviraju od 1996. godine. U 1998. godini vrijednost inozemnih izravnih ulaganja u Republiku Hrvatsku iznosila je 873,2 milijuna USD. Promatrano po zemljama, najviše inozemnih ulaganja dolazi iz SAD-a (39,5 posto) i Austrije (24,8 posto).

Tablica I.4.

VLASNIČKA ULAGANJA U REPUBLIKU HRVATSKU U RAZDOBLJU OD 1993. DO 1998.
GODINE PO DJELATNOSTIMA, u milijunima USD, preliminarni podaci

Djelatnost	1993.	1994.	1995.	1996.	1997.	1998.	Ukupno	%
Ukupna vlasnička ulaganja	96,5	113,1	101,2	533,4	326,5	585,3	1.670,7	100,0
Proizvodnja farmaceutskih pripravaka	0,0	0,0	0,0	286,3	11,8	422,0	717,2	42,9
Ostalo novčarsko posredovanje	0,1	9,7	4,1	97,4	98,5	63,9	242,2	14,5
Proizvodnja cementa	6,6	13,8	12,3	0,0	54,3	0,0	87,0	5,2
Proizvodnja šupljeg stakla	0,0	34,7	0,1	37,8	0,0	0,0	72,6	4,3
Proizvodnja opeke, crijepa i sl.	0,6	0,1	0,1	46,2	2,9	0,0	50,0	3,0
Proizvodnja piva	0,0	27,4	7,3	11,2	1,0	0,0	46,9	2,8
Proizv. RTV odašiljača, aparata za telef. i sl.	0,0	0,0	37,3	7,1	0,0	0,0	44,4	2,7
Proizvodnja industrijskih plinova	33,8	4,3	1,2	0,0	3,9	0,9	44,1	2,6
Ostala prodaja na veliko	2,4	1,3	1,9	1,3	29,4	6,1	40,5	2,4
Proizvodnja sanitarne keramike	0,0	0,0	0,0	0,0	27,3	12,6	39,9	2,4
Proizvodnja mjernih instrumenata	0,0	0,0	9,6	3,9	19,8	0,0	33,4	2,0
Proizv. mineralne vode i osvježav. napitaka	6,2	2,8	0,6	9,9	13,1	0,0	32,5	1,9
Hoteli i moteli, s restoranom	0,0	0,0	0,0	12,0	12,3	1,7	26,1	1,6
Ostale djelatnosti	46,9	19,0	26,7	20,4	52,1	78,1	193,8	11,6

Izvor: HNB

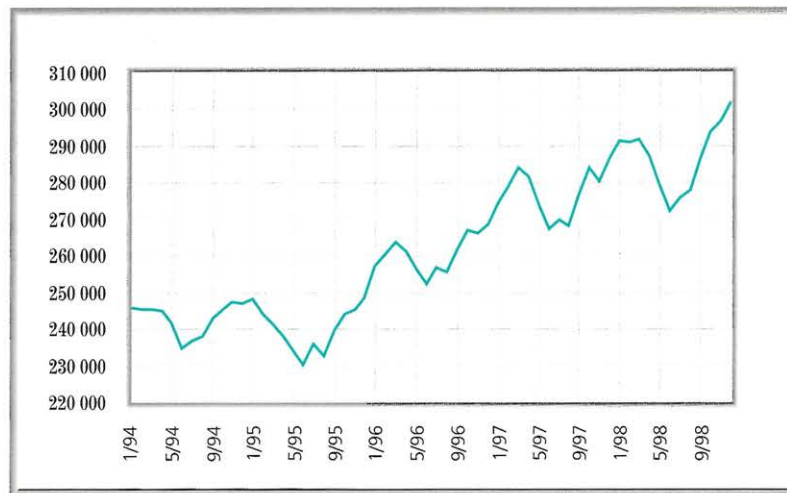
Promatrajući po djelatnostima, sektori u koje je najviše uloženo bili su farmaceutska industrija (42,9 posto) izlaskom Plive na Londonsku burzu u 1996. godini i daljnjom privatizacijom u 1998. godini, te ostalo novčarsko posredovanje (14,5 posto) izlaskom Zagrebačke banke na Londonsku burzu i inozemnim osnivanjem i kupovinom banaka u Hrvatskoj. Očekuje se da će se ovi udjeli značajno promijeniti u sljedećih nekoliko godina privatizacijom telekomunikacija, banaka i industrije nafte.

1.2.6.

Zaposlenost i nadnice

Registriranih nezaposlenih osoba bilo je krajem 1998. godine 302.731, što je za 15.611 osoba ili 5,4 posto više nego krajem 1997. godine. Ovaj porast nezaposlenosti bio je nešto manji nego u 1997. (17.857 osoba ili 6,6 posto) i 1996. godini (20.193 ili 8,5 posto). Do njega je došlo uz priljev 221.436 novoprijavljenih osoba u registar Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, od čega je 154.771 osoba ranije bila zaposlena, a 66.665 osoba je zaposlenje tražilo po prvi put. Iz evidencije Zavoda zaposleno je u 1998. godini 109.237 osoba, što je značajno niže od 131.498 prijavljenih slobodnih mjesta, dok je iz evidencije zbog drugih razloga, a ne zbog zapošljavanja, brisano 96.588 osoba. Ovakva dinamika priljeva u evidenciju Zavoda i odljeva iz nje predstavlja porast broja novoprijavljenih u odnosu na 1997. godinu za 2.256 osoba ili 1 posto, dok je zapošljavanje povećano za 7.334 osobe ili 7,2 posto. Visoka razina fluktuacije zaposlenih zadovoljava s aspekta potrebe za strukturnim promjenama, ali razina zapošljavanja još je uvijek bila preniska da bi zadržala rast nezaposlenosti i ublažila problem dugotrajne nezaposlenosti. Promatra li se prosječan porast registrirane nezaposlenosti za čitavu 1998. u odnosu na godinu ranije, on je nešto niži od porasta tijekom godine i iznosi 10.071 osobu ili 3,6 posto. Uzrok tome je nešto brži porast registrirane nezaposlenosti do kojega je došlo u drugoj polovici godine, a koji je nastavljen i početkom 1999. godine.

Slika I.31.
BROJ REGISTRIRANIH
NEZAPOSLENIH OSOBA



Izvor: Mjesečni statistički bilten,
Hrvatski zavod za zapošljavanje,
razni brojevi

Prema polugodišnjoj Anketi o radnoj snazi provedenoj u prvom polugodištu 1998. godine, nezaposleno je bilo 193.545 osoba. Ova brojka predstavlja porast broja nezaposlenih za 19 tisuća u odnosu na prethodnu anketu provedenu u lipnju 1997. godine i 24 tisuće u odnosu na prvu anketu provedenu u studenom 1996. godine. Razlike između registrirane i anketne nezaposlenosti mjerene prema međunarodno usporedivoj metodologiji, koju je definirala Međunarodna organizacija rada, proizlaze iz razlika u definiciji pojedinog statusa prema aktivnosti. Nezaposlenih osoba, koje su to bile istovremeno i prema anketi i prema administrativnim izvorima, bilo je 145.984, što je činilo tek 51 posto registriranih nezaposlenih u tom razdoblju. Osoba koje su bile evidentirane pri Zavodu kao nezaposlene, dok ih anketa nije registrirala kao takve, bilo je 140.075. Ove osobe nisu zadovoljavale međunarodne

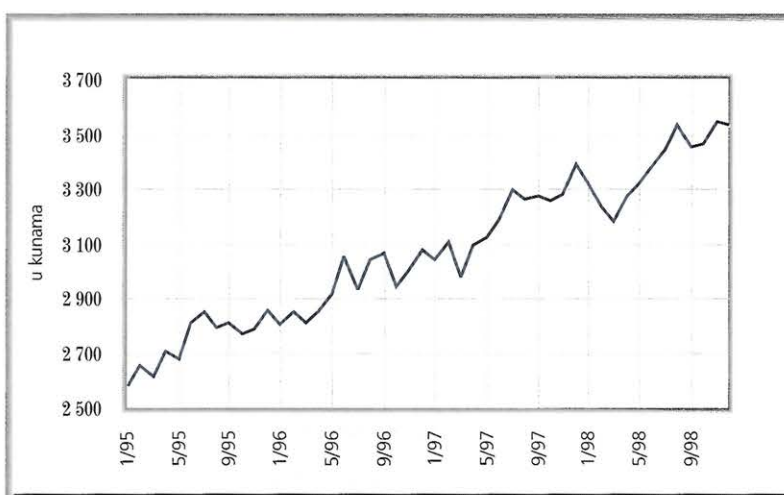
kriterije o nezaposlenosti, što znači da nisu aktivno tražile posao, ili su bile zaposlene u neformalnom sektoru gospodarstva. Osoba za koje je anketa utvrdila da su tražile posao, a nisu bile evidentirane pri Zavodu bilo je 47.560. To su uglavnom studenti ili umirovljenici koji su voljni raditi, a ne zadovoljavaju formalne kriterije za registriranje pri Zavodu, ili jednostavno osobe koje nemaju pravo na ostvarivanje nikakvih beneficija kod prijavljivanja pa smatraju da im Zavod ne može pomoći u traženju posla. Kako bi se smanjila druga kategorija nezaposlenih (registrirani pri Zavodu, ali ne zadovoljavaju međunarodne kriterije) i postigla konvergencija između registriranih nezaposlenih i stvarno nezaposlenih za koje se pretpostavlja da ih iskazuje anketa, u srpnju 1998. godine pravo na zdravstveno osiguranje, kao jedan od značajnih motiva za registriranje pri Zavodu, odvojeno je od formalnog statusa nezaposlene osobe. Do konvergencije između tih pokazatelja međutim još uvijek nije došlo.

Ukupno zaposlenih u 1998. godini, prema mjesečnim podacima Državnog zavoda za statistiku (DZS) koji uključuju i zaposlene u državnim ministarstvima, prosječno je bilo 1,350.147 osoba, što je za 44.637 zaposlenih ili 3,2 posto manje nego u prethodnoj godini. Anketna zaposlenost je u prvom polugodištu 1998. iznosila 1,538.372 zaposlene osobe, što je za 184 tisuće više od broja zaposlenih prema DZS-u u istom periodu. Razlika između ova dva izvora proizlazi iz činjenice da anketa zahvaća i zaposlenost u neformalnom sektoru gospodarstva koji nije obuhvaćen administrativnim izvorima. U odnosu na anketu iz lipnja 1997. godine, anketna se zaposlenost u prvom polugodištu 1998. smanjila za 54 tisuće. Kako za anketne pokazatelje nezaposlenosti ne postoji vremenska serija koja bi omogućila dekompoziciju između pojedinih njezinih komponenata, može se samo nagađati o tome je li to smanjenje djelomice posljedica sezonskih promjena.

U 1998. godini došlo je do smanjenja broja aktivnog stanovništva, neovisno o metodologiji kojom ga mjerimo. Tako se anketna radna snaga između dvije posljednje ankete smanjila za 36.251 osobu, dok je prema podacima DZS-a i Hrvatskog zavoda za zapošljavanje ona u 1998. u prosjeku bila za 34.566 osoba ili 2,1 posto niža nego u 1997. godini. Istovremeno su se povećale i stope nezaposlenosti. Anketna stopa nezaposlenosti je između dvije spomenute ankete porasla s 9,9 posto na 11,2 posto, a administrativni izvori govore o porastu s prosječnih 16,6 posto u 1997. na 17,6 posto u 1998. godini.

Slika 1.32.
PROSJEČNA REALNA
BRUTO PLAĆA,
u cijenama iz siječnja
1994. godine

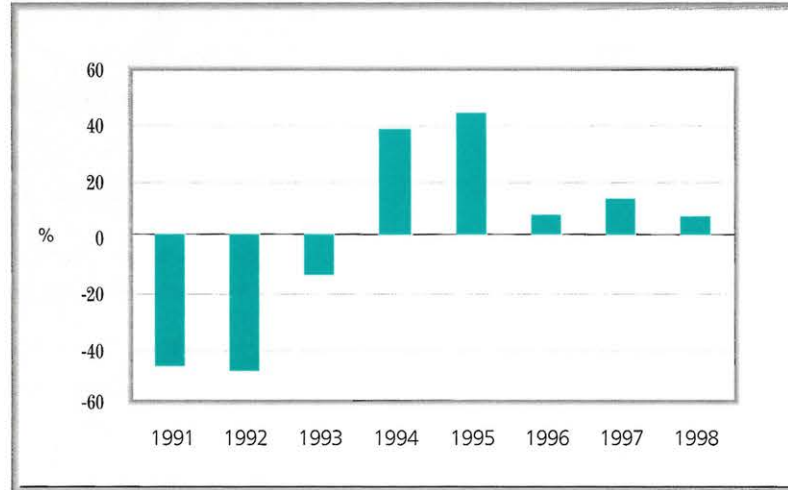
Izvor: Mjesečno statističko izvješće,
Državni zavod za statistiku,
razni brojevi



Prosječna nominalna neto plaća isplaćena u 1998. godini iznosila je 2.649 kuna, što je za 300 kuna ili 12,8 posto više nego u 1997. godini. Realan rast prosječnih neto plaća dobiven deflacioniranjem indeksom troškova života bio je 5,9 posto. Ovakav

porast neto plaća znači usporevanje rasta u odnosu na 1997. godinu kada su neto plaće realno porasle 12,4 posto. I podaci ZAP-a o masi isplaćenih neto plaća pokazuju sličnu dinamiku; 11,5 posto nominalnog i 4,8 posto realnog rasta. Bruto plaće isplaćene u 1998. godini rasle su nešto brže od neto plaća, 13,1 posto nominalno i 6,3 posto realno, što ukazuje, u odnosu na 1997. godinu, na porast opterećenja plaća porezima i doprinosima. Iako je nominalni porast bruto plaća bio nešto veći od porasta u 1997., koji je iznosio 12,9 posto, realni je rast bio veći u 1997. godini, kada je iznosio 8,3 posto.

Slika 1.33.
STOPE PROMJENE PROSJEČNIH
REALNIH NETO PLAĆA



Izvor: Mjesečno statističko izvješće,
Državni zavod za statistiku,
razni brojevi

Unatoč porastu plaća, jedinični trošak rada nominalno je u 1998. godini porastao samo za 1,5 posto, dok je realno bio niži za 5,5 posto. Ovakvo usporevanje i realan pad u odnosu na 1997. godinu, kada je zabilježen nominalan porast jediničnog troška rada za 12,1 posto nominalno i 10,6 posto realno, moguće je objasniti sporijim realnim rastom plaća te porastom broja radnika kojima se plaće ne isplaćuju na vrijeme, do čega je došlo krajem godine, kao i većim kašnjenjem s uplatama doprinosa iz plaća i na njih.

1.2.7.

Državni proračun

Glavna su obilježja fiskalne 1998. godine bila: uvođenje poreza na dodanu vrijednost, rebalans proračuna te veći prihodi od rashoda središnje i konsolidirane središnje države. Račun konsolidirane opće države za 1998. godinu nije bio završen u trenutku pisanja ovog izvješća.

Uvođenje poreza na dodanu vrijednost (PDV-a) 1. siječnja 1998. godine kao zamjenskog poreza porezu na promet dobara i usluga obilježilo je cijelu fiskalnu godinu. Početna neizvjesnost oko uvođenja PDV-a nestala je u prvih nekoliko mjeseci njegove primjene kada se pokazalo da su prikupljeni prihodi od PDV-a nadmašili sva očekivanja. Studije koje su prethodile uvođenju PDV-a, što su ih izradile domaće i strane institucije, ukazivale su na to da će u odnosu na tadašnje prihode od poreza na promet dobara i usluga uvođenje PDV-a po jedinstvenoj stopi od 22 posto imati blago pozitivan ili pak neutralan učinak. Zbog bitno većih prihoda od PDV-a u odnosu na očekivane, te zbog ukidanja doprinosa na dječji doplatak i vodu sredinom godine, Vlada Republike Hrvatske predložila je Rebalans državnog proračuna za 1998. godinu, koji je Hrvatski državni sabor u lipnju i usvojio. U rebalansu proračuna za 1998. godinu prihodna strana povećana je za 20,1 posto, a rashodna za 14 posto, u usporedbi s ukupnim iznosima prethodnog proračuna za 1998. godinu. Relativno veće povećanje prihoda od rashoda omogućilo je eliminiranje prvotno zacrtanog proračunskog manjka te je u tom smislu proračun doveden u stanje ravnoteže.

Tablica 1.5.

OSTVARENJE DRŽAVNOG PRORAČUNA I IZVANPRORAČUNSKIH FONDOVA
(nekonsolidirano), u milijunima kuna

	1995. Ostvarenje	1996. Ostvarenje	1997. Ostvarenje	1998. Ostvarenje	Nominalni indeks 1998./1997.
Državni proračun					
Ukupni prihodi i potpore	27 981	31 367	33 846	43 809	129,4
Porezni prihodi	26 505	28 530	31 775	40 334	127,3
Neporezni prihodi	782	1 714	1 609	1 685	103,6
Kapitalni prihodi	594	1 123	461	1 789	388,1
Ukupni rashodi i neto posudbe	28 696	31 502	35 006	42 552	121,6
Tekući rashodi	25 504	25 930	29 580	34 883	117,9
Kapitalni rashodi	2 971	5 043	4 815	6 507	135,1
Posudbe umanjene za otplate	221	529	611	1 162	190,2
Ukupni manjak/višak	- 715	- 134	-1 160	1 257	-108,4
Strano financiranje	686		2 986	- 9	-0,3
Domaće financiranje	29		-1 826	-1 248	68,3
Izvanproračunski fondovi					
Ukupni prihodi i potpore	20 264	23 556	27 677	31 011	159,0
Ukupni rashodi i neto posudbe	20 433	23 962	28 145	31 398	123,0
Ukupni manjak/višak	- 169	- 405	- 467	- 387	6,4
Ukupni prihodi i potpore	48 245	54 924	61 523	74 820	121,6
Ukupni rashodi i neto posudbe	49 129	55 463	63 151	73 950	117,1
Ukupni manjak/višak	- 884	- 539	-1 628	870	-53,4

Izvor: Ministarstvo financija

Ostvarenje cjelogodišnjeg proračuna središnje države odstupilo je od stanja utvrđenog rebalansom proračuna. Prihodi su podbacili za 788 milijuna kuna, čemu su glavni uzrok bili manji prihodi od privatizacije i od poreza na međunarodnu trgovinu. Rashodi su također bili manji od predviđenog stanja, i to za 2.044 milijuna kuna. Uštede koje su omogućile takvo smanjenje rashoda ostvarene su kod kapitalnih rashoda i kod tekućih rashoda za plaćanje kamata. Rezultat spomenutog ostvarenja prihoda i rashoda bio je višak proračuna središnje države veličine 1,26 milijardi kuna. Ostvareno stanje odstupilo je od planiranog (koje je prema rebalansu proračuna trebalo biti 0) te je tako došlo i do odstupanja na računu financiranja. Generirani višak proračuna u cijelosti je utrošen na neto povrat dijela domaćeg duga. U 1998. godini nije došlo do povećanja neto zaduženosti u inozemstvu, već je u neto obliku čak došlo do neznatnog povrata postojećih obveza. To je još jedna značajka po kojoj se 1998. godina razlikuje od prethodnih fiskalnih godina u kojima je manjak proračuna i povrat domaćih dugova financiran na teret novog inozemnog zaduživanja.

Nominalni godišnji porast ukupnih prihoda proračuna središnje države iznosio je 29,4 posto. Najveći doprinos takvom rastu prihoda dali su porezni prihodi koji sa svojim udjelom od preko 91 posto u ukupnim prihodima imaju i najveću težinu. Putem poreznih prihoda prikupljeno je 27,3 posto sredstava više nego u prethodnoj godini. Gotovo je u svim poreznim kategorijama zabilježen rast prihoda. Iznimka su prihodi od poreza na međunarodnu trgovinu i ostalih poreza čiji su prihodi smanjeni za 9,0, odnosno 6,9 posto. Prihodi od ostalih poreza nemaju značajan udio u poreznim prihodima. Međutim, značajan je udio prihoda od poreza na međunarodnu trgovinu u poreznim prihodima i kreće se na razini od 10 posto. Razloge podbaca tih prihoda valja tražiti u liberalizaciji vanjske trgovine sa Slovenijom, BiH i Makedonijom, ali i u smanjenom uvozu koji je u odnosu na prethodnu godinu bio manji za 7,0 posto. Ranije je navedeno da su preostale kategorije poreza zabi-

lježile rast prihoda. Rast je bio najintenzivniji kod prihoda od poreza na opću prodaju, ukupni promet ili dodanu vrijednost, a iznosio je 46,7 posto. Ujedno valja naglasiti da taj porez ima najveće značenje jer obuhvaća 55,6 posto svih poreznih prihoda. Tako velik rast prihoda od te vrste poreza rezultat je uvođenja PDV-a po stopi od 22 posto, te stoga i sužavanja prostora za poreznu evaziju. U prihoda od poreza na dobit zabilježen je porast od 37,9 posto, a od poreza na dohodak 19,8 posto. Porezima na imovinu prikupljeno je 11,6, a trošarinama 7,4 posto sredstava više nego protekle godine. Neporezni prihodi porasli su za 3,6 posto. Kapitalni prihodi bili su za 288 posto veći nego u 1997. godini, a to je najvećim dijelom posljedica privatizacije, odnosno prodaje poduzeća (prvenstveno Plive). Valja ponoviti da je, usprkos velikom relativnom porastu kapitalnih prihoda, njihovo ostvarenje bilo značajno manje od predviđenog.

Tablica I. 6.

KONSOLIDIRANA OPĆA DRŽAVA, u milijunima kuna

	1995. Ostvarenje	1996. Ostvarenje	1997. Ostvarenje	1998. Ostvarenje	Nominalni indeks 1998./1997.
Ukupni prihodi i potpore	47 651	54 518	60 355	...	...
Državni proračun	27 981	31 367	33 846	43 809	129,4
Izvanproračunski fondovi	15 302	17 029	19 499	21 302	109,2
Lokalna uprava i samouprava	4 368	6 122	7 009	...	...
Ukupni rashodi i posudbe umanjeni za otplate	48 297	55 000	61 982	...	...
Državni proračun	26 189	27 592	29 409	34 125	116,0
Izvanproračunski fondovi	17 977	21 282	25 522	30 103	117,9
Lokalna uprava i samouprava	4 131	6 126	7 051	...	...
Ukupni manjak/višak	- 646	- 482	-1 628	...	...

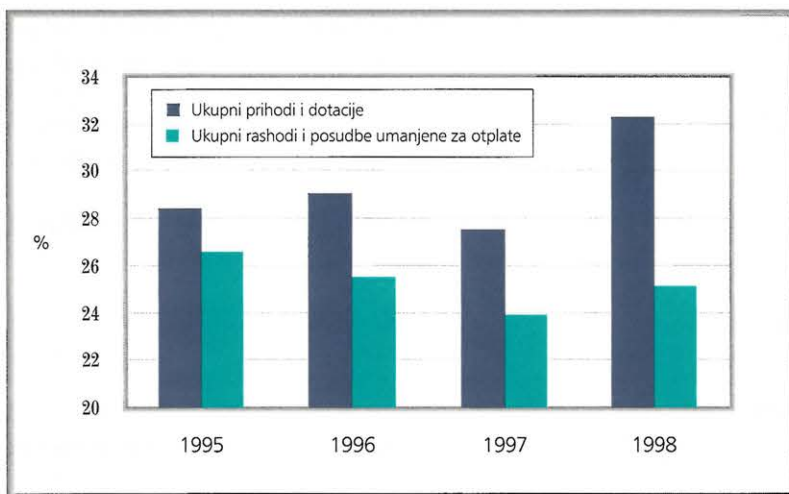
Izvor: Ministarstvo financija

Kod rashoda je na godišnjoj razini nominalno zabilježen rast od 21,6 posto. Rast tekućih rashoda iznosio je 17,9 posto, a kapitalnih čak 35,1 posto. Relativno veći porast kapitalnih rashoda utjecao je na blagu promjenu strukture unutar ukupnih rashoda. Udio tekućih rashoda u ukupnim rashodima smanjen je u odnosu na prethodnu godinu za 2,5 postotnih bodova. Međutim, tekući rashodi i dalje zauzimaju najveći dio ukupnih rashoda (82,0 posto). U okviru tekućih rashoda najznačajniju kategoriju čine plaće i doprinosi poslodavaca s udjelom od 37,4 posto, a zatim slijede još dvije važne kategorije: subvencije i tekući transferi (29,5 posto) te kupovine dobara i usluga (27,6 posto). Zanimljivo je da su posljednje dvije kategorije zamijenile mjesta u redoslijedu u odnosu na 1997. godinu. Tekuća štednja države u 1998. godini iznosila je 7,1 milijardu kuna, što je direktna posljedica ostvarenog viška na računu proračuna središnje države, ali i većih kapitalnih rashoda od kapitalnih prihoda.

U 1998. godini po prvi je put nakon 1994. ostvaren višak na računu središnje i konsolidirane središnje države. Zato nije bilo financiranja manjka niti novog zaduživanja države. Država je na temelju ostvarenog viška smanjila razinu postojećeg duga. Račun financiranja pokazuje po prvi put do sada pomak od vanjskih prema domaćim izvorima financiranja. Naime, država je uobičajeno namirivala manjak proračuna zajedno s povratom dijela domaćeg duga povećanjem inozemnog duga. U 1998. godini to nije slučaj, jer nije došlo do povećanja inozemnog duga, a domaći dug je smanjen za iznos ostvarenog viška. Tako realizirano financiranje odstupilo je od planiranog. Naime, prema rebalansu proračuna, država se i ove godine namjeravala zadužiti u inozemstvu (u okviru ostalih vanjskih posudbi) te tako izvršiti veći neto povrat postojećeg domaćeg duga. Međutim, zbog pogoršane situacije na međunarodnim financijskim tržištima (uzroci su opće poznati: azijska i ruska kriza) ni-

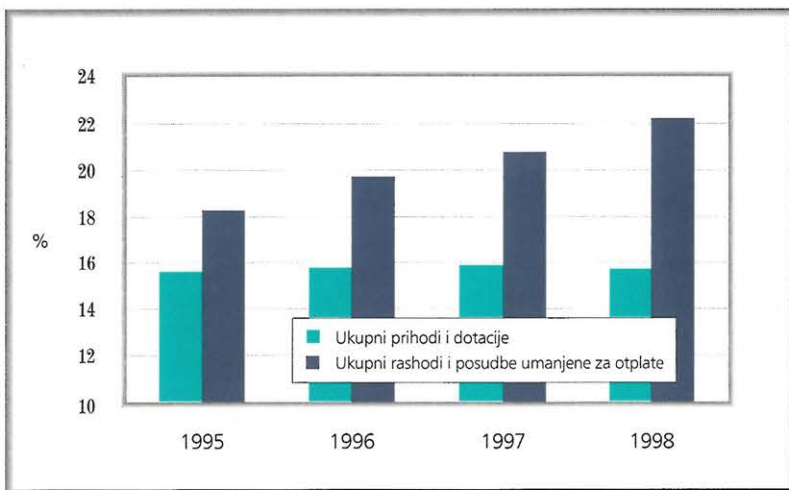
je bilo isplativo novo inozemno zaduženje, tako da je država vratila planirani dio duga poslovnim bankama, ali se ujedno zadužila kod različitih domaćih sektora. Rezultat takvog slijeda događaja bilo je nešto manje neto smanjenje domaćeg duga.

Slika I.34.
PRIHODI I RASHODI
DRŽAVNOG PRORAČUNA,
konsolidirano, udio u BDP-u



Nastavljen je višegodišnji negativan trend koji se očituje u povećanju manjka na računima izvanproračunskih fondova. Agregatni manjak izvanproračunskih fondova na konsolidiranoj razini u 1998. godini iznosio je 8,8 milijardi kuna, što predstavlja povećanje negativnog salda za čak 46,1 posto u odnosu na prethodnu godinu. Valja naglasiti da su najveći generatori spomenutog manjka Fond invalidskog i mirovinskog osiguranja (5,5 milijardi kuna) te Zavod za zdravstveno osiguranje (2,5 milijardi kuna). Fond sredstava doplatka za djecu i Hrvatske vode zajedno, generirali su gubitak od nešto manje od jedne milijarde kuna, dok je Zavod za zapošljavanje jedini izvanproračunski fond s pozitivnim saldom (0,15 milijardi kuna). Ipak, saldo na računu konsolidirane središnje države, zbog velikog viška unutar same središnje države, bio je pozitivan i iznosio je 883 milijuna kuna.

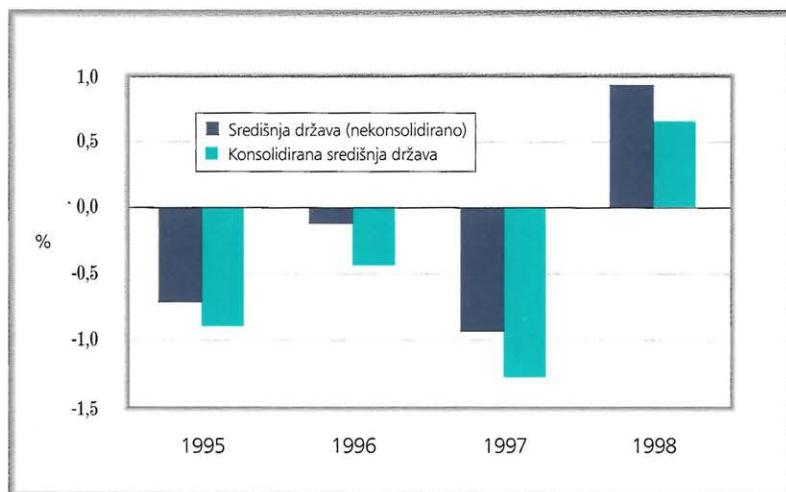
Slika I.35.
PRIHODI I RASHODI
IZVANPRORAČUNSKIH
FONDOVA,
konsolidirano, udio u BDP-u



Još nisu raspoloživi završni podaci o lokalnoj upravi i samoupravi za 1998. godinu, tako da nije moguće izvesti konačno stanje konsolidirane opće države. Međutim, raspoloživi su podaci za prethodne godine iz kojih se jasno mogu uočiti dvije značajke. Prva je značajka da udio lokalne uprave i samouprave u ukupnim prihodima ili rashodima opće države na konsolidiranoj razini ima tendenciju blagog porasta. To je u skladu s procesom demokratizacije i decentralizacije društva, ali i javnih financija. Druga značajka odnosi se na usklađenost prihoda i rashoda lokalne up-

rave i samouprave na konsolidiranoj razini. Ona nameće zaključak da u prethodnim godinama lokalna uprava i samouprava nije djelovala negativno na postojeći saldo konsolidirane središnje države. U tom smislu valja očekivati da će konačni rezultati konsolidirane lokalne uprave i samouprave za 1998. godinu biti neutralni te da neće bitno utjecati na postojeći pozitivan saldo konsolidirane središnje države.

Slika 1.36.
UKUPNI MANJAK/VIŠAK,
udio u BDP-u



1.2.8.

Nelikvidnost

Problem nelikvidnosti poduzeća aktualan je u Hrvatskoj već dulje vrijeme. Treba naglasiti da on nije stran ni drugim zemljama, međutim, u tranzicijskih je zemlja, pa tako i u Hrvatskoj, izraženiji.

Pri analizi nelikvidnosti najčešće se kao indikator koriste nepodmireni nalozi za plaćanje registrirani kod ZAP-a (u daljnjem tekstu će se koristiti kratica NNZ). Ovaj indikator ne prikazuje stvarnu razinu nelikvidnosti, već prikazuje samo onaj dio NNZ-a koje su vjerovnici prijavili ZAP-u. Osim navedenoga, valja imati na umu da NNZ-i ne obuhvaćaju neke druge oblike nelikvidnosti, kao što su primjerice neisplaćene plaće. Bez obzira na navedene mane, NNZ-i mogu poslužiti u indikativne svrhe.

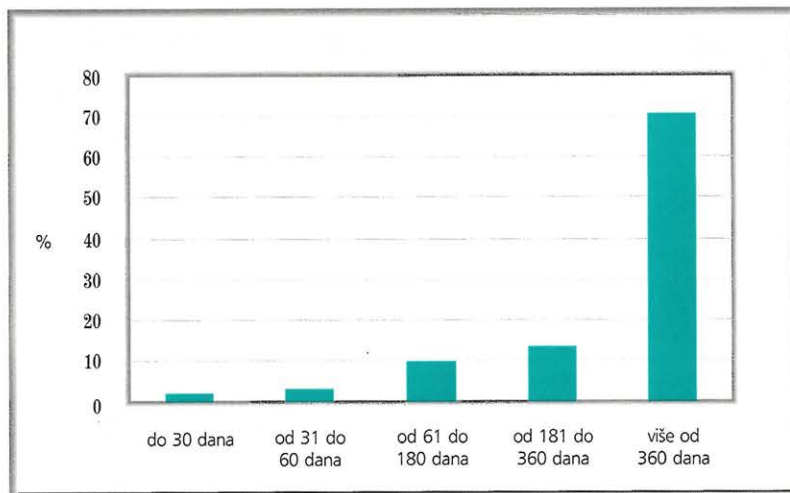
Rast ukupnog iznosa NNZ-a u protekle tri godine nije zanemariv. Potkraj 1995. ukupni NNZ-i iznosili su 6,14 milijardi kuna, potkraj 1996. godine 8,43 milijarde kuna, potkraj 1997. godine 10,82 milijarde kuna, a u prosincu 1998. godine bili su na razini od 15,70 milijardi kuna. U prošloj godini iznos NNZ-a porastao je za 45 posto, što je najveći relativni porast u protekle tri godine. Uzroke takvom porastu NNZ-a valja prije svega tražiti u promjenama na financijskom tržištu. Upravo u ožujku 1998., kada započinje nagli rast NNZ-a, naziru se počeci problema u bankarstvu. Rast aktivnih kamatnih stopa i izolacija loših banaka zatvaraju kreditne linije pojedinim poduzećima, te se njihova likvidnost pogoršava. Nemogućnost dobivanja dodatnih kredita za likvidnost, kao i povećanje obveza po osnovi postojećih dugova, tjeraju mnoga poduzeća u "blokadu". Krajem godine sliku nelikvidnosti dodatno pogoršava recesija te najava o formalnom ukidanju akceptnog naloga kao sredstva osiguranja plaćanja, koja potiče subjekte na prijavljivanje akceptnih naloga u posjedu.

U 1998. godini dogodio se najveći apsolutni prirast broja insolventnih poduzeća, dok je u relativnom smislu najveći prirast ostvaren u 1996. godini. Broj zaposlenih kod insolventnih pravnih osoba ukazuje na strukturne promjene unutar tih podu-

zeća. Uočljivi su izraženi padovi koji signaliziraju otpuštanja radnika od strane insolventnih poduzeća, ali isto tako se mogu primijetiti povećanja koja signaliziraju ulazak novih insolventnih pravnih osoba. Nakon veljače 1997. godine broj zaposlenih u insolventnim tvrtkama neprekidno raste, tako da je u prosincu 1998. u njima bio zaposlen ukupno 182.301 radnik, što je prosječno sedam zaposlenih po poduzeću.

Slika 1.37.
NEPODMIRENE OBVEZE PREMA
TRAJANJU BLOKADJE RAČUNA,
struktura prema iznosu
prijavljenih nepodmirenih
naloga pravnih osoba
(stanje na dan 31. prosinca
1998.)

Izvor: Informacija 12, ZAP, veljača
1999.



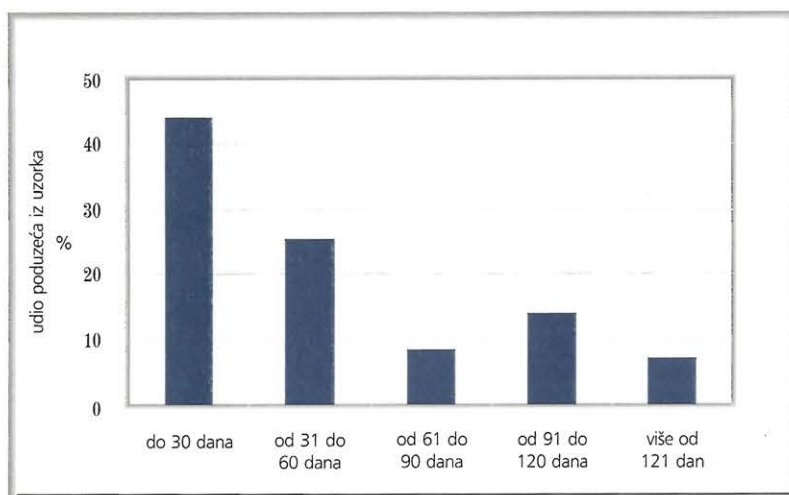
O tome da nelikvidnost nije novina u našem sustavu, najbolje govori podatak da je 71 posto od ukupnog iznosa NNZ-a pravnih osoba krajem 1998. godine bilo starije od godine dana. Tih 71 posto iznosa NNZ-a odnosi se na 57 posto insolventnih pravnih osoba registriranih kod ZAP-a, a u njima je zaposleno 36 posto radnika od ukupnog broja zaposlenih u insolventnim poduzećima. Sama činjenica da 71 posto poduzeća ima blokiran račun dulje od 360 dana, govori u prilog tvrdnji da ZAP-ov podatak o NNZ-ima nije mjera nelikvidnosti, već je mjera insolventnosti. To podrazumijeva situaciju u kojoj poduzeća ne samo što su nesposobna izvršavati svoje dospelje novčane obveze, već u kojoj su njihove ukupne obveze veće od njihove imovine. Bez obzira radi li se o insolventnosti ili nelikvidnosti, do izražaja mora doći pravni instrumentarij, odnosno pokretanje stečaja ili ovrhe nad poduzećima koja nisu u stanju ispuniti svoje dospelje obveze. U slučaju Hrvatske, ne samo što je broj poduzeća ogroman, već je najveći dio blokada upravo prisutan kod minijatur-nih trgovačkih poduzeća. To potvrđuju prethodne analize provedene u Hrvatskoj narodnoj banci, koje su pokazale da na 0,4 posto poduzeća (najvećih dužnika) otpada gotovo 30 posto registriranih NNZ-a. Takva struktura preostalog dijela blokiranih poduzeća implicira i veće troškove provođenja stečajnog postupka u odnosu na njihovu imovinu.

Zbog aktualnosti problema i nedostataka dostupnih podataka, Hrvatska narodna banka je početkom 1999. godine provela istraživanje nelikvidnosti na temelju ankete. U anketnom upitniku postavljena su različita pitanja koja su se odnosila na financijske pokazatelje poduzeća, a težište je stavljeno upravo na problem nelikvidnosti. Bez obzira na manjkavost dobivenih podataka, iz ankete je ipak moguće izvući neke zaključke.

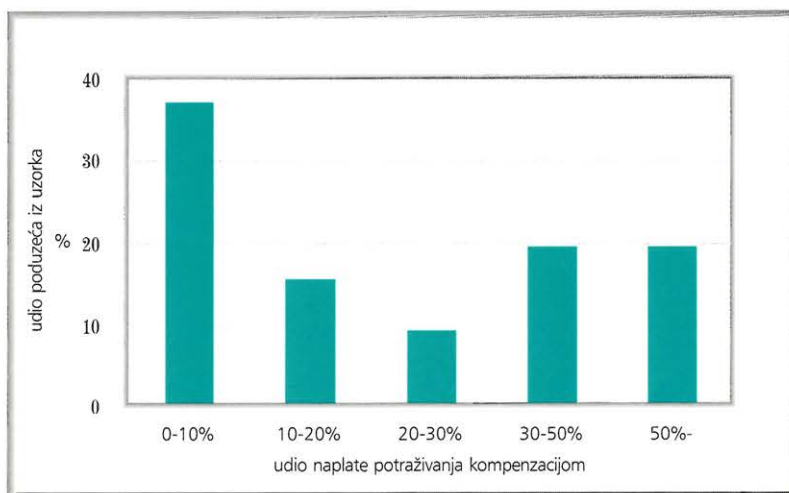
Ukupna dospelja potraživanja poduzeća koja su odgovorila na anketu na kraju godine činila su 21 posto njihovih ukupnih prihoda u 1998. godini, iz čega je vidljivo da stupanj naplativosti potraživanja značajno utječe na rentabilnost poslovanja. Poduzeća u uzorku kupovala su robu od svojih dobavljača s prosječno 37 dana odgode plaćanja, dok su svoju robu vjerovnicima prodavala uz odgodu od 41 dan. Ra-

zlika između odgode koju su poduzeća iz uzorka dobivala i koju su odobravalu proizlazi iz činjenice da su promatrana poduzeća neto vjerovnici ostatku gospodarstva. Razdoblje odgode plaćanja između poduzeća u Hrvatskoj relativno je kratko u odnosu na razvijene zemlje. Ovo razdoblje ipak je usporedivo s onima koja su proteklih godina zabilježena u ostalim tranzicijskim zemljama. Ukoliko razdoblju odgode koje odobravaju poduzeća pribrojimo i prosječno razdoblje kašnjenja, a koje iznosi 61 dan, dolazimo do prosjeka od 102 dana između realizacije posla i njegove naplate, što razdoblje naplate potraživanja u Hrvatskoj stavlja među zemlje s duljom odgodom plaćanja. Prosječno razdoblje kašnjenja nakon kojega su promatrana poduzeća namirivala svoje obveze iznosilo je 57 dana, što je prosječno razdoblje plaćanja dugova podizalo na 94 dana, ili 11 dana kraće od prosječnog razdoblja naplate potraživanja.

Slika I.38.
PROSJEČAN BROJ DANA
KAŠNENJA PLAĆANJA
(NEPONDERIRANO)



Slika I.39.
NAPLATA POTRAŽIVANJA
KOMPENZACIJOM
(NEPONDERIRANO)



Dok su svoja dugovanja poduzeća iz ankete u prosjeku namirila uz kašnjenje od 57 dana, gotovo tri četvrtine iznosa dugovanja poduzeća iz evidencije Zavoda za platni promet svoje obveze nije podmirilo dulje od godine dana. Ovo govori o tomu da je riječ o fundamentalno različitim oblicima financijskih teškoća. Dok je za anketirana poduzeća moguće govoriti o zakašnjelim plaćanjima, što znači da će u budućnosti vrlo vjerojatno biti namirena, za poduzeća koja se nalaze u evidenciji ZAP-a naplativost obveza je krajnje upitna. Njih je zbog toga moguće gotovo potpuno identificirati s lošim dugovima, odnosno potraživanjima. Znatan je udio nenaplaćenih potraživanja banaka i od banaka u evidenciji ZAP-a pa taj podatak treba tumačiti i kao zrcalnu sliku problema u bankarstvu.

Pokazalo se da akceptni nalog samo fiktivno štiti vjerovnika, jer nedosljednost u primjeni postojećih propisa, te sporost i neefikasnost pravosuđa otežavaju vjerovnicima naplatu potraživanja. Upravo je sporost u provođenju restrukturiranja glavni uzrok nelikvidnosti, kako u Hrvatskoj tako i u drugim tranzicijskim zemljama. Stoga je za rješavanje nelikvidnosti nužno nastaviti započete strukturne reforme. Pokušaj reafirmacije mjenice od strane države za svaku je pohvalu. Međutim, ako ne bude sudske prakse koja će protest mjenice učiniti brzim i jednostavnim za vjerovnika, neće biti ni rezultata, jer razlika između mjenice i akceptnog naloga u suštini neće postojati.

2

MONETARNA POLITIKA U 1998. GODINI



Hrvatska narodna banka - godišnje izvješće 1998

2.1.

Monetarni i kreditni agregati

Tijekom 1998. godine monetarna politika nastavila je slijediti osnovne smjernice ustanovljene stabilizacijskim programom prije pet godina. Osnovni instrumentarij monetarne politike kreiran prethodnih godina nije bio mijenjan, ali je znatno obojačen. Jedno od glavnih obilježja monetarne politike u 1998. godini bile su upravo česte dopune i prilagodbe mjera monetarne politike. Izmjene instrumenata monetarne politike bile su potaknute nastojanjima da se mjere unaprijede i približe instrumentariju monetarne politike razvijenih zemalja kao i potrebom da se prevlada pogoršana likvidnost hrvatskoga bankarskog sustava, odnosno da se mjere monetarne politike prilagode aktualnim kretanjima u gospodarstvu i bankarskoj industriji.

Na tom je području godinu 1998. obilježilo:

- ☐ usporavanje realnih i monetarnih kretanja u usporedbi s 1997. godinom,
- ☐ prepolovljen rast plasmana u odnosu na 1997. godinu i
- ☐ smanjenje neto inozemne aktive bankarskog sustava.

Tablica II.1.

MONETARNI I KREDITNI AGREGATI

	PRIMARNI NOVAC (M0)	UKUPNA LIKVIDNA SREDSTVA (M4)					NETO DOMAĆA AKTIVA (NDA)	NETO INOZEMNA AKTIVA (NFA)	
		Novčana masa (M1)			Štedni i oročeni depoziti	Devizni depoziti			Ukupno (M4)
		Gotov novac (GN)	Depozitni novac (DN)	Ukupno (M1)					
Stanje u mlrd. kuna									
31. XII. 1994.	4,7	2,7	4,0	6,6	2,0	8,8	17,5	16,3	1,1
31. XII. 1995.	6,7	3,4	4,9	8,3	2,2	14,1	24,5	21,5	3,0
31. XII. 1996.	8,8	4,4	7,0	11,4	3,4	21,8	36,6	24,9	11,7
31. XII. 1997.	10,3	5,3	8,5	13,8	5,5	31,0	50,3	33,5	16,9
31. XII. 1998.	10,0	5,7	7,9	13,6	5,5	37,4	56,6	43,9	12,7
Stope rasta									
na prosinačkoj razini									
1995.	43,1	26,6	23,3	24,6	4,7	60,7	40,4	31,6	166,3
1996.	30,0	29,8	43,4	37,9	56,5	54,6	49,1	15,7	287,1
1997.	17,4	21,8	20,3	20,9	62,2	42,5	37,6	34,5	44,4
1998.	-3,4	8,1	-7,5	-1,5	0,6	20,8	12,4	31,0	-25,1
prosječno mjesečno									
1995.	3,0	2,0	1,8	1,9	0,4	4,0	2,9	2,3	8,5
1996.	2,2	2,2	3,1	2,7	3,8	3,7	3,4	1,2	11,9
1997.	1,3	1,7	1,6	1,6	4,1	42,5	2,7	2,5	3,1
1998.	-0,3	0,7	-0,6	-0,1	0,0	1,6	1,0	2,3	-2,4

2.1.1.

Kretanje ukupnih likvidnih sredstava

Kod novčane mase, koja je u 1997. godini porasla za 20,9 posto, u 1998. je zabilježeno smanjenje od 1,5 posto (nedesezonirano). U tome je gotov novac porastao 8,1 posto, dok je depozitni novac smanjen za 7,5 posto. Takva divergentna kretanja gotovog i depozitnog novca razlikuju se od onih u 1997. godini, kada su obje komponente novčane mase rasle približno jednako, oko 21 posto. U sektorskoj strukturi depozitnog novca također se značajno razlikuje kretanje depozitnog novca stanov-

ništva i poduzeća. Depoziti poduzeća smanjeni su za 15,8 posto u 1998. godini, dok su depoziti stanovništva porasli 11,3 posto. Dakle, u strukturi novčane mase u 1998. godini porastao je gotov novac i depozitni novac stanovništva, iako manje nego 1997., dok je depozitni novac poduzeća smanjen. Ovakva kretanja ukazuju na pogoršanu likvidnost poduzeća te na preraspodjelu postojećeg novca prema stanovništvu. Smanjenje novčane mase bilo je značajnije u drugom dijelu 1998. godine, dok je prvi dio 1998. obilježila stagnacija novčane mase.

Prepolovljen je i rast deviznih depozita, koji su tijekom 1997. godine porasli 42,5 posto, na 20,8 posto u 1998. te su u prosincu 1998. iznosili 37,4 milijarde kuna. Kunski depoziti, koji su tijekom 1997. ipak porasli 62,2 posto, u 1998. su godini u potpunosti stagnerali. Tako krajem 1998. iznose 5,5 milijardi kuna, isto koliko i krajem 1997. godine. Dok su tijekom 1997. visoke kamatne stope na kunske depozite i stabilan tečaj privlačili kunsku štednju, tijekom 1998. godine subjekti ponovo prilagođavaju valutnu strukturu imovine prema povećanom udjelu devizne komponente. Kao rezultanta svih tih kretanja, ukupna likvidna sredstva u prosincu 1998. iznose 56,6 milijardi kuna, odnosno 12,4 posto više nego krajem 1997. godine.

I u sektorskoj strukturi kvazi novca uočljivo je smanjenje kunskih depozita poduzeća, s 1,7 na 1,5 milijardi kuna (13,3 posto) tijekom 1998. godine, za razliku od porasta s 1 na 1,7 milijardi kuna (70 posto) u 1997. godini. Jedino su devizni depoziti poduzeća blago porasli, za 0,2 milijarde kuna (7,1 posto). Kako je udjel deviznih depozita stanovništva u ukupnim deviznim depozitima 90 posto, to kretanje sredstava tog sektora određuje kretanje ukupnih deviznih depozita. I upravo je devizna štednja stanovništva jedini agregat koji je značajnije porastao u 1998. godini, 22,7 posto, u odnosu na 46,4 posto 1997. godine.

Tablica II.2.

UKUPNA LIKVIDNA SREDSTVA M4, u milijunima kuna i u %

	STANJE			STRUKTURA		
	XII. 96.	XII. 97.	XII. 98.	XII. 96.	XII. 97.	XII. 98.
UKUPNA LIKVIDNA SREDSTVA (M4)	36 595,5	50 342,6	56 558,8	100,0	100,0	100,0
1. Novčana masa	11 409,3	13 795,2	13 595,0	31,2	27,4	24,0
1.1. Gotov novac u kolanju	4 366,2	5 319,6	5 730,1	11,9	10,6	10,1
1.2. Dep. novac ostalih dom. sektora	7 043,1	8 475,6	7 864,9	19,2	16,8	13,9
2. Nemonetarni depoziti (kvazi novac)	25 186,2	36 547,4	42 963,8	68,8	72,6	76,0
2.1. Štedni i oročeni depoziti *	3 384,2	5 487,8	5 530,5	9,2	10,9	9,8
2.2. Devizni depoziti	21 802,0	31 059,6	37 433,3	59,6	61,7	66,2
SEKTORSKA STRUKTURA M4						
Lokalna država	791,5	698,5	719,1	2,2	1,4	1,3
Poduzeća	8 456,0	10 901,6	10 019,9	23,1	21,7	17,7
Stanovništvo	26 339,4	37 604,4	44 451,4	72,0	74,7	78,6
Ostale bankarske institucije	55,6	102,4	75,5	0,2	0,2	0,1
Ostale financijske institucije	953,0	1 035,8	1 292,9	2,6	2,1	2,3
UKUPNO	36 595,6	50 342,6	56 558,8	100,0	100,0	100,0

2.1.2.

Kretanje kreditnih agregata

Usporena dinamika kreditnih agregata također je obilježila 1998. godinu. U odnosu na 1997. godinu stopa rasta plasmana prepolovljena je sa 44,1 posto na 22,2 posto u 1998. godini. U prosincu 1998. plasmani iznose gotovo 59 milijardi kuna u odnosu na 48,3 milijarde u prosincu 1997. godine. Gledano po sektorima, rast potrošačkih kredita koji je obilježio 1997. godinu, nije se ponovio 1998. Krediti sta-

novništvu s dospijjećem preko godine dana, koji su u 1997. porasli 105 posto, u 1998. porasli su 37,3 posto. Slično je bilo i s kreditima gospodarstvu. Krediti poduzećima porasli su samo 14,8 posto u odnosu na 40,6 posto 1997. godine.

I u odnosima između središnje države i poslovnih banaka 1998. je godina bila bitno promijenjena u odnosu na prethodne godine. Dok je tijekom 1997. središnja država preplovala (neto) dugovanja prema poslovnim bankama, tijekom 1998. ta stavka je gotovo stagnirala. Podsjetimo se da je tijekom 1997. došlo do velikog pada potraživanja od države, s 15,9 milijardi kuna na 9,5 milijardi, uglavnom po dvije osnove: po osnovi smanjenja potraživanja od središnje države po obveznicama za deviznu štednju građana u iznosu od 1,5 milijardi kuna i povećanja deviznih depozita za refinanciranje kredite za 4,5 milijardi kuna. I tijekom 1998. država je uredno podmirila potraživanja po obveznicama za deviznu štednju građana (0,9 milijardi kuna) i po Velikim obveznicama (0,2 milijarde kuna), međutim, to je otprilike kompenzirano povećanjem ostalih neto potraživanja banaka prema središnjoj državi, pa stanje neto potraživanja banaka od središnje države krajem 1998. iznosi 9,9 milijardi kuna, što je 0,4 milijarde kuna (4,1 posto) više nego krajem 1997. godine. Takav porast neto zaduženosti države kod poslovnih banaka nije se ravnomjerno zbivao tijekom godine. U prvoj polovici godine država je smanjila financiranje od poslovnih banaka, da bi ga tijekom drugog polugodišta, i posebice u posljednjem kvartalu, povećala.

Tablica II.3.

NETO DOMAĆA AKTIVA, u milijunima kuna i u %

	STANJE			STOPE RASTA		
	XII. 96.	XII. 97.	XII. 98.	XII. 96.	XII. 97.	XII. 98.
NETO DOMAĆA AKTIVA	24 885,7	33 488,3	43 899,0	15,7	34,6	31,1
Aktiva						
1. Potraživanja od središnje države (neto)	15 946,3	9 526,1	9 916,1	-2,0	-40,3	4,1
2. Plasmani	33 488,6	48 264,2	58 959,7	3,1	44,1	22,2
3. Ostala aktiva (neto)	-24 549,2	-24 302,1	-24 976,8	-9,9	-1,0	2,8
Pasiva						
1. Ukupna likvidna sredstva (M4)	36 595,6	50 342,7	56 558,7	49,1	37,6	12,3
2. Inozemna pasiva (neto)	-11 709,9	-16 854,4	-12 659,7	287,1	43,9	-24,9

Trend kretanja neto inozemne aktive bankarskog sustava u 1998. godini također se značajno razlikovao od kretanja tijekom 1997. godine. Ukupna neto inozemna aktiva bankarskog sustava u 1998. smanjena je sa 16,8 milijardi na 12,6 milijardi kuna ili 24,9 posto, za razliku od porasta od 5 milijardi kuna (43,9 posto) u 1997. (izraženo u kunama). Razloge za takvo kretanje neto inozemne aktive nalazimo u bitno drugačijem međunarodnom okruženju, u promijenjenoj poslovnoj politici banaka i u promjeni propisa Hrvatske narodne banke.

Međunarodno okruženje tijekom 1998. godine bilo je nepovoljnije za inozemno zaduživanje banaka nego 1997. godine. Percepcija rizika inozemnih investitora za "nadolazeća tržišta" povećala se, pa je i Hrvatskoj, neovisno o njenim ekonomskim fundamentima, otežan pristup inozemnom kapitalu. Tijekom 1997. godine povećano inozemno zaduženje banaka korišteno je za porast plasmana domaćim sektorima. Usporavanje rasta plasmana tijekom 1998. godine rezultat je opreznije kreditne politike banaka i smanjene dostupnosti inozemnih financijskih izvora.

Krajem prvog tromjesečja 1998. godine Hrvatska narodna banka uvela je obvezne depozite na inozemne kredite, čime je poskupjelo novo inozemno zaduživanje pos-

lovnih banaka. Oporezuju se samo krediti za konverziju u kune, dakle, financijski krediti uzeti u inozemstvu kako bi se replasirali domaćim sektorima. Ti obvezni depoziti u kunama kod HNB opterećuju kratkoročno inozemno zaduživanje (do 1 godine), a dugoročno zaduživanje je slobodno.

Poduzete mjere pridonijele su usporavanju rasta inozemnog zaduživanja banaka, što je bilo značajno za smirivanje rasta domaće potražnje, a preko toga i za smanjivanje uvoza i deficita na tekućem računu. Ročna struktura inozemne pasive također se "popravila" tako da je ročnost produljena, iako treba napomenuti da je i prije poduzetih mjera inozemna pasiva bila pretežito dugoročna.

Još jedna nova odluka, koja se primjenjuje od kraja rujna 1998. godine, utjecala je na promjenu strukture neto inozemne aktive. Dio obvezne pričuve na devizne depozite prenesen je iz inozemnih banaka u HNB. Banke su do tada bile obvezne 55 posto deviznih depozita ročnosti do 3 mjeseca držati na deviznim računima u inozemstvu radi održavanja opće likvidnosti. Obveza se odnosila samo na račune fizičkih osoba, dakle na štednju stanovništva, koju su banke morale redeponirati u inozemstvu. Međutim, banke su redeponiranu štednju djelomično koristile kao kolateral za nova zaduživanja u inozemstvu, kojim su pak financirale domaću kreditnu ekspanziju. Bilo je potrebno presjeći taj krug, i na strani pasive (kapitalskim restrikcijama) i na strani aktive (prijenosom depozita iz inozemstva u HNB). Time se istovremeno postiglo nekoliko učinaka: devizna obvezna pričuva kojom upravlja HNB u okviru svojih međunarodnih pričuva ne može se koristiti kao zalag daljnjeg zaduživanja; povećavaju se (bruto) međunarodne pričuve HNB-a, (iako se istovremeno smanjuju devizne pričuve poslovnih banaka); ujednačava se obvezna pričuva na kunske i devizne depozite. Bankama je dano da do travnja 1999. godine postupno usklade deviznu imovinu s novim propisima.

2.2. Odnosi s Državom

Hrvatska narodna banka je i u 1998. godini, u skladu s člankom 58. Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci, odobravalala kratkoročne kredite središnjoj državi radi premošćivanja vremenske neusklađenosti između pritjecanja prihoda i izvršavanja rashoda državnog proračuna. U cijeloj je godini središnjoj državi odobreno 12 kratkoročnih kredita koji su postupno vraćani tijekom godine, da bi u cijelosti bili vraćeni 30. prosinca 1998. godine. S obzirom na tendenciju politike Ministarstva financija da neusklađenosti između pritjecanja prihoda i izvršavanja rashoda proračuna financira na tržišnim načelima, odnosno izdavanjem obveznica, trezorskih zapisa te planiranom emisijom mjenica, zaduživanje kod HNB-a tijekom 1998. godine bilo je znatno manje od zakonski dozvoljenih 5 posto proračuna.

2.3. Odnosi s poslovnim bankama

Likvidnost financijskog sustava te stabilnost domaće valute tijekom 1998. godine središnja je banka održavala primjenom dotad postojećeg, te izmjenama i dopunama unaprijeđenog, instrumentarija monetarne politike. Aktivnost središnje banke u odnosima s poslovnim bankama odvijala se kroz odobravanje dnevnih i lombardnih kredita, s tim da se kao značajno obilježje 1998. godine može izdvojiti povećana učestalost repo aukcija blagajničkih i trezorskih zapisa te ponovno aktiviranje instrumenta interventnog kredita. Osim toga, kao novina u instrumentarij monetarne politike u 1998. godini uveden je predsanacijski kredit.

Da bi poništila moguće negativne efekata emisije novca, Hrvatska narodna banka se u 1998. godini koristila aukcijama blagajničkih zapisa te obveznom pričuvom, pri čemu treba naglasiti da su tijekom godine oba navedena instrumenta proširena. Naime, u travnju je Hrvatska narodna banka počela izdavati blagajničke zapise u stranoj valuti, u kojoj je u lipnju uvedena i obvezna pričuva. Osim toga, u travnju je donesena i odluka o uvođenju depozita na inozemne financijske kredite, devizne depozite i izdane garancije.

Tablica II.4.

STANJE KREDITA HRVATSKE NARODNE BANKE, u milijunima kuna

	1997.	1998.			
	XII.	III.	VI.	IX.	XII.
I. KREDITI ODOBRENI BANKAMA	30,1	311,1	480,9	659,1	1 044,4
Lombardni krediti	30,0	28,9	145,1	315,3	252,3
Interventni krediti	0,0	0,0	15,3	142,9	132,1
Repo aranžmani	0,0	0,0	199,6	0,0	459,2
Predsanacijski krediti	0,0	281,3	120,0	200,0	0,0
Ostali krediti	0,1	0,9	0,9	0,9	200,9
II. KREDITI ODOBRENI MF	0,0	0,0	0,0	617,1	0,0
Dugoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kratkoročni krediti	0,0	0,0	0,0	617,1	0,0
Devizni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
UKUPNO	30,1	311,1	480,9	1 276,2	1 044,4

2.3.1.

Dnevni kredit za premošćivanje problema tekuće nelikvidnosti

Do rujna 1998. godine poslovne banke i štedionice mogle su se koristiti dnevnim kreditom za premošćivanje problema tekuće nelikvidnosti i to u visini nominalne vrijednosti blagajničkih zapisa u kunama, založenih za tu svrhu uz kamatnu stopu od 17 posto godišnje. Kako bi se bankama omogućilo efikasnije upravljanje likvidnošću, u rujnu su i uvjeti odobravanja dnevnog kredita izmijenjeni, tako da je smanjena kamatna stopa te proširena kolateralna na blagajničke zapise u stranoj valuti, s obzirom na to da ih je Hrvatska narodna banka počela izdavati u travnju 1998. godine. Tako su od rujna 1998. banke i štedionice mogle koristiti dnevni kredit kolateraliziran blagajničkim zapisima Hrvatske narodne banke u kunama i/ili stranoj valuti do 95 posto nominalne vrijednosti te uz kamatnu stopu od 7 posto na godišnjoj razini.

Dnevni kredit u postojećem obliku ukinut je u prosincu, odnosno došlo je do objedinjavanja dnevnog i lombardnog kredita u jedan kredit koji ima značajke oba kredita, ali u nešto izmijenjenom obliku. S obzirom na to da se novi kredit naziva lombardnim, o njemu će biti više riječi u dijelu koji govori o lombardnom kreditu.

Dnevnim su se kreditom koristile u prosjeku dvije do jedanaest banaka mjesečno, a prosječan mjesečni iznos korištenih sredstava toga kredita kretao se kroz godinu od 2,4 milijuna do 52,6 milijuna kuna. U prvih osam mjeseci 1998. godine, kad je dnevni kredit odobran po stopi od 17 posto, prosječan mjesečni iznos korištenih sredstava bio je 6,8 milijuna kuna, dok je u preostala četiri mjeseca izmjenom uvjeta odobravanja, odnosno smanjenjem kamatne stope, prosječan korišteni iznos povećan na 45,5 milijuna kuna. Istovremeno se prosječan broj banaka koje su se koristile dnevnim kreditom povećao s tri u prvih osam mjeseci na devet u preostala

četiri mjeseca. Isto su se tako u prvih osam mjeseci banke u prosjeku koristile dnevnim kreditom 13 dana mjesečno, dok je od rujna do konca godine prosječan broj dana korištenja u jednom mjesecu iznosio 26.

2.3.2.

Lombardni kredit

Banke i štedionice koje su u svom portfelju imale blagajničke zapise Hrvatske narodne banke i/ili trezorske zapise Ministarstva financija Republike Hrvatske, mogle su se i u 1998. godini koristiti lombardnim kreditima i to do visine 50 postotnog iznosa nominalne vrijednosti upisanih blagajničkih i/ili do visine 25 posto upisanih trezorskih zapisa. Lombardni kredit mogao se koristiti 12 radnih dana u mjesecu uz kamatnu stopu od 9,5 posto na godišnjoj razini. Kada je u travnju 1998. godine Hrvatska narodna banka počela izdavati blagajničke zapise u stranoj valuti, bankama i štedionicama omogućeno je korištenje lombardnim kreditom i do 50 posto iznosa nominalne vrijednosti tih vrijednosnih papira. U travnju je povećana i kamatna stopa na lombardni kredit na 11 posto, dok je u svibnju mogućnost korištenja proširena na 18 radnih dana u mjesecu. Izmjene ovog instrumenta bile su rezultat nastojanja da se bankama olakša upravljanje likvidnošću koja je zbog izbijanja bankarske krize bila bitno narušena.

Međutim, do najveće izmjene instrumenta lombardnog kredita došlo je u prosincu kada su lombardni i dnevni kredit objedinjeni u jedan kredit, čime se nastojalo transparentnije odrediti ulogu i značaj kolaterala. Naime, različit tretman blagajničkih zapisa u dvije vrste kredita ocijenjen je nepotrebnim, kao i neopravdana diskriminacija vrijednosnih papira Ministarstva financija u odnosu na vrijednosne papire Hrvatske narodne banke, s obzirom na to da obje vrste papira nose isti stupanj rizika. Stoga je u prosincu donesena odluka da se lombardni kredit može odobravati u visini od 50 posto nominalne vrijednosti blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke u kunama i stranoj valuti, trezorskih zapisa Ministarstva financija i mjenica koje je izdalo Ministarstvo financija. Proširivanjem portfelja vrijednosnih papira prihvatljivih kao kolateral pri odobravanju lombardnih kredita Hrvatska narodna banka unaprijedila je svoj instrumentarij te ujedno sve navedene papire učinila atraktivnijima za banke i štedionice. U skladu s tim može se očekivati da će u doglednoj budućnosti doći do oživljavanja tržišta državnih vrijednosnih papira, a to bi trebao biti poticaj razvoju cjelokupnog hrvatskog tržišta kratkoročnih vrijednosnih papira.

S obzirom na to da je proširenje kolaterala rezultiralo i povećanjem ukupne mogućnosti korištenja lombardnog kredita, odlučeno je da se kontrola zaduživanja provodi kamatnom politikom i to na način da banka koja koristi lombardni kredit samo tijekom dana te ga na kraju dana vrati, plaća kamatu po stopi od 7 posto, dok banka koja koristi lombardni kredit dulje od jednog dana, plaća kamatu po stopi od 12 posto.

Prosječno korištenje lombardnog kredita tijekom godine iznosilo je 99,3 milijuna kuna. Međutim, taj iznos nije rezultat ravnomjernog rasporeda tijekom godine. Naime, u usporedbi s iznosima koji su odobravani od svibnja do konca godine, iznosi sredstava lombardnog kredita odobreni početkom godine bili su znatno manji. U vezi s tim, prosječno mjesečno korištenje lombardnog kredita u prva četiri mjeseca 1998. godine iznosilo je 21,9 milijuna kuna, za razliku od 138 milijuna koliko je iznosilo prosječno mjesečno korištenje u posljednjih osam mjeseci. Minimalni iznos lombardnih kredita odobren u veljači bio je 11,7 milijuna kuna, a maksimalni 230,7 milijuna kuna, odobren u rujnu. Lombardnim kreditom banke i štedionice u prosjeku su se koristile 24 dana u mjesecu.

2.3.3.

Interventni kredit

Zbog poremećaja likvidnosti nakon izbijanja krize na svjetskim financijskim tržištima, te posebice nakon izbijanja problema u bankarstvu u Hrvatskoj, povećano je korištenje sekundarnim izvorima likvidnosti. Ne mogavši pribaviti sredstava iz ostalih izvora, neke banke i štedionice bile su primorane koristiti se interventnim kreditima.

U prva četiri mjeseca 1998. godine dvaput je odobren interventni kredit, i to samo u ožujku, jednoj banci koja ga je ukupno koristila dva dana. Međutim, od svibnja 1998. godine znatno se povećava učestalost odobravanja kredita, njihovi iznosi, te broj dana korištenja ovog instrumenta. Tako se od svibnja do kraja godine prosječan mjesečni iznos korištenih sredstava interventnog kredita kretao od 8,1 do 146,4 milijuna kuna, odnosno, banke i štedionice su se u navedenom razdoblju koristile interventnim kreditom u prosječnom mjesečnom iznosu od 83,8 milijuna kuna. Interventni kredit korišten je u posljednjih osam mjeseci 1998. godine u prosjeku 23 dana u jednom mjesecu, a koristilo ga je tri do šest banaka i štedionica mjesečno.

2.3.4.

Predsanacijski kredit

Kako bi se bankama s poteškoćama u likvidnosti, koje radi neadekvatno vođene poslovne politike nemaju u svom portfelju vrijednosne papire prihvatljive kao kolateral pri odobravanju kredita HNB-a, a za koje se ujedno otvara postupak ekonomsko-finanacijske opravdanosti sanacije, omogućilo prevladavanje navedenih poteškoća, u ožujku 1998. godine uveden je kredit za premošćivanje nelikvidnosti. To su bile banke nad kojima je pokrenut postupak za ocjenu mogućnosti i ekonomske opravdanosti sanacije i restrukturiranja. Kredit o kojem je riječ jest tzv. predsanacijski kredit. Uveden je isključivo zato da bi se očuvalo povjerenje u bankarski sustav i spriječile posljedice koje može izazvati bijeg štednje kod banaka koje bi se po toj osnovi zaduživale, i kod ostalih banaka koje bi trpjele posljedice lančane reakcije štediša.

Predviđeno je da se kredit odobrava do iznosa koji utvrđuje guverner Hrvatske narodne banke, uz kamatnu stopu od 14 posto. Radi osiguranja povrata kredita banka je dužna dati odgovarajuća najkvalitetnija osiguranja. Prvi predsanacijski kredit korišten je u ožujku i travnju do iznosa od 500 milijuna kuna i uredno je vraćen u svibnju. Drugi kredit odobren je u lipnju u iznosu od 200 milijuna kuna, ali nije vraćen u utvrđenom roku od 90 dana te je u tijeku naplata iz zaloga.

2.3.5.

Repo aukcije

U cjelokupnom instrumentariju monetarne politike Hrvatske narodne banke repo aukcije blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke i trezorskih zapisa Ministarstva financija izdvajaju se kao instrument kojim se najefikasnije premošćuju stanja kratkoročne nelikvidnosti i kao takve najbliže su instrumentariju koji se primjenjuje u razvijenim financijskim sustavima. Jedno od obilježja 1998. godine bio je i veliki porast udjela repo aukcija u ukupnom instrumentariju monetarne politike Hrvatske narodne banke. Naime, u razdoblju od sredine travnja, kada je održana prva repo aukcija u godini, pa do kraja godine održane su ukupno 34 repo aukcije, što je tri puta više nego u 1997. godini. Na aukcijama je u prosjeku sudjelovalo 13 banaka, dok je prosječna vagana kamatna stopa postignuta na aukciji iznosila 10,7 posto.

Tablica 11.5.

PREGLED ODRŽANIH REPO AUKCIJA, u milijunima kuna

Datum aukcije	Ukupan iznos prihvaćenih ponuda	Vagana kamatna stopa (%)
17. travnja 1998.	222,4	10,7
24. travnja 1998.	76,1	10,4
30. travnja 1998.	298,2	10,1
04. svibnja 1998.	314,7	10,2
15. svibnja 1998.	354,6	10,6
19. svibnja 1998.	317,7	10,3
22. svibnja 1998.	279,9	10,1
11. lipnja 1998.	332,4	9,9
16. lipnja 1998.	258,5	9,8
23. lipnja 1998.	317,6	10,1
30. lipnja 1998.	199,6	10,2
09. srpnja 1998.	236,9	10,4
10. srpnja 1998.	186,5	10,1
16. srpnja 1998.	226,1	10,6
22. srpnja 1998.	202,8	10,4
24. srpnja 1998.	201,3	10,5
31. srpnja 1998.	233,0	10,5
09. listopada 1998.	456,4	10,8
16. listopada 1998.	459,6	11,0
22. listopada 1998.	256,5	11,2
27. listopada 1998.	213,2	11,3
30. listopada 1998.	389,7	11,1
03. studenog 1998.	499,3	11,2
06. studenog 1998.	519,4	11,2
18. studenog 1998.	271,9	11,2
27. studenog 1998.	270,0	11,1
01. prosinca 1998.	604,2	11,1
04. prosinca 1998.	534,4	11,3
08. prosinca 1998.	448,1	11,2
11. prosinca 1998.	323,4	11,3
15. prosinca 1998.	263,1	11,3
18. prosinca 1998.	332,8	11,3
23. prosinca 1998.	145,7	11,3
29. prosinca 1998.	313,5	11,3

Prosječni godišnji iznos emisije po aukciji kretao se oko 310,6 milijuna kuna. Uspoređujući taj iznos s prosječnim godišnjim iznosom korištenja lombardnog kredita, koji je u 1998. godini bio tri puta manji, može se zaključiti da su i banke same prepoznale prednosti ovog instrumenta. Naime, visoka učestalost primjene repo aukcija i dobra prihvaćenost od strane banaka odraz je i činjenice da repo aranžmani omogućuju središnjoj banci efikasnu kontrolu primarnog novca, odnosno upravljanje likvidnošću u točno određenoj visini i u točno određenom razdoblju, a istovremeno predstavljaju i vrlo siguran instrument monetarne politike.

2.3.6.

Blagajnički zapisi Hrvatske narodne banke

U situaciji nedovoljno razvijenog tržišta državnih vrijednosnih papira kojima bi se mogle provoditi operacije na otvorenom tržištu, aukcije blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke i dalje predstavljaju jedan od najznačajnijih instrumenata sterilizacije viška likvidnosti u bankarskom sustavu. Hrvatska narodna banka je i u 1998. godini, kao i do tada, provodila aukcije blagajničkih zapisa metodom više-

strukih cijena uz diskont. Blagajnički zapisi Hrvatske narodne banke u kunama denominirani su u iznosima od 100.000,00 kuna, odnosno to je minimalan iznos koji se može upisati. Aukcije su se provodile jednom tjedno i to srijedom, a banke i štedionice mogle su upisivati blagajničke zapise u kunama s rokovima dospelja od 35, 91 i 182 dana. Krajem travnja Hrvatska narodna banka počela je izdavati i blagajničke zapise nominirane u stranoj valuti, u njemačkim markama i američkim dolarima, na rokove dospelja od 63, 91, 182 i 364 dana. Blagajnički zapisi u stranoj valuti također se prodaju na aukcijama, koje se održavaju svakog petka, uz diskont, ali kamatnu stopu prethodno određuje Hrvatska narodna banka na temelju LIBOR-a.

Tablica II.6.

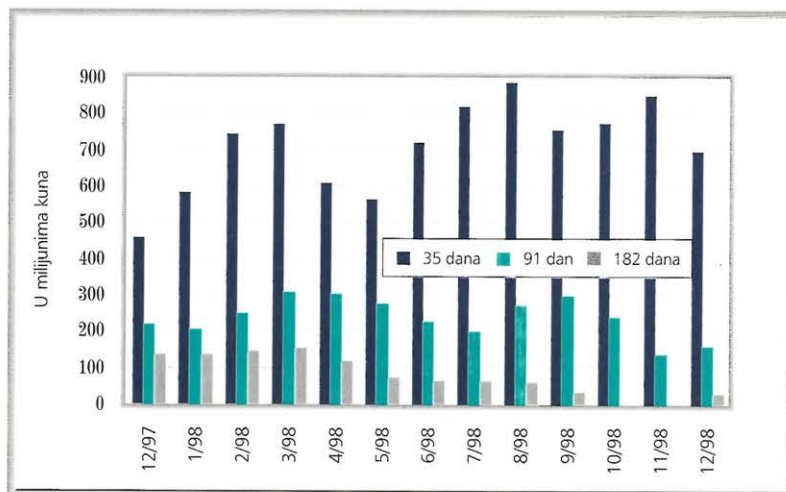
PREGLED UPISANIH BLAGAJNIČKIH ZAPISA HNB PO ROKOVIMA DOSPIJEĆA, prema nominalnoj vrijednosti, u milijunima kuna

	35	91	182	Ukupno stanje na kraju mjeseca
	Rokovi dospelja po danima			
prosinac 1997.	458,6	221,5	136,0	816,1
siječanj 1998.	582,3	205,5	136,0	923,8
veljača 1998.	744,7	252,5	145,0	1 142,5
ožujak 1998.	771,8	310,0	153,0	1 234,8
travanj 1998.	606,8	305,0	117,0	1 028,8
svibanj 1998.	564,3	279,0	73,5	916,8
lipanj 1998.	720,3	230,5	64,5	1 015,3
srpanj 1998.	819,3	199,5	62,5	1 081,3
kolovoz 1998.	885,8	274,5	57,5	1 217,8
rujan 1998.	757,1	301,8	32,5	1 091,4
listopad 1998.	772,9	241,3	20,5	1 034,7
studeni 1998.	848,9	140,8	19,5	1 009,2
prosinac 1998.	700,0	161,1	26,0	887,1

Stanje upisanih blagajničkih zapisa u kunama krajem mjeseca variralo je tijekom 1998. godine između 900 i 1.200 milijuna kuna, što ne predstavlja značajniji pomak u odnosu na prethodnu godinu. S druge strane, banke i štedionice pokazale su velik interes za upis blagajničkih zapisa u stranim valutama. Naime, stanje upisanih blagajničkih zapisa u stranim valutama krajem mjeseca kretalo se između 500 i 1.400 milijuna u kunskoj protuvrijednosti i imalo je gotovo stalnu tendenciju rasta. Zajednički i jednoj i drugoj vrsti blagajničkih zapisa jest veći interes za blagajničke zapise s kraćim rokovima dospelja, do 91 dan, dok za upis blagajničkih zapisa na dulje rokove gotovo da i nije bilo interesa, ili je taj interes bio zanemariv.

Slika II.1.

PREGLED STANJA UPISANIH BLAGAJNIČKIH ZAPISA HNB U KUNAMA PO ROKOVIMA DOSPIJEĆA, prema nominalnoj vrijednosti, u milijunima kuna



2.3.7.

Obvezna pričuva

Iako je dugoročna tendencija monetarne politike Hrvatske narodne banke smanjivanje značaja instrumenta obvezne pričuve u ukupnom instrumentariju i sve veće oslanjanje na tržišno orijentirane instrumente, u okruženju u kojem je monetarna politika bila prisiljena djelovati tijekom 1998. godine još uvijek nije bilo moguće napraviti značajniji pomak na tom području, posebno u odnosu na stopu obvezne pričuve. Stoga je, uz aukcije blagajničkih zapisa, obvezna pričuva i dalje imala odlučujuću ulogu u neutralizaciji monetarnih efekata primarne emisije. S obzirom na očekivanu restriktivnost monetarne politike, stopa obvezne pričuve smanjena je samo jednom tijekom godine, u svibnju, na 29,5 posto. Međutim, u istom mjesecu usvojene su i druge mjere kojima se bankama i štedionicama nastojalo smanjiti opterećenje uzrokovano još uvijek relativno visokom stopom obvezne pričuve. U vezi s tim, postotak obračunate obvezne pričuve koji se može održavati prosječnim dnevnim stanjima na žiro-računu i u blagajni povećan je s 25 posto na 40 posto. Kako bi se neutralizirao trošak koji banke i štedionice imaju s osnove prikupljanja depozita, u listopadu je stopa remuneracije povećana s 4,5 posto na 5,9 posto, a u prosincu je odlučeno da se u osnovicu za remuneraciju, uz sredstva izdvojena kod Hrvatske narodne banke, uključi i dio sredstava obvezne pričuve koji se u prosjeku održava na žiro-računu.

Da bi se postigla veća transparentnost instrumenta obvezne pričuve te objedinili svi izvori u osnovicu za obračun, kao i radi unapređenja monetarne kontrole djelovanjem na smanjenje monetarnog multiplikatora, Hrvatska narodna banka je u lipnju donijela odluku o izdvajanju obvezne pričuve banaka i štedionica na devizne izvore sredstava, počevši od rujna 1998. godine, koja se obračunava po stopi od 55 posto. Nadalje, stopa remuneracije na obveznu pričuvu u stranoj valuti određuje se prema tržišnoj kamatnoj stopi koju Hrvatska narodna banka ostvaruje na portfelj deviza primljenih od banaka i štedionica s osnove obvezne pričuve.

2.3.8.

Depoziti na inozemne financijske kredite, devizne depozite i izdane garancije

Radi prevladavanja stanja vrlo intenzivnog rasta kunskih plasmana i smanjenja neto inozemne aktive koja je vladala u prvom tromjesečju 1998. godine, te nepovoljnih kretanja na području deficita na tekućem računu platne bilance, a posebno intenzivnog rasta uvoza robe široke potrošnje, u travnju je uvedena mjera obvezatnog polaganja kunskog depozita na korištenje inozemnih financijskih kredita za konverziju u kune, na devizne depozite inozemnih banaka, kao i na izdane garancije domaćim osobama po osnovi korištenja financijskih kredita namijenjenih za konverziju u kune.

Tijekom godine mijenjale su se stope izdvajanja kao i ročnost osnovice na koju su banke bile obvezne izdvajati depozite. Sve izmjene rezultirale su u konačnici odlukom prema kojoj su banke ovlaštene za poslovanje s inozemstvom, kod uzimanja financijskih kredita za konverziju u kune za poslove koje su zaključile u svoje ime i za svoj račun ili u svoje ime i za račun druge domaće osobe, bile obvezne na poseban račun kod središnje banke izdvojiti kunski depozit u visini: 30 posto od iznosa primljenih kredita s rokom povrata do jedne godine, 10 posto od vrijednosti izdanih jamstava po kreditima za konverziju u kune s rokom povrata do jedne godine te 15 posto prosječnog dnevnog stanja deviznih depozita stranih banaka s preostalim rokom dospjeća do jedne godine.

2.4.

Kamatne stope Hrvatske narodne banke

Hrvatska narodna banka je svojom kamatnom politikom tijekom 1998. godine pratila trendove kretanja kamatnih stopa na hrvatskom financijskom tržištu radi regulacije zaduživanja banaka kod središnje banke. Istovremeno, u mjeri u kojoj je to u turbulentnom okruženju svjetske financijske krize, kao i bankarske krize u Hrvatskoj bilo moguće, središnja banka također je određenim mjerama nastojala utjecati i na usporavanje rasta opće razine kamatnih stopa.

Na aktivnoj strani korekcije su obavljene kod kamatne stope na lombardni kredit, koja je u travnju povećana s 9,5 posto na 11 posto, te na 12 posto u prosincu, i kod stope na dnevni kredit, koja je u rujnu značajno smanjena, sa 17 posto na 7 posto. Općenito visoka razina kamatnih stopa u hrvatskom bankarstvu utjecala je i na porast stope kod repo aukcija. Naime, prosječna kamatna stopa postignuta na repo aukcijama u 1998. godini iznosila je 10,7 posto, dok je u 1997. godini iznosila 8,4 posto.

Na pasivnoj strani tijekom godine također bilježimo porast kamatnih stopa. Kamatne stope na blagajničke zapise Hrvatske narodne banke u kunama kretale su se od 8 do 9,5 posto za blagajničke zapise s rokom dospeljeća od 35 dana, zatim od 9 do 10,5 posto na blagajničke zapise upisane s rokom dospeljeća od 91 dan i 9,75 posto do 11 posto na blagajničke zapise upisane s rokom dospeljeća od 182 dana. U listopadu je povećana i stopa remuneracije izdvojenih sredstava obvezne pričuve sa 4,5 posto na 5,9 posto. Smatramo da je zajedno s prosinačkim proširenjem osnovice za remuneraciju i na onaj dio obvezne pričuve koji banke i štedionice moraju u prosjeku održavati na žiro-računu, ovom mjerom bankama i štedionicama dan dodatni prostor za smanjenje kamatnih stopa.

2.5.

Intervencije na deviznom tržištu i upravljanje međunarodnim pričuvama

Međunarodne pričuve su u 1998. godini ukupno porasle za 276,5 milijuna USD (prema tekućem tečaju) te su dosegle razinu od 2.815,5 milijuna USD.

Tablica II.7.

MEĐUNARODNE PRIČUVE 31. PROSINCA 1998. GODINE, u milijunima USD

1. Sredstva otkupljena na domaćem deviznom tržištu (neto pričuve)	2 057,9
2. Obveze po kreditu MMF-a (SDR)	233,8
3. Upisani devizni blagajnički zapisi HNB od strane banaka	226,0
4. Izdvojena obvezna pričuva banaka i štedionica u str. valuti	267,0
5. Sredstva po "swap" aukcijama	30,7
UKUPNO	2 815,5

Tijekom 1998. godine kod međunarodnih pričuva zabilježen je, u odnosu na 1997. godinu, sporiji rast. Do toga je došlo zbog znatno veće potražnje za devizama na domaćem tržištu u toj godini. Takva kretanja bila su prouzročena vanjskim i unutarnjim čimbenicima.

To su prije svega bile bitno izmijenjene okolnosti na međunarodnim financijskim tržištima, uzrokovane azijskom i ruskom krizom, koje su utjecale na pad povjerenja ulagača. Stoga je došlo do selidbe kapitala na sigurnija tržišta, a time su se znatno smanjila ulaganja u zemlje u tranziciji. Kod nas se to manifestiralo padom

cijena hrvatskih euro obveznica, tj. značajnim povećanjem "spread"-a u odnosu na usporedive obveznice, te također osjetnim smanjenjem mogućnosti zaduživanja u inozemstvu.

Drugi čimbenik bile su bitno izmijenjene okolnosti u domaćem realnom sektoru i bankovnom sustavu te usporen priljev deviza od devizne štednje građana zbog nastale nelikvidnosti pa i insolventnosti pojedinih banaka.

Međunarodne pričuve najviše su porasle po osnovi upisa deviznih blagajničkih zapisa HNB-a i izdvajanja obvezne devizne pričuve banaka kod Hrvatske narodne banke. Naime, tijekom 1998. godine bila su uvedena dva nova instrumenta monetarne politike: blagajnički zapisi HNB-a nominirani u stranoj valuti i obvezna pričuva banaka i štedionica u stranoj valuti.

Tim instrumentima međunarodne pričuve povećale su se za 493,1 milijun USD, a neto efekt svih ostalih deviznih transakcija središnje banke rezultirao je smanjenjem pričuva za 216,6 milijuna USD. Tako je ukupni neto porast bruto pričuva iznosio samo 276,5 milijuna USD.

Tablica II.8.

PRILJEV I ODLJEV MEĐUNARODNIH PRIČUVA U 1998. GODINI, u milijunima USD

	tečaj 31. XII. 1998.	tečaj 31. XII. 1996.
PRILJEV		
1. Otkup deviza na aukcijama	253,6	271,6
2. Otkup deviza po prijevremeno povučenim blagajničkim zapisima	27,4	29,1
3. Otkup deviza od Ministarstva financija *	294,0	305,5
4. Prihodovane devizne kamate na depozite	73,2	75,3
5. Prihodovane kamate po SDR-ima	7,2	7,4
6. Prihod na ulaganje u vrijednosnice	18,2	19,2
7. Prihod na ulaganje u "repurchase" ugovore	5,2	5,6
8. Prodaja efektivnih kuna	30,9	33,2
9. Izdani devizni blagajnički zapisi HNB-a	769,8	799,5
10. Priljev deviza po izdvojenoj obveznoj pričuvi banaka	267,0	273,3
11. Neto tečajne razlike	114,5	9,5
UKUPNO PRILJEV	1 861,0	1 829,2
ODLJEV		
1. Prodaja deviza putem aukcija	622,9	667,1
2. Prodaja deviza Ministarstvu financija	295,7	304,9
3. Prodaja deviza Dubrovačkoj banci	54,6	57,4
4. Prodaja deviza Slavonskoj banci	1,5	1,6
5. Povrat sredstava M.F. po kreditu Svjetske banke	25,1	27,0
6. Plaćanje obveza prema MMF-u (glavnica)	9,2	9,4
7. Plaćanje pasivne kamate i troškova MMF-u	14,4	14,7
8. Plaćanje obveza prema međ. fin. institucijama (EBRD, IDB)	4,3	4,6
9. Plaćanje troškova (SWIFT, Reuters, Bloomberg)	0,5	0,5
10. Plaćanje ostalih troškova (reviz.banaka, HSVP, pretplate, teh.pomoć)	4,1	4,2
11. Iskup deviznih blagajničkih zapisa HNB-a	543,8	567,0
12. Otkup efektivnih kuna	8,4	9,0
UKUPNO ODLJEV	1 584,5	1 667,4
NETO PORAST	276,5	161,8

* Uključuje otkup deviza čijom je kunskom protuvrijednosti država, u okviru sanacije Dubrovačke banke, vratila središnjoj banci kredit odobren toj banci.

Intervencijama na domaćem deviznom tržištu u 1998. godini Hrvatska narodna banka kupovala je i prodavala devize domaćim bankama i Ministarstvu financija, a stranim bankama efektivne kune.

Po toj osnovi Hrvatska narodna banka je u promatranom razdoblju ukupno prodala deviza u iznosu od 961,2 milijuna USD, a otkupila 580,7 milijuna USD. To znači da su intervencijama na domaćem deviznom tržištu međunarodne pričuve smanjene za 380,5 milijuna USD.

Tablica II.9.

UKUPNI PROMET HNB-a NA DEVIZNOM TRŽIŠTU U 1998. GODINI, u milijunima, po tečaju na dan intervencije

	KUPNJA (1)		PRODAJA (2)		RAZLIKA (1-2)	
	USD	HRK	USD	HRK	USD	HRK
Aukcije	239,5	1 544,8	609,9	3 829,4	- 370,5	2 284,6
Ministarstvo financija	288,3	1 818,3	290,2	1 830,3	- 1,9	11,9
Dubrovačka banka *	-	-	51,3	333,5	- 51,3	333,4
Slavonska banka **	-	-	1,4	8,9	- 1,4	8,9
Otkup po povučenim blag. zap.	24,5	152,9	-	-	24,5	- 152,9
Prodaja efektivnih kuna	28,4	184,5	8,3	51,7	20,1	- 132,8
UKUPNO	580,7	3 700,5	961,2	6 053,7	- 380,5	2 353,2

* Uključena je i prodaja efektivne strane valute

** Prodana je samo efektivna strana valuta

U okviru zacrtane monetarne politike Hrvatska narodna banka je u promatranom razdoblju na aukcijama intervenirala četrdeset i dva puta, od čega je u devet navrata izvršila "swap" aukcije. Potrebno je napomenuti da je HNB počela intervenirati na domaćem deviznom tržištu tek u svibnju 1998. godine (prodaja deviza 7. siječnja odnosila se na "swap" posao zaključen u 1997. godini).

Tablica II.10.

AUKCIJE HNB NA DEVIZNOM TRŽIŠTU, u milijunima USD, po tečaju na dan aukcije

	KUPNJA DEVIZA (1)		PRODAJA DEVIZA (2)		RAZLIKA (1-2)	
	1997.	1998.	1997.	1998.	1997.	1998.
siječanj	-	-	41,3	35,9	-41,3	-35,9
veljača	82,4	-	27,9	-	54,5	-
ožujak	15,9	-	-	-	15,9	-
travanj	-	-	5,0	-	-5,0	-
svibanj	33,2	1,1	1,2	73,6	31,9	-72,5
lipanj	68,1	17,9	3,3	46,9	64,7	-28,9
srpanj	72,8	55,1	-	13,9	72,8	41,2
kolovoz	68,9	133,3	-	-	68,9	133,3
rujan	-	-	-	96,0	-	-96,0
listopad	-	-	-	144,3	-	-144,3
studen	-	-	-	98,9	-	-98,9
prosinac	35,9	32,1	-	100,5	35,9	-68,4
UKUPNO	377,1	239,5	78,7	609,9	298,4	-370,5

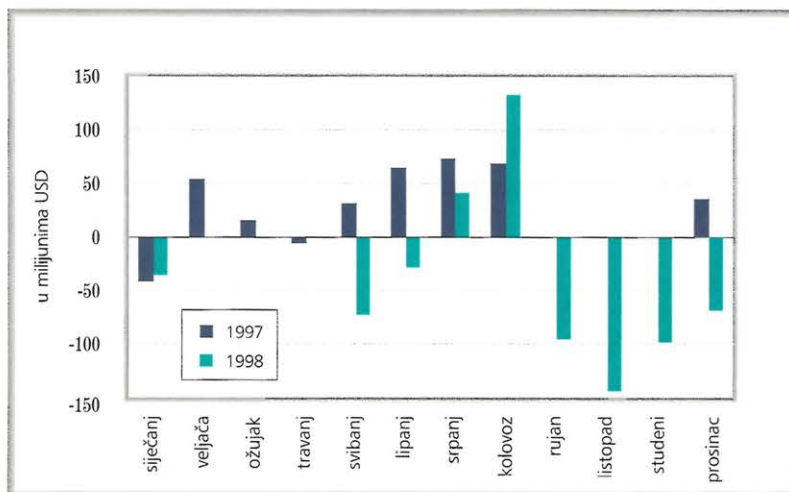
Pojačani zahtjevi banaka za kupnju deviza bili su razlog za učestale intervencije HNB-a u svibnju i lipnju, a naročito u rujnu i u posljednjem tromjesečju 1998. godine u kojem je bilo ukupno 18 aukcija. Turistička sezona još nije bila ni završila kada su banke već počele vršiti pritisak na kupnju deviza. Tako su velike prodaje, neuobičajene za taj dio godine, počele već u rujnu, prodajom 96 milijuna USD i nas-

tavile se do kraja godine. Samo u ta četiri zadnja mjeseca godine ukupna prodaja deviza bankama iznosila je 440 milijuna USD.

Ukupno sedam "swap" transakcija zaključenih u prosincu 1998. godine u iznosu od 32,1 milijun USD bilo je zatvoreno 8. siječnja ove godine.

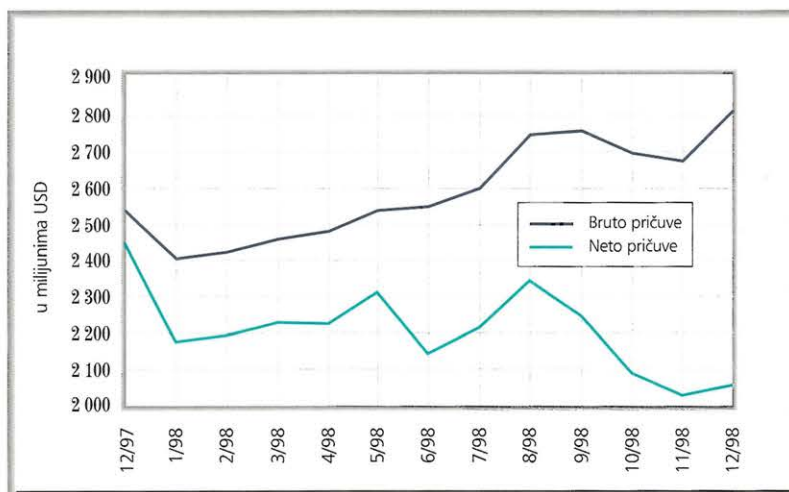
Možemo reći da su glavni razlozi smanjenoj ponudi deviza na hrvatskom deviznom tržištu u 1998. godini bili u otežanom zaduživanju na svjetskom tržištu, što je posljedica financijskih kriza u Aziji i Rusiji, bijega kapitala na sigurnija tržišta, kao i narušavanja povjerenja u sigurnost pojedinih hrvatskih banaka.

Slika 11.2.
NETO OTKUP DEVIZA HNB-a,
u milijunima USD



Kvaliteta upravljanja međunarodnim pričuva u 1998. godini bitno je poboljšana u odnosu na 1997. godinu, i to promjenom strukture ulaganja i uvođenjem novih instrumenata. Karakteristika je ovog razdoblja smanjeno ulaganje u oročene depozite kod komercijalnih banaka, a povećano ulaganje u državne vrijednosne papire. Sa stajališta profitabilnosti, postignuti su dobri rezultati, bolji od planiranih odrednica ("benchmark").

Slika 11.3.
MJESEČNO KRETANJE
MEĐUNARODNIH PRIČUVA
HNB-a U 1998. GODINI,
u milijunima USD



Unatoč značajnim iznosima neto prodaja deviza na domaćem tržištu, bruto međunarodne su pričuve rasle, a razlika između bruto i neto pričuva se pogotovo od rujna mjeseca do kraja godine sve više povećavala, zahvaljujući upisu deviznih blagajničkih zapisa i izdavanju obvezne devizne pričuve banka. To znači da se tijekom 1998. godine sve više smanjivao udio neto pričuva u bruto pričuvama, te je njihov udio sa 96 posto na početku godine smanjen na 73 posto krajem godine.

3

MEĐUNARODNI ODNOSI



Hrvatska narodna banka - Godišnjak izdavanje 1998

3.1. Međunarodne novčarske institucije

3.1.1. Odnosi Republike Hrvatske s Međunarodnim monetarnim fondom (MMF)

Financijske transakcije

Temeljem uloge fiskalnog agenta Republike Hrvatske i depozitara Međunarodnog monetarnog fonda, Hrvatska narodna banka vodi depozitne račune Međunarodnog monetarnog fonda te redovito podmiruje obveze koje proizlaze iz aranžmana koje je Republika Hrvatska sklopila s MMF-om: Olakšice za pretvorbu gospodarskog sustava (Systemic Transformation Facility - STF: odobren 1994. u iznosu od 130,8 milijuna SDR-a), Stand-by aranžman (odobren 1994. u iznosu od SDR 65,4 milijuna od čega je povučeno 13,08 milijuna) i Prošireni aranžman (Extended Fund Facility - EFF: odobren 1997. u iznosu od 353,16 milijuna SDR-a od čega je povučeno 28,78 milijuna). Tijekom 1998. godine na ime kamata po sva tri aranžmana plaćeno je 7,96 milijuna SDR-a. Kao članica Odjela Specijalnih prava vučenja (pri Međunarodnom monetarnom fondu) Hrvatska je redovito servisirala i obveze koje proizlaze iz sukcesijom naslijeđenih obveza po "alokaciji" Specijalnih prava vučenja. Tijekom 1998. godine po toj osnovi plaćeno je 1,86 milijuna SDR-a.

Hrvatska narodna banka manji dio svojih deviznih pričuva drži i u Specijalnim pravima vučenja na posebnom računu kod Međunarodnog monetarnog fonda, radi diverzifikacije valutne strukture pričuva i reduciranja valutnog rizika, tj. rizika intervalutarnih tečajnih razlika.

Tablica III.I.
Stanje na dan
31. prosinca 1998.

RAČUN OPĆIH SREDSTAVA	SDR (milijuna)	% kvote
Kvota	261,60	100,00
Depoziti MMF-a	427,61	163,46
ODJEL SPECIJALNIH PRAVA VUČENJA		
SDR (milijuna)	% net. kumul. al.	
Neto kumulativna alokacija	44,21	100,00
Depoziti Hrvatske	164,19	371,40
OBVEZE PODMIRENE U 1998. GODINI		
SDR (milijuna)		
Otplata glavnice po Stand-by aranžmanu	6,54	-
Otplata kamata po svim aranžmanima	7,96	-
Trošak po EFF aranžmanu	0,60	-
Taksa za članstvo u Odjelu SPV	0,01	-
Troškovi neto kumulativne alokacije	1,86	-

Od primitka Republike Hrvatske u članstvo MMF-a, sve obveze prema MMF-u podmiruju se redovito po dospelosti, sukladno važećim pravnim propisima.

Ostali oblici suradnje

Republika Hrvatska je u 1998. godini, Rezolucijom Odbora guvernera MMF-a o povećanju kvote zemalja članica - Jedanaesta opća revizija (Rezolucija br. 53-2), stekla pravo povećati svoju kvotu u MMF-u za dodatnih 103,5 milijuna SDR-a. Zakonski preduvjet za upis povećanja kvote ispunjen je donošenjem Uredbe o prihvatanju povećanja kvote Republike Hrvatske u Međunarodnom monetarnom fondu (NN br. 163/98). Povećanje kvote postaje pravovaljano nakon što članice koje ukupno po-

sjeduju najmanje 85 posto cjelokupne kvote MMF-a, pristanu na povećanje svojih kvota. Realizacijom povećanja kvote temeljem 11. revizije, koja se očekuje tijekom 1999. godine, nova hrvatska kvota u MMF-u iznosit će 365,1 milijun SDR-a.

Uz redovite godišnje konzultacije koje se odvijaju prema članku IV Statuta MMF-a, Hrvatska narodna banka je i tijekom 1998. godine nastavila intenzivnu suradnju sa stručnjacima MMF-a kroz konzultacije na području makroekonomske politike. Pored toga, radi unapređivanja sustava računovodstva središnje banke i sustava nadzora nad poslovnim bankama, MMF je pružio dodatnu tehničku pomoć kroz posjete tehničkih misija Hrvatskoj narodnoj banci, kao i višemjesečni boravak stranih stručnjaka za navedena područja.

Redovito sudjelovanje Hrvatske u radu organa upravljanja MMF-a (Konstitucije, Pripremnog odbora i Odbora guvernera) nastavljeno je i u 1998. godini. U tom su smislu predstavnici Hrvatske narodne banke sudjelovali i u radu Godišnje skupštine Odbora guvernera Međunarodnog monetarnog fonda u Washingtonu, gdje je ostvaren niz uspješnih susreta s predstavnicima međunarodnih financijskih institucija, poslovnih banaka te investicijskih kuća.

3.1.2.

Odnosi Republike Hrvatske s Bankom za međunarodna poravnanja (BIS)

Hrvatska narodna banka je u 1998. godini nastavila suradnju s Bankom za međunarodna poravnanja, nakon što je u njeno punopravno članstvo primljena sredinom 1997. godine. Guverner Hrvatske narodne banke prisustvuje redovnim mjesečnim sastancima, kao i Godišnjoj skupštini, gdje je ostvaren niz značajnih kontakata s visokim dužnosnicima BIS-a i ostalih središnjih banaka članica BIS-a.

U cilju unapređivanja tijeka informacija među središnjim bankama, a temeljem suradnje BIS-a, Hrvatske narodne banke i drugih relevantnih institucija u Hrvatskoj, u priručnik BIS-a o bankarskom sustavu zemalja središnje i istočne Europe (Handbook of Central Banks in Central and Eastern Europe) uključena je i informacija o hrvatskom bankarskom sustavu.

Hrvatska narodna banka sudjelovala je u aktivnostima Banke za međunarodna poravnanja vezanim za koordinaciju tehničke pomoći središnjih banaka Skupine G-10 središnjim bankama srednje i istočne Europe. U tom je smislu ostvareno više bilateralnih kontakata u kojima su načelno dogovoreni različiti oblici pružanja tehničke pomoći.

3.2.

Međunarodne financijske institucije

Skupina Svjetska banka (IBRD), Europska banka za obnovu i razvoj (EBRD), Inter-američka banka za razvoj (IDB)

- a) Temeljem Zakona o prihvaćanju članstva Republike Hrvatske u Međunarodnom monetarnom fondu i drugim međunarodnim financijskim organizacijama na temelju sukcesije (NN 89/92), Zakona o prihvaćanju članstva Republike Hrvatske u Europskoj banci za obnovu i razvoj (NN 25/93) te Zakona o prihvaćanju članstva Republike Hrvatske u Inter-američkoj banci za razvoj (NN 94/93), Hrvatska narodna banka obavlja funkciju depozitara, tj. vođenje svih depozitnih računa u vlasništvu međunarodnih financijskih organizacija, a u ime i za račun tih financijskih insti-

tucija, te obavlja sve financijske transakcije s tim organizacijama kao fiskalni agent države - Republike Hrvatske. Tijekom 1998. godine putem Hrvatske narodne banke redovito su uplaćivane dionice za koje je Republika Hrvatska preuzela obvezu upisa, prema planovima otplate koje su utvrdile pojedine međunarodne financijske institucije.

Tablica III.2.
UPLATE IZVRŠENE U 1998. PO
OSNOVI ČLANSTVA REPUBLIKE
HRVATSKE U MEĐUNARODNIM
FINANCIJSKIM ORGANIZACIJAMA

Naziv	Iznos uplate u valuti	Mjenice koje izdaje Ministarstvo financija (Promissory Notes)
1. EBRD	ECU 2 661 000,00	ECU 1 556 000,00
2. IDB	a) HRK 1 167 881,99	USD 880 631,00 (Redovni kapital - Ordinary Capital)
	b) DEM 27 500,00	DEM 2 416 076,00 (Fond za specijalne operacije - FSO Notes)
	c) USD 32 252,00	(Fond za specijalne operacije - FSO Notes)

- b) Korištenje i otplate sredstava na temelju Ugovora o zajmu za prilagodbu financijskog sektora i poduzeća (EFSAL), potpisanog 4. lipnja 1997. između Republike Hrvatske i Međunarodne banke za obnovu i razvoj u iznosu od 160 milijuna USD (objavljen u Narodnim novinama, Međunarodni ugovori br. 17 od 22. listopada 1997.), provodi se putem posebnog računa otvorenog kod Hrvatske narodne banke. U okviru ovog zajma Svjetska banka pružila je i tehničku pomoć Sektoru nadzora i kontrole prilikom uvođenja i prilagođavanja novog Sustava izvještavanja o upravljanju rizicima (Risk Management Reporting System).
- c) Predstavnici Hrvatske narodne banke aktivno su sudjelovali u radu organa upravljanja međunarodnih financijskih institucija - Svjetske banke (IBRD) i njenih afilijacija (Međunarodna financijska korporacija - IFC, Agencija za multilateralne garancije investicija - MIGA), Europske banke za obnovu i razvoj (EBRD) te Interameričke banke za razvoj (IDB), kao i u radu pojedinih misija ovih institucija.

U obavljanju redovnog poslovanja s međunarodnim financijskim institucijama, Hrvatska narodna banka surađuje s Vladom Republike Hrvatske, Ministarstvom financija, te ostalim organima državne uprave.

3.3.

Suradnja Republike Hrvatske s drugim međunarodnim institucijama

Hrvatska narodna banka je i tijekom 1998. godine sudjelovala u radu Vladine međuresorske radne grupe za pristupanje Republike Hrvatske u članstvo Svjetske trgovinske organizacije ("World Trade Organization"), i to u dijelu koji se odnosi na pitanja vezana za bankarski i devizni sustav te makroekonomsku politiku. Naglasak je bio na prilagodbi zakonskih propisa Republike Hrvatske načelima Svjetske trgovinske organizacije (načelo nediskriminacije, načelo najpovoljnije nacije - tzv. "MFN klauzula"). Radi približavanja načelima WTO-a, prilagođene su odredbe Zakona o bankama, i to u dijelu koji regulira pravo nerezidenata na osnivanje banke ili podružnice u Republici Hrvatskoj. Dodatna, uglavnom tehnička pitanja glede liberalizacije financijskog sustava, u procesu su rješavanja. Konačan završetak pregovora očekuje se tijekom 1999. godine.

Hrvatska narodna banka surađivala je i s brojnim drugim međunarodnim financijskim institucijama. Primjerice, u suradnji s Hrvatskom narodnom bankom, Japanski centar za međunarodne financije (Japan Center for International Finance -

JCIF) u listopadu 1998. godine održao je po prvi put u Zagrebu seminar o japanskom financijskom i bankarskom sustavu, sustavu financiranja razvoja i supervizije banaka. Cilj seminara bilo je prenošenje i razmjena iskustava o pitanjima koja bi mogla biti od koristi zemljama u tranziciji poput Hrvatske. Seminar je u potpunosti sponzoriran od strane Ministarstva financija Japana.

3.4.

Odnosi s inozemnim bankama

Posebnosti koje su u 1998. godini obilježile međunarodno bankarstvo bile su pripreme za uvođenje eura, te posljedice financijske krize započete još krajem 1997. godine, a nastavljene u 1998. godini krizom u Rusiji, Aziji i Južnoj Americi. Također je povećan interes inozemnih banaka i institucija u vezi s problemima s likvidnošću pojedinih hrvatskih banaka.

Zbog financijske krize u svijetu pojačane su aktivnosti Direkcije za međunarodni platni promet i odnose s inozemnim bankama glede praćenja boniteta zemalja i inozemnih banaka, radi zaštite od kreditnog rizika. U okviru ovog zadatka posebna je pozornost posvećena praćenju kreditnog rejtinga iz više izvora (izvješća međunarodno priznatih agencija Standard & Poor's, Moody's i FitchIBCA), kao i ostalih relevantnih izvora. Pripremana su odgovarajuća izvješća za potrebe upravljanja međunarodnim pričuvmama Hrvatske narodne banke, kao i izvješća u vezi s Odlukom o obveznoj pričuvi banaka i štedionica u stranoj valuti.

U vezi sa stvaranjem Ekonomske i monetarne unije, Direkcija je izvršila sve pripremne radnje kako bi Hrvatska narodna banka od 1. siječnja 1999. godine mogla nesmetano započeti s financijskim transakcijama u euru. Uspostavljeni su korespondentski odnosi u euru te istovremeno izvršena konsolidacija postojećih računa u valutama članica EMU-a. Pored toga, radi primjene u radu, Direkcija je pratila promjene u međunarodnim standardima vezanim uz uvođenje eura (ISO standardi, pravila Međunarodne trgovačke komore u Parizu).

Direkcija je tijekom 1998. godine organizirala približno 150 sastanaka. Tema razgovora na dijelu sastanaka bila su pitanja u vezi s uvođenjem eura i operativnim pripremama HNB-a. U suradnji sa Sektorom za nadzor i kontrolu, organiziran je i veći broj sastanaka s temom o postojećoj situaciji u hrvatskom bankarskom sektoru.

Treba istaknuti da je, bez obzira na to, nastavljen interes inozemnih kreditora i investitora za Republiku Hrvatsku, te je posebice u svjetlu najavljene privatizacije banaka i javnih poduzeća veći broj sastanaka organiziran i radi upoznavanja s makroekonomskim pokazateljima gospodarstva Republike Hrvatske.

Tijekom 1998. godine nastavljeno je rješavanje pitanja suradnje hrvatskih banaka s bankama u Bosni i Hercegovini i bankama s područja Savezne Republike Jugoslavije, pri čemu se kao dodatni problem pojavilo ponovno uvođenje sankcija protiv SRJ zbog situacije na Kosovu. Nastavljen je i rad na pitanju sukcesije bivše SFRJ (devizne pričuve bivše NBJ po zemljama, problem klirinškog salda, stavke koje ulaze u sukcesiju iz paketa reprograma ino duga - Pariški i Londonski klub), te je ostvareno aktivno sudjelovanje u Povjerenstvu za istraživanje povijesnih činjenica o sudbini imovine nacističkih žrtava. Radilo se i na pitanju arhive HNB, povezanosti s ostalim pitanjima sukcesije, itd.

Specifične aktivnosti bile su vezane uz sudjelovanje u radu više međudržavnih komisija i odbora pri Ministarstvu gospodarstva, Ministarstvu financija, Ministar-

stvu vanjskih poslova i Hrvatskoj gospodarskoj komori. Posebno treba naglasiti sudjelovanje u radu kroz redovno članstvo predstavnika Sektora za odnose s inozemstvom u Međuministarskom vijeću Hrvatske banke za obnovu i razvoj, zaduženog za promicanje i osiguranje hrvatskog izvoza koje je 1998. godine počelo s aktivnim radom. Za ove potrebe izrađivane su stručne informacije i pregledi.

Hrvatska se, kao i ostale zemlje, susreće s pokušajima prijevара i lažnih predstavljanja nepostojećih hrvatskih banaka u inozemstvu. S tim u vezi pojačane su aktivnosti pravodobnog i redovitog informiranja inozemstva radi zaštite ugleda Hrvatske. Vezano za ova pitanja usko se surađuje i s Uredom za sprječavanje pranja novca pri Ministarstvu financija.

U vezi s promjenama u međunarodnim ISO standardima, tijekom 1998. godine izvršene su odgovarajuće dopune postojećih Uputa o upotrebi slovnih kratica i brojčanih oznaka za zemlje i novčane jedinice u platnom prometu s inozemstvom.

3.5. Platni promet s inozemstvom

Tijekom 1998. godine znatno je povećan opseg poslova vezanih za obavljanje platnog prometa s inozemstvom, i to za vlastite potrebe i potrebe Republike Hrvatske (Ministarstvo financija).

U 1998. godini Hrvatska narodna banka započela je kompletnu zamjenu stare hardware i software opreme za potrebe S.W.I.F.T.-a te instaliranje nove opreme. Nova oprema u cijelosti podržava promjene u standardima S.W.I.F.T.-a glede uvođenja nove zajedničke europske valute eura, a omogućeno je i uvođenje dodatnih promjena glede unaprjeđenja sigurnosti obrade financijskih poruka.

Također, već od sredine 1998. godine prate se pripreme S.W.I.F.T.-a za prelazak na 2000. godinu te su u vezi s tim izvršene sve predradnje potrebne za obavezno testiranje u S.W.I.F.T.-u.

4

BANKOVNI SUSTAV U REPUBLICI HRVATSKOJ



HRVATSKA NARODNA BANKA - GODIŠNJE IZVJEŠĆE 1998

Bankovni sustav Republike Hrvatske u 1998. godini činilo je 60 banaka i 36 štedionica, uključujući tri stambene štedionice. Jednako kao i prethodnih godina, banke dominiraju i brojem i svojim udjelom na bankovnom tržištu. Ukupna aktiva bankovnog sektora¹ iznosila je na kraju 1998. godine 105,9 milijardi kuna od čega se na banke odnosi 98,49 posto, dok je udio štedionica tek 1,51 posto.

U odnosu na 1997. godinu nije došlo do značajnog porasta broja sudionika u bankovnom sektoru, osim što su osnovane tri nove stambene štedionice koje su postale element našeg financijskog sustava početkom 1998. godine. Osnivaju ih banke ili štedionice sukladno Zakonu o stambenoj štednji i državnom poticanju stambene štednje. Stambene štedionice specijalizirane su depozitne institucije koje prikupljaju namjensku stambenu štednju isključivo u kunama radi financiranja izgradnje obiteljskih kuća, izgradnje i kupnje stanova, kupnje i opremanja građevinskog zemljišta.

Osnovne karakteristike hrvatskih banaka nisu se bitno promijenile u odnosu na stanje u prethodnoj godini. Sve banke su univerzalnog karaktera, a prema pravnom statusu 56 banaka su dionička društva, a četiri su banke društva s ograničenom odgovornošću. U vlasničkoj strukturi većine banaka prevladava privatno vlasništvo, dok su četiri od pet najvećih hrvatskih banaka još u većinskom državnom vlasništvu s 34,1 posto udjela u ukupnoj aktivni banaka. Za svoje poslovanje 53 banke i jedna podružnica inozemne banke imaju veliko ovlaštenje, tj. ispunjavaju uvjete za obavljanje poslova platnog prometa i kreditnih poslova s inozemstvom. I dalje u našem bankovnom sustavu postoji koncentracija velikih banaka pa sustavom dominiraju četiri velike banke, no njihov se udio u ukupnoj aktivni banaka posljednjih nekoliko godina postupno smanjuje: u 1996. godini njihov je udio iznosio 59,9 posto, u 1997. godini smanjio se na 53,1 posto a na toj razini zadržao se i u 1998. godini (53 posto).

Hrvatski bankovni sustav u 1998. godini obilježila je kriza koja je započela s problemima u Dubrovačkoj banci d.d. Dubrovnik početkom godine, a nastavila se pojavom ozbiljnih poteškoća u još nekoliko malih do srednje velikih privatnih banaka. Ključnim uzrocima problema u hrvatskom bankovnom sustavu mogu se označiti tri momenta. Prvi je loša kreditna politika pojedinih banaka koja se nije bazirala na komercijalnim kriterijima i procjeni rizika pa je rezultirala lošom kvalitetom njihove aktive. Drugi moment su previsoke kamatne stope. Treći uzrok je nedovoljno iskustvo u procesima pripajanja, spajanja, postupka stečaja ili likvidacije banaka i ima veliku težinu u formiranju bankarske krize u Hrvatskoj. Pojava kriznih situacija u pojedinim bankama nalagala je da se spriječi nastanak i širenje panike, da se zaustavi povlačenje depozita i da se vrati povjerenje u bankovni sektor. Stoga je sredinom 1998. godine donijeta odluka o povećanju iznosa osigurane štednje s dotadašnjih 30 do 50 tisuća kuna na 100 tisuća kuna.

Uz to, u 1998. godini pokrenut je stečajni postupak nad jednom štedionicom (Građanska štedionica d.d. Karlovac) i predloženo je pokretanje stečajnog postupka nad jednom bankom (Ilirija banka d.d. Zagreb).

Za tri banke bio je pokrenut postupak ocjene ekonomske opravdanosti sanacije, a pozitivnu ocjenu dobila je samo Dubrovačka banka. U toj je banci, jednako kao i u prethodne četiri sanacije banaka u 1996. i 1997. godini, sanacija provedena kombinacijom aktivnosti, što uključuje zamjenu loše aktive, dokapitalizaciju i smjenu uprave banke.

1 Svi podaci u ovom dijelu su privremeni.

Važno je također napomenuti da je donesena odluka o privatizaciji tri (Privredne, Splitske i Riječke banke) od spomenute četiri sanirane banke, kao korak koji je bilo nužno poduzeti za konačno restrukturiranje ovih banaka i za nastavak reformi koje će povećati djelotvornost bankarstva. Četvrta sanirana banka, Slavonska banka, postala je prva banka koja je proces sanacije i restrukturiranja okončala uspješnom privatizacijom banke.

1998. godina bila je također godina u kojoj je usvojen novi (dugoočekivani) Zakon o bankama. Zakon i dalje afirmira univerzalni, višefunkcionalni tip banke po uzoru na suvremenu praksu u svijetu, a pokušava ispraviti manjkavosti Zakona o bankama i štedionicama. Uz to obvezuje dosadašnje štedionice da se do kraja 2001. godine transformiraju u banke s najmanjim ovlaštenjima. Rezultat ovakvih zakonskih odredaba je promjena strukture bankovnog sustava iz banaka i štedionica u banke i specijalizirane stambene štedionice.

4.1. Struktura bilance banaka

Ukupna aktiva banaka porasla je s 94,1 milijardu kuna u 1997. godini na 104,3 milijarde kuna povećavši se 10,8 posto. Rast ukupne aktive u 1997. godini, promatrano na prosinačkoj razini, iznosio je 27,5 posto.

Tablica IV.1.

KONSOLIDIRANA BILANCA BANAKA, 31. prosinca 1998. godine, u milijunima kuna i %

	IZNOS	UDJEL		IZNOS	UDJEL
AKTIVA			PASIVA		
Novčana sredstva	2 619,7	2,51	Depoziti po viđenju	23 428,5	22,46
Depoziti kod HNB	5 129,7	4,92	Kratkoročni depoziti	21 183,5	20,31
Kratkoročni vrijednosni papiri	4 257,8	4,08	Obveze po kratkoročnim kreditima	3 741,7	3,59
Kratkoročni krediti dani fin. instit.	979,0	0,94	Izdani kratkoročni vrijednosni papiri	0,9	0,00
Kratkoročni krediti	31 180,1	29,89	Obveze po kam., nakn. i ost. pasivi	3 160,0	3,03
Kamate, naknade i ostala aktiva	4 084,1	3,92	Dugoročni depoziti	14 718,4	14,11
Dugoročni vrijednosni papiri	11 943,6	11,45	Obveze po dugoročnim kreditima	17 995,4	17,25
Trajna ulaganja u dionice i udjele	5 236,2	5,02	Izdani dugoročni vrijednosni papiri	0,2	0,00
Dugoročni krediti dani fin. instit.	569,3	0,55	Temeljni kapital	9 597,0	9,20
Dugoročni krediti	34 579,9	33,15	Dopunski kapital	1 184,4	1,14
Kupljena potraživanja	46,7	0,04	Pričuve	2 002,2	1,92
Materijalna i nematerijalna imovina	3 691,5	3,54	Posebne pričuve	9 506,7	9,11
			Dobit ili gubitak	-2 201,3	-2,11
UKUPNO AKTIVA	104 317,6	100	UKUPNO PASIVA	104 317,6	100

4.1.1. Struktura aktive banaka

Kratkoročno plasirana sredstva čine 46,3 posto ukupne aktive banaka. Od toga najveću stavku (31,18 milijardi kuna) predstavljaju kratkoročni krediti i tekuća dospijeca dugoročnih kredita odobrenih nefinancijskim institucijama, što znači svim domaćim i inozemnim nebankarskim sektorima.

Najznačajniji dugoročni plasmani su dugoročni krediti odobreni nefinancijskim institucijama i plasmani u dugoročne vrijednosne papire. U odnosu na ukupnu aktivu, 53,7 posto imovine dugoročnog je karaktera.

Veći dio ukupnih plasmana (66,53 posto) su kunska potraživanja, a 33,47 posto čine plasmani u devizama. Ovakva struktura aktive banaka karakteristična je za hrvatske banke i s minimalnim odstupanjima ponavlja se iz godine u godinu.

4.1.2.

Struktura pasive banaka

Kratkoročne obveze banaka čine 58,5 posto njihovih ukupnih obveza. Najznačajniji izvor sredstava banaka su depoziti po viđenju. Drugi po značaju izvor sredstava su kratkoročni depoziti i tekuća dospijeća dugoročnih depozita s udjelom od 20,31 posto u ukupnim izvorima sredstava banaka. Čak 84,12 posto depozita su depoziti u stranoj valuti. Ovakav omjer deviznih depozita i depozita u domaćoj valuti usporedivan je u prethodnim razdobljima.

Najveći udio u dugoročnim obvezama imaju dugoročni depoziti i obveze po korištenim dugoročnim kreditima, koji zajedno čine 31,36 posto ukupne pasive banaka.

Temeljni kapital banaka u 1998. godini povećao se 4,3 posto u odnosu na 1997. godinu kada je iznosio 9,2 milijarde kuna. Njegov udio u ukupnoj pasivi ima tendenciju pada (u 1996. godini iznosio je 10,3 posto, u 1997. godini 9,7 posto i konačno u 1998. godini 9,2 posto). Dopunski kapital hrvatskih banaka nije značajna kategorija po svom obujmu i čini svega 1,14 posto ukupne pasive, gotovo jednako kao i u 1997. godini (1,1 posto). U strukturi dopunskog kapitala i dalje najznačajniju stavku predstavljaju posebne pričuve za neidentificirane gubitke.

Posebne pričuve za identificirane gubitke veće su za 53,7 posto u odnosu na 1997. godinu i predstavljaju 9,11 posto ukupne pasive banaka. Ove pričuve formiraju se na teret rashoda nakon što je izvršena procjena kvalitete aktive. Banka ih je dužna formirati za slučaj definitivnog otpisa loših plasmana koje nije uspjela naplatiti.

U 1998. godini je, prvi put nakon 1993. godine, ponovno ostvaren gubitak na razini svih banaka u iznosu od 2,2 milijarde kuna, pri čemu gubitak tekuće godine iznosi 1,9 milijardi kuna.

4.2.

Jamstveni kapital banaka

Jamstveni kapital banaka čine temeljni kapital i dopunski kapital u vrijednosti koja ne smije prelaziti visinu iznosa temeljnog kapitala. Banke su dužne jamstveni kapital održavati na (odgovarajućoj) razini koja je primjerena opsegu njihova poslovanja kako bi u svakom trenutku bile u stanju pokriti eventualne gubitke. Na kraju 1998. godine šest banaka iskazalo je negativan jamstveni kapital kao rezultat velikog iznosa gubitaka nastalih zbog loše kvalitete aktive. Na razini bankovnog sustava jamstveni kapital je iznosio 8,7 milijardi kuna.

Prema Zakonu o bankama i štedionicama, banke su u 1998. godini bile dužne opseg svog poslovanja uskladiti tako da iznos jamstvenog kapitala iznosi najmanje osam posto ukupnog iznosa aktive i aktivnih izvanbilančnih stavaka banke, raspoređenih i ponderiranih prema stupnjevima rizika.

Koeficijent adekvatnosti kapitala na dan 31. prosinca 1998. godine iznosio je 12,04 posto, a godinu dana ranije, 16,6 posto. Koeficijent je u oba slučaja udovoljio zakonskim propisima.

4.3.

Analiza kvalitete aktive banaka

Procjena kvalitete aktive predstavlja najznačajniji dio ocjene kvalitete poslovanja banaka. Pojedine stavke aktive izložene su različitim stupnjevima rizika, pa se u tom smislu aktiva dijeli na rizičnu i nerizičnu. Rizičnu aktivu čine sve stavke iz kojih mogu proizaći gubici, dok u nerizičnu aktivu ulaze sredstva na žiro-računu, u blagajni, dio ostalih novčanih sredstava, zlato, predmeti od zlata, lomljeno zlato, obvezna pričuva kod središnje banke, blagajnički zapisi kod središnje banke te efektivni strani novac. Ocjena kvalitete aktive provodi se za rizičnu aktivu.

Tablica IV.2.

KLASIFIKACIJA RIZIČNE AKTIVE BANAKA, u milijunima kuna

	A	B	C	D	E	UKUPNO
Kredit, vrijednosni papiri i depoziti	72 319,2	4 361,0	3 458,4	1 416,4	3 087,0	84 642,0
Kamate	1 284,4	207,2	190,9	159,7	516,8	2 359,0
Naknade	108,7	19,6	14,7	19,3	25,2	187,5
Ostala rizična aktiva	8 538,2	348,0	482,3	85,9	722,7	10 177,1
UKUPNA RIZIČNA AKTIVA	82 250,5	4 935,8	4 146,3	1 681,3	4 351,7	97 365,6
Izvanbilančne rizične stavke	14 813,8	1 132,0	637,8	567,4	755,5	17 906,5
UKUPNO	97 064,3	6 067,8	4 784,1	2 248,7	5 107,2	115 272,1

Sukladno Odluci o raspoređivanju aktivnih bilančnih i izvanbilančnih stavaka banaka i štedionica, banke su dužne tromjesečno procjenjivati visinu kreditnog rizika svakog pojedinačnog dužnika i na temelju toga formirati posebne pričuve za identificirane potencijalne gubitke. Prilikom procjene kreditnog rizika dužnici i njihovi plasmani raspoređuju se u rizične skupine A, B, C, D i E. Pritom se u skupinu A klasificiraju plasmani za koje ne postoji rizik nenaplate, a u skupinu E plasmani kod kojih je taj rizik najveći. Udio dobre aktive (aktiva klasificirana u rizičnu skupinu A) u odnosu na ukupnu aktivu iznosi 84,5 posto, dok se preostalih 15,5 posto odnosi na lošu aktivu (rizične skupine B-E). Sličan omjer iskazan je i kod izvanbilančnih stavki. U 1997. godini udio dobre aktive bio je 88,9 posto, dok se 11,1 posto odnosilo na lošu aktivu.

Po rizičnoj aktivu i izvanbilančnoj rizičnoj aktivu iznos potencijalnih gubitaka na razini bankovnog sustava iznosi 9,5 milijardi kuna, što čini 9,8 posto ukupne rizične aktive, dok je u 1997. godini iznosio 5,5 milijardi kuna ili 6,4 posto ukupne rizične aktive.

4.4.

Ograničenja koja smanjuju rizike poslovanja

Veliku opasnost za banke predstavlja koncentracija kredita danih jednom zajmoprimcu ili skupini međusobno povezanih dužnika, što istodobno onemogućava ravnomjernu alokaciju financijskih sredstava na druge profitabilne djelatnosti, čime banke preuzimaju prevelik rizik. Da bi se spriječila prevelika koncentracija kredita jednom zajmoprimcu i druga izlaganja banke rizicima koji utječu i na kvalitetu aktive banke, propisana su tri ograničenja.

4.4.1.

Veliki i najveći krediti

Veliki kredit znači pojedinačni kredit, ili neko drugo pojedinačno potraživanje (ili preuzimanje obveza), prema jednom zajmoprimcu koji prelazi 20 posto jamstvenog kapitala. Na dan 31. prosinca 1998. godine 15 banaka iskazalo je velike kredite u

ukupnom iznosu od 1,1 milijardu kuna. Najveći kredit jednom zajmoprimcu je kredit koji iznosi 30 posto vrijednosti jamstvenog kapitala. Najveći kredit plasiralo je devet banaka u ukupnom iznosu od 4,4 milijarde.

4.4.2.

Kredit dani osobama koje su povezane s bankom

Ukupan iznos kredita danih osobama koje su povezane s bankom (dioničari, odnosno imatelji poslovnih udjela, koji raspolažu s više od 5 posto dionica odnosno poslovnih udjela banke koji daju pravo glasa u skupštini banke, trgovačka društva u kojima dioničari imaju većinski udjel, članovi uprave, članovi nadzornog odbora, prokuristi i članovi njihovih obitelji te banke koje su kapitalski povezane) iznosi 0,51 milijardu. Ovi krediti odobreni su u ukupno 34 banke. Krediti dioničarima odnosno vlasnicima poslovnih udjela koji raspolažu s više od pet posto dionica, odnosno poslovnih udjela banke koji daju pravo glasa u skupštini banke, odobravaju se jedino na temelju jednoglasne odluke uprave banke, uz prethodnu suglasnost nadzornog odbora i pod uvjetom da ta sredstva ne premašuju iznos od pet posto jamstvenog kapitala.

4.4.3.

Ukupni iznos svih kredita, drugih potraživanja i preuzimanja obveza jednog zajmoprimca

Ukupni iznos svih kredita, drugih potraživanja i preuzimanja obveza jednog zajmoprimca ne smije prelaziti 30 posto jamstvenog kapitala. Ukupna potraživanja i preuzete obveze jednog zajmoprimca registrirana su kod 14 banaka u 27 pojedinačnih slučajeva. Ova potraživanja iznosila su ukupno 6,8 milijardi kuna s prosječnim udjelom u jamstvenom kapitalu od 77,5 posto. Od toga se 5,1 milijarda kuna takvih potraživanja u ukupno 4 pojedinačna slučaja odnosi na aktivu jedne banke.

4.5.

Ograničenja ulaganja

Pored ograničenja koja smanjuju kreditni rizik, propisana su i ograničenja ulaganja za banke i štedionice, koja se izražavaju omjerima u odnosu na visinu jamstvenog kapitala i to:

- Ulaganja banke u zemljišta, zgrade, opremu i uređenje poslovnih prostorija ne smiju premašiti iznos od 30 posto jamstvenog kapitala banke. Ukupna ulaganja u materijalnu imovinu iznose 3,3 milijarde kuna, što u odnosu prema jamstvenom kapitalu ukupnoga bankovnog sustava iznosi 38,59 posto. Ulaganja u materijalnu imovinu koja premašuju 30 posto jamstvenog kapitala banke, registrirana su kod 16 banaka.
- Ulaganja banke u zemljišta, zgrade, opremu i uređenje poslovnih prostorija te vlasnički uloji u bankama i drugim trgovačkim društvima, ne smiju premašiti 70 posto jamstvenog kapitala. Ukupna ulaganja koja premašuju 70 posto jamstvenog kapitala registrirana su kod devet banaka. Ukupna ulaganja u spomenute namjene iznose 6,8 milijardi kuna, što u odnosu prema jamstvenom kapitalu ukupnoga bankovnog sustava iznosi 78,32 posto. Ta ulaganja su kod pojedinih banaka u strukturi bilance čak daleko veća od izračunatog prosjeka, jer banke nisu uključivale u taj iznos ulaganja koja su nastala zamjenom potraživanja za uloge, kako bi se izbjegli gubici koji nastaju nenaplatom pojedinih plasmana, što je bilo u skladu sa Zakonom o bankama i štedionicama.

Bitno je naglasiti da ova prekoračenja ne znače nužno nepoštivanje zakonskih propisa, jer se bankama, na pojedinačne zahtjeve, može dopustiti da privremeno ne postupe prema odredbama propisa.

4.6.**Račun dobiti i gubitka banaka**

Na razini banaka u 1998. godini ostvaren je gubitak u iznosu od 1,9 milijardi kuna, dok je prethodne godine ostvarena dobit od 1,2 milijarde kuna. Od 61 banke 15 ih je u 1998. godini ostvarilo gubitak u ukupnom iznosu od 2,87 milijardi kuna. Od toga se 53 posto odnosi na gubitak jedne banke. Uzrok ovako velikom iznosu gubitka leži u povećanim rashodima za vrijednosna usklađivanja, tj. za formiranje posebnih pričuva za identificirane gubitke po lošoj aktivni. Istovremeno su 43 banke ostvarile dobit u iznosu od 987 milijuna kuna.

Tablica IV.3.
RAČUN DOBITI I GUBITKA
BANAKA ZA 1998. GODINU,
u milijunima kuna i %

	IZNOS	UDJEL
Prihodi od kamata i slični prihodi	8 650,3	69,6
Prihodi od provizija	1 707,0	13,7
Prihodi od vlasničkih vrijednosnih papira	51,0	0,4
Ostali prihodi i izvanredni prihodi	2 022,5	16,3
UKUPNI PRIHODI	12 430,8	100,0
Troškovi kamata i slični troškovi	4 286,2	30,2
Troškovi provizija	366,3	2,6
Opći administrativni troškovi	3 449,3	24,3
Ostali troškovi i izvanredni troškovi	1 850,7	13,0
Vrijednosna usklađivanja	4 244,7	29,9
UKUPNI RASHODI	14 197,3	100,0

Ukupni prihodi u 1998. godini dosegli su 12,4 milijarde kuna, a u strukturi prihoda najznačajniju stavku (69,6 posto) čine prihodi od kamata i slični prihodi. Prihodi od provizija činili su 13,7 posto, prihodi od vlasničkih vrijednosnih papira 0,4 posto te ostali prihodi 16,3 posto ukupnih prihoda. U odnosu na 1997. godinu, porastao je udio kamatnih prihoda sa 64,9 posto na 69,6 posto, dok je udio provizija smanjen s 15,9 posto na 13,7 posto.

Ukupni rashodi za 1998. godinu su 14,2 milijarde kuna. Na troškove kamata odnosi se 30,2 posto, na troškove provizije 2,6 posto, na opće administrativne troškove 24,3 posto te na ostale troškove 13 posto ukupnih rashoda. Troškovi s osnova izdvajanja pričuva za osiguranje od potencijalnih gubitaka iznose 29,9 posto ukupnih rashoda, dok su u 1997. godini predstavljali 11,3 posto ukupnih rashoda.

4.7.**Poslovanje štedionica**

Broj štedionica u 1998. godini porastao je u odnosu na prethodnu godinu zbog toga što su se na tržištu pojavile specijalizirane stambene štedionice. Tijekom 1998. godine Hrvatska narodna banka podnijela je zahtjev za pokretanje stečajnog postupka nad jednom štedionicom, tako da je na tržištu aktivno sudjelovalo 35 štedionica.

Od ukupnog broja štedionica, 21 su prema pravnom statusu društvo s ograničenom odgovornošću, a 15 dionička društva. Gotovo sve štedionice su u 100 postotnom privatnom vlasništvu, a isto tako je bilo i prethodne godine. Štedionice su registrirane za obavljanje određenih bankovnih poslova, sukladno zakonskim odredbama i odobrenju za rad.

4.7.1. Struktura bilance štedionica

Tablica IV.4. KONSOLIDIRANA BILANCA ŠTEDIONICA,
31. prosinca 1998., u milijunima kuna i %

	IZNOS	UDJEL		IZNOS	UDJEL
AKTIVA			PASIVA		
Novčana sredstva	123,8	7,76	Depoziti po viđenju	63,8	4,00
Depoziti kod HNB	52,3	3,28	Kratkoročni depoziti	533,0	33,39
Kratkoročni vrijednosni papiri	68,5	4,29	Obveze po kratkoročnim kreditima	55,0	3,45
Kratkoročni krediti dani fin. instit.	107,4	6,37	Izdani kratkoročni vrijednosni papiri	4,5	0,28
Kratkoročni krediti	535,7	33,56	Obveze po kam., nakn. i ost. pasivi	62,0	3,88
Kamate, naknade i ostala aktiva	158,6	9,94	Dugoročni depoziti	211,1	13,23
Dugoročni vrijednosni papiri	0,2	0,01	Obveze po dugoročnim kreditima	2,9	0,18
Trajna ulaganja u dionice i udjele	41,6	2,61	Izdani dugoročni vrijednosni papiri	0,0	0,00
Dugoročni krediti dani fin. instit.	0,6	0,04	Temeljni kapital	468,6	29,35
Dugoročni krediti	438,6	27,48	Dopunski kapital	59,1	3,70
Kupljena potraživanja	0,0	0,00	Pričuve	35,0	2,19
Materijalna i nematerijalna imovina	68,9	4,32	Posebne pričuve	83,2	5,21
			Dobit ili gubitak	18,0	1,13
UKUPNO AKTIVA	1 596,2	100,00	UKUPNO PASIVA	1 596,2	100,00

4.7.2. Struktura aktive štedionica

Ukupna aktiva štedionica na kraju 1997. godine iznosila je 1,6 milijardi kuna, a u odnosu na prethodnu godinu povećana je 51,4 posto.

Kratkoročni plasmani, zajedno s obračunatim kamatama, naknadama i ostalom aktivom iznose 1,1 milijardu kuna ili 65,6 posto ukupne aktive, a dugoročni plasmani, uključujući materijalnu i nematerijalnu imovinu, iznose 0,5 milijardi kuna ili 34,45 posto ukupne aktive.

Najviše sredstava štedionice su plasirale nefinancijskim institucijama u obliku kredita, koji su najzastupljeniji financijski instrument u aktivima (61 posto). Kratkoročni krediti bankama i drugim financijskim institucijama povećani su 137 posto (u 1997. godini bili su povećani 293,3 posto), dok su odobreni kratkoročni krediti ostalim sektorima povećani 44,5 posto (stope rasta u 1997. godini: 130,6 posto).

4.7.3. Struktura pasive štedionica

Kratkoročni i dugoročni depoziti i temeljni kapital najznačajni su izvori sredstava štedionica. Depoziti po viđenju, koji kod banaka predstavljaju značajnu kategoriju, u ukupnoj su pasivi štedionica zastupljeni s tek četiri posto udjela.

Temeljni kapital štedionica na kraju 1998. godine iznosi 469 milijuna kuna, što je povećanje od 42 posto u odnosu na prethodnu godinu. Udio temeljnog kapitala u ukupnoj pasivi iznosi 29,35 posto, za razliku od banaka kod kojih je taj postotak 9,2. Dopunski kapital je znatno povećan i to za 195 posto, a iznosi 59 milijuna kuna. Najznačajniji utjecaj na povećanje dopunskog kapitala imali su posebni ulozi koji su iznosili 52 milijuna kuna odnosno 88 posto dopunskog kapitala.

4.7.4.

Jamstveni kapital štedionica

Jamstveni kapital štedionica na dan 31. prosinca 1998. godine iznosio je 557,4 milijuna kuna, a godinu dana ranije 349,1 milijuna kuna. Razlog takvom povećanju je u činjenici da se dopunski kapital, koji se uzima u obzir kod izračuna jamstvenog kapitala, tijekom 1998. godine kod štedionica povećao za 195 posto (povećanje na temelju uloga u štedionice koji ispunjavaju određene propisane uvjete i ulaze u izračun dopunskog kapitala).

Koeficijent adekvatnosti kapitala na razini štedionica na dan 31. prosinca 1998. godine iznosio je 41,97 posto, a godinu dana ranije 44,03 posto. Oba su koeficijenta znatno viša od zakonskog minimuma, no primjećuje se trend pada u posljednjih nekoliko godina.

4.7.5.

Analiza kvalitete aktive štedionica

Ocjena kvalitete aktive provodi se na temelju rizične aktive, u koju ulaze kratkoročni i dugoročni krediti, uložena sredstva (kratkoročna i dugoročna), kamate, naknade te izvanbilančne obveze.

Tablica IV.5.

KLASIFIKACIJA RIZIČNE AKTIVE ŠTEDIONICA, u milijunima kuna

	A	B	C	D	E	UKUPNO
Kredit, vrijednosni papiri i depoziti	1 008,5	56,1	31,5	13,4	36,4	1 145,9
Kamate	43,6	6,2	3,4	3,3	8,2	64,7
Naknade	2,1	0,3	0,0	0,1	0,1	2,6
Ostala rizična aktiva	137,8	26,5	1,6	0,0	0,0	165,9
UKUPNA RIZIČNA AKTIVA	1 192,0	89,1	36,6	16,6	44,8	1 379,2
Izvanbilančne rizične stavke	10,0	0,0	0,0	0,0	0,0	10,0
UKUPNO	1 202,0	89,1	36,6	16,6	44,8	1 389,2

Aktiva za koju je izvršena klasifikacija u rizičnu skupinu A, odnosno dobra aktiva, iznosi 86,5 posto ukupnih rizičnih plasmana, a na lošu aktivu (aktivu klasificiranu u rizične skupine B, C, D i E) otpada 13,5 posto. Dobra aktiva u 1997. godini iznosila je 91,7 posto, a loša preostalih 8,3 posto. Sve izvanbilančne stavke klasificirane su u rizičnu skupinu A, što znači da po njima ne postoji kreditni rizik. Iznos potencijalnih gubitaka po rizičnoj aktivu i izvanbilančnoj rizičnoj aktivu na razini štedionica u 1998. godini iznosi 83,2 milijuna kuna.

4.7.6.

Ograničenja koja smanjuju rizike poslovanja

Propisana ograničenja kojima je cilj smanjenje kreditnog rizika odnose se i na banke i na štedionice, a vezana su uz velike i najveće kredite te ukupan iznos plasmana jednom dužniku.

Velike je kredite u 1998. godini odobrilo osam štedionica u ukupnom iznosu od 79,6 milijuna kuna, a tri su štedionice odobrile najveći kredit u ukupnom iznosu od 52,8 milijuna kuna. Kredite povezanim osobama odobrilo je 14 štedionica u ukupnom iznosu od 56,4 milijuna kuna.

Ukupan iznos svih kredita, drugih potraživanja i preuzetih obveza jednog zajmo-primca koji prelazi 30 posto jamstvenog kapitala registriran je kod četiri štedionice u ukupnom iznosu od 31,9 milijuna kuna, što u odnosu na ukupan jamstveni kapital štedionice iznosi 5,7 posto.

4.7.7.

Ograničenja ulaganja

Ulaganja u materijalnu imovinu u 1998. godini iznosila su 65,9 milijuna kuna, što u odnosu na ukupan jamstveni kapital štedionica iznosi 11,8 posto. Prekoračenje iznad 30 posto jamstvenog kapitala utvrđeno je kod pet štedionica.

Ukupna ulaganja (ulaganja u materijalnu imovinu i osnivačka ulaganja) iznose 77,8 milijuna kuna, što u odnosu na jamstveni kapital štedionica iznosi 14 posto. Ukupna ulaganja ne smiju prelaziti 70 posto jamstvenog kapitala, a prekoračenje je utvrđeno kod jedne štedionice.

4.7.8.

Račun dobiti i gubitka štedionica

Na razini štedionica u 1998. godini ostvaren je gubitak u visini od 2,3 milijuna kuna, dok je u 1997. godini ostvarena dobit u iznosu od 19,9 milijuna kuna. Devet štedionica je ostvarilo gubitak u 1998. godini u ukupnom iznosu od 38,7 milijuna kuna, dok je 26 štedionica ostvarilo dobit u iznosu od 36,4 milijuna kuna.

Tablica IV. 6.
RAČUN DOBITI I GUBITKA
ŠTEDIONICA ZA 1998. GODINU,
u milijunima kuna i %

	IZNOS	UDJEL
Prihodi od kamata i slični prihodi	250,6	77,4
Prihodi od provizija	29,1	9,0
Prihodi od vlasničkih vrijednosnih papira	0,2	0,1
Ostali prihodi i izvanredni prihodi	43,9	13,6
UKUPNI PRIHODI	323,8	100,0
Troškovi kamata i slični troškovi	108,5	33,3
Troškovi provizija	5,2	1,6
Opći administrativni troškovi	109,3	33,5
Ostali troškovi i izvanredni troškovi	47,9	14,7
Vrijednosna usklađivanja	55,0	16,9
UKUPNI RASHODI	325,9	100,0

Štedionice svoje prihode najvećim dijelom ostvaruju od aktivnih kamata, koje čine 77,4 posto ukupnih prihoda. Prihodi od provizija čine 9 posto, prihodi od vlasničkih vrijednosnih papira 0,1 posto te ostali prihodi 13,6 posto ukupnih prihoda. U odnosu na prethodnu godinu, povećan je udio prihoda od kamata u odnosu na ukupne prihode s 59,6 posto na 77,4 posto, dok je udio prihoda od vlasničkih vrijednosnih papira zanemariv, a u 1997. godini iznosio je 13,8 posto ukupnih prihoda.

U strukturi rashoda s otprilike 33 posto sudjeluju rashodi od kamata i opći administrativni troškovi. Pored njih, značajan je i udio vrijednosnih usklađivanja, tj. rashoda za formiranje posebnih pričuva za identificirane gubitke koji iznosi 16,9 posto.

4.8.

Nadzor i kontrola poslovanja banaka i štedionica

Hrvatska narodna banka obavlja nadzor poslovanja banaka i štedionica radi održavanja stabilnosti i sigurnosti bankovnog sustava. Temeljni preduvjet za ostvarenje stabilnosti i sigurnosti poslovanja banaka predstavljaju kvalitetni zakonski propisi kojima se regulira njihovo poslovanje. Novi zakon o bankama, koji je stupio na snagu krajem 1998. godine, regulira ključna područja poslovanja banaka uvažavajući pritom međunarodno priznate smjernice. Naglasak je, između ostalog, stavljen na nadzor banaka i utvrđivanje izloženosti banke. Naime, velika izlože-

nost banke prema jednoj osobi, odnosno prema grupi međusobno povezanih osoba, čime banka preuzima prevelike rizike, još uvijek je osnovno negativno iskustvo u našoj bankovnoj praksi. Upravo stoga novi zakon restriktivnije regulira izloženost banke takvim osobama.

Zakon također povećava minimalnu adekvatnost kapitala na 10 posto u odnosu na dosadašnjih osam posto. Minimalna adekvatnost kapitala osigurava potraživanja vjerovnika, a s druge strane onemogućava nekontrolirani rast banke bez odgovarajućeg kapitala.

Nadalje, Hrvatska narodna banka po novom zakonu može prema banci za koju utvrdi da postoji opasnost da neće uredno ispunjavati svoje obveze prema vjerovnicima, odnosno da rizično i neprimjereno posluje, poduzeti niz aktivnosti i mjera za poboljšanje stanja u banci. Između ostalog, Hrvatska narodna banka može imenovati povjerenika ili privremenog upravitelja u banke, ovisno o visini stope adekvatnosti kapitala, visini potencijalnih gubitaka banke, odnosno o sposobnosti banke da izmiruje svoje obveze.

Pored toga, Hrvatska narodna banka i sama donosi odgovarajuće podzakonske akte vezane za izračunavanje kapitala banke, adekvatnosti kapitala, raspoređivanje plasmana i izvanbilančnih rizičnih stavki te formiranje posebnih pričuva za potencijalne gubitke. Krajem godine pristupilo se reviziji postojećih odluka, kojima se reguliraju navedena područja, sukladno smjernicama Banke za međunarodna poravnanja i sukladno međunarodnim računovodstvenim standardima. Isto je tako u 1998. godini usvojena i odluka o opsegu i sadržaju programa revizije kojom se utvrđuju minimalni zahtjevi prilikom obavljanja eksterne revizije.

Naposljetku, ističemo da je ovim zakonskim propisima stvoren odgovarajući institucionalni okvir za poslovanje banaka kao pretpostavka sigurnog i stabilnog bankovnog sustava.

Nadzor poslovanja banaka provodi Sektor nadzora i kontrole i to izravnim nadzorom ("on-site" kontrola) u prostorijama poslovnih banaka, te analizom financijskih izvješća koje banke i štedionice tromjesečno dostavljaju Hrvatskoj narodnoj banci ("off-site" kontrola).

U tijeku 1998. godine obavljen je izravni nadzor nad poslovanjem 18 banaka i dvije štedionice. Pored toga, Hrvatska narodna banka naručila je u 1998. godini posebnu reviziju poslovanja 12 banaka s dvojakim ciljem. Prvo, HNB je nastojala na taj način što brže dobiti informacije o stanju u bankovnom sustavu. Drugo, u tom procesu sudjelovali su i zaposlenici Sektora nadzora i kontrole s ciljem dodatne edukacije i unapređenja nadzora banaka. Posebnu reviziju provele su dvije revizorske kuće.

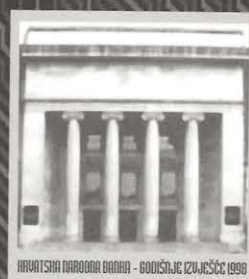
Po obavljenom nadzoru sastavljeni su zapisnici u kojima se konstatiraju činjenice utvrđene neposrednim pregledom poslovnih knjiga i dokumentacije. Uz to, izdani su Prijedlozi aktivnosti radi otklanjanja utvrđenih nepravilnosti i nezakonitosti za četiri banke i dvije štedionice.

Pored toga, po izvršenoj kontroli provedbe mjera monetarne i devizne politike tijekom 1998. godine izdane su prijave za privredni prijestup protiv 32 banke i štedionice, prijave za devizni prekršaj protiv pet banaka i štedionica i zahtjevi za pokretanje prekršajnog postupka protiv 29 banaka i štedionica.

U okviru Sektora nadzora i kontrole analizira se dokumentacija, obrađuju zahtjevi i pripremaju materijali za Komisiju za izdavanje odobrenja za rad bankama i štedionicama.

5

POSLOVANJE TREZORA



HRVATSKA NARODNA BANKA - GODIŠNJE IZVJEŠĆE 1999

Unutar temeljne skupine poslova koji proizlaze iz ciljeva i zadataka Hrvatske narodne banke, Direkcija trezora je tijekom 1998. godine preuzimala izrađenu gotovinu od proizvođača, opskrbljivala gotovinom podružnice Zavoda za platni promet, povlačila, obrađivala i uništavala dotrajale novčanice povučene iz optjecaja, izdavala prigodni kovani novac, te vještačila o sumnjivim primjercima novčanica kuna.

5.1. Kretanje gotovine

Na dan 31. prosinca 1998. godine izvan trezora Hrvatske narodne banke i Zavoda za platni promet bilo je 75,1 milijun komada novčanica kuna u vrijednosti od 5,5 milijardi kuna.

U usporedbi sa stanjem krajem 1997. godine, količina novčanica izvan trezora Hrvatske narodne banke i Zavoda za platni promet porasla je za 11,2 posto, dok je vrijednosno ukupna svota novčanica izvan trezora veća za 3,7 posto.

Količina kovanog novca kuna i lipa izvan trezora Hrvatske narodne banke i Zavoda za platni promet iznosila je na dan 31. prosinca 1998. godine 538,7 milijuna komada, u vrijednosti od 0,2 milijarde kuna.

U odnosu na stanje koncem 1997. godine, količina kovanog novca izvan trezora Hrvatske narodne banke i Zavoda za platni promet porasla je za 18,4 posto, a vrijednosno za 17,7 posto.

Za stanje novčanica i kovanog novca izvan trezora tijekom 1998. godine može se ustvrditi da je iznosilo u prosjeku 16 komada novčanica, odnosno 113 komada kovanog novca po stanovniku.

U 1998. godini Direkcija trezora preuzela je od Zavoda za platni promet 18,4 milijuna komada dotrajalih novčanica u vrijednosti od 676,1 milijun kuna, što ukazuje na to da je tijekom 1998. godine iz optjecaja povučeno i zamijenjeno 24,5 posto novčanica od ukupne količine novčanica izvan trezora, a u svrhu održavanja visoke kakvoće novčanica u optjecaju.

U svrhu unapređivanja rada u obradi i uništavanju dotrajalih novčanica, tijekom mjeseca lipnja 1998. godine u funkciju je uveden sustav za sortiranje novčanica, s jedinicom za izravno izrezivanje dotrajalih novčanica.

Instaliranju toga sustava prethodile su dvogodišnje pripreme, uz provedbu međunarodnoga pozivnog natječaja za njegovu izradbu i instaliranje te normativnog reguliranja postupka obrade i izrezivanja dotrajalih novčanica.

Sortiranje i uništavanje novčanica putem sustava omogućuje znatno veću učinkovitost kod obrade novčanica, te primjenu točno definiranih kriterija kod izdvajanja dotrajalih novčanica, uz trajno riješen problem njihova uništavanja. Instaliranjem sustava za sortiranje Hrvatska narodna banka uvrstila se u krug središnjih banaka koje primjenom najsuvremenije tehnologije obrađuju novčanice povučene iz optjecaja.

5.2. Prigodni novac

U 1998. godini Hrvatska narodna banka izdala je prigodni optjecajni kovani novac od 25 kuna pod nazivom "EXPO - LISABON, 1998."

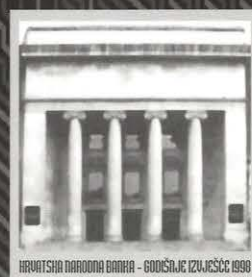
Iz programa zlatnoga i srebrenog kovanog novca tijekom 1998. godine izdana su sljedeća izdanja:

- ☐ "100. obljetnica rođenja kardinala Alojzija Stepinca", zlatnik od 500 kuna i srebrenjak od 150 kuna;
- ☐ "150. obljetnica odluke Hrvatskoga državnog sabora o hrvatskom jeziku", srebrenjak od 150 kuna;
- ☐ "500. obljetnica rođenja Jurja Julija Klovića", srebrenjak od 200 kuna;
- ☐ "Ivana Brlić-Mažuranić", srebrenjak od 200 kuna.

Tijekom 1998. godine vrijednost utvrđenih krivotvorenih novčanica iznosila je 98.970,00 kuna. U odnosu na 1997. godinu, vrijednost utvrđenih krivotvorina porasla je za gotovo osam puta. Analiza izrade primljenih krivotvorina pokazala je da su krivotvorine izrađene najvećim dijelom postupkom skaniranja uz ispis na pisaču u boji.

6

ORGANIZACIJA, UPRAVLJANJE I LJUDSKI POTENCIJALI



HRVATSKA NARODNA BANKA - GODIŠNJE IZVJEŠĆE 1998

6.1.**Savjet Hrvatske narodne banke**

Sukladno odredbi članka 65. Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci organi Hrvatske narodne banke jesu Savjet Hrvatske narodne banke i guverner Hrvatske narodne banke. Savjet Hrvatske narodne banke čine guverner, zamjenik guvernera i viceguverneri po svom položaju, te članovi koji se imenuju iz redova nezavisnih stručnjaka.

Djelokrug Savjeta utvrđen je člankom 67. Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci. Savjet donosi odluke na sjednicama, a za provođenje odluka Savjeta odgovoran je guverner Hrvatske narodne banke.

U upravljanju poslovima Hrvatske narodne banke Savjet odlučuje dvotrećinskom većinom glasova svih članova. Ako Savjet u odlučivanju ne postigne potrebnu suglasnost, a guverner Hrvatske narodne banke ocijeni da se zbog nedonošenja odluka ne može osigurati provedba zadataka Hrvatske narodne banke, guverner privremeno donosi odluku o kojoj nije postignuta suglasnost i o tome dostavlja izvještaj Hrvatskom državnom saboru, koji donosi konačnu odluku o spornim pitanjima.

Predsjednik Savjeta Hrvatske narodne banke je guverner Hrvatske narodne banke. Tijekom 1998. godine održano je ukupno 18 sjednica Savjeta, na kojima je donesen niz važnih odluka, kako onih koje se objavljuju u "Narodnim novinama", tako i onih interne prirode. Na svakoj sjednici donose se odluke s područja tekuće monetarne politike. Savjet je donio i niz odluka iz područja bonitetne kontrole banaka.

Kao i svake godine, 1998. godine Savjet Hrvatske narodne banke usvojio je Financijsko izvješće Hrvatske narodne banke i donio Odluku o godišnjem obračunu za 1997. godinu, te Odluku o financijskom planu Hrvatske narodne banke za 1998. godinu.

Tijekom 1998. godine Savjet HNB-a pokrenuo je postupak za ocjenu mogućnosti i ekonomske opravdanosti sanacije triju banaka: Dubrovačke banke d.d. Dubrovnik, Glumina banke d.d. Zagreb i Ilirija banke d.d. Zagreb, te je ocijenjeno da samo kod Dubrovačke banke d.d. Dubrovnik postoji mogućnost i ekonomska opravdanost sanacije.

Sukladno zaključcima Savjeta Hrvatske narodne banke od 3. prosinca 1997. godine i 30. rujna 1998. godine, Savjet tijekom 1998. godine nije izdavao odobrenja za rad banaka i štedionica, osim odobrenja za rad triju stambenih štedionica: "Prve stambene štedionice" d.d. Zagreb, "Wüstenrot stambene štedionice" d.d. Zagreb i "Hrvatske stambene štedionice" d.d. Varaždin.

Uz to, Savjet je u 1998. donosio i odluke iz područja numizmatike, te je donesen Plan izdavanja prigodnog kovanog novca i numizmatičkih kompleta za 1999. godinu.

6.2.**Interna kontrola**

Interna kontrola od svoga osnutka 1995. godine djeluje kao samostalna organizacijska jedinica, direktno odgovorna guverneru Hrvatske narodne banke. Tijekom proteklog razdoblja osnovna zadaća Interne kontrole bila je revizija organizacijskih dijelova Banke, poglavito mjesta nastanka potencijalnih rizika.

U 1998. godini Interna kontrola je glavninu svoga rada usmjerila na preispitivanje i ocjenu poslovnih aktivnosti Banke, usmjeravajući pozornost na poštivanje zakonskih i internih propisa i procedura. Upravo je na ovom području postignut dalji

nji napredak. Posredovanjem Interne kontrole izrađene su interne procedure za područja rada s međunarodnim pričuvcama i trezora. Takav pristup je omogućio oslanjanje Interne kontrole na rezultate i procedure autonomnih sustava internih kontrola organizacijskih jedinica, čime je kontrolna funkcija unutar Banke dobila na dodatnoj kvaliteti.

Tijekom godine Interna kontrola je izvršila 37 kontrola, temeljenih na odlukama Guvernera ili na vlastitim planovima rada. Rezultati provedenih kontrola pokazuju da nisu utvrđene nepravilnosti u radu sektora i direkcija Banke te da su u cijelosti poštivani zakonski propisi i interne procedure i pravilnici.

Kao i proteklih godina, Interna kontrola je glavninu rada usmjerila na područja najvećeg rizika, pridržavajući se pravila da vrijeme kontrole mora biti sukladno veličini i izloženosti riziku. Tako je posebna pozornost posvećena upravljanju međunarodnim pričuvcama Banke, kroz redovite mjesečne i povremene ciljane kontrole, zatim radu trezora, pravovremenom i dokumentiranom evidentiranju poslovnih događaja, nadzoru i kontroli banaka i internim troškovima Banke.

Uvažavajući važnost stručnih, visoko obrazovanih internih revizora Banke, i tijekom 1998. je nastavljen proces usavršavanja djelatnika Interne kontrole u zemlji i inozemstvu, kontaktima s inozemnim stručnjacima i putem specijalističkih tečajeva. Rezultat takvog pristupa je izrada Povelje o radu Interne kontrole unutar Banke i vlastitog priručnika za izvođenje revizije.

6.3.

Organizacija i informatizacija

U pogledu normativnog uređenja Hrvatske narodne banke tijekom 1998. godine provedena je reorganizacija unutar Sektora pravnih, kadrovskih i općih poslova formiranjem Odjela za prevođenje u Direkciji općih i ekonomsko-tehničkih poslova. Također je provedena reorganizacija unutar Sektora nadzora i kontrole. Aktivnosti iz djelokruga Direkcije za kontrolu provedbe mjera monetarne i devizne politike prenesene su u Direkciju za izravni nadzor banaka i štedionica.

U pogledu izgradnje sustava dokumentacije prema zahtjevima normi niza ISO 9000 dorađen je i proširen tekst prijedloga Pravilnika o upravljanju dokumentacijom, a pripremljeni su i prijedlozi uputa za izradu i donošenje pojedinih klasa dokumenata. Temeljem tog pristupa, kao i već ranije ponudene metodologije planiranja poslovanja, izrađena je radna verzija materijala "Uputa za proces izvršenja plana kadrova – zapošljavanje". Uputa uređuje i propisuje upravljanje relevantnim resursima (ljudi, informatička oprema, uredski namještaj, prostor), zatim funkcije, procese, aktivnosti i dokumente. Taj materijal je podloga za utvrđivanje konačnog teksta koji se daje na usvajanje. Primjena se provodi u suradnji s Direkcijom kadrovskih poslova i Direkcijom općih i ekonomsko-tehničkih poslova.

Direkcija je sudjelovala i u pripremi onih odluka guvernera koje su bile vezane za preraspodjelu poslovnog prostora. U kontekstu tog zadatka izradila je prijedlog nove organizacije upravljanja poslovnim prostorom kao resursom Banke. Uz to, u Direkciji je tijekom 1998. godine bila izrađena radna verzija materijala "Etičke norme ponašanja zaposlenika Hrvatske narodne banke".

Tijekom 1997. godine bio je realiziran niz preduvjeta za kvalitetnu informatizaciju poslovnog sustava Hrvatske narodne banke (novo središnje računalo, interna mreža, izobrazba informatičara). To se povoljno odrazilo na daljnje tijekove u 1998. godini, posebno u dijelu koji se odnosi na izgradnju integralnog informacijskog sustava.

Unutar informacijskog podsustava Organizacija, informatizacija i statistika završena je aplikacija za praćenje kredita odobrenih inozemstvu, a rad na novoj aplikaciji za praćenje kreditnih zaduženja u inozemstvu privodi se kraju. U informacijskom podsustavu Monetarna politika u cijelosti su izmijenjene aplikacije za praćenje blagajničkih zapisa HNB-a, repo aukcija i lombardnih kredita sukladno poslovnim promjenama.

Nakon što je prihvaćena reorganizacija praćenja računovodstvenih promjena, uključujući i novi kontni plan, u drugoj polovici 1998. godine počeo je razvoj novog informacijskog podsustava, Računovodstvo i financije. Do kraja godine napravljen je logički i fizički dizajn baze podataka i oko 20 posto programa predviđenih projektom.

Informatizacija nadzornih izvješća završena je u dijelu koji se odnosio na prihvati i kontrolu podataka, a zbog objektivnih okolnosti daljnji rad nije bio nastavljen. Veći dio urađenog koristit će se za tzv. bonitetna izvješća koja će banke dostavljati u HNB tijekom 1999. godine.

Za upravljanje deviznim pričuvama razvijene su aplikacije za praćenje depozita, repo poslova i tijeka novca.

Paralelno s radom na izradi aplikacija, rješavan je niz zahtjeva vezanih uz hardware i software:

- ☐ stabilizirana je mrežna infrastruktura, instaliran je mrežni i korisnički software na većem broju radnih stanica,
- ☐ nabavljen je i instaliran hardware i software koji omogućava korištenje Swift usluga prema novoj tehnološkoj osnovici,
- ☐ nabavljen je i instaliran hardware i software na radnim stanicama za HSVP, a izvedene su i operativne procedure te su
- ☐ nabavljena i instalirana nova osobna računala (radne stanice) i pisači.

Uz razvoj aplikacija više od polovice djelatnika angažirano je na tekućim poslovima kao što su: unos i prihvati podataka, obrada podataka, održavanje tehničke osnovice, pomoć korisnicima, održavanje Web stranice HNB-a, i u najvećoj mjeri održavanje starih (lociranih na starom računalnom sustavu) i novih aplikacijskih rješenja. Tako je krajem godine uvođenje nove novčane jedinice eura zahtijevalo niz izmjena u programima, a novi način izračuna tečaja nametnuo je reorganizaciju aplikacije koja podržava tečajnu listu.

6.4. **Direkcija platnog prometa**

U 1998. godini intenzivno se je radilo na transformaciji domaćeg platnog prometa, prvenstveno na:

- a) realizaciji prve faze reforme platnog prometa u zemlji, a to je uspostava Hrvatskog sustava velikih plaćanja,
 - b) pripremama za drugu fazu reforme platnog prometa, odnosno za prijenos platnog prometa preko računa komitenata (pravnih i fizičkih osoba) iz Zavoda za platni promet u depozitne institucije.
- ad a) Hrvatski sustav velikih plaćanja (u daljnjem tekstu: HSVP) je sustav koji omogućava prijenos međubankovnih platnih transakcija preko računa banaka i štedio-

nica u Hrvatskoj narodnoj banci u realnom vremenu na bruto načelu. To konkretno znači da se svaka platna transakcija izvršava pojedinačno u vremenu kada je i zadana. HSVP je proizvod tvrtke Logica UK Limited iz Londona s kojom je 25. veljače 1998. godine zaključen ugovor o uspostavi Sustava. Dalje su, tijekom godine, obavljene sve potrebne pripreme uključivo i probni rad sa sudionicima, i od 6. travnja 1999. godine HSVP je u redovnom radu. S uspostavom HSVP-a hrvatski se platni sustav približava platnim sustavima zemalja članica Europske monetarne unije, odnosno osnovnim načelima funkcioniranja sustava za namirenje na računima banaka na razini zemalja Europske monetarne unije - sustava poznatog pod nazivom TARGET. Obavljene su sve potrebne pripreme za vođenje međubankovnog platnog prometa preko računa banaka i štedionica u Hrvatskoj narodnoj banci i 3. travnja 1999. godine ti poslovi platnog prometa prenijeti su iz Zavoda za platni promet u Hrvatsku narodnu banku (transakcije po žiro-računima, računi za namirenje, računi uzimanja obvezne pričuve i računi obveznih depozita) za 54 banke i 5 štedionica.

- ad b) Izvršene su pripreme u postojećim zakonskim okvirima za postupni ulazak platnog prometa po računima pravnih osoba u banake:
- ☐ propisan je sadržaj zahtjeva banke za obavljanje i evidentiranje platnog prometa po računima pravnih osoba,
 - ☐ utvrđeni su i usuglašeni prijedlozi nove konstrukcije računa u depozitnoj instituciji, sadržaja i načina vođenja registra računa kod ovlaštenih organizacija za obavljanje platnog prometa, sadržaja i načina vođenja jedinstvenog registra računa u Hrvatskoj narodnoj banci, uvjeta i načina otvaranja računa sudionicima platnog prometa, a
 - ☐ izvršene su i odgovarajuće promjene u Zakonu o platnom prometu u zemlji, vezane za poslovanje sudionika u platnom prometu preko računa otvorenih kod različitih organizacija ovlaštenih za obavljanje platnog prometa.

Tijekom 1998. godine radilo se i na unapređenju postojećeg platnog prometa u zemlji. Provedene su izmjene i dopune propisa i tehnoloških rješenja za obavljanje postojećeg platnog prometa. U tom razdoblju nadziran je platni promet kod ovlaštenih organizacija neposrednim uvidom i stalnim kontaktima te suradnjom s ovlaštenim organizacijama. Neposredni uvid obavljen je kod 11 podružnica Zavoda za platni promet.

6.5.

Pravni poslovi

Aktivnosti Direkcije pravnih poslova bile su, kao i prijašnjih godina, usmjerene na izradu odluka Savjeta Hrvatske narodne banke i nacerta općih i pojedinačnih akata koji su se donosili u Hrvatskoj narodnoj banci, a koji su se odnosili na područja u okviru zakonom utvrđenih nadležnosti Hrvatske narodne banke i na područja u okviru njezina unutrašnjeg ustroja. Po ovlaštenju guvernera Direkcija pravnih poslova vodila je postupke i zastupala Hrvatsku narodnu banku pred sudovima i drugim državnim organima. Kontrolirana je dosljedna primjena zakonskih i podzakonskih akata. Davanjem pravnih mišljenja i savjeta pružana je pravna pomoć ostalim organizacijskim dijelovima Hrvatske narodne banke.

U Direkciji pravnih poslova vodi se Registar banaka i štedionica i Registar predstavništava inozemnih banaka u Republici Hrvatskoj.

Tijekom 1998. godine Direkcija pravnih poslova sudjelovala je u izradi nacerta Zakona o bankama i u pripremi podzakonskih akata.

6.6.

Kadrovi

I u 1998. godini nastavljene su promjene obilježja zaposlenih u Hrvatskoj narodnoj banci. Promjene se ogledaju u blagom porastu broja zaposlenih, njihovu intenzivnom obrazovanju te stručno-znanstvenom usavršavanju i povećanju kvalifikacijske razine. Zapošljavanjem novih pripravnika i dalje se smanjuje prosječna starosna dob zaposlenih, prosječan radni staž i staž u Banci.

Broj zaposlenih povećan je od 540 krajem 1997. na 549 krajem 1998. godine. Zaposlenih je više devet ili 1,66 posto. Porast broja zaposlenih u 1998. godini bio je znatno manji nego prethodne 1997. godine. Na to je utjecao manji broj novozaposlenih te veći broj odlazaka u mirovinu i prestanaka rada. Sedam zaposlenika s visokom stručnom spremom prestalo je raditi u HNB-u na svoj zahtjev, a jedan izvanrednim otkazom. U 1998. godini 26 je zaposlenika napustilo posao, a 36 ih je zaposleno na određeno ili neodređeno vrijeme.

Na povećanje kvalifikacijske razine utjecao je porast broja zaposlenika visoke stručne spreme od 250 na 256 (povećanje za 2,4 posto), te povećanje zaposlenih doktora znanosti od tri na četiri. Kod drugih stupnjeva stručne spreme nije bilo zamjetnijih promjena, jedino je za četiri osobe povećan broj zaposlenih sa srednjom stručnom spremom, dijelom zaposlenih na određeno vrijeme.

Prosječna starost zaposlenih je nešto iznad 40 godina, a prosječan radni staž nešto viši od 16 godina, no on blago pada zapošljavanjem mladih osoba bez staža. Prosječan staž u Banci je 11 i pol godina. Zaposlenika koji imaju manje od 30 godina starosti je 134 ili jedna četvrtina. Starijih od 50 godina ima 99, odnosno 18 posto. S obzirom na razinu starosne i radne dobi, u narednim godinama bit će mali ili nezatan prirodni odljev.

Tablica VI.1.

KVALIFIKACIJSKI SASTAV ZAPOSLENIH U HNB-U NA KRAJU PROSINCA 1998. GODINE

	DR	MR	VSS	VŠS	SSS	VKV/KV	NSS/NKV	Ukupno	Žene
Broj	4	24	256	47	158	18	42	549	382
Udio	0,7	4,4	46,6	8,6	28,8	3,3	7,7	100	69,6

U Banci je udio visoke stručne spreme, sa znanstvenim zvanjem, 51,73 posto, a zajedno s višom stručnom spremom 60,29 posto, što odgovara naravi posla i onom što se očekuje od ove ustanove.

6.6.1.

Obrazovanje i stručno usavršavanje zaposlenih

Uspješno odvijanje funkcija središnje banke djelomično dokazuje i to da u Banci postoje i rade stručni kadrovi dorađeni radnim zadacima. I brojem zaposlenih, i svestranim sadržajima, i oblicima stručnog i znanstvenog usavršavanja, u Hrvatskoj narodnoj banci stvorene su kadrovske pretpostavke za daljnji razvoj i unapređivanje poslovanja u većem broju sektora.

Kadrovska osnova stvara se spomenutim zapošljavanjem pripravnika i pronalaženjem iskusnijih afirmiranih stručnjaka kao i intenzivnim stručnim usavršavanjem velikog broja zaposlenika. Iako je i brojem i osposobljenošću formirana značajna ekipa za poslove nadzora sadašnjeg broja banaka i štedionica, osjeća se potreba za povećanjem broja stručnjaka za tu vrstu poslova.

Tablica VI.2.
BROJ OBLIKA, ODNOSNO
SADRŽAJA, TE BROJ POLAZNIKA
OBRAZOVANJA I STRUČNOG
USAVRŠAVANJA

Naziv - sadržaj obrazovanja	Broj	Polaznici
Poslijediplomski studiji u Hrvatskoj (novi)	23	23
Poslijediplomski studiji u inozemstvu	1	1
Tečajevi stranih jezika	31	64
Seminari, savjetovanja u Hrvatskoj	59	133
Seminari, savjetovanja u inozemstvu	61	98
Creating Organizational Change	1	14
Obuka za rad na računalima	4	15
Stručni tečajevi informatike	9	12
UKUPNO	189	360

Nastavljeno je učenje stranih jezika za pripravnike, po dva tečaja specijalnog engleskog za rad u središnjoj banci, a za ostale zaposlenike pojedinačno učenje u školama stranih jezika i grupno učenje njemačkog jezika u tri tečaja. Skupina pripravnika završila je HIBO-ov seminar Temeljni program "Centralno bankarstvo". Ukupno 5 polaznika poslijediplomskih studija magistriralo je u 1998. godini. Broj sudionika na seminarima i stručnim skupovima u Hrvatskoj u odnosu na 1997. godinu nešto je manji, dok je broj polaznika seminara u inozemstvu povećan.

U 1998. godini priveden je kraju "Projekt računovodstvo" koji se radi u suradnji s MMF-om. Također je obavljeno osposobljavanje zaposlenika za Hrvatski sustav velikih plaćanja. U inozemstvu uglavnom koristimo usluge tehničke pomoći od Banca d'Italia u Rimu, Bank for International Settlements, Joint Vienna Institute u Beču, IMF Washington, Österreichische Nationalbank, Centre for Central Banking Studies u Londonu, Deutsche Bundesbank i nekih drugih institucija. Najveći dio troškova stručnog usavršavanja u inozemstvu podmiruju organizatori. Za rukovodstvo Banke bio je organiziran Creating Organizational Change u izvođenju William Davidson Institute.

6.6.2.

Plaće zaposlenih

Plaće zaposlenih porasle su sukladno politici rasta plaća u Hrvatskoj, ali i dalje imamo slučajeve odlazaka stručnih kadrova u poslovne banke i druge institucije zbog razine plaća.

6.6.3.

Socijalna i druga obilježja

Kredite za rješavanje stambenih potreba zaposlenika sve više koriste mlađi zaposlenici, kojima su prvenstveno i bili namijenjeni. Time se željelo pomoći zaposlenima u rješavanju važnih životnih pitanja i ujedno osigurati Banci zadržavanje potrebnih stručnjaka.

U 1998. godini na bolovanju je bilo 7,65 posto zaposlenika, promatrano kroz sate bolovanja. Od toga je 2,8 posto bolovanja bilo na teret Banke, a 4,8 posto na teret Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje. Stopa bolovanja nije visoka u odnosu na druge djelatnosti, ali je ipak porasla za nešto više od 2 posto. Jednokratnu novčanu pomoć za bolovanja dulja od 90 dana primilo je 25 zaposlenika; tri manje u odnosu na prethodnu godinu. Ozljeđa na radu bilo je osam, isto kao i prethodne godine.

Nije zabilježen niti jedan slučaj novog rješenja za rad s polovicom radnog vremena. Inače, u tri navrata organizirano je darivanje krvi na koje se odazvalo 106 zaposlenika - 30 posto više nego prethodne godine. HNB je dobila posebno priznanje Hrvatskog crvenog križa za 50 godina dobrovoljnog darivanja krvi. Sportskom rekreacijom u organizaciji Banke bavi se oko 110 zaposlenika, a za 363 posredovali smo u nabavljanju ulaznica za kulturne priredbe.

7

FINANCIJSKO IZVJEŠĆE: GODIŠNJI OBRACUN HNB ZA 1998. GODINU



HRVATSKA NARODNA BANKA - GODIŠNJE IZVJEŠĆE 1998

Prema Zakonu o računovodstvu ("Narodne novine", broj 90/92.), koji se primjenjuje bez izmjena i dopuna od 1. siječnja 1993. godine, te primjenom Međunarodnog računovodstvenog standarda 30, Hrvatska narodna banka sastavlja temeljna financijska izvješća, i to: bilancu, račun dobiti i gubitka te bilješke uz financijska izvješća. Navedenim izvješćima iskazuje se stanje sredstava i izvora sredstava te rezultat poslovanja ostvaren tijekom poslovne godine. Zakon o državnoj reviziji propisuje reviziju poslovanja Hrvatske narodne banke koja se provodi jednom na godinu.

Tablica VII.I.

OSTVAREN FINANCIJSKI REZULTAT HRVATSKE NARODNE BANKE PO GODIŠNEM OBRAČUNU ZA 1998. GODINU

Račun dobiti i gubitka, u milijunima kuna

OPIS	Plan 1998.	Ostvareno 1998.	Ostv./Plan u %
I. PRIHODI			
1. Aktivne kamate	695,0	743,2	106,9
2. Ostali prihodi	10,0	56,5	565,6
UKUPNI PRIHODI	705,0	799,7	113,4
II. RASHODI			
1. Pasivne kamate	461,3	396,4	85,9
2. Troškovi	149,3	199,9	133,9
UKUPNI RASHODI	610,6	596,3	97,7
III. NEUTROŠENI DIO PRIHODA	94,4	203,4	215,4
1. Trajni kapital	30,0	2,2	7,4
2. Fond posebne pričuve	-	5,8	-
3. VIŠAK PRIHODA NAD RASHODIMA	64,4	195,4	303,4

U svom poslovanju Hrvatska narodna banka ostvaruje prihode, rashode i utvrđuje višak prihoda nad rashodima. Prihodi i rashodi predviđaju se financijskim planom koji donosi Savjet Hrvatske narodne banke, a potvrđuje Hrvatski državni sabor.

Višak prihoda nad rashodima, koji Hrvatska narodna banka ostvari u svom poslovanju, prihod je državnog proračuna, a ako bi rashodi bili veći od prihoda, manjak se pokriva iz sredstava fonda posebne pričuve. Ako ni ona nisu dostatna, manjak se pokriva iz sredstava državnog proračuna.

Po godišnjem obračunu za 1998. godinu Hrvatska narodna banka ostvarila je sljedeće financijske rezultate:

- ☐ prihode u iznosu od 799,7 milijuna kuna, ili 13,4 posto više od planiranih
- ☐ rashode u iznosu od 596,3 milijuna kuna, ili 2,3 posto manje od planiranih
- ☐ višak prihoda nad rashodima u iznosu od 195,4 milijuna kuna, ili 203,4 posto više od planiranog.

7.1.**Ostvareni prihodi**

Razina i struktura ostvarenih prihoda Hrvatske narodne banke u 1998. godini i usporedba s planiranim prihodima za 1998. godinu izgleda ovako:

Tablica VII.2.

PRIHODI HRVATSKE NARODNE BANKE, u milijunima kuna

OPIS	Plan 1998.	Ostvareno 1998.	% udjela	Ostv./Plan u %
I. AKTIVNE KAMATE				
I.1. Kamate na kredite i druge plasmane iz primarne emisije	20,0	70,9	8,9	354,5
I.2. Kamate i drugi prihodi na sredstva deponirana u inozemstvu	675,0	672,3	84,0	99,6
2. OSTALI PRIHODI	10,0	56,5	7,1	565,6
UKUPNI PRIHODI	705,0	799,7	100,0	113,4

Ukupni prihodi Hrvatske narodne banke u 1998. godini iznose 799,8 milijuna kuna ili 13,4 posto više od planiranih. U strukturi ukupnih prihoda najznačajnija je stavka prihod od kamata na sredstva deponirana u inozemstvu, s udjelom od 84 posto i ostvarenjem manjim od plana za samo 2,7 milijuna kuna.

7.1.1.**Aktivne kamate****a) Kamate na kredite i druge plasmane iz primarne emisije**

Prihodi koje je Hrvatska narodna banka ostvarila u 1998. godini od kamata na kredite i druge plasmane iz primarne emisije iznose 70,9 milijuna kuna, što je u odnosu na planirani iznos povećanje od 254,5 posto. Tako značajno povećanje rezultat je povećane potražnje za kreditima središnje banke od strane pojedinih banaka i štedionica i promjena na području kamatnih stopa središnje banke. Zbog pogoršanja likvidnosti spomenutih banaka, pa i problema nelikvidnosti koji su ukazivali na insolventnost kod nekih od tih banaka, Hrvatska narodna banka ponovno je u ožujku aktivirala instrument interventnog kredita (u 1997. godini uopće nije korišten), a uveden je i predsanacijski kredit. Kako je velik dio ovih kredita tijekom godine dospio, a nije naplaćen, prihodi su rasli i po osnovi zateznih kamata.

U strukturi ovih prihoda 56,5 milijuna su prihodi od kamata na sredstva iz primarne emisije plasirana bankama i štedionicama. Od toga je najveći prihod ostvaren repo aukcijama blagajničkih i trezorskih zapisa u iznosu od 13,1 milijun kuna ili 23,1 posto. Iako pretežno kratkoročnog karaktera, repo aukcije, kojih je u 1998. godini bilo čak 34, svojom su učestalošću i visokim iznosima, te porastom kamatnih stopa, značajno utjecale na porast prihoda od kamata Hrvatske narodne banke. Kamate ostvarene na korištena sredstva interventnih i predsanacijskih kredita (21,8 milijuna kuna) zajedno sa zateznim kamatama na dospjele nenaplaćene kredite i zateznim kamatama na dospjele nenaplaćene kamate na kredite (9,9 milijuna kuna) iznose 31,7 milijuna kuna ili 56,1 posto prihoda od kamata na kredite i druge plasmane iz primarne emisije. Kamate na lombardne kredite iznose 10,6 milijuna kuna ili 18,8 posto, a 1,1 milijun kuna ili 2 posto je kamata ostvarena na dnevne kredite.

S obzirom na nelikvidnost dijela gospodarstva, koja je uzrokovana problemima u bankarstvu, te radi pada gospodarske aktivnosti potkraj godine, proračunski su se

prihodi počeli kretati ispod očekivanja prema kraju 1998. U isto su vrijeme zbog globalne financijske krize smanjene mogućnosti zaduživanja u inozemstvu, pa je država koristila znatnije unutar mjesečne kredite kod središnje banke. Sukladno tome, kamate po toj osnovi, planirane u iznosu od 7 milijuna kuna, ostvarene su u iznosu od 14,4 milijuna kuna, što predstavlja 20,3 posto ukupnih prihoda ostvarenih od kamata na kredite i druge plasmane iz primarne emisije.

b) Kamate i drugi prihodi na sredstva deponirana u inozemstvu

Ostvarene kamate na deponirana devizna sredstva u inozemstvu u stranoj valuti otkupljuju se i knjiže u prihod Hrvatske narodne banke u kunskoj protuvrijednosti. U 1998. godini s te je osnove ostvaren prihod od 672,3 milijuna kuna ili samo 0,4 posto manje od plana. Prosječna kamatna stopa za DEM u 1998. godini iznosila je 3,7 posto, a za USD 5,4 posto (83,1 posto deviznih pričuva je u ovim dvjema valutama).

Udio prihoda od kamata na deponirana devizna sredstva u inozemstvu u svoti od 672,3 milijuna kuna u ukupnim prihodima Hrvatske narodne banke iznosi 84 posto i čini najvažniju stavku ostvarenih prihoda.

Na temelju odredaba Zakona, u Hrvatskoj narodnoj banci obračunavaju se tečajne razlike. Tečajne razlike u okviru postojećeg obračunskog sustava u Republici Hrvatskoj iskazuju se na dva načina, i to kao obračunske tečajne razlike i kao tečajne razlike po kupoprodaji deviza i valuta.

Dana 31. prosinca 1998. godine pozitivne obračunske mjesečne tečajne razlike iznosile su 1.560,9 milijuna kuna, a negativne 1.069 milijuna kuna, čime je ostvaren pozitivan neto efekt tečajnih razlika u iznosu od 491,9 milijuna kuna, što je posljedica međuvalutarnih promjena.

Pozitivni neto efekt obračunskih mjesečnih tečajnih razlika u iznosu od 491,9 milijuna kuna, kao i pozitivni neto efekt realiziranih tečajnih razlika po kupoprodaji deviza u iznosu od 5,8 milijuna kuna, prenosi se u fond posebne pričuve.

7.1.2.

Ostali prihodi

Ostali prihodi ostvareni u 1998. godini iznose 56,5 milijuna kuna i znatno su veći od planiranih (465,6 posto), s udjelom od 7,1 posto u ukupnim prihodima.

Najveću stavku ostalih prihoda u iznosu od 43,7 milijuna kuna ili 77,4 posto čine prihodi od kamate koju je Hrvatska narodna banka po kamatnoj stopi od 19 posto godišnje obračunala bankama i štedionicama koje nisu pravilno obračunale obveznu pričuvu, koje ne održavaju prosječnu obveznu pričuvu prema zakonskim propisima, kao i na manje obračunani i izdvojeni iznos obvezne pričuve.

7.2.

Ostvareni rashodi

Razina i struktura ostvarenih rashoda Hrvatske narodne banke u 1998. godini u usporedbi s planiranim prikazana je tablici VII.3.

Po godišnjem obračunu za 1998. godinu ostvareni rashodi iznose 596,3 milijuna kuna, što je 2,3 posto manje od planom predviđenih. Veći dio rashoda (66,5 posto)

odnosi se na pasivne kamate, dok troškovi čine 33,5 posto. Najveći dio u ukupnim pasivnim kamatama čine kamate na sredstva izdvojene obvezne pričuve.

Tablica VII.3.

RASHODI HRVATSKE NARODNE BANKE, u milijunima kuna

OPIS	Plan 1998.	Ostvareno 1998.	% udjela	Ostv./Plan u %
I. PASIVNE KAMATE				
I.1. Kamate na obveznu pričuvu banaka	180,0	187,7	31,5	104,3
I.2. Kamate na vrijednosne papire	200,0	125,1	21,0	62,6
I.3. Kamate po aranžmanima s MMF-om	81,3	83,6	14,0	102,9
2. TROŠKOVI				
2.1. Troškovi izradbe novčanica i kovanica	16,0	11,8	2,0	73,5
2.2. Materijalni i ostali troškovi	65,0	125,3	21,0	192,8
2.3. Amortizacija	7,0	6,4	1,1	92,2
2.4. Bruto plaće zaposlenih	61,3	56,4	9,4	91,9
UKUPNI RASHODI	610,6	596,3	100,0	97,7

7.2.1.

Pasivne kamate

a) Kamate na obveznu pričuvu

U 1998. godini Hrvatska narodna banka platila je na izdvojena sredstva obvezne pričuve bankama i štedionicama pasivnu kamatu u iznosu od 187,7 milijuna kuna, što je 4,3 posto više od plana. Na obveznu pričuvu u kunama kamata iznosi 178,4 milijuna kuna, dok je na obveznu pričuvu izdvojenu u devizama plaćena kamata samo 9,3 milijuna kuna.

Tijekom 1998. godine bilježimo samo jedno smanjenje stope izdvajanja obvezne pričuve, s 31,85 posto na 29,5 posto. Pored smanjenja visine stope izdvajanja obvezne pričuve, u listopadu 1998. godine povećana je i stopa za obračun pasivne kamate na obveznu pričuvu s 4,5 posto na 5,9 posto.

U rujnu 1998. godine uvodi se izdvajanje devizne obvezne pričuve banaka i štedionica i kod središnje banke, a izdvajanje se uvodi postupno, tako da su rashodi po toj osnovi bili neznatni u usporedbi s rashodima po osnovi obvezne pričuve u kunama. Stopa remuneracije na obveznu pričuvu u stranoj valuti određuje se prema tržišnoj kamatnoj stopi koju Hrvatska narodna banka ostvaruje na portfelj deviza primljenih od stranih banaka i štedionica po osnovi obvezne pričuve.

Udio ostvarenih rashoda središnje banke za plaćene kamate na sredstva izdvojene obvezne pričuve iznosi 31,5 posto i čini najveću stavku ukupnih rashoda.

b) Kamate na vrijednosne papire

Kako tijekom 1998. godine nije ostvarena očekivana razina upisa blagajničkih zapisa, to su i kamate ostvarene u znatno manjem iznosu od planiranih.

Do relativne stagnacije upisa blagajničkih zapisa u kunama došlo je između ostalog i zato što je krajem travnja Hrvatska narodna banka počela izdavati blagajničke zapise u stranim valutama, za koje su banke i štedionice pokazale veliki interes. Naime, stanje upisanih blagajničkih zapisa u stranim valutama imalo je gotovo stalnu tendenciju rasta. Zajedničko i jednoj i drugoj vrsti blagajničkih zapisa

je veći interes za blagajničke zapise s kraćim rokovima dospijeća, do 91 dan, pa sukladno tome i s nižim kamatnim stopama, dok za upis blagajničkih zapisa na dulje rokove gotovo da i nije bilo interesa, ili je taj interes bio zanemariv. Kamatne stope na blagajničke zapise u kunama povećane su tijekom godine u rasponu do 1,5 postotnih bodova. S druge strane, kamatne stope na blagajničke zapise u stranim valutama, koje su i inače znatno manje od kamatnih stopa na blagajničke zapise u kunama, tijekom godine padale su do 0,5 postotnih bodova.

Uz opisano kretanje kamatnih stopa na blagajničke zapise u kunama i istodobno ostvarenje upisanog iznosa znatno ispod planiranog, rashodi od pasivnih kamata ostvareni po ovoj osnovi dosegli su iznos od 99,3 milijuna kuna, što čini tek 49,7 posto od planiranih 200 milijuna kuna. Isplaćene kamate na blagajničke zapise u stranoj valuti povećale su rashode od kamata na vrijednosne papire za daljnjih 25,8 milijuna kuna ili 12,9 posto planiranog iznosa, što je u konačnici rezultiralo ukupnim iznosom isplaćene pasivne kamate na vrijednosne papire od 125,1 milijun kuna, odnosno ostvarenjem 62,6 posto plana.

Udio kamata na vrijednosne papire u ukupnim rashodima iznosi 21 posto.

c) Kamate po aranžmanima s MMF-om

Na temelju zakonskih propisa koji reguliraju plaćanje obveza po korištenim kreditima dobivenim od Međunarodnog monetarnog fonda i drugih financijskih organizacija, kao i zaključaka predstavnika Hrvatske narodne banke i Ministarstva financija Republike Hrvatske, obveze po kamatama za kredite po aranžmanima s Međunarodnim monetarnim fondom plaćaju se na teret Hrvatske narodne banke. Krediti su odobreni u SDR-ima uz promjenjivu kamatnu stopu (plan za 1998. godinu izrađen primjenom tečaja 31. prosinca 1997. godine 8,5045 kuna za 1 SDR, uz godišnju kamatnu stopu od 4,6 posto). Točan iznos kamata dostavlja Međunarodni monetarni fond šifriranim teleksom nekoliko dana prije datuma dospijeća.

Na ovoj su stavci proknjižene kamate koje je Hrvatska narodna banka obračunala i platila u 1998. godini po Stand-by, STF i EFF aranžmanima u iznosu od 66,1 milijun kuna. Iznos od 12,1 milijun kuna je plaćena kamata po neto kumulativnoj alokaciji, dok se na troškove (operativni trošak i trošak na neiskorištena sredstva) odnosi 5,4 milijuna kuna, što daje ukupan iznos od 83,6 milijuna kuna ili 2,9 posto više od planiranog iznosa, s udjelom u ukupnim rashodima od 14 posto.

7.2.2.

Troškovi

a) Troškovi izradbe novčanica i kovanica

U 1998. godini Hrvatski novčarski zavod isporučio je cjelokupno ugovorenu izradbu kovanog novca u količini od 38 milijuna komada u apoenima od 5, 2 i 1 kune te 50, 20, 10, 5, 2 i 1 lipe uz cijenu izradbe od 2,8 milijuna kuna.

Na temelju Ugovora o izradbi i isporuci prigodnog optjecajnog kovanog novca od 25 kuna iz 1997. godine zaprimljeno je u 1998. godini preostalih 139.500 komada. Ovoj količini treba dodati 300.000 komada prigodnog optjecajnog kovanog novca od 25 kuna ("Expo") koji je izrađen temeljem odluke iz 1998. godine uz ukupnu cijenu izradbe od 2,6 milijuna kuna.

Ako navedenim iznosima dodamo troškove izradbe pločica od 5,4 milijuna kuna, troškove carine od 0,8 milijuna kuna te troškove izradbe specijalnog alata od 0,2

milijuna kuna, dobivamo ukupne troškove izradbe kovanica u 1998. godini. Oni iznose 11,8 milijuna kuna ili 73,5 posto planiranog iznosa, s udjelom u ukupnim rashodima od 2 posto.

U 1998. godini nije bilo izradbe novčanica kuna s obzirom na to da je postojeća zalih osiguravala uredno podmirivanje optjecaja, a bila bi dostatna i u slučaju bilo kakvih poremećaja.

b) Materijalni i ostali troškovi

Materijalni i ostali troškovi iznose 125,3 milijuna kuna, što je 92,8 posto više od plana. U okviru izvanrednih rashoda u tijeku godine proknjiženi su rashodi koji nisu bili predviđeni i to iznos od 50 milijuna kuna kao rezervacija po osnovi nenaplaćene redovne i zatezne kamate, te 2,6 milijuna kuna konverzije depozitnog novca YUM-a za kune kao rezultat reintegracije hrvatskog Podunavlja u platni sustav Republike Hrvatske. Osim navedenog, znatan iznos (8 milijuna kuna) isplaćen je stranim revizorskim kućama za reviziju poslovanja poslovnih banaka. Bez ovih iznosa materijalni i ostali troškovi bili bi u okviru planiranih sredstava za 1998. godinu.

Troškove poslovanja čine: provizije za usluge financijskim ustanovama, provizije za usluge Zavoda za platni promet, troškovi doprinosa na plaće, troškovi materijalnih prava zaposlenih, troškovi materijala (električna i toplinska energija, uredski materijal, gorivo, stručna literatura i dr.), troškovi usluga (investicijsko i tekuće održavanje, čuvanje poslovnog prostora, najamnine, osiguranje transporta novca, premija osiguranja i dr.), troškovi službenih putovanja, troškovi reprezentacije, administrativni i ostali troškovi.

Udio ovih troškova u ukupnim rashodima Hrvatske narodne banke iznosi 21 posto.

c) Amortizacija

Primjenom linearne metode obračuna amortizacije, po stopama za obračun koje su na razini ili nešto niže od godišnjih amortizacijskih stopa objavljenih u Pravilniku o amortizaciji ("Narodne novine", broj 91/94. do 142/97.), trošak amortizacije Hrvatske narodne banke u 1998. godini iznosi 6,4 milijuna kuna, ili 92,2 posto planiranog iznosa, zato što nije nabavljena predviđena oprema.

Udio troškova amortizacije u ukupnim rashodima iznosi 1,1 posto.

d) Bruto plaće zaposlenih

U Hrvatskoj narodnoj banci u 1998. godini plaće su isplaćivane sukladno Statutu Hrvatske narodne banke i Pravilniku o plaćama i drugim primanjima zaposlenika u Hrvatskoj narodnoj banci prema čijim odredbama odluku o visini plaće kao i korekcije plaća donosi Savjet Hrvatske narodne banke.

Ukupno isplaćena sredstva za bruto plaće u Hrvatskoj narodnoj banci za 1998. godinu iznose 56,4 milijuna kuna, ili 8,1 posto manje od plana, što znači da se sredstva do planiranog iznosa nisu iskoristila za povećanje plaća.

Bruto plaće od 56,4 milijuna kuna sadrže plaće dužnosnika (guverner, zamjenik guvernera, viceguverneri) u iznosu od 1,1 milijuna kuna, dok je iznos od 55,3 milijuna kuna isplaćen ostalim zaposlenicima Hrvatske narodne banke. Sukladno Zakonu o obvezama i pravima državnih dužnosnika ("Narodne novine", broj 101/98. i

135/98.) došlo je do znatnijeg povećanja plaća, počevši od studenog 1998. godine, dužnosnika koje imenuje Hrvatski državni sabor, a zaposlenici su Hrvatske narodne banke.

Na visinu ukupno isplaćenih sredstva za plaće uz dvije korekcije vrijednosti boda, utjecao je jednokratno isplaćen regres za godišnji odmor, plaće za novoprimljene zaposlenike te unapređenja zaposlenika u tijeku godine.

7.3. Neutrošeni dio prihoda

Nakon podmirenja rashoda iz prihoda koje je ostvarila Hrvatska narodna banka u 1998. godini ostao je neutrošeni dio prihoda, koji iznosi 203,4 milijuna kuna, ili 115,4 posto više od planiranog. Neutrošeni dio prihoda raspoređuje se za trajni kapital i u fond posebne pričuve, nakon čega ostaje višak prihoda nad rashodima Hrvatske narodne banke.

7.3.1. Trajni kapital

Zakonom o Hrvatskoj narodnoj banci predviđeno je da se za pribavljanje stvari i prava koja čine dugotrajnu imovinu, kao i za osnivanje ili sudjelovanje u osnivanju specijaliziranih organizacija, osiguravaju potrebna sredstva. Visina sredstava za navedene namjene - trajni kapital - predviđa se financijskim planom, a utvrđuje godišnjim obračunom Hrvatske narodne banke.

Iz neutrošenog dijela prihoda utvrđenog godišnjim obračunom za 1998. godinu raspoređuju se sredstva za trajni kapital u iznosu od 2,2 milijuna kuna, što je samo 7,4 posto planiranog iznosa.

7.3.2. Fond posebne pričuve

Po godišnjem obračunu za 1998. godinu u okviru ostalih prihoda knjižen je pozitivni saldo realiziranih tečajnih razlika u iznosu od 6,9 milijuna kuna, a na rashodovnoj strani iskazan je negativni saldo realiziranih tečajnih razlika u iznosu od 1,1 milijun kuna, nakon čega ostaje pozitivni neto efekt u iznosu od 5,8 milijuna kuna koji se sukladno članku 78. Zakona prenosi u fond posebne pričuve Hrvatske narodne banke na poseban podračun.

7.4. Višak prihoda nad rashodima

Višak prihoda nad rashodima, prema odredbama članka 80. Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci, nakon pokrića rashoda, izdvajanja sredstava za trajni kapital i fond posebne pričuve jest prihod državnog proračuna.

Ostvareni višak prihoda nad rashodima Hrvatske narodne banke po godišnjem obračunu za 1998. godinu iznosi 195,4 milijuna kuna ili trostruko više od plana (203,4 posto više), i to zahvaljujući tomu što su ostvarene veće kamate na kredite iz primarne emisije te znatno manje plaćene pasivne kamate na blagajničke zapise od planiranih.

Dio viška prihoda od 191,6 milijuna kuna doznačen je državnom proračunu u obliku akontacija tijekom godine, a iznosom od 3,8 milijuna kuna kompenzirane su

obveze države koje proizlaze iz članstva Republike Hrvatske u Međunarodnom monetarnom fondu i drugim međunarodnim financijskim organizacijama. Višak prihoda nad rashodima čini 24,4 posto ostvarenih prihoda Hrvatske narodne banke.

Tablica VII.4.

BILANCA HRVATSKE NARODNE BANKE, u tisućama kuna, stanje na dan 31. prosinca

NAZIV	1997.	1998.
AKTIVA		
A. POSLOVNA SREDSTVA	112 352 941,4	113 384 224,0
1. Novčana sredstva	94 837 230,0	93 762 489,4
2. Potraživanja iz poslovnih odnosa i sredstava u obračunu	78 204,8	72 272,9
3. Kratkoročni krediti i depoziti	30 900,2	1 044 395,3
4. Kratkoročni devizni depoziti	14 565 970,3	15 179 053,7
5. Dugoročni krediti i depoziti	2 630,2	9 388,2
6. Dugoročni devizni krediti i depoziti	0,0	624 750,0
7. Materijalna imovina, trajna ulaganja i izdvojena sredstva po poseb. propisima	2 838 005,8	2 691 874,4
UKUPNA AKTIVA	112 352 941,4	113 384 224,0
Izvanbilančna evidencija - aktivni konti	8 922 507,4	14 585 557,1
PASIVA		
A. IZVORI POSLOVNIH SREDSTAVA	110 161 391,3	110 687 760,2
1. Dugoročni izvori poslovnih sredstava	99 650 436,0	97 805 853,8
2. Kratkoročni i dugoročni izvori poslovnih sredstava	1 864 300,2	8 459 149,3
3. Tekuće obveze iz poslovnih odnosa	8 646 655,1	4 422 757,1
B. POSEBNE PRIČUVE	2 191 550,2	2 696 463,8
UKUPNA PASIVA	112 352 941,4	113 384 224,0
Izvanbilančna evidencija - pasivni konti	8 922 507,4	14 585 557,1

UKOVEDSTVO I UNTRAŠNJI USTROJ HNB

31. prosinca 1998.



Hrvatska narodna banka - godišnjak izdaje 1998

ČLANOVI SAVJETA HRVATSKE NARODNE BANKE

Predsjednik Savjeta

dr. Marko Škreb

mr. Zdravko Rogić

Relja Martić

dr. Pero Jurković

Ivan Milas

dr. Gorazd Nikić

dr. Mate Babić

dr. Vlado Leko

UKLOPODSTVO HRVATSKE NARODNE BANKE

dr. Marko Škreb, Guverner

mr. Zdravko Rogić, Zamjenik guvernera

Relja Martić, Viceguverner

ODBOR IZVRŠNIH DIREKTORA

Sektor za istraživanja i statistiku - **mr. Velimir Šonje**

Sektor za centralno bankarske operacije - **mr. Adolf Matejka**

Sektor za odnose s inozemstvom - **Jadranka Granić**

Sektor nadzora i kontrole - **Čedo Maletić**

Sektor računovodstva, platnog prometa i trezora - **mr. Đurđica Haramija**

Sektor organizacije i informatike - **Petar Ćurković**

Sektor pravnih, kadrovskih i općih poslova -

SAVJET HRVATSKE NARODNE BANKE

GUVERNER
prof. dr. sc. Marko Škreb

ZAMJENIK GUVERNERA
mr. sc. Zdravko Rogić

VICEGUVERNER
Relja Martić

INTERNA KONTROLA: dr. sc. Ivica Prga

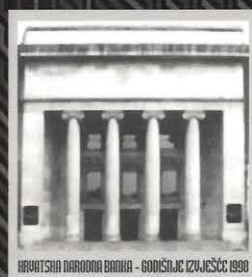
URED GUVERNERA: Lidija Pleadin

ODBOR IZVRŠNIH DIREKTORA



LISTA BANAKA I ŠTEDIONICA

31. prosinca 1998.



HRVATSKA NARODNA BANKA - GODIŠNJE IZVJEŠĆE 1998

LISTA BANAKA

* **AGRO-OBRTNIČKA BANKA D.D.**

Amruševa 8
10000 ZAGREB

Tel.: 01/ 4553 069
Fax: 01/ 4817 642
Tlx: 21608
SWIFT: AOBH HR 2X

* **ALPE JADRAN BANKA D.D.**

Starčevićeva 1
21000 SPLIT

Tel.: 021/ 305 305
Fax: 021/ 305 306
Tlx: 26647 ajbank rh
SWIFT: AJBK HR 2X

* **BANK AUSTRIA (CROATIA) D.D.**

Jurišićeva 2
10000 ZAGREB

Tel.: 01/ 4800 777
Fax: 01/ 4800 891
SWIFT: BACX HR 22

* **BJELOVARSKA BANKA D.D.**

Jurja Haulika 19a
43000 BJELOVAR

Tel.: 043/ 275 101, 275 100
Fax: 043/ 241 897
Tlx: 23330 bjelba rh
SWIFT: BJBA HR 2X

* **BNP - DRESDNER BANK
(CROATIA) D.D.**

Andrije Žaje 61
10000 ZAGREB

Tel.: 01/ 3652 777
Fax: 01/ 352 779
Tlx: 21144 bndb hr
SWIFT: BNDB HR 2X

* **BRODSKO-POSAVSKA BANKA D.D.**

Trg pobjede 29
35000 SLAVONSKI BROD

Tel.: 035/ 445 700, 445 800
Fax: 035/ 445 900
SWIFT : BROD HR 22

* **CASSA DI RISPARMIO DI TRIESTE
BANCA D.D. - ZAGREB /
TRŠĆANSKA ŠTEDIONICA - BANKA D.D.**

Smičiklasova 23
10000 ZAGREB

Tel.: 01/ 4614 346, 4614 423
Fax: 01/ 4614 428, 4614 347
SWIFT: TSBZ HR 22

* **CENTAR BANKA D.D.**

Jurišićeva 3
10000 ZAGREB

Tel.: 01/ 4803 444
Fax: 01/ 4803 441
Tlx: 21707
SWIFT: CBZG HR 2X

* **CIBALAE BANKA D.D.**

H. D. Genschera 2
32000 VINKOVCI

Tel.: 032/ 331 144, 331 307
Fax: 032/ 331 595, 331 172
Tlx: 28254 ciban rh
SWIFT: VKBK HR 2X

** **CONVEST BANKA D.D.**

Gajeve ulica 33
10000 ZAGREB

Tel.: 01/ 4556 633
Fax: 01/ 4819 153

* **CREDO BANKA D.D.**

Z. Frankopanska 58
21000 SPLIT

Tel.: 021/ 380 655
Fax: 021/ 380 683
SWIFT: CDBS HR 22

* **CROATIA BANKA D.D.**

Kvaternikov trg 9
10000 ZAGREB

Tel.: 01/ 2338 137, 2331 778
Fax: 01/ 2332 470
SWIFT: CROA HR 2X

* **ČAKOVEČKA BANKA D.D.**

Katarine Zrinski 1
40000 ČAKOVEC

Tel.: 040/ 311 434
Fax: 040/ 315 101
SWIFT: CAKB HR 22

* **DALMATINSKA BANKA D.D.**

Trg Sv. Stošije 3
23000 ZADAR

Tel.: 023/ 311 311
Fax: 023/ 437 867, 433 145
Tlx: 27224 dbk zd rh
SWIFT: DBZD HR 2X
Reuters: DBZH

* **DUBROVAČKA BANKA D.D.**

Put Republike 5
20000 DUBROVNIK

Tel.: 020/ 431 366, 411 924
Fax: 020/ 411 035, 412 814
Tlx: 27540 hrvdubank
27592 hrvdubank
SWIFT: DUBA HR 2X

* **GLUMINA BANKA D.D.**

Trpinjska 9
10000 ZAGREB

Tel.: 01/ 2394 444
Fax: 01/ 2395 705
SWIFT: GLUM HR 22

* **GOSPODARSKO KREDITNA BANKA D.D.**

Draškovićeve 58
10000 ZAGREB

Tel.: 01/ 4802 555
Fax: 01/ 4802 577
Tlx: 22404 ccb zg hr
SWIFT: CCBZ HR 2X

* **GRADSKA BANKA D.D. OSIJEK**

Trg Ante Starčevića 7
31000 OSIJEK

Tel.: 031/ 229 300
Fax: 031/ 283 595
SWIFT: GBOS HR 22 OSI

* **HRVATSKA GOSPODARSKA BANKA D.D.**

Metalčeva 5
10000 ZAGREB

Tel.: 01/ 3651 888
Fax: 01/ 3651 891
Tlx: 21664, (ANSWERBAC) HGB RH
SWIFT: HGBK HR 2X

* **HRVATSKA POŠTANSKA BANKA D.D.**

Jurišićeva 4
10000 ZAGREB

Tel.: 01/ 4804 513
Fax: 01/ 4810 700, 4810 773
SWIFT: HPBZ HR 2X

* **HYPO BANKA CROATIA D.D.**

Koturaška 47
10000 ZAGREB

Tel.: 01/ 6103 660
Fax: 01/ 6103 555
SWIFT: KLHB HR 22

** **HYPOBANKA D.O.O.**

Vodovodna 20a
10000 ZAGREB

Tel.: 01/ 339 082, 339 573
Fax: 01/ 339 079
Tlx: 21621 hipzg rh
SWIFT: HYZG HR 22 BIC

** **ILIRIJA BANKA D.D.**

Avenija Dubrovnik 10
10000 ZAGREB

Tel.: 01/ 6551 115
Fax: 01/ 6551 139, 6551 144
Tlx: 21201 iliri rh
SWIFT: ILIR HR 2X
Reuters: IBZH

* **IMEX BANKA D.O.O.**

Tolstojeva 6
21000 SPLIT

Tel.: 021/ 357 015, 357 025
Fax: 021/ 583 849
Tlx: 26191
SWIFT: IMXX HR 22

* **ISTARSKA BANKA D.D.**

Dalmatinova 4
52100 PULA

Tel.: 052/ 527 101, 527 309
Fax: 052/ 527 400, 527 444
Tlx: 24746, 24716 ibpu rh
SWIFT: IBPU HR 2X

* **ISTARSKA KREDITNA BANKA UMAG D.D.**

Ernesta Miloša 1
52470 UMAG

Tel.: 052/ 741 622, 741 536
Fax: 052/ 741 275, 741 396
Tlx: 24745 ikb rh
SWIFT: ISKB HR 2X

* **JADRANSKA BANKA D.D.**

Ante Starčevića 4
22000 ŠIBENIK

Tel.: 022/ 242 242
Fax: 022/ 335 881, 339 010
Tlx: 27435, 27 346 jbs rh
SWIFT: JADR HR 2X

* **KAPTOL BANKA D.D.**

Savska 66
10000 ZAGREB

Tel.: 01/ 6302 999
Fax: 01/ 6302 880
SWIFT: KPZG HR 22

* **KARLOVAČKA BANKA D.D.**

I. G. Kovačića 1
47000 KARLOVAC

Tel.: 047/ 614 300, 614 200
Fax: 047/ 614 206
Tlx: 23742 kb ka rh
SWIFT: KALC HR 2X

* **KOMERCIJALNA BANKA ZAGREB D.D.**

Frankopanska 11
10000 ZAGREB

Tel.: 01/ 4830 800
Fax: 01/ 4830 537
Tlx: 21595 pbs zg rh
SWIFT: KOBZ HR 22

* **KRAPINSKO-ZAGORSKA BANKA D.D.**

Magistratska 3
49000 KRAPINA

Tel.: 049/ 370 770, 370 772
Fax: 049/ 370 771, 370 822
Tlx: 29239
SWIFT: KZBK HR 22

* **KREDITNA BANKA ZAGREB D.D.**

Ul. grada Vukovara 74
10000 ZAGREB

Tel.: 01/ 6167 333
Fax: 01/ 6116 466, 6116 468
Tlx: 21197 krez zg rh
SWIFT: KREZ HR 2X

* **KVARNER BANKA D.D.**

Jadranski trg 4/I
51000 RIJEKA

Tel.: 051/ 353 555
Fax: 051/ 353 566
Tlx: 24564 kbri hr
SWIFT: KVRB HR 22 BIC

* **MEĐIMURSKA BANKA D.D.**

Valenta Moradinija 37
40000 ČAKOVEC

Tel.: 040/ 370 500, 370 600
Fax: 040/ 314 610, 315 065
Tlx: 23251 banka rh
SWIFT: MBCK HR 2X

** **NAVA BANKA D.D.**

Tratinska 27
10000 ZAGREB

Tel.: 01/ 3656 777
Fax: 01/ 3656 700
SWIFT: NAVB HR 22

** **NERETVANSKA GOSPODARSKA BANKA D.D.**

Trg kralja Tomislava 23
20840 PLOČE

Tel.: 020/ 679 222, 679 262
Fax: 020/ 679 838
SWIFT: NGBP HR 22

* **PARTNER BANKA D.D.**

Vončinina 2
10000 ZAGREB

Tel.: 01/ 460 2222
Fax: 01/ 460 2280
Tlx: 21212 parbaz rh
SWIFT: PAZG HR 2X

* **PODRAVSKA BANKA D.D.**

Opatička 1a
48300 KOPRIVNICA

Tel.: 048/ 65 50
Fax: 048/ 622 542
Tlx: 23368 pod kc rh
SWIFT: PDKC HR 2X

* **POŽEŠKA BANKA D.D.**

Republike Hrvatske 1b
34 000 POŽEGA

Tel.: 034/ 254 200
Fax: 034/ 254 258
Tlx: 28550 kb slp rh
SWIFT: POBK HR 2X

* **PRIVREDNA BANKA ZAGREB D.D.**

Račkoga 6 / P.O. Box 1032
10000 ZAGREB

Tel.: 01/ 4610 401, 4610 447
Fax: 01/ 4610 429
Tlx: 21120 pbz rh
SWIFT: PBZG HR 2X
Reuters: PBZH

* **PROMDEI BANKA D.D.**

Ivekovićeve 17
10000 ZAGREB

Tel.: 01/ 4617 925
Fax: 01/ 4618 199
Tlx: 21248 promde rh
SWIFT: PDEI HR 2X

** **RAZVOJNA BANKA "DALMACIJA" D.O.O.**

Poljička cesta 39
21000 SPLIT

Tel.: 021/ 365 904, 371 000
Fax: 021/ 365 904, 371 000

* **RAIFFEISENBANK AUSTRIA D.D.**

Petrinjska 59
10000 ZAGREB

Tel.: 01/ 4566 466
Fax: 01/ 4811 624
Tlx: 21137 rba zg rh
SWIFT: RZBH HR 2X

* **RIADRIA BANKA D.D.**

Gjуре Šporera 3
51000 RIJEKA

Tel.: 051/ 339 111, 339 803
Fax: 051/ 211 093, 211 013
Tlx: 24 161
SWIFT: ADRI HR 2X

* **RIJEČKA BANKA D.D.**

Jadranski trg 3a
51000 RIJEKA

Tel.: 051/ 208 211
Fax: 051/ 330 525, 331 880
Tlx: 24 143 bankom rh
SWIFT: RBRI HR 2X
Reuters: RBRH

** **SAMOBORSKA BANKA D.D.**

Trg Kralja Tomislava 8
10430 SAMOBOR

Tel.: 01/ 3362 530
Fax: 01/ 3361 523
Tlx: 21811 samba rh
SWIFT: SMBR HR 22

* **SISAČKA BANKA D.D.**

Trg Lj. Posavskog 1
44000 SISAČ

Tel.: 044/ 549 100
Fax: 044/ 549 101
Tlx: 23645 sbdd sk rh
SWIFT: SSKB HR 2X

* **SLATINSKA BANKA D.D.**

Vladimira Nazora 2
33520 SLATINA

Tel.: 033/ 551 526, 551 354
Fax: 033/ 551 566
Tlx: 28277 slatb rh
SWIFT: SBSL HR 2X

* **SLAVONSKA BANKA D.D.**

Kapucinska 29
31000 OSIJEK

Tel.: 031/ 231 100, 231 115
 Fax: 031/ 127 125
 Tlx: 28235, 28090 banka rh
 SWIFT: SLBO HR 2X

* **SPLITSKA BANKA D.D.**

Ruđera Boškovića 16
21000 SPLIT

Tel.: 021/ 370 500; 370 516
 Fax: 021/ 370 541
 Tlx: 26252 st bank rh
 SWIFT: SPLI HR 2X

* **ŠTEDBANKA D.O.O.**

Slavonska avenija 3
10000 ZAGREB

Tel.: 01/ 6306 666
 Fax: 01/ 6187 015
 SWIFT: STED HR 22

* **TRGOVAČKA BANKA D.D.**

Varšavska 3-5
10000 ZAGREB

Tel.: 01/ 4561 999
 Fax: 01/ 4561 900, 4561 920
 Tlx: 22370 tb rh
 SWIFT: TRGB HR 2X

** **TRGOVAČKO-TURISTIČKA BANKA D.D.**

Kralja Petra Svačića 4
21000 SPLIT

Tel.: 021/ 361 755, 361 729
 Fax: 021/ 362 122
 Tlx: 26609

* **VARAŽDINSKA BANKA D.D.**

P. Preradovića 17
42000 VARAŽDIN

Tel.: 042/ 10 60, 106 190
 Fax: 042/ 106 122
 Tlx: 23224 banka rh
 SWIFT: VBDD HR 2X
 Reuters: VBVB

* **VOLKSBANK D.D.**

Varšavska 9
10000 ZAGREB

Tel.: 01/ 4801 300
 Fax: 01/ 4801 365
 SWIFT: VBCR HR 22

* **VUKOVARSKA BANKA D.D.**

- u stečaju

Trg bana J. Jelačića 1/II
10000 ZAGREB

Tel.: 01/ 4812 562, 4812 564
 Fax: 01/ 4812 563
 SWIFT: VUBA HR 2X

* **ZAGREBAČKA BANKA D.D.**

Paromlinska 2
10000 ZAGREB

Tel.: 01/ 6104 000, 6110 500
 Fax: 01/ 6110 555
 Tlx: 21462 zaba rh
 SWIFT: ZABA HR 2X
 Reuters: ZBZH

* **ZAGREBAČKA BANKA - POMORSKA
BANKA SPLIT D.D.**

Ivana Gundulića 26
21000 SPLIT

Tel.: 021/ 352 222
 Fax: 021/ 357 079
 Tlx: 26333, 26199 zg pbk rh
 SWIFT: ZAPO HR 22

* **ŽUPANJSKA BANKA D.D.**

J. J. Strossmayera 9
56270 ŽUPANJA

Tel.: 032/ 832 010
 Fax: 032/ 832 646
 Tlx: 28216 kbz rh
 SWIFT: ZUBA HR 2X

* banke koje imaju veliko ovlaštenje

** banke koje imaju malo ovlaštenje

LISTA PODRUŽNICA INOZEMNIH BANAKA

* **Podružnica**
SOCIETE GENERALE D.D. PARIS
Ul. Alexandera von Humboldta 4
10000 ZAGREB

Tel.: 01/ 6159 206, 6159 198
Fax: 01/ 6159 197
SWIFT : SOGE HR 22

- * banke koje imaju veliko ovlaštenje
** banke koje imaju malo ovlaštenje

LISTA PREDSTAVNIŠTVA INOZEMNIH BANAKA

**ERSTE BANK DER ÖSTERREICHISCHEN
SPARKASSEN AG, Zagreb**

**STEIERMARKISCHE BANK UND
SPARKASSEN AG, Zagreb**

**LHB INTERNATIONALE HANDELSBANK
AG, Zagreb**

KREDITNA BANKA d.d. TUZLA, Zagreb

MARKET BANKA, Split

PRIVREDNA BANKA BIHAĆ, Zagreb

DEUTSCHE BANK AG, Zagreb

**CASSA DI RISPARMIO DI UDINE E
PORDENONE SPA, Zagreb**

**CREDIT SCHWEIZER BANK d.o.o.
SARAJEVO, Zagreb**

**BANK FÜR KÄRNTEN UND STEIERMARK
AG, Zagreb**

**COMMERZ BANK
AKTIENGESellschaft, Zagreb**

LISTA ŠTEDIONICA

ADRIA ŠTEDIONICA d.o.o.
10 000 Zagreb, Poljička 31
Tel.: 01/ 6116 294, 6116 295
Fax: 01/ 6116 296

BANICA Credo ŠTEDIONICA d.o.o.
21 000 Split, Matica hrvatske 1
Tel.: 021/ 314 488
Fax: 021/ 314 488

GOLD ŠTEDIONICA d.o.o.
21 000 Split, Poljička 39
Tel.: 021/ 313 645
Fax: 021/ 313 644

**GOSPODARSKA ŠTEDIONICA ADRIATIC
d.o.o.**
10216 Vrbovec, Stjepana Radića 2
Tel.: 01/ 2792 888
Fax: 01/ 2792 855

* **GRAĐANSKA ŠTEDIONICA d.o.o.
- u stečaju**
47 000 Karlovac, Preradovićeve 5
Tel.: 047/ 228 604
Fax: 047/ 228 604

HIBIS ŠTEDIONICA d.o.o.
10 000 Zagreb, Vlaška 62
Tel.: 01/ 4550 210
Fax: 01/ 620 562

INVEST ŠTEDIONICA d.o.o.
10 000 Zagreb, Savska 41
Tel.: 01/ 6121 495, 6121 494
Fax: 01/ 6121 507

**INVESTICIJSKO-KOMERCIJALNA
ŠTEDIONICA d.d.**
10 000 Zagreb, Pantovčak 192a
Tel.: 01/ 4578 400
Fax: 01/ 4578 075

KRAPINSKA ŠTEDIONICA d.d.
49 230 Krapina, Gajeva 2
Tel.: 049/ 370 627
Fax: 049/ 370 545

MARVIL ŠTEDIONICA d.o.o.
10 000 Zagreb, Ivana Šibla 9
Tel.: 01/ 6601 668, 692 801
Fax: 01/ 672 315

MEĐIMURSKA ŠTEDIONICA d.d.

40 300 Čakovec, Kralja Tomislava 31
Tel.: 040/ 384 377
Fax: 040/ 315 151

NAVA ŠTEDIONICA d.d.

10 000 Zagreb, Tratinska 27
Tel.: 01/ 3656 711
Fax: 01/ 3656 700

PRIMORSKA ŠTEDIONICA d.d.

51 000 Rijeka, Riva 6
Tel.: 051/ 215 222
Fax: 051/ 214 022

*** PRVA OBRTNIČKA ŠTEDIONICA d.o.o.**

10 000 Zagreb, Tkalčičeva 11
Tel.: 01/ 4800 111
Fax: 01/ 4800 144

SLAVONSKA ŠTEDIONICA d.d.

10 000 Zagreb, Medvedgradska 47
Tel.: 01/ 4666 877, 4666 728
Fax: 01/ 4666 877

ŠTEDIONICA BANAK d.o.o.

52 100 Pula, Flanatička 11/I
Tel.: 052/ 501 000
Fax: 052/ 29 665, 500 060

ŠTEDIONICA BROD d.o.o.

35 000 Slavonski Brod, I. pl. Zajca 21
Tel.: 035/ 443 333
Fax: 035/ 447 142

ŠTEDIONICA DORA d.d.

10 000 Zagreb, Nova cesta 89
Tel.: 01/ 3821 344
Fax: 01/ 3821 354

ŠTEDIONICA DUGI POGLED d.o.o.

10 000 Zagreb, Planinska 1
Tel.: 01/ 2304 888
Fax: 01/ 2304 388

ŠTEDIONICA ISTRANOVA d.d.

52 100 Pula, Sergijevaca 3
Tel.: 052/ 212 133
Fax: 052/ 213 752

ŠTEDIONICA KOVANICA d.d.

42 000 Varaždin, Zagrebačka 10
Tel.: 042/ 212 729
Fax: 042/ 212 148

ŠTEDIONICA MEDITERAN d.o.o.

21 000 Split, Poljička cesta 39
Tel.: 021/ 313 645
Fax: 021/ 313 644

ŠTEDIONICA MORE d.o.o.

10 000 Zagreb, Vlaška 67
Tel.: 01/ 4611 133
Fax: 01/ 4550 113

ŠTEDIONICA SA-GA d.o.o.

10 090 Zagreb, Ljubljanska avenija 100
Tel.: 01/ 3880 599
Fax: 01/ 3880 545

*** ŠTEDIONICA SONIC d.d.**

31 000 Osijek, Trg Lj. Gaja 2
Tel.: 031/ 124 785
Fax: 031/ 125 533

*** ŠTEDIONICA SPLITSKO DALMATINSKA d.o.o.**

21 000 Split, Boktulin put bb
Tel.: 021/ 352 444, 352 555
Fax: 021/ 352 500

ŠTEDIONICA ZA RAZVOJ I OBNOVU d.o.o.

10 000 Zagreb, Koturaška 53
Tel.: 01/ 6171 319
Fax: 01/ 6170 652

ŠTEDIONICA ZAGIŠTED d.o.o.

10 000 Zagreb, Hribarov prilaz 6a
Tel.: 01/ 672 101, 681 552
Fax: 01/ 6602 711

ŠTEDIONICA ZLATICA d.o.o.

10 000 Zagreb, Gajeve 28
Tel.: 01/ 4818 282
Fax: 01/ 4558 588

ŠTEDIONICA ZLATNI VRUTAK d.d.

10 000 Zagreb, Maksimirska 39
Tel.: 01/ 2301 949, 2301 951
Fax: 01/ 2301 950

TRGOVAČKA ŠTEDIONICA d.o.o.

10 000 Zagreb, Utješinovićeve 7
Tel.: 01/ 2339 610, 2339 611
Fax: 01/ 2339 716

V i D ŠTEDIONICA d.o.o.

10 000 Zagreb, Ulica grada Vukovara 52b
Tel.: 01/ 6111 330
Fax: 01/ 6111 477

ZAGREBAČKA ŠTEDIONICA d.d.

10 000 Zagreb, Divka Budaka 1d
Tel.: 01/ 2301 333
Fax: 01/ 2300 453

LISTA STAMBENIH ŠTEDIONICA

PRVA STAMBENA ŠTEDIONICA d.d.

10 000 Zagreb Jurišićeva 22

Tel.: 01/ 4801 514

Fax: 01/ 4801 571

**WÜSTENROT STAMBENA ŠTEDIONICA
d.d.**

10 000 Zagreb Ilica 14

Tel.: 01/ 4803 788

Fax: 01/ 4803 798

**** HRVATSKA STAMBENA ŠTEDIONICA
d.d.**

42 000 Varaždin Zagrebačka 38

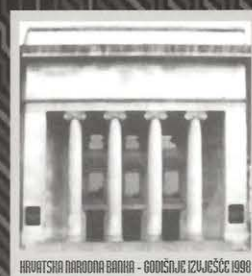
Tel.: 042/ 290 555

Fax: 042/ 290 533

* odobrenje za rad uključuje i prikupljanje devizne
štednje građana i mjenjačko poslovanje

** štedionica koja ima odobrenje za rad, ali još nije
počela s radom

STATISTIČKI DODATAK



HROVATSKA NARODNA BANKA - GODIŠNJE IZVJEŠĆE 1998

SADRŽAJ STATISTIČKOG DODATKA

A. MONETARNI I KREDITNI AGREGATI

Tablica A1: Monetarni i kreditni agregati	135
---	-----

B. MONETARNE INSTITUCIJE

Tablica B1: Bilanca monetarnih institucija	136
Tablica B2: Obuhvat poslovnih banaka i štedionica u monetarnoj statistici i njihova klasifikacija prema veličini bilančne aktive	137

C. HRVATSKA NARODNA BANKA

Tablica C1: Bilanca Hrvatske narodne banke	138
--	-----

D. POSLOVNE BANKE

Tablica D1: Konsolidirana bilanca poslovnih banaka	140
Tablica D2: Inozemna aktiva poslovnih banaka	141
Tablica D3: Potraživanja poslovnih banaka od središnje države i fondova	142
Tablica D4: Potraživanja poslovnih banaka od ostalih domaćih sektora	143
Tablica D5: Distribucija kredita poslovnih banaka po institucionalnim sektorima	144
Tablica D6: Depozitni novac kod poslovnih banaka	145
Tablica D7: Štedni i oročeni depoziti kod poslovnih banaka	146
Tablica D8: Devizni depoziti kod poslovnih banaka	147
Tablica D9: Obveznice i instrumenti tržišta novca	148
Tablica D10: Inozemna pasiva poslovnih banaka	149
Tablica D11: Depoziti središnje države kod poslovnih banaka	150
Tablica D12: Ograničeni i blokirani depoziti kod poslovnih banaka	151
Grafikon D1: Distribucija kredita poslovnih banaka po institucionalnim sektorima	152
Grafikon D2: Distribucija depozita kod poslovnih banaka po institucionalnim sektorima	152

E. ŠTEDIONICE

Tablica E1: Konsolidirana bilanca štedionica	153
--	-----

F. INSTRUMENTI MONETARNE POLITIKE I LIKVIDNOST

Tablica	F1:	Aktivne kamatne stope Hrvatske narodne banke	154
Tablica	F2:	Pasivne kamatne stope Hrvatske narodne banke	155
Tablica	F3:	Obvezne pričuve poslovnih banaka	156
Tablica	F4:	Indikatori likvidnosti poslovnih banaka	157

G. FINACIJSKA TRŽIŠTA

Tablica	G1:	Aktivne kamatne stope poslovnih banaka	158
Tablica	G2:	Pasivne kamatne stope poslovnih banaka	159
Tablica	G3:	Trgovina poslovnih banaka inozemnim sredstvima plaćanja	160

H. GOSPODARSKI ODNOSI S INOZEMSTVOM *

Tablica	H1:	Platna bilanca - Svodna tablica	161
Tablica	H2:	Platna bilanca - Robe i usluge	162
Tablica	H3:	Platna bilanca - Dohodak i tekući transferi	163
Tablica	H4:	Platna bilanca - Ostala ulaganja	164
Tablica	H5:	Devizne pričuve Hrvatske narodne banke	165
Tablica	H6:	Godišnji i mjesečni prosjeci srednjih deviznih tečajeva Hrvatske narodne banke	166
Tablica	H7:	Srednji devizni tečajevi Hrvatske narodne banke na kraju razdoblja	167
Tablica	H8:	Inozemni dug	168
Tablica	H9:	Struktura inozemnog duga i projekcija otplate	169

I. DRŽAVNE FINACIJE - IZABRANI PODACI

Tablica	I1:	Ukupni prihodi i rashodi središnje države	170
Tablica	I2:	Operacije državnog proračuna	171

J. NEFINACIJSKE STATISTIKE - IZABRANI PODACI

Tablica	J1:	Indeks cijena na malo, troškova života i cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima	172
Tablica	J2:	Prosječne mjesečne neto plaće zaposlenih	173

METODOLOŠKA OBJAŠNJENJA

KRATICE I ZNAKOVI

* Statistika platne bilance Republike Hrvatske nalazi se u procesu revizije. Tablice H1-H4 iskazuju preliminarne podatke koji su rezultat prve faze revizije. Konačni podaci za kraj 1998. godine bit će objavljeni po završetku druge faze revizije.

Tablica A1: MONETARNI I KREDITNI AGREGATI
Kraj razdoblja, u milijunima kuna i postocima

Godina	Mjesec	Primarni novac	Novčana masa M1	Novčana masa M1a	Ukupna likvidna sredstva M4	Neto domaća aktiva	Plasmani	Mjesečne stope rasta					
								Primarni novac	Novčana masa M1	Novčana masa M1a	Ukupna likvidna sredstva M4	Neto domaća aktiva	Plasmani
1993.	prosinac	2 248,9	3 133,9	3 758,7	10 060,0	12 022,5	20 287,9	-	-	-	-	-	-
1994.	prosinac	4 714,2	6 639,6	6 988,4	17 480,7	16 345,0	27 313,3	11,73	2,12	3,71	1,10	10,51	2,14
1995.	prosinac	6 744,1	8 274,8	8 497,4	24 536,9	21 511,6	32 478,1	2,97	0,93	1,54	3,40	0,99	1,85
1996.	prosinac	8 770,4	11 409,4	11 489,5	36 595,6	24 885,7	33 488,6	11,35	7,73	7,61	4,84	- 5,46	- 11,73
1997.	rujan	9 713,4	13 266,7	13 327,5	48 973,9	29 289,1	43 452,0	- 1,28	- 3,78	- 3,95	1,11	2,97	1,09
	listopad	9 552,1	13 272,8	13 321,7	49 222,5	30 708,3	44 400,1	- 1,66	0,05	- 0,04	0,51	4,85	2,18
	studenj	9 592,0	13 271,9	13 325,0	49 305,4	31 915,8	46 006,8	0,42	- 0,01	0,03	0,17	3,93	3,62
	prosinac	10 346,1	13 795,2	13 841,8	50 342,7	33 488,3	48 264,2	7,86	3,94	3,88	2,10	4,93	4,91
1998.	siječanj	9 947,6	12 768,9	12 821,4	50 593,8	35 086,9	48 980,3	- 3,85	- 7,44	- 7,37	0,50	4,77	1,48
	veljača	9 465,6	12 438,9	12 451,8	50 769,8	35 667,4	50 420,6	- 4,85	- 2,58	- 2,88	0,35	1,65	2,94
	ožujak	9 520,8	12 835,7	12 831,8	51 656,4	37 087,3	52 019,3	0,58	3,19	3,05	1,75	3,98	3,17
	travanj	9 982,0	12 749,9	12 781,1	51 875,2	37 689,0	53 067,6	4,84	- 0,67	- 0,39	0,42	1,62	2,02
	svibanj	9 800,9	12 974,3	13 009,1	52 252,0	37 584,5	54 077,8	- 1,81	1,76	1,78	0,73	- 0,28	1,90
	lipanj	9 742,1	13 367,6	13 363,7	53 273,6	38 441,4	55 079,8	- 0,60	3,03	2,73	1,96	2,28	1,85
	srpanj	10 239,0	14 027,7	14 011,5	54 718,9	39 724,1	55 777,7	5,10	4,94	4,85	2,71	3,34	1,27
	kolovoz	10 611,4	14 785,8	14 779,0	56 545,6	39 669,1	55 880,5	3,64	5,40	5,48	3,34	- 0,14	0,18
	rujan	10 373,8	13 929,0	14 106,0	56 222,7	41 021,5	57 049,0	- 2,24	- 5,79	- 4,55	- 0,57	3,41	2,09
	listopad	9 616,5	12 929,8	12 924,8	55 473,3	42 353,9	57 821,4	- 7,30	- 7,17	- 8,37	- 1,33	3,25	1,35
	studenj	9 282,5	12 729,4	12 762,2	55 155,5	42 297,2	58 824,5	- 3,47	- 1,55	- 1,26	- 0,57	- 0,13	1,73
	prosinac	9 954,2	13 595,0	13 600,4	56 558,7	43 899,0	58 959,7	7,24	6,80	6,57	2,54	3,79	0,23
1999.	siječanj	9 547,8	12 712,1	12 736,1	56 371,0	45 054,4	59 583,9	- 4,08	- 6,49	- 6,35	- 0,33	2,63	1,06
	veljača	9 308,3	12 087,4	12 074,5	57 036,9	46 282,9	58 622,6	- 2,51	- 4,91	- 5,19	1,18	2,73	- 1,61
	ožujak	8 966,1	12 036,4	12 028,8	55 843,2	45 275,4	59 204,2	- 3,68	- 0,42	- 0,38	- 2,09	- 2,18	0,99

Tablica B1: BILANCA MONETARNIH INSTITUCIJA
Kraj razdoblja, u milijunima kuna

	1993.	1994.	1995.	1996.	1997.	1998.				1999.		
	XII	XII	XII	XII	XII	III	VI	IX	XII	I	II	III
AKTIVA												
1. Inozemna aktiva (neto)	-1 962,5	1 135,8	3 025,3	11 709,9	16 854,4	14 569,0	14 832,1	15 201,2	12 659,7	11 316,7	10 754,0	10 567,8
2. Plasmani	39 357,0	42 937,6	47 633,6	48 121,6	55 596,0	58 248,6	61 477,2	63 567,9	66 090,6	67 696,6	68 752,3	68 265,7
2.1. Potraživanja od središnje države (neto)	19 069,1	15 624,3	15 155,5	14 633,0	7 331,8	6 229,3	6 397,4	6 518,9	7 130,9	8 112,7	10 129,7	9 061,4
2.2. Potraživanja od ostalih domaćih sektora	20 262,0	27 221,6	32 346,6	33 311,1	47 950,5	51 700,8	54 731,3	56 586,1	58 592,1	59 198,3	58 238,0	58 831,3
2.3. Potraživanja od ostalih bankarskih institucija	10,2	30,0	30,8	38,4	72,9	77,5	58,1	171,3	180,5	191,7	182,9	185,7
2.4. Potraživanja od ostalih financijskih institucija	15,7	61,8	100,6	139,1	240,9	241,0	290,4	291,6	187,1	193,8	201,7	187,2
Ukupno (1+2)	37 394,5	44 073,4	50 658,9	59 831,5	72 450,4	72 817,6	76 309,4	78 769,2	78 750,3	79 013,2	79 506,3	78 833,5
PASIVA												
1. Novčana masa	3 133,9	6 639,6	8 274,8	11 409,4	13 795,2	12 835,7	13 367,6	13 929,0	13 595,0	12 712,1	12 087,4	12 036,4
2. Štedni i oročeni depoziti	1 465,6	1 866,9	2 037,9	3 254,7	5 350,8	5 581,3	5 241,4	5 620,6	5 389,1	5 388,9	5 353,7	5 075,3
3. Devizni depoziti	5 412,3	8 775,3	14 099,4	21 802,0	31 059,6	33 113,4	34 552,5	36 552,7	37 433,3	38 129,8	39 468,1	38 608,0
4. Obveznice i instrumenti tržišta novca	48,3	199,0	124,8	129,5	137,0	125,9	112,1	120,3	141,4	140,2	127,7	123,5
5. Ograničeni i blokirani depoziti	14 262,9	12 122,3	10 711,0	8 301,0	5 950,5	5 189,7	5 067,3	4 536,7	4 313,3	4 220,2	4 254,7	4 596,1
U tome: Blokirani devizni depoziti stanovništva	13 857,4	11 470,6	9 812,5	7 168,2	4 571,8	4 156,2	3 949,7	3 444,3	3 417,5	3 180,8	3 226,5	3 182,3
6. Ostalo (neto)	13 071,5	14 470,4	15 411,0	14 935,0	16 157,3	15 971,6	17 968,5	18 009,8	17 878,3	18 422,0	18 214,7	18 394,2
Ukupno (1+2+3+4+5+6)	37 394,5	44 073,4	50 658,9	59 831,5	72 450,4	72 817,6	76 309,4	78 769,2	78 750,3	79 013,2	79 506,3	78 833,5

Tablica B2: BROJ POSLOVNIH BANAKA I ŠTEDIONICA OBUHVAĆENIH MONETARNOM
STATISTIKOM I NJHOVA KLASIFIKACIJA PO VELIČINI BILANČNE AKTIVE

Godina	Mjesec	Ukupan broj poslovnih banaka	Poslovne banke klasificirane po veličini bilančne aktive						Ukupan broj štedionica	Štedionice klasificirane po veličini bilančne aktive		
			Manje od 100 mil. kn	Od 100 do manje od 500. mil. kn	Od 500 mil. do manje od 1 mlrd. kn	Od 1 do manje od 2 mlrd. kn	Od 2 do manje od 10 mlrd. kn	10 i više mlrd. kn		Manje od 10 mil. kn	Od 10 do manje od 100 mil. kn	100 i više mil. kn
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1993.	prosinac	43	16	12	7	4	2	2	0	0	0	0
1994.	prosinac	50	13	21	6	6	2	2	33	22	9	2
1995.	prosinac	53	15	20	7	7	2	2	21	7	13	1
1996.	prosinac	57	10	26	6	9	4	2	22	10	11	1
1997.	rujan	60	6	28	7	9	8	2	30	11	17	2
	listopad	60	8	26	7	9	8	2	30	12	15	3
	studenj	60	5	28	8	9	8	2	31	11	17	3
	prosinac	60	4	28	9	8	9	2	33	12	18	3
1998.	siječanj	60	4	29	8	8	9	2	33	11	19	3
	veljača	60	4	28	8	9	9	2	33	8	22	3
	ožujak	60	4	27	8	10	9	2	33	7	22	4
	travanj	60	4	27	8	11	8	2	33	9	21	3
	svibanj	60	4	26	9	11	8	2	33	8	21	4
	lipanj	60	4	26	9	11	8	2	33	8	21	4
	srpanj	60	4	27	8	11	8	2	33	8	21	4
	kolovoz	60	4	25	10	11	8	2	34	8	22	4
	rujan	60	4	25	9	12	8	2	34	8	22	4
	listopad	60	4	25	8	12	9	2	35	6	25	4
	studenj	60	4	25	8	11	10	2	35	6	25	4
	prosinac	60	3	26	8	11	10	2	36	4	28	4
1999.	siječanj	60	4	24	9	12	9	2	36	4	28	4
	veljača	60	4	24	9	11	10	2	36	4	28	4
	ožujak	60	4	24	9	12	9	2	36	5	27	4

Tablica C1: BILANCA HRVATSKE NARODNE BANKE (AKTIVA)
Kraj razdoblja, u milijunima kuna

	1993.	1994.	1995.	1996.	1997.	1998.				1999.		
	XII	XII	XII	XII	XII	III	VI	IX	XII*	I	II	III
AKTIVA												
1. Inozemna aktiva	4 043,5	7 908,3	10 075,1	12 818,5	16 004,9	15 952,9	16 829,5	17 016,1	17 591,5	16 916,1	16 462,9	17 375,2
1.1. Zlato	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1.2. Specijalna prava vučenja	24,4	25,4	743,4	695,5	927,0	914,4	901,5	1 408,5	1 444,4	1 455,7	1 515,9	1 551,3
1.3. Efektivni strani novac	608,4	87,9	383,8	115,6	313,5	142,9	277,4	332,1	338,2	344,8	357,5	1 025,7
1.4. Depoziti po videnju u inozemnim bankama	7,3	1,4	12,0	50,3	197,1	2,5	28,4	1,7	3,8	3,1	20,5	93,0
1.5. Oročeni depoziti u inozemnim bankama	3 403,5	7 793,6	8 381,3	11 009,8	12 169,5	13 190,6	12 985,6	11 630,0	11 696,6	10 531,1	9 983,2	11 043,3
1.6. Plasmani u vrijednosne papire u devizama	-	-	554,6	947,3	2 396,5	1 701,1	2 635,2	3 642,4	4 107,2	4 580,1	4 584,5	3 660,6
1.7. Nekonvertibilna devizna aktiva	0,0	0,0	0,0	0,0	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,3	1,3	1,3
2. Potraživanja od središnje države	535,1	250,6	390,1	218,8	-	-	-	617,1	-	1 583,7	1 760,9	1 270,0
2.1. Potraživanja u kunama	383,6	180,1	353,1	206,4	-	-	-	617,1	-	1 583,7	1 760,9	1 270,0
Kreditni za premošćivanje	-	-	-	-	-	-	-	617,1	-	1 583,7	1 631,6	1 270,0
Kreditni po posebnim propisima	376,7	180,1	353,1	206,4	-	-	-	-	-	-	-	-
Ostali krediti	7,0	-	0,1	-	-	-	-	-	-	0,0	129,3	-
2.2. Potraživanja u devizama	151,4	70,5	37,0	12,4	-	-	-	-	-	-	-	-
3. Potraživanja od ostalih domaćih sektora	0,3	0,7	0,9	1,1	24,4	0,3	2,3	1,7	1,0	0,8	0,6	0,4
4. Potraživanja od banaka	191,6	223,8	220,2	213,9	33,5	314,9	487,1	660,8	1 043,7	793,5	1 714,4	1 628,3
4.1. Krediti poslovnim bankama	181,6	221,7	122,8	211,4	30,1	310,2	480,0	652,4	833,5	582,9	1 503,1	1 417,0
Kreditni za refinanciranje	139,8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kreditni na temelju vrijednosnih papira	-	-	25,8	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lombardni krediti	5,5	24,0	96,6	211,3	30,0	28,9	145,1	315,3	251,9	18,0	498,0	206,0
Kratkoročni krediti za likvidnost	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	870,0	1 035,3
Ostali krediti	36,3	0,4	0,4	0,1	0,1	281,3	135,3	337,1	122,4	118,3	135,1	175,7
Reotkup blagajničkih zapisa	-	197,3	-	-	-	-	199,6	-	459,2	446,5	-	-
4.2. Depoziti središnje banke kod banaka	0,5	1,2	1,3	1,4	2,5	3,8	6,1	7,5	9,3	9,7	10,4	10,6
4.3. Dospjela nenaplaćena potraživanja	9,5	0,9	96,1	1,0	0,9	1,0	0,9	1,0	200,9	200,9	200,9	200,7
5. Potraživanja od ostalih bankarskih institucija	-	-	-	-	-	-	-	5,9	10,1	10,0	9,4	9,7
Ukupno (1+2+3+4+5)	4 770,5	8 383,4	10 686,3	13 252,3	16 062,8	16 268,1	17 318,8	18 301,5	18 646,2	19 304,1	19 948,1	20 283,6

Tablica C1: BILANCA HRVATSKE NARODNE BANKE (PASIVA)
Kraj razdoblja, u milijunima kuna

	1993.	1994.	1995.	1996.	1997.	1998.				1999.		
	XII	XII	XII	XII	XII	III	VI	IX	XII*	I	II	III
PASIVA												
1. Primarni novac	2 248,9	4 714,2	6 744,1	8 770,3	10 346,1	9 520,8	9 742,1	10 373,8	9 954,2	9 547,8	9 308,3	8 966,1
1.1. Gotov novac izvan banaka	1 367,0	2 658,2	3 365,1	4 366,2	5 319,6	4 994,4	5 258,0	5 590,4	5 730,1	5 418,3	5 278,4	5 041,1
1.2. Blagajna banaka	52,2	133,8	131,5	147,4	204,9	167,3	194,6	211,6	240,2	207,5	202,3	196,2
1.3. Depoziti banaka	821,5	1 901,3	3 199,0	4 210,9	4 750,8	4 268,6	4 211,1	4 474,9	3 901,9	3 844,8	3 753,4	3 664,6
Žiro računi banaka	54,9	116,1	181,2	899,4	849,8	272,6	565,7	506,7	437,6	333,6	345,0	359,9
Izdvojena obvezna pričuva	766,6	1 785,2	2 201,8	3 311,5	3 901,0	3 996,0	3 645,4	3 968,2	3 464,3	3 511,2	3 408,4	3 304,7
Obvezno upisani blagajnički zapisi HNB	-	-	816,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1.4. Depoziti ostalih bankarskih institucija	0,0	5,9	45,6	45,9	70,8	89,9	68,6	94,7	80,8	76,7	73,5	63,3
1.5. Depoziti ostalih domaćih sektora	8,2	15,0	2,8	0,1	0,1	0,7	9,8	2,1	1,3	0,4	0,7	0,8
2. Ograničeni i blokirani depoziti	1,4	40,3	212,2	243,2	101,1	108,6	118,1	560,9	1 787,6	2 273,9	2 804,3	3 523,2
2.1. Izdvojena devizna obvezna pričuva	-	-	-	-	-	-	-	435,1	1 668,4	2 138,4	2 673,2	3 381,7
2.2. Ograničeni depoziti	1,4	40,3	54,1	78,7	101,1	108,6	118,1	125,8	119,1	135,4	131,0	141,5
2.3. Blokirani devizni depoziti	-	-	158,1	164,4	-	-	-	-	-	-	-	-
3. Inozemna pasiva	151,7	716,1	1 175,1	1 160,0	1 470,7	1 486,3	1 491,9	1 422,6	1 464,3	1 477,6	1 544,4	1 588,2
3.1. Krediti MMF-a	151,3	715,3	1 173,9	1 158,2	1 467,7	1 482,0	1 487,6	1 418,5	1 460,3	1 471,9	1 538,3	1 582,0
3.2. Obveze prema međunarodnim organizacijama	0,3	0,8	1,2	1,8	3,0	4,2	4,3	4,0	4,1	5,7	6,1	6,3
4. Depoziti središnje države	0,0	793,8	395,5	557,6	1 032,7	1 618,2	1 339,0	1 024,5	434,8	750,6	644,7	530,5
4.1. Depozitni novac	0,0	793,8	395,5	424,6	805,7	1 340,5	1 170,5	955,1	390,2	706,0	610,0	495,8
Depozitni novac Republike Hrvatske	-	725,5	338,6	342,0	625,7	1 130,4	937,7	842,9	291,0	615,4	554,6	424,7
Depozitni novac republičkih fondova	0,0	68,3	56,9	82,6	180,1	210,1	232,8	112,2	99,3	90,6	55,5	71,1
4.2. Devizni depoziti Republike Hrvatske	-	-	-	-	147,6	-	-	-	-	-	-	-
4.3. Blagajnički zapisi HNB	-	-	-	133,0	79,4	277,7	168,5	69,4	44,6	44,6	34,7	34,7
5. Blagajnički zapisi HNB	21,2	375,1	168,3	665,7	722,0	936,5	1 708,7	2 303,4	2 242,9	2 227,4	2 104,7	1 906,4
5.1. Blagajnički zapisi HNB u kunama	21,2	375,1	168,3	665,7	722,0	936,5	831,4	1 005,8	830,7	778,4	623,2	419,7
5.2. Blagajnički zapisi HNB u stranoj valuti	-	-	-	-	-	-	877,3	1 297,5	1 412,2	1 449,0	1 481,5	1 486,6
6. Kapitalski računi	2 366,0	2 066,0	2 019,4	1 900,1	2 361,8	2 608,8	2 952,2	2 693,4	2 898,2	3 142,9	3 648,5	3 796,0
7. Ostalo (neto)	- 18,7	- 322,1	- 28,3	- 44,6	28,5	- 11,2	- 33,1	- 77,0	- 135,8	- 116,0	- 106,7	- 26,7
Ukupno (1+2+3+4+5+6+7)	4 770,5	8 383,4	10 686,3	13 252,3	16 062,8	16 268,1	17 318,8	18 301,5	18 646,2	19 304,1	19 948,1	20 283,6

Tablica D1: KONSOLIDIRANA BILANCA POSLOVNIH BANAKA
Kraj razdoblja, u milijunima kuna

	1993.	1994.	1995.	1996.	1997.	1998.				1999.		
	XII	XII	XII	XII	XII	III	VI	IX	XII	I	II	III
AKTIVA												
1. Pričuve banaka kod središnje banke	860,9	2 033,5	3 302,1	4 359,2	4 963,3	4 449,9	4 420,5	5 132,4	5 819,3	6 189,6	6 644,7	7 240,1
1.1. Kunske pričuve kod središnje banke	860,9	2 033,5	3 302,1	4 359,2	4 963,3	4 449,9	4 420,5	4 697,3	4 150,8	4 051,2	3 971,4	3 858,5
1.2. Devizne pričuve kod središnje banke	-	-	-	-	-	-	-	435,1	1 668,4	2 138,4	2 673,2	3 381,6
2. Inozemna aktiva	6 212,1	7 078,4	9 273,9	12 518,0	16 126,7	16 371,3	15 410,6	15 511,2	12 701,9	12 252,5	12 564,4	11 679,7
U tome: Potraživanja od bivše SFRJ	969,2	385,9	425,8	247,9	226,2	226,2	231,9	229,4	233,4	238,0	238,4	241,4
3. Potraživanja od središnje države	19 971,9	17 837,0	17 186,5	16 692,7	15 238,7	14 816,8	15 010,8	14 492,2	14 864,0	14 886,9	16 890,1	16 568,2
3.1. Obveznice za blokiranu dev. štednju građana	14 836,8	11 437,3	10 078,2	8 291,1	6 714,3	6 367,2	6 237,0	5 642,3	5 802,1	5 393,4	5 521,9	5 562,2
3.2. Velike obveznice	3 635,5	4 971,6	5 060,9	2 438,5	2 291,9	2 182,6	2 186,9	2 125,5	2 103,1	2 101,0	2 108,2	2 088,8
3.3. Ostala potraživanja	1 499,6	1 428,1	2 047,4	5 963,1	6 232,5	6 267,0	6 586,9	6 724,4	6 958,7	7 392,6	9 260,0	8 917,1
4. Potraživanja od ostalih domaćih sektora	20 261,7	27 220,8	32 345,8	33 310,0	47 926,1	51 700,5	54 729,1	56 584,4	58 591,1	59 197,5	58 237,4	58 830,9
4.1. Potraživanja od lokalne države	11,4	112,9	147,1	145,4	308,8	383,0	565,3	570,5	654,0	690,0	732,5	731,9
4.2. Potraživanja od poduzeća	18 348,2	23 733,5	27 686,4	26 814,7	35 282,8	37 634,9	39 139,0	39 806,4	40 889,4	41 414,6	40 035,3	40 396,9
4.3. Potraživanja od stanovništva	1 902,1	3 374,4	4 512,3	6 349,9	12 334,5	13 682,5	15 024,7	16 207,6	17 047,8	17 093,0	17 469,5	17 702,2
5. Potraživanja od ost. bankarskih institucija	10,2	30,0	30,8	38,4	72,9	77,5	58,1	165,4	170,5	181,7	173,5	176,1
6. Potraživanja od ost. financijskih institucija	15,7	61,8	100,6	139,1	240,9	241,0	290,4	291,6	187,1	193,8	201,7	187,2
Ukupno (1+2+3+4+5+6)	47 332,4	54 261,4	62 239,8	67 057,4	84 568,5	87 656,9	89 919,6	92 177,3	92 333,8	92 902,1	94 711,7	94 682,1
PASIVA												
1. Depozitni novac	1 758,7	3 960,5	4 861,2	6 997,2	8 404,8	7 750,8	8 031,2	8 241,7	7 782,8	7 216,6	6 734,8	6 931,1
2. Štedni i oročeni depoziti	1 465,6	1 866,9	2 037,9	3 254,7	5 350,8	5 581,3	5 241,4	5 620,6	5 389,1	5 388,9	5 353,7	5 075,3
3. Devizni depoziti	5 412,3	8 775,3	14 099,4	21 802,0	31 059,6	33 113,4	34 552,5	36 552,7	37 433,3	38 129,8	39 468,1	38 608,0
4. Obveznice i instrumenti tržišta novca	48,3	199,0	124,8	129,5	137,0	125,9	112,1	120,3	141,4	140,2	127,7	123,5
5. Inozemna pasiva	12 066,4	13 134,8	15 148,7	12 466,6	13 806,5	16 268,8	15 916,1	15 903,5	16 169,4	16 374,3	16 728,9	16 898,8
U tome: Obveze prema bivšoj SFRJ	8 177,1	6 777,5	6 713,6	2 801,3	212,4	210,3	184,7	181,7	149,9	143,1	147,6	149,2
6. Depoziti središnje države	1 437,8	1 669,4	2 025,6	1 720,9	6 874,2	6 969,2	7 274,4	7 565,9	7 298,3	7 607,4	7 876,5	8 246,3
7. Krediti primljeni od središnje banke	275,2	224,0	182,6	267,7	33,7	314,2	444,3	660,0	1 043,0	793,0	1 713,8	1 628,0
8. Ograničeni i blokirani depoziti	14 261,5	12 081,5	10 656,0	8 219,2	5 849,4	5 081,1	4 949,2	4 410,9	4 194,1	4 084,8	4 123,7	4 454,6
U tome: Blokirani devizni depoziti stanovništva	13 857,4	11 470,6	9 812,5	7 168,2	4 571,8	4 156,2	3 949,7	3 444,3	3 417,5	3 180,8	3 226,5	3 182,3
9. Kapitalski računi	11 203,3	13 721,8	15 116,2	15 133,6	16 629,9	17 210,3	18 441,4	18 726,8	19 302,1	20 436,9	18 244,8	18 114,8
10. Ostalo (neto)	- 596,6	- 1 371,7	- 2 012,6	- 2 934,0	- 3 577,5	- 4 758,1	- 5 043,1	- 5 625,2	- 6 419,6	- 7 269,9	- 5 660,3	- 5 398,2
Ukupno (1+2+3+4+5+6+7+8+9+10)	47 332,4	54 261,4	62 239,8	67 057,4	84 568,5	87 656,9	89 919,6	92 177,3	92 333,8	92 902,1	94 711,7	94 682,1

Tablica D2: INOZEMNA AKTIVA POSLOVNIH BANAKA
Kraj razdoblja, u milijunima kuna

	1993.	1994.	1995.	1996.	1997.	1998.				1999.		
	XII	XII	XII	XII	XII	III	VI	IX	XII	I	II	III
f. Devizna inozemna aktiva	5 223,3	6 659,8	8 832,8	12 249,5	15 885,8	16 122,4	15 157,0	15 247,1	12 453,2	11 999,2	12 310,6	11 423,0
1.1. Potraživanja od stranih banaka	4 714,1	5 581,1	7 960,5	11 206,8	15 219,8	15 458,0	14 414,1	14 528,6	11 767,2	11 232,7	11 642,6	10 876,1
Efektivni strani novac	437,0	464,4	569,3	631,9	793,8	607,4	787,5	597,9	526,0	427,7	486,4	692,1
Tekući računi i depoziti po dev. štednji	2 357,0	2 448,7	3 286,2	5 794,5	6 830,1	7 415,1	6 363,0	6 583,0	5 966,5	5 445,1	5 555,7	4 842,7
Jamstveni depoziti	25,2	45,8	27,9	39,6	48,1	47,8	448,3	361,6	200,1	200,5	202,2	200,8
Akreditivi i garancije	161,2	145,5	97,5	66,1	44,0	33,3	37,8	50,8	45,5	45,1	45,4	48,7
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	1 544,7	2 301,3	3 803,8	4 482,7	7 008,9	6 905,2	6 354,4	6 545,4	4 637,1	4 721,3	4 978,6	4 732,5
Vrijednosni papiri	51,4	60,3	76,1	72,7	88,4	39,8	73,6	57,1	51,0	50,3	50,0	49,9
Kredit	49,2	22,6	19,2	26,6	284,2	292,9	224,3	206,4	213,7	216,5	221,7	207,5
Dospjela nenaplaćena potraživanja	-	-	-	15,2	-	-	-	-	-	-	-	-
Dionice stranih banaka	88,5	92,4	80,4	77,4	122,2	116,4	125,2	126,3	127,3	126,2	102,6	101,8
1.2. Potraživanja od stranaca	509,2	1 078,7	872,3	1 042,7	666,0	664,4	742,8	718,5	686,0	766,4	668,0	546,9
Potraživanja od stranih država	-	-	-	-	-	-	-	-	-	59,9	78,6	78,6
Potraživanja od stranih osoba	552,9	785,6	572,3	750,5	494,4	485,4	558,8	532,6	483,2	468,6	365,8	358,2
Vrijednosni papiri	531,2	514,4	536,2	492,5	17,7	18,2	4,0	3,7	3,7	4,1	4,3	4,3
Kredit	21,7	271,2	36,1	258,0	476,7	467,2	554,8	528,9	479,5	464,5	361,5	353,8
Dospjela nenaplaćena potraživanja	- 47,0	-	7,2	10,9	9,9	9,9	10,8	10,8	24,1	60,8	62,8	67,7
Dionice stranih osoba	3,4	293,0	292,8	281,3	161,7	169,1	173,2	175,0	178,7	177,2	160,8	42,4
2. Kunska inozemna aktiva	19,6	32,7	15,3	20,6	14,7	22,6	21,8	34,8	15,3	15,3	15,4	15,3
2.1. Potraživanja od stranih banaka	-	-	-	3,3	1,3	1,3	1,3	16,3	-	0,0	-	-
2.2. Potraživanja od stranaca	19,6	32,7	15,3	17,3	13,4	21,3	20,5	18,4	15,3	15,3	15,4	15,3
Kredit	16,5	28,5	15,3	17,3	13,4	21,3	20,5	18,4	15,3	15,3	15,4	15,3
Dospjela nenaplaćena potraživanja	3,1	4,1	-	0,0	-	-	-	-	-	-	-	-
3. Potraživanja od bivše SFRJ	969,2	385,9	425,8	247,9	226,2	226,2	231,9	229,4	233,4	238,0	238,4	241,4
3.1. Devizna potraživanja	968,4	383,0	423,8	244,3	223,0	223,3	228,3	225,8	229,0	233,6	234,0	236,8
Potraživanja od stranih banaka	864,7	194,7	198,3	159,3	146,8	145,5	148,9	149,5	152,3	154,8	158,9	159,9
Potraživanja od stranaca	103,7	188,3	225,5	85,0	76,2	77,8	79,5	76,3	76,7	78,8	75,1	76,9
3.2. Kunska potraživanja	0,8	2,9	2,1	3,6	3,2	2,9	3,6	3,7	4,4	4,4	4,4	4,6
Ukupno (1+2+3)	6 212,1	7 078,4	9 273,9	12 518,0	16 126,7	16 371,3	15 410,6	15 511,2	12 701,9	12 252,5	12 564,4	11 679,7

Tablica D3: POTRAŽIVANJA POSLOVNIH BANAKA OD SREDIŠNJE DRŽAVE
Kraj razdoblja, u milijunima kuna

	1993.	1994.	1995.	1996.	1997.	1998.				1999.		
	XII	XII	XII	XII	XII	III	VI	IX	XII	I	II	III
1. Obveznice za blokiranu dev. štednju građana	14 836,8	11 437,3	10 078,2	8 291,1	6 714,3	6 367,2	6 237,0	5 642,3	5 802,1	5 393,4	5 521,9	5 562,2
2. Velike obveznice	3 635,5	4 971,6	5 060,9	2 438,5	2 291,9	2 182,6	2 186,9	2 125,5	2 103,1	2 101,0	2 108,2	2 088,8
3. Ostala potraživanja	1 499,6	1 428,1	2 047,4	5 963,1	6 232,5	6 267,0	6 586,9	6 724,4	6 958,7	7 392,6	9 260,0	8 917,1
3.1. Kunska potraživanja	532,4	176,3	181,1	4 121,2	4 261,8	4 511,7	4 657,9	4 936,1	5 066,1	5 218,4	7 196,4	7 071,7
3.1.1. Potraživanja od Republike Hrvatske	407,4	147,4	166,3	4 100,2	4 191,8	4 312,7	4 333,2	4 459,4	4 614,1	4 853,3	6 842,0	6 740,2
Vrijednosni papiri	133,1	144,0	145,6	4 071,6	4 171,7	4 130,6	4 146,9	4 271,3	4 426,9	4 664,7	6 652,6	6 549,9
Kredit	10,8	2,5	20,2	11,5	4,6	178,1	181,4	183,4	181,9	183,8	188,1	188,7
Dospjela nenaplaćena potraživanja	263,4	0,9	0,4	17,1	15,5	4,0	4,9	4,7	5,3	4,8	1,2	1,6
3.1.2. Potraživanja od republičkih fondova	125,0	28,9	14,9	21,0	70,0	199,1	324,7	476,7	452,0	365,2	354,4	331,5
Vrijednosni papiri	-	-	-	21,0	-	-	-	-	-	-	-	-
Kredit	124,9	28,7	14,9	0,0	70,0	198,4	323,7	475,9	451,3	364,7	354,4	330,9
Dospjela nenaplaćena potraživanja	0,1	0,2	0,0	0,0	0,0	0,6	1,0	0,9	0,7	0,4	0,0	0,5
3.2. Devizna potraživanja	967,2	1 251,9	1 866,3	1 841,9	1 970,7	1 755,3	1 929,0	1 788,2	1 892,7	2 174,2	2 063,6	1 845,4
3.2.1. Potraživanja od Republike Hrvatske	769,3	1 016,6	1 771,2	1 827,8	1 966,6	1 741,8	1 904,2	1 773,7	1 879,5	2 122,5	2 050,2	1 828,1
Obveznice	55,1	271,3	704,7	1 396,2	1 172,5	1 048,7	1 139,6	1 148,8	1 182,2	1 483,6	1 310,7	1 145,6
Kredit	598,1	529,9	678,8	187,9	678,6	680,4	652,4	610,8	624,5	631,9	732,4	669,4
Dospjele odgođene kamate	-	84,2	150,9	47,5	-	-	-	-	-	-	-	-
Dospjela nenaplaćena potraživanja	116,1	131,2	236,8	196,2	115,5	12,7	112,2	14,1	72,8	7,0	7,1	13,2
3.2.2. Potraživanja od republičkih fondova	197,9	235,2	95,1	14,1	4,0	13,5	24,8	14,6	13,2	51,7	13,5	17,3
Vrijednosni papiri	-	-	-	11,8	2,8	12,3	24,7	6,4	0,2	38,6	0,0	3,8
Kredit	197,9	235,2	95,1	2,3	1,3	1,3	0,1	8,2	13,0	13,1	13,4	13,5
Dospjele odgođene kamate	-	-	-	0,0	-	-	-	-	-	-	-	-
Dospjela nenaplaćena potraživanja	-	-	-	0,0	-	-	-	-	-	-	-	-
Ukupno (1+2+3)	19 971,9	17 837,0	17 186,5	16 692,7	15 238,7	14 816,8	15 010,8	14 492,2	14 864,0	14 886,9	16 890,1	16 568,2

Tablica D4: POTRAŽIVANJA POSLOVNIH BANAKA OD OSTALIH DOMAĆIH SEKTORA
Kraj razdoblja, u milijunima kuna

	1993.	1994.	1995.	1996.	1997.	1998.				1999.		
	XII	XII	XII	XII	XII	III	VI	IX	XII	I	II	III
1. Kunska potraživanja	10 122,6	17 126,9	21 296,8	25 222,8	39 483,4	42 830,4	45 783,3	47 847,7	49 504,2	49 854,6	49 120,6	49 551,0
1.1. Mjenice	1,0	7,8	53,0	19,1	80,4	156,5	150,4	120,4	78,1	107,4	154,2	220,8
1.2. Komercijalni zapisi	1 138,7	149,3	23,9	22,9	-	-	-	-	23,6	23,0	21,8	19,2
1.3. Obveznice	16,2	8,0	8,0	2,1	1,7	1,4	1,4	1,4	0,7	0,7	0,8	0,8
1.4. Ostali vrijednosni papiri	-	-	-	-	1,1	1,2	0,0	-	-	-	-	-
1.5. Krediti	6 618,6	11 536,7	15 749,4	21 203,8	35 034,5	37 859,6	40 686,4	42 708,6	44 339,0	44 516,9	44 352,4	44 475,9
1.6. Dospjela nenaplaćena potraživanja	- 130,4	161,8	235,6	203,9	282,1	315,2	420,9	521,4	625,0	604,2	652,1	789,0
1.7. Dionice	2 478,5	5 263,2	5 227,0	3 770,9	4 083,7	4 496,4	4 524,2	4 495,9	4 437,7	4 602,4	3 939,3	4 045,3
2. Devizna potraživanja	10 139,2	10 094,0	11 048,9	8 087,3	8 442,7	8 870,1	8 945,8	8 736,8	9 087,0	9 342,9	9 116,7	9 279,9
2.1. Vrijednosni papiri	0,5	3,6	3,6	2,9	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,7	0,7	0,7
2.2. Krediti	10 240,5	9 071,8	9 801,7	7 088,0	8 246,9	8 612,0	8 665,0	8 447,6	8 512,6	8 724,3	8 723,6	8 799,1
2.3. Dospjele odgođene kamate	-	933,2	1 076,1	807,4	20,3	16,1	14,7	10,9	12,4	15,7	16,1	17,0
2.4. Dospjela nenaplaćena potraživanja	- 101,8	85,3	167,5	189,0	174,9	241,4	265,5	277,6	561,4	602,2	376,3	463,1
Ukupno (1+2)	20 261,7	27 220,8	32 345,8	33 310,0	47 926,1	51 700,5	54 729,1	56 584,4	58 591,1	59 197,5	58 237,4	58 830,9

Tablica D5: DISTRIBUCIJA KREDITA POSLOVNIH BANAKA PO INSTITUCIONALNIM SEKTORIMA
Kraj razdoblja, u milijunima kuna

	1993.	1994.	1995.	1996.	1997.	1998.				1999.		
	XII	XII	XII	XII	XII	III	VI	IX	XII	I	II	III
KUNSKI KREDITI												
1. Krediti središnjoj državi	135,7	31,2	35,1	11,5	74,6	376,5	505,1	659,2	633,2	548,5	542,5	519,7
1.1. Krediti Republici Hrvatskoj	10,8	2,5	20,2	11,5	4,6	178,1	181,4	183,4	181,9	183,8	188,1	188,7
1.2. Krediti republičkim fondovima	124,9	28,7	14,9	0,0	70,0	198,4	323,7	475,9	451,3	364,7	354,4	330,9
2. Krediti lokalnoj državi	11,4	93,5	122,5	125,1	293,2	367,6	552,4	559,0	623,4	604,2	644,6	642,0
2.1. Krediti ostalim republičkim fondovima	0,9	0,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.2. Krediti lokalnim jedinicama uprave i fondova	10,5	93,5	122,5	125,1	293,2	367,6	552,4	559,0	623,4	604,2	644,6	642,0
3. Krediti poduzećima	4 707,8	8 096,2	11 136,6	14 752,1	22 481,9	23 890,2	25 203,4	26 027,8	26 776,0	26 930,0	26 350,1	26 253,1
4. Krediti stanovništvu	1 899,4	3 347,1	4 490,3	6 326,6	12 259,4	13 601,8	14 930,5	16 121,8	16 939,5	16 982,8	17 357,7	17 580,8
5. Krediti ostalim bankarskim institucijama	10,0	29,8	28,5	30,5	68,1	72,7	53,4	49,4	45,1	55,6	47,4	50,0
6. Krediti ostalim financijskim institucijama	4,1	34,8	61,1	88,4	161,8	155,9	206,7	123,4	109,0	115,8	118,1	102,9
A. Ukupno (1+2+3+4+5+6)	6 768,4	11 632,6	15 874,2	21 334,3	35 339,1	38 464,8	41 451,5	43 540,6	45 126,3	45 236,9	45 060,5	45 148,5
DEVIZNI KREDITI												
1. Krediti središnjoj državi	796,0	765,2	773,9	190,2	679,9	681,6	652,5	618,9	637,4	645,0	745,8	682,8
1.1. Krediti Republici Hrvatskoj	598,1	529,9	678,8	187,9	678,6	680,4	652,4	610,8	624,5	631,9	732,4	669,4
1.2. Krediti republičkim fondovima	197,9	235,2	95,1	2,3	1,3	1,3	0,1	8,2	13,0	13,1	13,4	13,5
2. Krediti lokalnoj državi	-	19,4	21,4	18,9	13,1	13,2	10,7	10,7	30,5	85,8	87,9	88,2
2.1. Krediti ostalim republičkim fondovima	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.2. Krediti lokalnim jedinicama uprave i fondova	-	19,4	21,4	18,9	13,1	13,2	10,7	10,7	30,5	85,8	87,9	88,2
3. Krediti poduzećima	10 239,6	9 049,3	9 770,0	7 057,9	8 188,5	8 553,5	8 607,8	8 390,1	8 437,3	8 593,3	8 590,8	8 662,6
4. Krediti stanovništvu	0,9	3,1	10,3	11,2	45,3	45,3	46,5	46,7	44,7	45,2	44,9	48,3
5. Krediti ostalim bankarskim institucijama	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6. Krediti ostalim financijskim institucijama	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
B. Ukupno (1+2+3+4+5+6)	11 036,4	9 837,0	10 575,6	7 278,2	8 926,7	9 293,6	9 317,6	9 066,6	9 150,0	9 369,3	9 469,4	9 481,9
UKUPNO (A+B)	17 804,9	21 469,6	26 449,7	28 612,5	44 265,9	47 758,4	50 769,0	52 607,1	54 276,4	54 606,2	54 529,9	54 630,4

Tablica D6: DEPOZITNI NOVAC KOD POSLOVNIH BANAKA
Kraj razdoblja, u milijunima kuna

	1993.	1994.	1995.	1996.	1997.	1998.				1999.		
	XII	XII	XII	XII	XII	III	VI	IX	XII	I	II	III
1. Lokalna država	142,5	512,8	495,3	683,8	484,2	423,9	703,2	651,0	514,3	441,3	404,1	439,2
1.1. Ostali republički fondovi	9,7	9,2	14,6	-	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-	-
1.2. Lokalne jedinice uprave i lokalni fondovi	132,9	503,6	480,6	683,8	484,2	423,9	703,2	651,0	514,3	441,3	404,1	439,2
2. Poduzeća	1 264,7	2 678,2	3 161,9	4 489,1	5 692,8	4 952,5	4 975,8	4 993,5	4 794,2	4 216,3	3 845,6	4 127,9
3. Stanovništvo	327,3	752,7	1 156,8	1 646,8	2 213,7	2 372,3	2 383,0	2 576,7	2 463,9	2 437,6	2 344,9	2 216,2
4. Ostale bankarske institucije	2,8	0,1	0,1	0,7	0,8	0,6	0,4	0,3	0,3	0,2	0,1	0,3
5. Ostale financijske institucije	42,6	47,5	79,6	208,2	203,8	197,3	166,9	216,3	190,0	185,7	164,8	166,3
6. Izdani instrumenti plaćanja	0,6	2,1	3,2	3,5	2,2	0,0	0,1	0,0	1,9	2,0	2,2	0,5
7. Manje: Čekovi banaka i obračun čekova banaka	- 21,8	- 32,7	- 35,5	- 35,0	- 192,6	- 195,8	- 198,1	- 196,1	- 181,8	- 66,4	- 27,0	- 19,2
Ukupno (1+2+3+4+5+6+7)	1 758,7	3 960,5	4 861,2	6 997,2	8 404,8	7 750,8	8 031,2	8 241,7	7 782,8	7 216,6	6 734,8	6 931,1

Tablica D7: ŠTEDNI I OROČENI DEPOZITI KOD POSLOVNIH BANAKA
Kraj razdoblja, u milijunima kuna

	1993.	1994.	1995.	1996.	1997.	1998.				1999.		
	XII	XII	XII	XII	XII	III	VI	IX	XII	I	II	III
1. Štedni depoziti stanovništva	215,2	389,7	494,6	717,3	1 108,7	1 125,7	1 032,6	1 138,5	1 102,1	1 131,1	1 097,7	1 034,7
2. Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	1 250,3	1 477,1	1 543,2	2 537,4	4 242,1	4 455,7	4 208,8	4 482,1	4 287,0	4 257,8	4 256,0	4 040,5
2.1. Lokalna država	41,8	119,8	81,2	89,7	102,6	108,6	122,1	181,4	185,3	289,6	291,4	240,9
Ostali republički fondovi	5,6	39,7	5,0	1,0	0,0	0,0	0,0	20,0	25,0	25,0	25,0	45,0
Lokalne jedinice uprave i lokalni fondovi	36,2	80,1	76,2	88,7	102,6	108,6	122,1	161,4	160,3	264,6	266,4	195,9
2.2. Poduzeća	680,0	765,0	784,1	1 039,9	1 771,9	1 701,1	1 643,4	1 713,7	1 545,2	1 496,7	1 516,3	1 461,0
2.3. Stanovništvo	408,1	425,4	475,1	1 007,6	1 731,8	1 975,2	1 774,5	1 839,1	1 738,5	1 731,1	1 663,5	1 552,5
2.4. Ostale bankarske institucije	4,1	3,3	5,1	1,5	2,2	2,4	0,3	1,2	5,4	7,3	5,5	5,6
2.5. Ostale financijske institucije	116,3	163,6	197,7	398,6	633,6	668,3	668,4	746,8	812,5	733,2	779,3	780,5
Ukupno (1+2)	1 465,6	1 866,9	2 037,9	3 254,7	5 350,8	5 581,3	5 241,4	5 620,6	5 389,1	5 388,9	5 353,7	5 075,3

Tablica D8: DEVIZNI DEPOZITI KOD POSLOVNIH BANAKA
Kraj razdoblja, u milijunima kuna

	1993.	1994.	1995.	1996.	1997.	1998.				1999.		
	XII	XII	XII	XII	XII	III	VI	IX	XII	I	II	III
1. Štedni depoziti	3 843,4	5 482,8	7 952,1	9 242,7	10 736,9	10 851,9	11 287,3	12 088,4	12 125,6	12 535,8	13 017,6	12 997,6
1.1. Lokalna država	4,0	2,1	6,0	10,5	111,7	14,7	55,7	45,1	19,5	20,2	21,1	31,5
Ostali republički fondovi	2,9	0,8	0,0	0,0	0,0	0,0	-	0,0	0,1	0,1	12,7	2,0
Lokalne jedinice uprave i lokalni fondovi	1,1	1,4	6,0	10,5	111,7	14,7	55,7	45,1	19,4	20,1	8,3	29,5
1.2. Poduzeća	1 302,0	1 460,9	1 498,0	1 762,8	1 969,4	1 939,1	2 155,2	2 244,6	2 091,9	2 000,4	2 045,4	2 098,5
1.3. Stanovništvo	2 524,3	3 978,2	6 407,3	7 407,8	8 585,8	8 831,2	9 004,0	9 723,0	9 944,9	10 429,4	10 857,2	10 754,1
1.4. Ostale bankarske institucije	-	-	0,0	0,0	3,8	8,4	8,1	8,6	8,6	9,9	10,5	11,3
1.5. Ostale financijske institucije	3,6	29,3	28,3	49,5	52,9	49,4	54,7	57,9	52,5	66,4	76,3	95,4
1.6. Izdani instrumenti plaćanja	9,4	12,3	12,5	12,1	13,1	9,0	9,6	9,1	8,1	9,6	7,1	6,7
2. Oročeni depoziti	1 568,9	3 292,5	6 147,3	12 559,2	20 322,7	22 261,5	23 265,2	24 464,3	25 307,7	25 594,0	26 450,5	25 610,4
2.1. Poduzeća	224,6	547,2	743,7	1 160,1	1 457,2	1 388,5	1 354,8	1 344,7	1 579,4	1 554,5	1 686,6	1 609,8
2.2. Stanovništvo	1 308,0	2 642,7	5 276,4	11 193,7	18 644,8	20 642,1	21 654,3	22 880,6	23 471,8	23 787,5	24 468,7	23 709,1
2.3. Ostale bankarske institucije	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.4. Ostale financijske institucije	36,3	102,6	127,2	205,5	220,8	230,9	256,1	239,0	256,5	252,1	295,2	291,5
Ukupno (1+2)	5 412,3	8 775,3	14 099,4	21 802,0	31 059,6	33 113,4	34 552,5	36 552,7	37 433,3	38 129,8	39 468,1	38 608,0

Tablica D9: OBVEZNICE I INSTRUMENTI TRŽIŠTA NOVCA
Kraj razdoblja, u milijunima kuna

	1993.	1994.	1995.	1996.	1997.	1998.				1999.		
	XII	XII	XII	XII	XII	III	VI	IX	XII	I	II	III
1. Instrumenti tržišta novca (neto)	3,3	1,5	0,2	0,9	7,0	7,5	1,0	1,0	0,9	0,1	- 7,3	- 2,3
2. Obveznice (neto)	12,8	47,8	42,9	55,6	19,1	18,0	27,8	27,6	24,1	24,2	22,1	22,8
3. Primljeni krediti	32,2	149,7	81,7	73,0	111,0	100,3	83,3	91,7	116,5	116,0	112,9	103,0
3.1. Lokalna država	0,8	14,8	9,9	7,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostali republički fondovi	0,8	14,8	9,9	7,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Lokalne jedinice uprave i lokalni fondovi	0,0	0,0	0,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3.2. Poduzeća	3,9	5,6	3,9	4,0	10,3	11,7	12,0	11,5	9,2	8,8	9,0	9,2
3.3. Ostale bankarske institucije	1,3	13,4	6,7	6,6	24,7	14,2	9,3	21,0	61,2	62,9	61,8	60,4
3.4. Ostale financijske institucije	26,3	115,8	61,2	55,1	75,9	74,3	61,9	59,2	46,1	44,3	42,1	33,4
Ukupno (1+2+3)	48,3	199,0	124,8	129,5	137,0	125,9	112,1	120,3	141,4	140,2	127,7	123,5

Tablica D10:INOZEMNA PASIVA POSLOVNIH BANAKA
Kraj razdoblja, u milijunima kuna

	1993.	1994.	1995.	1996.	1997.	1998.				1999.		
	XII	XII	XII	XII	XII	III	VI	IX	XII	I	II	III
1. Devizna inozemna pasiva	3 860,9	6 329,7	8 397,8	9 583,7	13 332,0	15 716,4	15 428,0	15 423,0	15 729,6	15 951,6	16 338,2	16 542,2
1.1. Obveze prema stranim bankama	2 294,5	4 056,9	5 285,9	6 568,4	8 771,8	10 962,5	10 326,0	10 271,6	10 412,3	10 493,1	10 715,8	10 869,6
Tekući računi	218,8	105,2	117,0	205,7	292,9	243,6	356,6	313,5	242,0	223,0	269,8	320,0
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	298,1	371,4	1 152,8	979,6	2 365,5	3 069,7	1 225,7	676,1	411,5	457,5	407,9	439,8
Loro akreditivi i garancije	1,0	2,6	1,9	0,6	8,0	7,0	4,2	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Kredit	1 776,5	2 527,2	2 740,9	3 932,6	6 105,3	7 642,1	8 739,3	9 281,4	9 758,5	9 812,3	10 037,7	10 109,4
Dospjele odgođene kamate	-	1 050,6	1 273,2	1 449,9	0,1	0,1	0,1	0,1	-	-	-	-
1.2. Obveze prema strancima	1 566,5	2 272,8	3 111,9	3 015,3	4 560,3	4 753,9	5 102,1	5 151,4	5 317,2	5 458,5	5 622,4	5 672,6
Štedni i oročeni depoziti	450,5	608,9	1 204,2	1 496,8	2 056,3	2 239,8	2 562,5	2 708,5	2 888,6	3 003,2	3 113,3	3 111,2
Depoziti po viđenju	373,6	401,1	654,2	667,6	608,4	622,9	651,2	621,5	620,4	638,9	640,6	654,5
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	76,9	207,8	549,9	829,2	1 447,8	1 616,9	1 911,2	2 087,0	2 268,2	2 364,4	2 472,7	2 456,8
Kredit	1 116,0	1 558,7	1 825,7	1 433,2	2 400,9	2 424,3	2 536,7	2 440,2	2 428,6	2 455,3	2 509,1	2 561,4
Dospjele odgođene kamate	-	105,3	82,1	85,3	103,1	89,7	2,9	2,7	-	-	-	-
2. Kunska inozemna pasiva	28,4	27,6	37,2	81,5	262,1	342,1	303,4	298,8	289,9	279,6	243,1	207,4
2.1. Obveze prema stranim bankama	1,0	4,8	7,5	30,0	187,1	218,3	180,6	167,2	156,3	164,7	128,1	93,6
Depozitni novac	1,0	4,8	6,4	27,0	52,3	39,9	29,3	44,9	70,5	87,2	48,9	47,2
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	-	-	1,1	3,0	128,4	149,4	124,7	122,2	85,8	77,5	79,2	46,5
Kredit	-	-	-	-	6,4	29,0	26,5	-	-	-	-	-
2.2. Obveze prema strancima	27,4	22,8	29,7	51,5	75,0	123,8	122,8	131,6	133,7	114,8	115,0	113,8
Depozitni novac	27,1	20,7	29,6	22,1	42,0	34,1	32,0	41,8	41,0	41,9	42,7	41,5
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	0,2	2,2	0,1	29,4	33,1	89,7	90,8	89,9	92,7	73,0	72,3	72,3
Kredit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3. Obveze prema bivšoj SFRJ	8 177,1	6 777,5	6 713,6	2 801,3	212,4	210,3	184,7	181,7	149,9	143,1	147,6	149,2
3.1. U stranoj valuti	8 109,5	6 771,2	6 709,8	2 797,0	207,6	205,4	179,6	176,5	144,7	137,8	142,4	143,9
U tome: Kredit stranih banaka	8 097,7	6 725,0	6 469,0	2 553,6	170,2	168,0	141,2	138,4	113,1	105,7	109,2	110,3
3.2. U lokalnoj valuti	67,5	6,3	3,8	4,3	4,8	4,8	5,1	5,2	5,2	5,2	5,3	5,3
Ukupno (1+2+3)	12 066,4	13 134,8	15 148,7	12 466,6	13 806,5	16 268,8	15 916,1	15 903,5	16 169,4	16 374,3	16 728,9	16 898,8

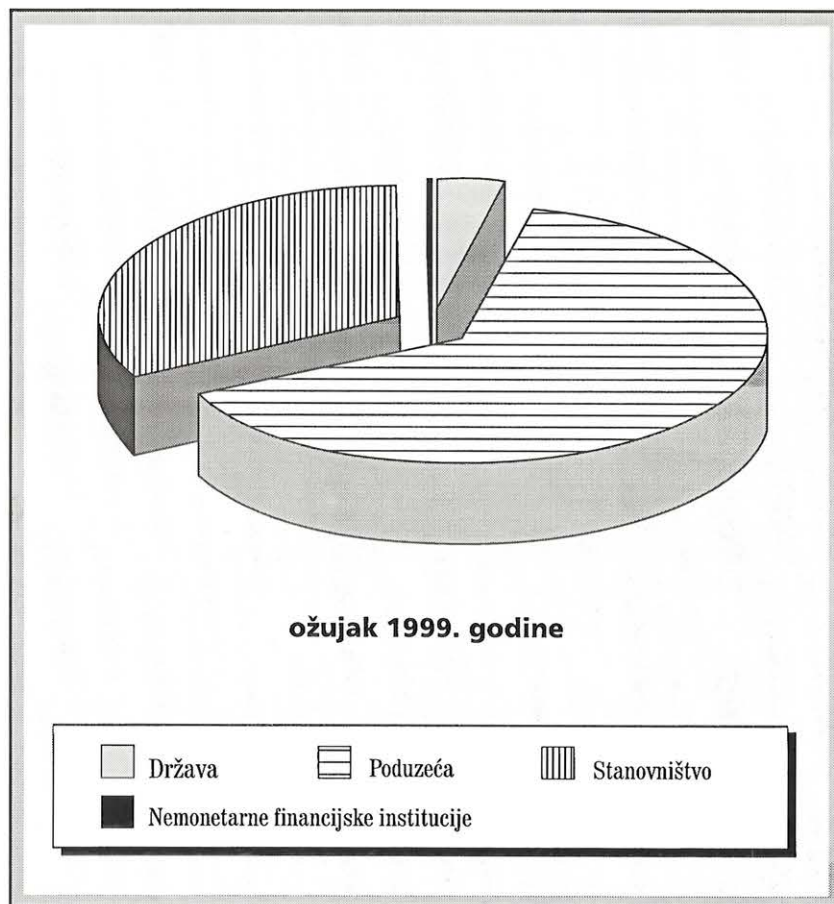
Tablica D11: DEPOZITI SREDIŠNJE DRŽAVE KOD POSLOVNIH BANAKA
Kraj razdoblja, u milijunima kuna

	1993.	1994.	1995.	1996.	1997.	1998.				1999.		
	XII	XII	XII	XII	XII	III	VI	IX	XII	I	II	III
1. Kunski depoziti	1 122,1	1 511,5	1 760,4	1 585,3	2 385,8	2 375,6	2 590,6	2 986,8	3 033,3	3 163,5	3 200,3	3 214,8
1.1. Depoziti Republike Hrvatske	494,0	178,1	179,3	131,2	82,1	87,3	55,1	248,4	130,1	143,3	133,3	127,4
Depozitni novac	445,5	16,9	17,9	23,3	31,7	30,9	10,1	192,4	4,5	6,1	1,8	1,5
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	32,1	145,5	126,5	77,4	21,7	30,5	19,3	30,4	100,4	112,0	106,2	100,5
Kredit	16,3	15,7	34,9	30,5	28,7	25,8	25,8	25,6	25,2	25,2	25,2	25,4
1.2. Depoziti republičkih fondova	628,1	1 333,4	1 581,1	1 454,1	2 303,7	2 288,3	2 535,5	2 738,4	2 903,2	3 020,2	3 067,0	3 087,4
Depozitni novac	187,4	352,8	253,2	102,8	85,7	55,8	64,4	81,4	83,0	95,1	59,5	55,1
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	43,3	129,5	200,7	38,0	19,4	21,8	22,8	34,6	33,9	39,9	44,1	37,4
Kredit	397,4	851,1	1 127,2	1 313,3	2 198,6	2 210,7	2 448,3	2 622,3	2 786,4	2 885,2	2 963,4	2 994,8
2. Devizni depoziti	315,8	157,9	265,2	135,7	4 488,4	4 593,6	4 683,8	4 579,2	4 265,0	4 443,9	4 676,2	5 031,4
2.1. Depoziti Republike Hrvatske	315,8	118,8	145,4	54,2	4 483,7	4 578,2	4 682,8	4 552,1	4 249,5	4 423,4	4 638,7	4 992,5
Štedni depoziti	315,8	118,8	134,3	48,8	160,1	167,2	240,1	437,1	83,2	142,8	142,1	321,0
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	-	-	11,1	5,3	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Refinancirani kredit	-	-	-	-	4 323,5	4 410,9	4 442,6	4 114,9	4 166,2	4 280,6	4 496,5	4 671,4
2.2. Depoziti republičkih fondova	0,0	39,1	119,8	81,5	4,7	15,4	1,0	27,0	15,5	20,5	37,6	38,9
Štedni depoziti	0,0	39,1	21,2	58,2	4,7	15,4	1,0	27,0	8,0	6,5	26,4	27,7
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	-	-	98,6	23,4	-	-	-	-	7,5	14,0	11,2	11,2
Ukupno (1+2)	1 437,8	1 669,4	2 025,6	1 720,9	6 874,2	6 969,2	7 274,4	7 565,9	7 298,3	7 607,4	7 876,5	8 246,3

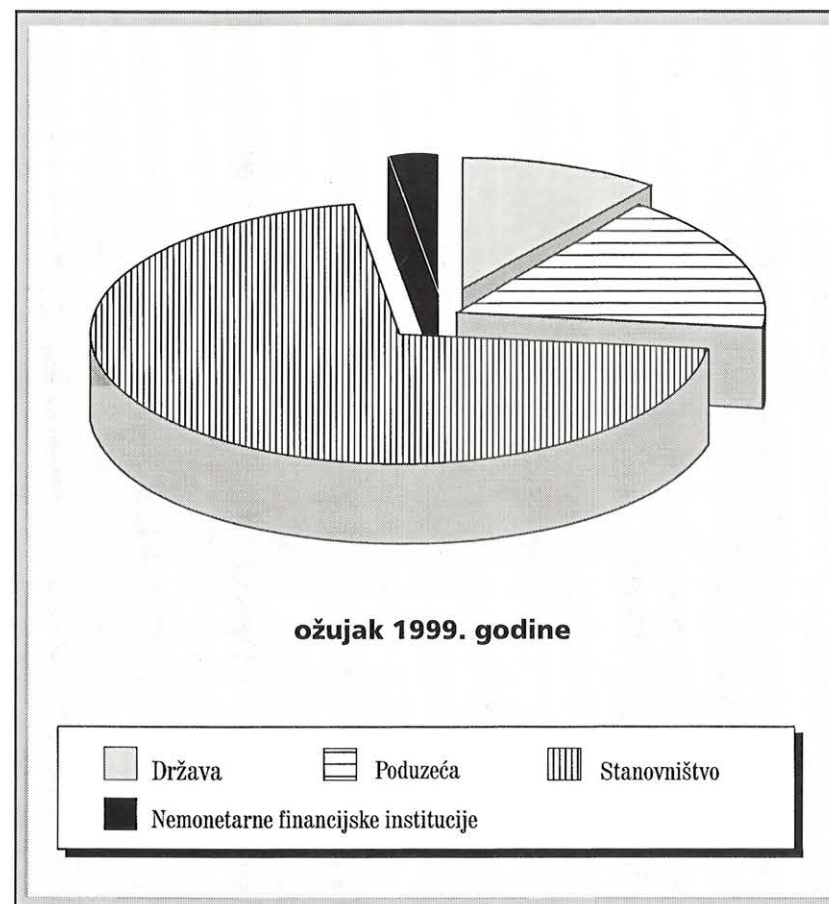
Tablica D12: OGRANIČENI I BLOKIRANI DEPOZITI KOD POSLOVNIH BANAKA
Kraj razdoblja, u milijunima kuna

	1993.	1994.	1995.	1996.	1997.	1998.				1999.		
	XII	XII	XII	XII	XII	III	VI	IX	XII	I	II	III
1. Ograničeni depoziti	404,1	589,7	687,0	889,7	1 198,6	848,4	923,9	895,2	700,3	826,2	816,9	1 189,9
1.1. Kunski depoziti	79,6	156,6	271,3	249,0	260,0	258,4	249,4	259,9	202,2	250,0	247,7	239,1
1.2. Devizni depoziti	324,5	433,0	415,6	640,8	938,5	590,0	674,6	635,2	498,0	576,3	569,2	950,8
2. Blokirani devizni depoziti	13 857,4	11 491,8	9 969,0	7 329,4	4 650,8	4 232,6	4 025,3	3 515,7	3 493,8	3 258,6	3 306,8	3 264,7
2.1. Depoziti Republike Hrvatske	-	19,6	67,9	66,8	69,9	71,3	70,4	69,0	74,0	75,7	78,2	80,3
2.2. Depoziti poduzeća	-	1,6	88,7	94,5	9,1	5,1	5,1	2,4	2,4	2,0	2,1	2,1
2.3. Blokirani devizni depoziti stanovništva	13 857,4	11 470,6	9 812,5	7 168,2	4 571,8	4 156,2	3 949,7	3 444,3	3 417,5	3 180,8	3 226,5	3 182,3
Ukupno (1+2)	14 261,5	12 081,5	10 656,0	8 219,2	5 849,4	5 081,1	4 949,2	4 410,9	4 194,1	4 084,8	4 123,7	4 454,6

Grafikon D1: DISTRIBUCIJA KREDITA POSLOVNIH BANAKA
PO INSTITUCIONALNIM SEKTORIMA



Grafikon D2: DISTRIBUCIJA DEPOZITA KOD POSLOVNIH BANAKA
PO INSTITUCIONALNIM SEKTORIMA



Napomena:

Sektor "Država" obuhvaća središnju i lokalnu državu.

Sektor "Nemonetarne financijske institucije" obuhvaća ostale bankarske institucije i ostale financijske institucije.

Tablica E1: KONSOLIDIRANA BILANCA ŠTEDIONICA
Kraj razdoblja, u milijunima kuna

	1994.	1995.	1996.	1997.	1998.				1999.		
	XII	XII	XII	XII	III	VI	IX	XII	I	II	III
AKTIVA											
1. Pričuve kod središnje banke	6,3	48,1	50,3	82,4	98,5	81,0	104,9	91,3	89,1	85,6	86,8
2. Inozemna aktiva	4,2	22,7	31,7	59,1	54,8	58,2	64,7	61,2	62,9	61,0	61,2
3. Potraživanja od središnje države	0,2	1,6	0,7	0,1	0,1	0,1	42,0	49,9	51,1	55,5	56,9
4. Potraživanja od ostalih domaćih sektora	377,9	372,0	379,8	666,1	815,8	877,8	917,4	1 005,5	1 017,2	1 027,6	1 035,3
4.1. Potraživanja od lokalne države	0,1	-	-	-	-	-	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4.2. Potraživanja od poduzeća	249,3	141,0	114,6	204,4	252,2	271,3	285,1	336,1	341,3	347,1	346,0
4.3. Potraživanja od stanovništva	128,5	231,0	265,3	461,8	563,7	606,5	632,3	669,5	675,8	680,5	689,3
5. Potraživanja od banaka	35,8	18,9	24,1	54,2	84,7	65,1	93,3	131,1	133,9	127,6	117,9
6. Potraživanja od ostalih financijskih institucija	0,3	0,2	1,1	6,0	6,4	5,9	8,8	6,9	7,4	7,6	7,1
Ukupno (1+2+3+4+5+6)	424,6	463,5	487,8	867,9	1 060,4	1 088,1	1 231,1	1 346,0	1 361,5	1 365,0	1 365,2
PASIVA											
1. Depozitni novac	9,3	8,8	11,0	19,8	21,9	24,0	29,3	26,4	22,2	20,0	19,5
2. Štedni i oročeni depoziti	182,1	127,4	138,7	261,2	322,7	317,2	326,6	312,0	307,5	305,8	299,9
3. Devizni depoziti	8,0	-	15,5	223,4	348,0	414,1	502,0	546,2	569,3	582,8	568,9
4. Obveznice i instrumenti tržišta novca	68,0	34,9	27,3	72,7	75,9	62,6	64,3	59,9	63,0	61,2	62,2
5. Inozemna pasiva	0,1	1,3	0,8	0,5	4,3	4,9	5,9	7,4	8,9	9,4	12,5
6. Depoziti središnje države	5,6	-	-	0,5	0,1	0,1	-	-	-	-	-
7. Krediti primljeni od središnje banke	0,6	-	0,0	0,0	0,0	0,1	6,8	6,2	6,5	5,8	5,9
8. Ograničeni depoziti	6,3	6,4	2,1	0,9	0,4	0,9	1,9	1,9	1,9	2,0	2,0
9. Kapitalski računi	125,7	276,1	307,2	397,1	404,1	393,5	469,8	591,8	601,0	602,7	612,2
10. Ostalo (neto)	19,1	8,6	- 14,8	- 108,2	- 117,0	- 129,3	- 175,5	- 205,8	- 218,7	- 224,8	- 217,9
Ukupno (1+2+3+4+5+6+7+8+9+10)	424,6	463,5	487,8	867,9	1 060,4	1 088,1	1 231,1	1 346,0	1 361,5	1 365,0	1 365,2

Tablica F1: AKTIVNE KAMATNE STOPE HRVATSKE NARODNE BANKE
U postocima na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Eskontna stopa HNB	Aktivne kamatne stope						
			Na lombardne kredite ¹⁾	Na interventne kredite za premošćivanje nelikvidnosti	Na kredite korištene unutar jednog dana ¹⁾	Na izvanredni kredit za premošćivanje nelikvidnosti	Na korištena sredstva obv. prič. za održavanje dnevne likvidnosti ¹⁾	Na nepravilno obračunatu ili manje izdvojenu obveznu pričuvu ¹⁾	Na nepropisno korištena sredstva i dospjele nenaplaćene obveze
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1992.	prosinac	1 889,39	2 840,09	-	6 881,51	-	4 191,93	6 881,51	4 191,93
1993.	prosinac	34,49	46,78	-	289,60	-	101,22	289,60	166,17
1994.	prosinac	8,50	18,00	19,00	17,00	14,00	-	19,00	22,00
1995.	prosinac	8,50	25,49	19,00	17,00	-	-	19,00	22,00
1996.	prosinac	6,50	11,00	19,00	17,00	-	-	19,00	18,00
1997.	rujan	5,90	9,50	19,00	17,00	-	-	19,00	18,00
	listopad	5,90	9,50	19,00	17,00	-	-	19,00	18,00
	studen	5,90	9,50	19,00	17,00	-	-	19,00	18,00
	prosinac	5,90	9,50	19,00	17,00	-	-	19,00	18,00
1998.	siječanj	5,90	9,50	19,00	17,00	-	-	19,00	18,00
	veljača	5,90	9,50	19,00	17,00	-	-	19,00	18,00
	ožujak	5,90	9,50	19,00	17,00	14,00	-	19,00	18,00
	travanj	5,90	11,00	19,00	17,00	14,00	-	19,00	18,00
	svibanj	5,90	11,00	19,00	17,00	14,00	-	19,00	18,00
	lipanj	5,90	11,00	19,00	17,00	14,00	-	19,00	18,00
	srpanj	5,90	11,00	19,00	17,00	14,00	-	19,00	18,00
	kolovoz	5,90	11,00	19,00	17,00	14,00	-	19,00	18,00
	rujan	5,90	11,00	19,00	7,00	14,00	-	19,00	18,00
	listopad	5,90	11,00	19,00	7,00	14,00	-	19,00	18,00
	studen	5,90	11,00	19,00	7,00	14,00	-	19,00	18,00
	prosinac	5,90	12,00	19,00	7,00	14,00	-	19,00	18,00
1999.	siječanj	5,90	12,00	19,00	7,00	14,00	-	19,00	18,00
	veljača	5,90	12,00	19,00	7,00	14,00	-	19,00	18,00
	ožujak	7,90 ²⁾	13,00 ³⁾	19,00	7,00	14,00	-	19,00	18,00

1) Lomovi u serijama podataka nastali uslijed izmjena instrumentarija HNB opisani su u metodološkim obrazloženjima.

2) Od 17. ožujka 1999.

3) Od 10. ožujka 1999.

Tablica F2: PASIVNE KAMATNE STOPE HRVATSKE NARODNE BANKE
U postocima, na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Kamatne stope na sredstva izdvojene obvezne pričuve ¹⁾	Kamatne stope na obvezno upisane blag. zapise HNB	Kamatne stope na dragovoljno upisane blagajničke zapise HNB s rokom dospelja ¹⁾				Kamatne stope na dragovoljno upisane blag. zapise HNB u stranoj valuti s rokom dospelja		
				Od 7 dana	Od 35 dana	Od 91 dan	Od 182 dana	Od 62 dana	Od 91 dan	Od 182 dana
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1992.	prosinac	367,60	556,66	1 057,67	1 889,39	-	-	-	-	-
1993.	prosinac	0,00	-	67,84	63,08	97,38	-	-	-	-
1994.	prosinac	5,15	-	9,00	12,00	14,00	-	-	-	-
1995.	prosinac	5,50	16,50	12,00	25,54	27,00	-	-	-	-
1996.	prosinac	5,50	-	-	8,00	9,50	-	-	-	-
1997.	rujan	4,50	-	-	7,94	9,00	9,89	-	-	-
	listopad	4,50	-	-	8,00	8,97	9,82	-	-	-
	studen	4,50	-	-	8,00	9,00	10,00	-	-	-
	prosinac	4,50	-	-	8,00	9,00	10,00	-	-	-
1998.	siječanj	4,50	-	-	8,00	9,00	9,75	-	-	-
	veljača	4,50	-	-	8,48	9,50	10,00	-	-	-
	ožujak	4,50	-	-	8,57	9,68	10,06	-	-	-
	travanj	4,50	-	-	9,20	10,34	10,40	4,05	3,91	4,63
	svibanj	4,50	-	-	9,49	10,50	11,00	4,14	3,49	5,64
	lipanj	4,50	-	-	9,49	10,50	-	4,13	3,42	-
	srpanj	4,50	-	-	9,49	10,50	11,00	4,43	3,83	-
	kolovoz	4,50	-	-	9,50	10,50	11,00	4,36	3,37	-
	rujan	4,50	-	-	9,50	10,50	11,00	4,29	3,35	-
	listopad	5,90 ²⁾	-	-	9,50	10,50	11,00	4,52	3,42	-
	studen	5,90	-	-	9,50	10,50	11,00	4,37	3,47	-
	prosinac	5,90	-	-	9,50	10,50	11,00	4,60	3,12	3,08
1999.	siječanj	5,90	-	-	9,50	10,50	11,00	3,90	2,98	-
	veljača	5,90	-	-	9,50	10,50	11,50	4,01	2,92	2,87
	ožujak	5,90	-	-	9,71	10,80	11,78	3,81	3,78	-

1) Lomovi u serijama podataka nastali uslijed izmjena instrumentarija HNB opisani su u metodološkim obrazloženjima.
2) Od 26. listopada 1998. godine.

Tablica F3: OBVEZNE PRIČUVE POSLOVNIH BANAKA
Prosječna dnevna stanja i stope, u milijunima kuna i postocima

Godina	Mjesec	Obračunana obvezna pričuva	Vagana prosječna stopa OP-a	Izdvojena obvezna pričuva	Prosječna stopa izdvajanja OP-a	Ostali obvezni depoziti kod HNB	Ukupno imobilizirana sredstva	Prosječna stopa ukupnih obveza	Prosječna stopa remuneracije	Korištenje imobiliziranih sredstava
1	2	3	4	5	6=[5/3]*100	7	8=3+7	9	10	11
1993.	prosinac	894,9	25,32	804,0	89,84	19,8	914,7	25,88	1,97	143,6
1994.	prosinac	1 826,0	26,20	1 779,2	97,44	188,3	2 014,3	28,90	5,63	3,5
1995.	prosinac	2 431,8	30,90	2 215,9	91,12	826,5	3 258,4	41,40	7,93	45,9
1996.	prosinac	3 652,9	35,91	3 312,0	90,67	-	3 652,9	35,91	5,50	0,1
1997.	rujan	4 240,1	31,99	3 802,4	89,68	-	4 240,1	31,99	4,50	0,0
	listopad	4 284,7	31,99	3 846,8	89,78	-	4 284,7	31,99	4,50	0,0
	studenj	4 327,8	32,00	3 902,9	90,18	-	4 327,8	32,00	4,50	0,0
	prosinac	4 348,8	32,02	3 914,2	90,01	-	4 348,8	32,02	4,50	0,5
1998.	siječanj	4 434,1	32,02	3 983,4	89,84	-	4 434,1	32,02	4,50	0,3
	veljača	4 361,8	32,00	3 916,7	89,79	-	4 361,8	32,00	4,50	0,5
	ožujak	4 436,3	31,98	3 978,1	89,67	-	4 436,3	31,98	4,50	28,2
	travanj	4 473,2	32,00	4 005,2	89,54	53,2	4 526,4	32,38	3,98	1,2
	svibanj	4 197,1	30,43	3 715,0	88,51	233,0	4 430,0	32,12	3,77	10,8
	lipanj	3 991,4	29,70	3 494,9	87,56	190,1	4 181,5	31,12	3,76	8,6
	srpanj	4 079,2	29,70	3 579,3	87,74	125,0	4 204,3	30,61	3,83	11,8
	kolovoz	4 205,7	29,67	3 698,5	87,94	95,7	4 301,4	30,34	3,87	6,6
	rujan	4 373,7	29,66	3 862,5	88,31	101,8	4 475,5	30,35	3,88	19,9
	listopad	4 216,7	29,66	3 734,3	88,56	94,6	4 311,3	30,32	4,13	4,0
	studenj	4 016,7	29,62	3 526,5	87,80	68,6	4 085,3	30,12	5,09	14,0
	prosinac	3 967,2	29,57	3 469,8	87,46	57,4	4 024,7	30,00	5,28	9,6
1999.	siječanj	3 969,1	29,50	3 441,8	86,72	47,9	4 016,9	29,86	5,66	13,6
	veljača	3 878,5	29,50	3 388,8	87,37	44,7	3 923,2	29,84	5,74	9,2
	ožujak	3 792,7	30,04	3 307,8	87,21	41,0	3 833,7	30,37	5,63	6,4

Tablica F4: INDIKATORI LIKVIDNOSTI POSLOVNIH BANAKA
Prosječna dnevna stanja i stope, u milijunima kuna i postocima

Godina	Mjesec	Slobodna novčana sredstva	Stopa primarne likvidnosti	Korišteni sekundarni izvori likvidnosti	Blagajnički zapisi HNB u kunama	Blagajnički zapisi HNB u stranoj valuti
1	2	3	4	5	6	7
1993.	prosinac	- 18,5	-0,52	188,0	1,9	-
1994.	prosinac	119,5	1,72	393,7	210,2	-
1995.	prosinac	49,4	0,63	199,4	218,7	-
1996.	prosinac	267,9	2,63	98,5	780,9	-
1997.	rujan	206,8	1,56	47,7	808,9	-
	listopad	134,0	1,00	52,7	775,9	-
	studen	235,3	1,74	67,8	795,0	-
	prosinac	396,3	2,92	32,7	728,9	-
1998.	siječanj	384,2	2,77	9,8	702,5	-
	veljača	457,9	3,36	9,3	825,8	-
	ožujak	316,3	2,28	110,0	877,9	-
	travanj	210,2	1,50	486,5	863,7	5,8
	svibanj	329,9	2,39	576,5	780,9	314,0
	lipanj	370,4	2,76	102,3	798,2	759,2
	srpanj	334,0	2,43	361,0	864,7	904,2
	kolovoz	363,8	2,57	391,8	966,5	1 100,0
	rujan	159,5	1,08	533,3	1 070,5	1 178,7
	listopad	217,4	1,53	527,3	943,0	1 343,8
	studen	254,6	1,88	472,5	890,2	1 428,8
	prosinac	221,9	1,65	445,5	850,4	1 377,4
1999.	siječanj	177,3	1,32	406,4	772,5	1 425,1
	veljača	287,2	2,18	955,9	733,6	1 474,1
	ožujak	150,3	1,19	1 622,0	456,9	1 558,6

Tablica G1: AKTIVNE KAMATNE STOPE POSLOVNIH BANAKA

Mjesečne vagane prosječne kamatne stope, u postocima na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Kamatne stope na tržištu novca		Kamatne stope na kunske kredite bez valutne klauzule			Kamatne stope na kunske kredite s valutnom klauzulom			Kamatne stope na devizne kredite		
		Na dnevnom tržištu	Na prekonoćnom tržištu	Ukupni prosjek	Na kratkoročne kredite	Na dugoročne kredite	Ukupni prosjek	Na kratkoročne kredite	Na dugoročne kredite	Ukupni prosjek	Na kratkoročne kredite	Na dugoročne kredite
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1992.	prosinac	2 182,26	2 182,26	2 332,92	2 384,89	1 166,29	20,41	9,90	21,41			
1993.	prosinac	86,90	34,49	59,00	59,00	78,97	21,84	19,00	23,14			
1994.	prosinac	17,76	8,50	15,39	15,43	13,82	11,99	12,38	11,65			
1995.	prosinac	27,15	27,26	22,32	22,56	13,48	19,56	21,62	14,33	15,73	16,56	12,27
1996.	prosinac	10,41	9,66	18,46	19,35	11,51	18,97	22,56	12,12	19,28	21,11	10,95
1997.	rujan	8,79	7,28	14,29	14,30	14,24	15,82	18,44	13,02	15,25	16,62	8,84
	listopad	8,62	7,60	14,59	14,70	13,15	15,92	18,45	12,86	18,69	20,96	11,04
	studen	8,54	7,57	13,73	13,91	12,04	15,54	17,68	12,62	17,48	17,90	15,14
	prosinac	9,41	8,46	14,06	14,12	13,24	14,40	16,92	12,25	13,56	14,58	10,05
1998.	siječanj	10,18	8,98	14,68	14,69	14,40	15,37	17,19	12,90	16,05	16,85	12,67
	veljača	9,27	8,13	14,50	14,48	14,96	15,23	17,32	12,77	15,52	15,81	13,87
	ožujak	10,79	9,87	14,81	14,84	14,04	15,16	16,90	12,87	14,62	16,26	9,93
	travanj	12,89	11,75	15,31	15,38	13,40	15,17	16,84	12,81	15,82	16,69	12,12
	svibanj	17,61	13,37	16,67	16,71	14,82	15,05	17,30	12,26	15,05	15,79	13,15
	lipanj	17,51	10,00	16,97	17,03	14,85	14,89	16,92	12,42	14,90	15,43	13,71
	srpanj	16,92	10,00	16,02	16,03	15,66	14,95	16,97	12,65	5,41	4,71	7,24
	kolovoz	16,60	10,00	15,74	15,81	14,26	15,22	16,98	12,84	5,82	5,40	6,74
	rujan	14,49	10,00	15,55	15,61	13,80	13,39	14,76	11,65	7,44	8,50	5,55
	listopad	15,57	10,00	16,31	16,36	13,81	14,32	15,52	12,13	7,44	8,37	6,04
	studen	16,09	10,00	16,41	16,62	13,28	13,60	15,00	11,51	7,05	7,85	5,68
	prosinac	15,81	10,00	16,06	16,22	11,73	13,04	14,28	11,15	6,96	8,29	5,92
1999.	siječanj	16,13	10,00	16,13	16,19	11,90	13,90	15,08	11,15	6,91	7,73	6,12
	veljača	15,50	10,00	16,92	16,98	12,18	13,62	14,91	11,58	6,30	6,99	5,08
	ožujak	15,47	10,00	16,25	16,42	11,62	13,22	14,49	10,73	5,72	6,25	4,79
Relativni značaj ¹⁾		4,81	37,18	27,71	26,70	1,02	26,73	17,67	9,05	3,57	2,26	1,31

1) Relativni značaj predstavlja postotni udio pripadne kategorije kredita u ukupnim kreditima puštenim u tečaj u izvještajnom mjesecu (prema podacima za posljednje izvještajno razdoblje obuhvaćeno u tablici).

Tablica G2: PASIVNE KAMATNE STOPE POSLOVNIH BANAKA
Mjesečne vagane prosječne kamatne stope, u postocima na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Kamatne stope na kunske depozite			Kamatne stope na štedne i oroč. depozite s valutnom klauzulom	Kamatne stope na devizne depozite		
		Ukupni prosjeck	Na depozite po viđenju	Na štedne i oročene depozite ¹⁾		Ukupni prosjeck	Na depozite po viđenju	Na štedne i oročene depozite ¹⁾
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1992.	prosinac	434,47	184,69	1 867,18	6,04			
1993.	prosinac	27,42	18,16	52,16	5,91			
1994.	prosinac	5,03	3,55	9,65	6,95			
1995.	prosinac	6,10	3,88	13,65	12,69	4,57	2,82	6,83
1996.	prosinac	4,15	2,19	10,19	9,46	5,09	1,44	7,77
1997.	rujan	4,32	2,07	9,25	8,75	4,34	1,64	6,00
	listopad	4,25	2,11	8,84	6,84	4,21	1,61	5,74
	studen	4,07	1,96	8,63	8,82	4,53	1,66	6,14
	prosinac	4,35	2,19	9,10	7,63	4,77	1,75	6,36
1998.	siječanj	4,67	2,21	9,54	7,34	5,13	1,76	6,92
	veljača	4,45	2,23	8,59	7,39	5,55	1,79	7,44
	ožujak	4,51	2,23	8,93	7,69	5,45	1,80	7,23
	travanj	4,93	2,32	9,94	7,68	5,40	1,72	7,17
	svibanj	4,77	2,39	9,57	9,40	5,55	1,67	7,39
	lipanj	4,68	2,40	9,51	9,63	5,60	1,70	7,49
	srpanj	4,66	2,35	9,55	9,17	5,30	1,68	7,09
	kolovoz	4,66	2,34	9,73	9,87	5,25	1,78	7,08
	rujan	4,80	2,32	9,88	7,36	4,33	1,77	5,60
	listopad	4,62	2,30	9,16	7,54	4,36	1,75	5,65
	studen	4,59	2,33	9,07	7,13	4,42	2,10	5,54
	prosinac	4,11	2,31	7,73	7,47	3,98	2,09	4,89
1999.	siječanj	4,48	2,28	8,66	6,49	4,34	2,15	5,41
	veljača	4,57	2,24	8,73	6,99	4,21	2,05	5,27
	ožujak	4,51	2,23	8,92	7,47	4,05	1,96	5,11

1) Do lipnja 1995. g. u koloni 5 iskazuju se prosječne kamatne stope vagane prema stanjima depozita koncem mjeseca, a od srpnja 1995. g. vagane prema iznosima depozita zaprimljenih tijekom izvještajnog mjeseca.

Tablica G3: TRGOVINA POSLOVNIH BANAKA INOZEMNIM SREDSTVIMA PLAĆANJA
U milijunima EUR, tekući tečaj

	1994.	1995.	1996.	1997.	1998.	1998.				1999.			
						III	VI	IX	XII	I	(II)	(III)	(IV)
A. Kupnja inozemnih sredstava plaćanja													
1. Pravne osobe	1 463,0	1 685,2	2 011,2	2 506,4	3 186,0	262,5	271,4	297,4	309,4	172,7	197,2	282,7	242,1
2. Fizičke osobe	1 728,2	1 815,0	2 124,9	2 093,4	2 273,5	151,9	218,4	197,3	160,4	113,4	93,3	137,2	175,6
2.1. Domaće fizičke osobe	1 284,8	1 487,4	1 749,7	1 695,5	1 854,5	142,8	172,9	155,1	150,7	106,4			
2.2. Strane fizičke osobe	443,4	327,6	375,2	397,9	419,1	9,1	45,5	42,2	9,7	7,0			
3. Banke	191,7	306,7	392,7	1 002,3	1 138,2	107,8	94,3	95,1	62,6	54,4	47,0	76,1	79,5
4. Hrvatska narodna banka	221,9	170,8	61,4	57,1	582,2	15,1	42,8	85,9	85,5	156,0	162,4	120,0	40,5
Ukupno (1+2+3+4)	3 604,8	3 977,8	4 590,2	5 659,1	7 179,9	537,4	627,0	675,7	617,9	496,5	499,9	616,0	537,7
B. Prodaja inozemnih sredstava plaćanja													
1. Pravne osobe	1 966,3	2 556,7	3 415,3	4 513,7	4 656,0	433,4	378,7	423,0	379,8	312,3	299,2	369,8	320,1
2. Fizičke osobe	624,7	768,3	797,8	925,9	1 011,8	73,7	86,3	90,8	80,1	77,9	123,2	97,7	53,0
2.1. Domaće fizičke osobe	624,7	768,3	797,8	925,2	1 011,5	73,7	86,3	90,8	80,1	77,9			
2.2. Strane fizičke osobe	0,0	0,0	0,0	0,7	0,3	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0			
3. Banke	191,7	306,7	391,7	1 002,3	1 138,2	107,8	94,3	95,1	62,6	54,4	47,0	76,1	79,5
4. Hrvatska narodna banka	719,4	339,1	345,7	257,8	217,0	0,0	16,4	0,0	27,4	4,5	0,0	5,6	7,1
Ukupno (1+2+3+4)	3 502,1	3 970,8	4 950,5	6 699,7	7 022,9	614,9	575,8	608,9	549,9	449,1	469,4	549,2	459,7
C. Neto kupnja poslovnih banaka (A-B)													
1. Pravne osobe	- 503,4	- 871,5	-1 404,1	-2 007,4	-1 470,1	- 170,9	- 107,3	- 125,6	- 70,5	- 139,6	- 102,0	- 87,1	- 78,1
2. Fizičke osobe	1 103,5	1 046,7	1 327,2	1 167,5	1 261,7	78,1	132,1	106,5	80,3	35,5	- 29,9	39,5	122,7
2.1. Domaće fizičke osobe	660,1	719,1	952,0	770,3	843,0	69,1	86,7	64,3	70,6	28,5			
2.2. Strane fizičke osobe	443,4	327,6	375,2	397,3	418,7	9,0	45,5	42,1	9,7	7,0			
3. Hrvatska narodna banka	- 497,5	- 168,3	- 284,3	- 200,7	365,2	15,1	26,4	85,9	58,1	151,5	162,4	114,5	33,4
Ukupno (1+2+3)	102,7	6,9	- 361,3	- 1 040,6	156,8	- 77,6	51,2	66,8	68,0	47,4	30,5	66,9	78,0
Memo: Ostale prodaje Hrvatske narodne banke													
Kupnja inozemnih sredstava plaćanja	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	106,5	0,0
Prodaja inozemnih sredstava plaćanja	0,0	0,0	0,0	0,0	171,0	0,0	0,0	0,0	0,0	49,2	0,0	0,0	0,0

Tablica H1: PLATNA BILANCA - SVODNA TABLICA (preliminarni podaci)
U milijunima USD

	1993.	1994.	1995.	1996.	1997.	1998.*	1998.			
							Q1	Q2	Q3	Q4*
A. TEKUĆE TRANSAKCIJE (1+6)	600,0	785,7	-1 283,8	- 857,8	-2 434,0	-1 553,8	- 679,9	- 604,6	388,6	- 657,9
1. Robe, usluge i dohodak (2+5)	173,6	262,6	-2 083,7	-1 885,7	-3 285,8	-2 261,9	- 892,2	- 782,5	230,5	- 817,7
1.1. Prihodi	6 400,3	7 307,8	7 471,5	8 314,7	8 524,4	8 954,5	1 725,1	2 083,6	3 128,9	2 016,9
1.2. Rashodi	-6 226,6	-7 045,2	-9 555,2	-10 200,4	-11 810,3	-11 216,4	-2 617,3	-2 866,1	-2 898,4	-2 834,6
2. Robe i usluge (3+4)	297,5	339,4	-2 029,8	-1 887,2	-3 202,3	-2 097,4	- 835,6	- 750,5	290,0	- 801,2
2.1. Prihodi	6 271,1	7 158,2	7 252,2	8 023,9	8 199,5	8 565,4	1 630,2	1 984,9	3 020,1	1 930,1
2.2. Rashodi	-5 973,7	-6 818,8	-9 282,0	-9 911,2	-11 401,8	-10 662,7	-2 465,8	-2 735,4	-2 730,1	-2 731,4
3. Robe	- 960,3	-1 322,5	-3 237,5	-3 651,2	-5 224,4	-4 168,9	- 889,3	-1 162,8	-1 055,2	-1 061,6
3.1. Prihodi	3 903,8	4 260,4	4 632,7	4 545,7	4 205,9	4 604,5	1 093,4	1 114,5	1 187,5	1 209,1
3.2. Rashodi	-4 864,2	-5 582,9	-7 870,2	-8 197,0	-9 430,3	-8 773,4	-1 982,8	-2 277,2	-2 242,7	-2 270,7
4. Usluge	1 257,8	1 661,9	1 207,7	1 764,0	2 022,1	2 071,6	53,8	412,3	1 345,1	260,4
4.1. Prihodi	2 367,3	2 897,8	2 619,5	3 478,2	3 993,6	3 960,9	536,8	870,4	1 832,6	721,0
4.2. Rashodi	-1 109,5	-1 235,9	-1 411,8	-1 714,2	-1 971,5	-1 889,3	- 483,0	- 458,2	- 487,5	- 460,6
5. Dohodak	- 123,8	- 76,8	- 53,9	1,5	- 83,5	- 164,5	- 56,6	- 32,0	- 59,4	- 16,4
5.1. Prihodi	129,2	149,7	219,3	290,8	324,9	389,1	94,9	98,7	108,8	86,7
5.2. Rashodi	- 253,0	- 226,4	- 273,2	- 289,3	- 408,4	- 553,6	- 151,5	- 130,7	- 168,2	- 103,2
6. Tekući transferi	426,3	523,1	799,9	1 027,8	851,8	708,1	212,3	177,9	158,1	159,8
6.1. Prihodi	605,2	665,9	968,8	1 178,6	946,5	921,1	249,8	219,9	222,9	228,5
6.2. Rashodi	- 178,9	- 142,8	- 168,8	- 150,8	- 94,7	- 213,1	- 37,5	- 42,0	- 64,9	- 68,7
B. KAPITALNE I FINANCIJSKE TRANSAKCIJE	- 146,2	- 257,7	788,2	1 468,1	2 616,4	1 872,2	631,4	558,6	- 508,4	1 190,6
B1. Kapitalne transakcije	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
B2. Financijske transakcije, isključujući dev. pričuve	303,2	531,0	1 278,4	1 886,9	2 841,4	2 148,8	550,0	651,0	- 301,0	1 248,8
1. Izravna ulaganja	77,8	106,3	95,7	513,1	231,2	763,1	50,9	471,1	111,9	129,2
1.1. U inozemstvo	- 18,5	- 6,8	- 5,6	- 20,4	- 157,2	- 90,9	- 44,7	- 15,5	- 18,4	- 12,2
1.2. U Hrvatsku	96,3	113,1	101,2	533,4	388,3	854,0	95,6	486,7	130,3	141,4
2. Portfolio ulaganja	- 0,1	8,6	4,8	27,2	172,7	- 54,6	- 10,6	6,5	- 22,5	- 28,0
2.1. Sredstva	- 0,5	1,0	0,1	6,2	11,1	- 0,2	- 0,1	0,0	0,0	0,0
2.2. Obveze	0,4	7,7	4,6	21,0	161,6	- 54,5	- 10,5	6,5	- 22,5	- 28,0
3. Ostala ulaganja	225,5	416,1	1 178,0	1 346,7	2 437,5	1 440,4	509,7	173,4	- 390,3	1 147,6
3.1. Sredstva	74,3	171,9	406,7	788,9	185,5	387,7	239,8	183,5	- 500,5	464,9
3.2. Obveze	151,2	244,2	771,3	557,8	2 252,0	1 052,6	270,0	- 10,2	110,2	682,7
B3. Devizne pričuve (HNB)	- 449,4	- 788,8	- 490,2	- 418,8	- 225,0	- 276,5	81,4	- 92,4	- 207,4	- 58,2
C. NETO POGREŠKE I PROPUSTI	- 453,8	- 528,0	495,6	- 610,3	- 182,4	- 318,4	48,5	46,0	119,8	- 532,7

Tablica H2: PLATNA BILANCA - ROBE I USLUGE (preliminarni podaci)
U milijunima USD

	1993.	1994.	1995.	1996.	1997.	1998.	1998.			
							Q1	Q2	Q3	Q4
1. Robe	- 960,3	-1 322,5	-3 237,5	-3 651,2	-5 224,4	-4 168,9	- 889,3	-1 162,8	-1 055,2	-1 061,6
1.1. Prihodi	3 903,8	4 260,4	4 632,7	4 545,7	4 205,9	4 604,5	1 093,4	1 114,5	1 187,5	1 209,1
1.1.1. Izvoz fob u vanjskotrgovinskoj statistici	3 903,8	4 260,4	4 632,7	4 511,8	4 170,7	4 541,1	1 080,4	1 095,3	1 171,9	1 193,5
1.1.2. Prilagodbe za obuhvat	-	-	-	33,9	35,2	63,4	13,0	19,2	15,6	15,6
1.2. Rashodi	-4 864,2	-5 582,9	-7 870,2	-8 197,0	-9 430,3	-8 773,4	-1 982,8	-2 277,2	-2 242,7	-2 270,7
1.2.1. Uvoz cif u vanjskotrgovinskoj statistici	-4 666,4	-5 229,3	-7 509,9	-7 787,9	-9 104,0	-8 383,1	-1 930,5	-2 188,5	-2 126,1	-2 138,0
1.2.2. Prilagodbe za obuhvat	- 530,6	- 727,9	- 901,6	- 970,7	- 977,0	- 985,5	- 189,4	- 244,1	- 267,6	- 284,5
1.2.3. Prilagodbe za klasifikaciju	332,8	374,3	541,3	561,6	650,7	595,2	137,1	155,4	150,9	151,8
2. Usluge	1 257,8	1 661,9	1 207,7	1 764,0	2 022,1	2 071,6	53,8	412,3	1 345,1	260,4
2.1. Transport	341,5	317,5	307,6	316,4	266,1	227,6	61,8	55,0	52,9	57,9
2.1.1. Prihodi	696,2	665,2	707,2	732,1	664,9	565,7	145,4	140,9	136,9	142,5
2.1.2. Rashodi	- 354,7	- 347,7	- 399,6	- 415,7	- 398,8	- 338,1	- 83,6	- 86,0	- 84,0	- 84,6
2.2. Putovanja - turizam	926,1	1 405,4	929,6	1 499,2	2 007,7	2 126,0	78,0	408,4	1 393,7	246,0
2.2.1. Prihodi	1 300,7	1 801,4	1 350,5	2 014,1	2 529,1	2 726,3	245,1	562,0	1 552,8	366,4
2.2.2. Rashodi	- 374,6	- 396,0	- 420,9	- 514,9	- 521,4	- 600,3	- 167,1	- 153,7	- 159,1	- 120,4
2.3. Ostale usluge	- 9,8	- 61,0	- 29,5	- 51,6	- 251,7	- 282,1	- 86,0	- 51,1	- 101,5	- 43,5
2.3.1. Prihodi	370,4	431,2	561,8	732,0	799,6	668,9	146,3	167,5	142,9	212,2
2.3.2. Rashodi	- 380,2	- 492,2	- 591,3	- 783,6	- 1 051,3	- 951,0	- 232,3	- 218,6	- 244,4	- 255,7
Ukupno (1+2)	297,5	339,4	-2 029,8	-1 887,2	-3 202,3	-2 097,4	- 835,6	- 750,5	290,0	- 801,2

Tablica H3: PLATNA BILANCA - DOHODAK I TEKUĆI TRANSFERI (preliminarni podaci)
U milijunima USD

	1993.	1994.	1995.	1996.	1997.	1998.	1998.			
							Q1	Q2	Q3	Q4
1. Dohodak	- 123,8	- 76,8	- 53,9	1,5	- 83,5	- 164,5	- 56,6	- 32,0	- 59,4	- 16,4
1.1. Naknade zaposlenima	17,1	35,3	38,7	38,9	55,6	69,7	16,0	16,3	19,7	17,7
1.1.1. Prihodi	17,1	35,3	38,7	46,7	70,2	81,0	18,3	18,8	22,6	21,4
1.1.2. Rashodi	-	-	-	- 7,8	- 14,6	- 11,4	- 2,3	- 2,5	- 2,9	- 3,7
1.2. Dohodak od izravnih ulaganja	0,3	12,3	0,8	10,1	- 52,2	- 91,2	- 3,6	- 72,0	- 13,4	- 2,2
1.2.1. Prihodi	0,4	13,2	7,0	17,5	14,7	3,7	0,9	1,6	1,1	0,1
1.2.2. Rashodi	- 0,1	- 0,9	- 6,2	- 7,4	- 66,9	- 94,9	- 4,5	- 73,7	- 14,4	- 2,3
1.3. Dohodak od portfolio ulaganja	0,0	0,1	- 0,1	- 2,0	- 4,2	- 5,4	- 2,0	- 0,1	- 2,0	- 1,3
1.3.1. Prihodi	0,0	0,1	0,2	0,2	2,6	0,2	0,0	0,2	0,0	0,0
1.3.2. Rashodi	0,0	0,0	- 0,3	- 2,2	- 6,8	- 5,6	- 2,1	- 0,3	- 2,1	- 1,3
1.4. Dohodak od ostalih ulaganja	- 141,3	- 124,5	- 93,3	- 45,4	- 82,7	- 137,6	- 67,0	23,8	- 63,7	- 30,7
1.4.1. Prihodi	111,6	101,0	173,4	226,5	237,4	304,1	75,7	78,1	85,2	65,2
1.4.2. Rashodi	- 252,9	- 225,5	- 266,7	- 271,9	- 320,1	- 441,7	- 142,7	- 54,3	- 148,9	- 95,9
2. Tekući transferi	426,3	523,1	799,9	1 027,8	851,8	708,1	212,3	177,9	158,1	159,8
2.1. Država	249,8	235,3	279,8	154,5	32,8	- 9,2	3,4	6,9	- 11,5	- 8,0
2.1.1. Prihodi	255,7	261,9	309,2	193,4	55,5	77,6	16,8	19,7	19,5	21,6
2.1.2. Rashodi	- 6,0	- 26,6	- 29,3	- 38,9	- 22,7	- 86,8	- 13,5	- 12,8	- 31,0	- 29,6
2.2. Ostali sektori	176,6	287,8	520,1	873,3	819,0	717,3	208,9	171,0	169,5	167,8
2.2.1. Prihodi	349,5	404,0	659,6	985,2	891,0	843,5	233,0	200,2	203,4	206,9
2.2.2. Rashodi	- 172,9	- 116,2	- 139,5	- 111,9	- 72,0	- 126,3	- 24,0	- 29,2	- 33,9	- 39,2
Ukupno (1+2)	302,5	446,3	746,0	1 029,4	768,3	543,5	155,7	145,9	98,6	143,3

Tablica H4: PLATNA BILANCA - OSTALA ULAGANJA (preliminarni podaci)
U milijunima USD

	1993.	1994.	1995.	1996.	1997.	1998.*	1998.			
							Q1	Q2	Q3	Q4*
1. Aktiva	74,3	171,9	406,7	788,9	185,5	387,7	239,8	183,5	- 500,5	464,9
1.1. Valuta i depoziti	74,3	171,9	406,7	788,9	185,5	387,7	239,8	183,5	- 500,5	464,9
1.1.1. Banke	- 210,6	- 189,5	- 467,1	- 622,6	- 341,1	383,8	- 28,8	178,6	- 211,0	445,0
1.1.2. Ostali sektori	284,9	361,4	873,8	1 411,5	526,6	4,0	268,6	4,9	- 289,5	20,0
2. Pasiva	151,2	244,2	771,3	557,8	2 252,0	1 052,6	270,0	- 10,2	110,2	682,7
2.1. Krediti	- 118,5	- 21,5	432,5	404,4	2 250,6	1 066,3	270,9	- 8,9	117,5	686,7
2.1.1. Hrvatska narodna banka	- 24,0	105,5	97,6	- 4,3	37,3	- 8,9	- 2,2	- 2,2	- 2,2	- 2,3
2.1.1.1. Krediti i zajmovi MMF-a	- 24,0	105,5	97,6	- 4,3	37,3	- 8,9	- 2,2	- 2,2	- 2,2	- 2,3
2.1.1.1.1. Korištenja	-	114,2	103,0	-	39,5	-	-	-	-	-
2.1.1.1.2. Otplate	- 24,0	- 8,7	- 5,4	- 4,3	- 2,2	- 8,9	- 2,2	- 2,2	- 2,2	- 2,3
2.1.2. Država	- 7,8	- 1,8	93,5	309,9	596,6	13,1	106,2	- 48,5	- 28,8	- 15,7
2.1.2.1. Dugoročni krediti	- 7,8	- 1,8	- 6,5	301,2	596,6	62,3	106,2	- 48,5	- 28,8	33,4
2.1.2.1.1. Korištenja	3,7	10,4	9,4	349,8	706,8	346,2	126,1	3,1	9,4	207,7
2.1.2.1.2. Otplate	- 11,5	- 12,2	- 15,9	- 48,6	- 110,2	- 283,9	- 19,9	- 51,6	- 38,2	- 174,2
2.1.2.2. Kratkoročni krediti (neto)	-	-	100,0	8,7	-	- 49,2	-	-	-	- 49,2
2.1.3. Banke	- 115,8	- 41,7	177,8	- 52,6	645,9	179,3	43,5	- 91,1	8,7	218,1
2.1.3.1. Dugoročni krediti	- 133,2	- 56,7	- 92,6	57,1	370,5	481,7	13,2	85,9	127,3	255,2
2.1.3.1.1. Korištenja	55,2	69,4	72,0	167,5	621,1	636,4	43,6	102,2	165,0	325,6
2.1.3.1.2. Otplate	- 188,4	- 126,1	- 164,6	- 110,4	- 250,6	- 154,7	- 30,4	- 16,2	- 37,8	- 70,4
2.1.3.2. Kratkoročni krediti (neto)	17,4	15,0	270,4	- 109,7	275,4	- 302,4	30,3	- 177,0	- 118,6	- 37,1
2.1.4. Ostali sektori	29,1	- 83,5	63,6	151,5	970,8	882,8	123,5	132,9	139,8	486,6
2.1.4.1. Dugoročni krediti	- 50,7	- 78,3	- 35,9	79,4	775,9	746,4	89,5	137,1	118,3	401,6
2.1.4.1.1. Korištenja	94,7	104,5	233,7	327,0	1 035,8	1 052,6	149,0	168,2	203,7	531,6
2.1.4.1.2. Otplate	- 145,4	- 182,8	- 269,6	- 247,6	- 260,0	- 306,1	- 59,6	- 31,1	- 85,4	- 130,0
2.1.4.2. Kratkoročni krediti (neto)	79,8	- 5,2	99,5	72,1	194,9	136,4	34,0	- 4,1	21,5	85,0
2.2. Ostale obveze (kratkoročne)	269,7	265,8	338,8	153,4	1,4	- 13,6	- 1,0	- 1,3	- 7,3	- 4,0
2.2.1. Država	-	-	0,3	13,0	-	-	-	-	-	-
2.2.2. Banke	221,6	165,8	207,5	10,1	1,4	- 13,6	- 1,0	- 1,3	- 7,3	- 4,0
2.2.3. Ostali sektori	48,1	100,0	131,0	130,3	-	-	-	-	-	-
Ukupno (1+2)	225,5	416,1	1 178,0	1 346,7	2 437,5	1 440,4	509,7	173,4	- 390,3	1 147,6

Tablica H5: MEĐUNARODNE PRIČUVE HRVATSKE NARODNE BANKE I DEVIZNE
PRIČUVE POSLOVNIH BANAKA¹⁾, Kraj razdoblja, u milijunima USD

Godina	Mjesec	Međunarodne pričuve Hrvatske narodne banke						Devizne pričuve poslovnih banaka
		Ukupno	Specijalna prava vučenja	Pričuvna pozicija u MMF-u	Ukupno	Devize		
						Valuta i depoziti	Obveznice i zadužnice	
1991.	prosinac	-	-	-	-	-	-	200,9
1992.	prosinac	166,8	-	-	166,8	166,8	-	502,3
1993.	prosinac	616,2	3,7	-	612,5	612,5	-	712,9
1994.	prosinac	1 405,0	4,5	-	1 400,5	1 400,5	-	902,4
1995.	prosinac	1 895,2	139,8	-	1 755,4	1 651,0	104,3	1 369,5
1996.	prosinac	2 314,0	125,6	-	2 188,4	2 016,6	171,8	1 992,1
1997.	rujan	2 487,8	150,7	-	2 337,1	1 987,9	349,2	2 601,8
	listopad	2 527,1	152,7	-	2 374,4	1 996,8	377,6	2 448,3
	studenj	2 515,6	148,5	-	2 367,1	1 946,6	420,5	2 330,5
	prosinac	2 539,0	147,1	-	2 391,9	2 011,7	380,2	2 333,2
1998.	siječanj	2 404,1	143,2	-	2 260,8	1 984,6	276,2	2 284,2
	veljača	2 424,6	143,5	-	2 281,0	2 031,1	250,0	2 353,9
	ožujak	2 457,6	140,9	-	2 316,7	2 054,6	262,1	2 362,0
	travanj	2 481,2	139,8	-	2 341,4	2 048,2	293,2	2 311,0
	svibanj	2 538,6	136,5	-	2 402,1	2 078,4	323,6	2 283,0
	lipanj	2 550,0	136,6	-	2 413,4	2 014,1	399,3	2 183,4
	srpanj	2 597,5	223,0	-	2 374,5	1 931,5	443,0	2 257,9
	kolovoz	2 745,2	223,4	-	2 521,7	2 059,2	462,6	2 405,8
	rujan	2 757,3	228,3	-	2 529,1	1 938,8	590,3	2 394,4
	listopad	2 696,9	231,3	-	2 465,6	1 762,2	703,4	2 219,8
	studenj	2 674,7	226,6	-	2 448,1	1 771,9	676,1	2 035,2
	prosinac	2 815,6	231,2	-	2 584,4	1 927,0	657,4	1 949,4
1999.	siječanj	2 610,1	224,6	-	2 385,5	1 678,7	706,8	1 765,6
	veljača	2 396,3	220,7	-	2 175,7	1 508,3	667,4	1 660,8
	ožujak	2 450,8	218,8	-	2 232,0	1 715,6	516,4	1 457,8
	travanj ²⁾	2 413,1	208,2	-	2 204,9	1 756,7	448,2	1 328,1

1) Međunarodne pričuve Republike Hrvatske čine samo devizne pričuve Hrvatske narodne banke.

2) Preliminarni podaci

166 Tablica H6: GODIŠNJI I MJESEČNI PROSJECI SREDNJIH DEVIZNIH TEČAJEVA HRVATSKE NARODNE BANKE

Godina	Mjesec	HRK/EUR	HRK/ATS	HRK/FRF	HRK/100 ITL	HRK/CHF	HRK/GBP	HRK/USD	HRK/DEM
1992.		0,340174	0,024304	0,050419	0,020916	0,190597	0,375277	0,264299	0,171018
1993.		4,133563	0,305485	0,621058	0,224018	2,433869	5,369428	3,577417	2,155526
1994.		7,087400	0,524804	1,079560	0,371475	4,381763	9,166192	5,995300	3,692018
1995.		6,757758	0,518734	1,047969	0,321342	4,425311	8,252950	5,229967	3,649342
1996.		6,804708	0,513722	1,062735	0,352150	4,404976	8,479850	5,433800	3,614536
1997.		6,959708	0,505322	1,056355	0,361942	4,246962	10,081567	6,157050	3,555932
1998.		7,136608	0,514421	1,079581	0,366683	4,395149	10,539883	6,362292	3,619321
1997.	rujan	6,954800	0,504038	1,055169	0,363400	4,306829	10,153700	6,344400	3,547000
	listopad	6,938900	0,502126	1,053162	0,360800	4,272444	10,112700	6,219700	3,533938
	studeni	6,966400	0,500684	1,052406	0,359600	4,337589	10,285800	6,104100	3,523813
	prosinac	6,962200	0,500366	1,051769	0,359000	4,352233	10,389800	6,247300	3,520600
1998.	siječanj	6,938200	0,499611	1,049728	0,357200	4,325183	10,425000	6,369300	3,514890
	veljača	6,945300	0,500213	1,049903	0,356600	4,362793	10,463600	6,384300	3,519478
	ožujak	6,993300	0,501530	1,052431	0,358400	4,333662	10,681300	6,437600	3,528519
	travanj	7,052000	0,505785	1,061442	0,360300	4,289143	10,814400	6,465300	3,558486
	svibanj	7,092400	0,511838	1,074074	0,365100	4,322905	10,485700	6,394900	3,601464
	lipanj	7,174400	0,516527	1,083921	0,368800	4,362142	10,729100	6,507300	3,634263
	srpanj	7,181200	0,516752	1,084513	0,368800	4,316893	10,760100	6,541200	3,635587
	kolovoz	7,101000	0,512049	1,074598	0,365100	4,309625	10,514600	6,439100	3,602725
	rujan	7,169900	0,518371	1,087698	0,369200	4,432663	10,437000	6,215500	3,647370
	listopad	7,316800	0,528057	1,108070	0,375600	4,552158	10,314500	6,082100	3,715203
	studeni	7,337700	0,530799	1,113558	0,377400	4,540370	10,425000	6,267700	3,734453
	prosinac	7,337100	0,531519	1,115040	0,377700	4,594252	10,428300	6,243200	3,739419
1999.	siječanj	7,340488	0,533474	1,118992	0,379103	4,575519	10,430367	6,316871	3,753243
	veljača	7,482794	0,543796	1,140745	0,386454	4,683296	10,870117	6,673312	3,825892
	ožujak	7,599532	0,552280	1,158541	0,392483	4,767060	11,303258	6,975289	3,885579
	travanj	7,597745	0,552150	1,158269	0,392391	4,749492	11,410040	7,090183	3,884665

Tablica H7: SREDNJI DEVIZNI TEČAJEVI HRVATSKE NARODNE BANKE NA KRAJU RAZDOBLJA

Godina	Mjesec	HRK/EUR	HRK/ATS	HRK/FRF	HRK/100 ITL	HRK/CHF	HRK/GBP	HRK/USD	HRK/DEM
1992.		0,964508	0,070357	0,145244	0,054153	0,546218	1,206464	0,798188	0,495000
1993.		7,262200	0,540504	1,120052	0,381300	4,471653	9,714800	6,561900	3,801812
1994.		6,902400	0,516285	1,052510	0,346500	4,288893	8,784200	5,628700	3,632100
1995.		6,812200	0,526742	1,085365	0,335800	4,618693	8,234500	5,316100	3,705900
1996.		6,863600	0,506253	1,055662	0,362600	4,098835	9,359000	5,539600	3,562200
1997.		6,947200	0,499445	1,050510	0,357700	4,332003	10,475600	6,303100	3,511000
1998.		7,329100	0,531546	1,114954	0,377700	4,567584	10,451000	6,247500	3,739700
1997.	rujan	6,945200	0,503737	1,055727	0,362300	4,293889	10,075900	6,239000	3,545100
	listopad	6,934400	0,500960	1,052322	0,359300	4,326325	10,086900	6,060300	3,525900
	studen	6,986100	0,501166	1,053767	0,360100	4,364977	10,429300	6,225300	3,527100
	prosinac	6,947200	0,499445	1,050510	0,357700	4,332003	10,475600	6,303100	3,514000
1998.	siječanj	6,936200	0,499850	1,048998	0,356600	4,362448	10,494000	6,422400	3,517000
	veljača	6,974000	0,501420	1,052034	0,357700	4,356138	10,511400	6,384800	3,527900
	ožujak	7,035200	0,503495	1,057106	0,359200	4,316791	10,906400	6,490700	3,542200
	travanj	7,069200	0,508200	1,066631	0,361900	4,298106	10,722800	6,431300	3,575700
	svibanj	7,146000	0,515839	1,082172	0,368400	4,362616	10,531600	6,469800	3,629600
	lipanj	7,203800	0,517596	1,085858	0,369600	4,324013	10,989000	6,599300	3,641400
	srpanj	7,140100	0,515321	1,081260	0,367600	4,329786	10,520300	6,412400	3,625700
	kolovoz	7,110800	0,511973	1,074355	0,364600	4,368501	10,673900	6,444000	3,602400
	rujan	7,246800	0,523592	1,098635	0,372500	4,451521	10,531100	6,170700	3,684000
	listopad	7,339000	0,530999	1,113926	0,377700	4,588593	10,365000	6,173000	3,735800
	studen	7,339000	0,531019	1,114023	0,377400	4,531715	10,521900	6,355300	3,736200
	prosinac	7,329100	0,531546	1,114954	0,377700	4,567584	10,451000	6,247500	3,739700
1999.	siječanj	7,387139	0,536844	1,126162	0,381514	4,581811	10,668874	6,480515	3,776984
	veljača	7,567448	0,549948	1,153650	0,390826	4,769165	10,996704	6,869506	3,869175
	ožujak	7,596698	0,552074	1,158109	0,392337	4,768037	11,455302	7,089117	3,884130
	travanj	7,591112	0,551668	1,157258	0,392048	4,722115	11,560627	7,158725	3,881274

Tablica H8: INOZEMNI DUG
U milijunima USD, srednji tečaj HNB

	1993.	1994.	1995.	1996.	1997.	1998.				1999.
	XII	XII	XII	XII	XII	III	VI	IX	XII	I
Stanje duga										
1. Srednjoročni i dugoročni krediti	2 431,3	2 771,0	3 111,3	4 397,2	6 123,1	6 338,8	6 614,8	7 195,5	7 895,3	7 948,1
1.1. Javni kreditori	1 041,4	1 187,8	1 318,0	1 889,6	1 867,0	1 848,2	1 834,2	2 020,3	1 988,5	1 964,8
1.1.1. Međunarodne financijske organizacije	319,6	404,0	493,7	673,1	851,0	854,5	847,7	933,4	974,5	983,3
1.1.2. Vlade	721,8	783,8	824,3	1 216,5	1 016,0	993,7	986,5	1 086,9	1 014,0	981,5
1.2. Privatni kreditori	1 389,9	1 583,2	1 793,3	2 507,6	4 256,1	4 490,6	4 780,6	5 175,2	5 906,8	5 983,3
1.2.1. Banke	1 266,5	1 392,8	1 508,8	2 198,2	3 788,0	4 015,4	4 275,2	4 551,2	5 175,9	5 236,5
U tome: Osigurano od vladinih agencija	244,9	301,9	297,3	191,8	167,0	188,0	222,5	123,8	199,9	194,5
1.2.2. Ostalo	123,4	190,4	284,5	309,4	468,1	475,2	505,4	624,0	730,9	746,8
U tome: Osigurano od vladinih agencija	18,0	29,5	37,5	21,9	17,6	17,4	22,6	24,1	20,3	24,7
2. Kratkoročni krediti	54,6	50,5	225,1	411,2	538,5	626,3	652,0	643,2	593,4	593,3
2.1. Banke	10,5	15,7	136,2	278,6	370,1	465,7	467,1	415,0	362,7	367,2
2.2. Ostalo	44,1	34,8	88,9	132,6	168,4	160,6	184,9	228,2	230,7	226,1
Ukupno (1+2)	2 485,9	2 821,5	3 336,4	4 808,4	6 661,6	6 965,1	7 266,8	7 838,7	8 488,7	8 541,4
Od čega neevidentirane otplate glavnice ¹⁾	543,4	753,5	950,5	197,5	241,9	298,6	573,0	590,0	426,3	419,7
Memo: neevidentirane otplate kamata	152,4	245,1	324,5	-	-	-	-	-	-	-

U tablici se iskazuju podaci o stanju duga za korisnike iz Republike Hrvatske.

U podatke za prosinac 1996., i 1997. godinu uključeni su efekti reprogramiranja po Pariškom i Londonskom klubu i nealocirani dug.

1) Neevidentirane otplate glavnice odnose se na glavnice koje su trebale biti plaćene, ali o tome nije primljena statistička informacija.

Tablica H9: STRUKTURA INOZEMNOG DUGA I PROJEKCIJA OTPLATE
U milijunima USD, srednji tečaj HNB

	Stanje duga 31. 1. 1999.	Neevidentirane otplate glavnice	Projekcija otplate srednjoročnih i dugoročnih kredita										
			1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	Ostalo
1. Hrvatska narodna banka	226,1												
1.1. Srednjoročni i dugoročni krediti	226,1	0,0	29,2	30,0	33,3	36,6	36,5	36,5	14,1	6,6	3,3	0,0	0,0
1.2. Kratkoročni krediti	0,0												
2. Država	3 269,8												
2.1. Srednjoročni i dugoročni krediti	3 218,9	1,3	65,3	385,9	383,5	584,7	239,7	413,7	230,3	235,7	159,0	164,4	355,4
2.2. Kratkoročni krediti	50,9												
3. Banke	1 799,2												
3.1. Srednjoročni i dugoročni krediti	1 761,6	17,6	212,6	519,0	263,6	191,6	204,9	50,7	66,0	53,1	56,7	56,7	69,1
3.2. Kratkoročni krediti	37,6												
4. Ostali sektori	3 246,3												
4.1. Srednjoročni i dugoročni krediti	2 741,5	186,0	507,2	512,2	461,8	370,7	182,2	107,2	80,9	84,4	90,8	80,3	77,8
4.2. Kratkoročni krediti	504,8												
A. Ukupno srednjoročni i dugoročni krediti	7 948,1	204,9	814,3	1 447,1	1 142,2	1 183,6	663,3	608,1	391,3	379,8	309,8	301,4	502,3
B. Ukupno kratkoročni krediti	593,3												
C. Svekupno (A + B)	8 541,4												
Memo: otplate kamata na srednjoročne i dugoročne kredite		62,3	369,9	391,5	311,7	236,4	182,4	143,4	106,8	85,0	63,8	41,9	37,4

Napomena: Kada nema statističkih informacija o aktualnim otplatama glavnica koje dospijevaju, takvi se iznosi obilježavaju kao "neevidentirane otplate glavnice".

Tablica 11: UKUPNI PRIHODI I RASHODI KONSOLIDIRANE SREDIŠNJE DRŽAVE
U milijunima kuna

	1994.	1995.	1996.	1997.	1998.				1999.	
					Q1	Q2	Q3	Q4	I	II
PRIHODI I POTPORE										
1. Državni proračun	23 142,6	27 980,8	31 367,5	33 846,1	10 099,4	12 083,2	10 919,2	10 706,8	2 312,2	2 867,9
2. Republički fondovi	13 739,6	15 302,3	17 029,1	19 499,1	5 458,9	5 634,6	4 756,7	5 451,9	1 646,7	1 570,6
2.1. Fond mirov. i inv. osiguranja	7 165,1	8 720,4	9 584,7	11 022,2	2 965,0	2 811,7	2 260,9	2 675,8	861,5	817,1
2.2. Fond zdravstvenog osiguranja	3 775,2	4 558,1	5 196,3	5 824,2	1 795,2	2 112,8	2 094,0	2 267,1	653,2	651,2
2.3. Fond za zapošljavanje	556,7	691,2	676,1	638,3	165,4	180,9	182,0	189,9	58,4	57,6
2.4. Sredstva doplatka za djecu	689,4	782,1	878,5	976,7	255,6	274,0	9,9	3,4	0,8	0,6
2.5. Hrvatske ceste ¹⁾	1 117,5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.6. Hrvatska vodoprivreda	435,7	550,5	693,5	1 037,7	277,7	255,2	209,9	315,7	72,9	44,1
A. Ukupno (1+2)	36 882,3	43 283,1	48 396,6	53 345,3	15 558,3	17 717,7	15 675,9	16 158,7	3 959,0	4 438,5
RASHODI I NETO POSUDBE (umanjeni za otplate)										
3. Državni proračun	20 732,4	26 189,3	27 591,9	29 409,4	7 875,7	9 363,8	8 908,4	7 977,5	2 124,4	2 423,3
4. Republički fondovi	14 736,9	17 976,8	21 282,1	25 522,5	7 132,0	7 479,2	7 414,4	8 077,5	2 695,4	2 502,4
4.1. Fond mirov. i inv. osiguranja	6 685,6	8 860,7	10 459,8	13 795,1	3 757,2	4 017,0	3 996,8	4 399,5	1 533,9	1 483,2
4.2. Fond zdravstvenog osiguranja	5 255,7	7 083,1	8 357,5	8 742,8	2 596,0	2 845,8	2 566,4	2 767,8	907,3	800,7
4.3. Fond za zapošljavanje	416,1	445,9	676,2	714,1	173,7	124,1	128,6	144,8	52,5	56,9
4.4. Sredstva doplatka za djecu	665,2	820,6	853,2	1 003,7	249,1	193,3	333,6	256,2	99,8	86,7
4.5. Hrvatske ceste ¹⁾	1 207,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.6. Hrvatska vodoprivreda	507,4	766,6	935,5	1 266,8	356,0	299,2	388,9	509,2	101,9	74,8
B. Ukupno (3+4)	35 469,3	44 166,1	48 874,0	54 931,9	15 007,7	16 843,0	16 322,8	16 055,0	4 819,8	4 925,7
C. Ukupni višak/manjak (A-B)	1 413,0	- 883,0	- 477,4	-1 586,7	550,6	874,7	- 646,9	103,6	- 860,8	- 487,2
5. Državni proračun (1-3)	2 410,3	1 791,5	3 775,6	4 436,7	2 223,7	2 719,4	2 010,8	2 729,3	187,8	444,6
6. Republički fondovi (2-4)	- 997,3	-2 674,6 *	-4 253,0	-6 023,4	-1 673,0	-1 844,7	-2 657,7	-2 625,7	-1 048,6	- 931,8

1) U 1995. godini uključene u državni proračun. Izvor: Ministarstvo financija

Tablica I2: OPERACIJE DRŽAVNOG PRORAČUNA
U milijunima kuna

	1992.	1993.	1994.	1995.	1996.	1997.	1998.				1999.	
							Q1	Q2	Q3	Q4	I	II
1. Ukupni prihodi	547,4	8 382,2	23 142,6	27 880,8	31 367,5	33 846,1	10 099,4	12 083,2	10 919,2	10 706,8	2 312,2	2 867,9
1.1. Tekući prihodi	547,0	8 371,2	22 788,9	27 287,1	30 244,3	33 385,0	9 970,1	10 953,1	10 673,0	10 423,3	2 278,2	2 846,0
1.1.1. Porezni prihodi	502,1	7 891,8	22 377,5	26 505,4	28 530,4	31 338,2	9 412,3	10 247,7	10 340,2	9 899,4	2 236,7	2 725,8
1.1.2. Neporezni prihodi	45,0	479,3	411,4	781,8	1 713,9	2 046,8	557,7	705,3	332,7	523,9	41,5	120,1
1.2. Kapitalni prihodi	0,3	11,0	353,8	593,7	1 123,1	461,1	129,3	1 130,1	246,3	283,5	34,1	21,9
2. Potpore	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.1. Tekuće potpore	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2. Kapitalne potpore	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
A. Ukupno prihodi i potpore (1+2)	547,4	8 382,2	23 142,6	27 980,8	31 367,5	33 846,1	10 099,4	12 083,2	10 919,2	10 706,8	2 312,2	2 867,9
3. Ukupni rashodi	564,6	8 403,4	22 282,8	28 475,6	30 972,8	34 395,2	9 435,3	10 986,6	10 239,6	10 729,0	2 936,0	3 259,0
3.1. Tekući rashodi	519,8	7 738,1	20 360,5	25 495,2	25 930,1	29 579,7	8 638,7	9 404,5	8 349,5	8 490,4	2 885,5	2 685,1
3.2. Kapitalni rashodi	44,5	661,3	1 922,3	2 980,4	5 042,7	4 815,5	796,6	1 582,1	1 890,1	2 238,6	50,5	573,9
4. Neto posudbe umanjene za otplate	- 9,7	- 88,8	316,0	220,6	528,7	611,1	64,4	360,3	821,7	- 84,8	25,7	50,5
B. Ukupno rashodi i neto posudbe (3+4)	554,9	8 314,6	22 598,8	28 696,2	31 501,5	35 006,3	9 499,7	11 346,9	11 061,2	10 644,1	2 961,7	3 309,5
5. Višak na tekućim računima bez potpora (1.1.-3.1.)	27,3	633,1	2 428,4	1 791,9	4 314,3	3 805,3	1 331,4	1 548,5	2 323,5	1 933,0	- 607,3	160,9
6. Višak na tekućim računima s tekućim potporama (5+2.1.)	27,3	633,1	2 428,4	1 791,9	4 314,3	3 805,3	1 331,4	1 548,5	2 323,5	1 933,0	- 607,3	160,9
7. Stvaranje bruto fiksnog kapitala¹⁾	44,2	650,3	1 235,0	1 040,5	1 113,9	1 516,4	186,5	- 589,9	391,3	988,2	11,1	383,3
8. Stvaranje bruto kapitala²⁾	44,2	650,3	1 415,0	1 040,5	1 113,9	1 516,4	186,5	- 589,9	391,3	988,2	11,1	383,3
C. Ukupni višak/manjak (A-B)	- 7,5	67,6	543,9	- 715,4	- 134,0	- 1 160,2	599,7	736,3	- 142,0	62,7	- 649,5	- 441,6
9. Strano financiranje	0,0	0,0	47,3	686,0	803,9	2 985,9	519,5	- 110,9	- 107,8	- 309,9	- 149,7	203,7
10. Domaće financiranje	7,5	- 67,6	- 591,2	29,4	- 669,9	- 1 825,7	- 1 119,2	- 625,4	249,8	247,2	799,2	237,9
10.1. Od središnje i lokalne države	0,0	- 18,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	120,0	70,0	0,0	50,0
10.2. Od monetarnih vlasti	0,0	67,0	- 617,3	396,0	- 152,7	- 354,8	- 540,8	429,2	51,8	172,2	1 107,3	16,8
10.3. Od depozitnih banaka	- 4,0	- 106,2	- 63,8	0,0	- 308,4	- 1 357,3	- 680,2	- 1 075,5	122,0	- 4,9	- 308,1	171,1
10.4. Ostalo domaće financiranje	11,5	- 9,9	89,9	- 366,6	- 208,8	- 113,6	101,8	20,9	- 44,0	9,9	0,0	0,0
D. Ukupno financiranje (9+10)	7,5	- 67,6	- 543,9	715,4	134,0	1 160,2	- 599,7	- 736,3	142,0	- 62,7	649,5	441,6

1) Neto kupnja fiksne kapitalne imovine. 2) Neto kupnja fiksne kapitalne imovine i neto kupnja dionica. Izvor: Ministarstvo financija

Tablica J1: INDEKSI CIJENA NA MALO, TROŠKOVA ŽIVOTA I CIJENA INDUSTRIJSKIH PROIZVODA PRI PROIZVOĐAČIMA

Godina	Mjesec	Lančani indeksi			Međugodišnji mjesečni indeksi			Međugodišnji kumulativni indeksi		
		Cijene na malo	Troškovi života	Cijene proizvođača	Cijene na malo	Troškovi života	Cijene proizvođača	Cijene na malo	Troškovi života	Cijene proizvođača
1992.	prosinac	122,4	125,3	129,1	1 053,4	1 026,3	1 120,9	745,4	694,7	846,6
1993.	prosinac	99,5	100,6	98,5	1 249,7	1 225,1	1 175,6	1 616,6	1 591,3	1 610,4
1994.	prosinac	100,2	100,9	100,2	97,0	102,5	94,5	197,5	207,2	177,7
1995.	prosinac	100,2	100,7	100,5	103,7	104,6	101,6	102,0	104,0	100,8
1996.	prosinac	100,0	100,4	100,3	103,4	103,7	101,5	103,5	104,3	101,4
1997.	rujan	100,3	100,1	100,0	103,7	104,2	103,3	103,7	104,0	102,3
	listopad	100,2	100,1	100,1	103,3	103,7	103,3	103,6	104,0	102,4
	studen	100,4	101,0	100,3	103,1	104,1	101,9	103,6	104,0	102,3
	prosinac	100,7	101,2	99,9	103,8	104,9	101,6	103,6	104,1	102,3
1998.	siječanj	102,4	102,8	99,2	105,3	106,3	99,6	105,3	106,3	99,6
	veljača	100,4	100,7	99,9	105,7	107,0	99,7	105,5	106,7	99,7
	ožujak	100,2	100,5	98,1	105,8	107,2	99,3	105,6	106,8	99,5
	travanj	100,3	100,5	100,2	105,9	107,6	99,4	105,7	107,0	99,5
	svibanj	100,5	100,8	99,9	106,0	107,1	99,4	105,7	106,9	99,4
	lipanj	100,0	99,7	100,2	105,8	106,2	99,7	105,7	106,8	99,6
	srpanj	99,8	98,7	99,7	105,8	106,2	99,6	105,7	106,7	99,5
	kolovoz	100,1	99,5	99,9	105,2	105,5	97,7	105,6	106,6	99,3
	rujan	100,9	100,7	99,9	105,8	106,1	97,7	105,6	106,5	99,2
	listopad	100,5	100,2	100,4	106,1	106,2	97,8	105,7	106,3	99,0
	studen	100,2	100,5	100,5	105,9	105,8	97,6	105,8	106,5	98,9
	prosinac	100,2	100,7	100,0	105,4	105,3	97,9	105,7	106,4	98,8
1999.	siječanj	100,5	100,9	100,1	103,1	103,3	99,1	103,1	103,3	99,1
	veljača	100,3	100,6	100,8	103,4	103,2	100,0	103,4	103,2	99,5
	ožujak	100,4	100,5	99,4	103,5	103,3	101,3	103,4	103,3	100,1
	travanj	100,3	100,4	100,6	103,6	103,2	101,7	103,5	103,2	100,6

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica J2: PROSJEČNE MJESEČNE NETO PLAĆE
U kunama, u tekućim cijenama

Godina	Mjesec	Prosječne mesečne neto plaće	Lančani indeksi	Međugodišnji mesečni indeksi	Međugodišnji kumulativni indeksi
1992.	prosinac	74,4	120,2	681,7	409,4
1993.	prosinac	1 073,2	105,2	1 442,1	1 605,3
1994.	prosinac	1 646,0	119,0	153,4	233,2
1995.	prosinac	1 883,0	99,4	114,4	145,7
1996.	prosinac	2 217,0	104,4	117,7	111,8
1997.	rujan	2 394,0	99,7	118,1	116,9
	listopad	2 437,0	101,8	117,7	117,0
	studen	2 525,0	103,6	118,9	117,1
	prosinac	2 544,0	100,8	114,8	116,9
1998.	siječanj	2 501,0	98,3	110,0	110,0
	veljača	2 475,0	99,0	112,7	111,4
	ožujak	2 548,0	102,9	112,2	111,6
	travanj	2 592,0	101,8	112,1	111,7
	svibanj	2 626,0	101,3	111,3	111,6
	lipanj	2 699,0	102,8	112,2	111,7
	srpanj	2 756,0	102,1	115,1	112,2
	kolovoz	2 720,0	98,7	113,2	112,3
	rujan	2 729,0	100,4	114,0	112,5
	listopad	2 793,0	102,3	114,6	112,7
	studen	2 806,0	100,5	111,1	112,6
	prosinac	2 935,0	104,6	115,4	112,8
1999.	siječanj	2 946,0	100,4	117,8	117,8
	veljača	2 884,0	97,9	116,5	117,2

Izvor: Državni zavod za statistiku

KLASIFIKACIJA I ISKAZIVANJE PODATAKA O POTRAŽIVANJIMA I OBEZAMA

Podaci o potraživanjima i obvezama financijskih institucija klasificiraju se prema institucionalnim sektorima i financijskim instrumentima. Institucionalni sektori su slijedeći: sektor financijske institucije, sektor središnja država, ostali domaći sektori i sektor inozemstvo.

Sektor financijske institucije obuhvaća slijedeće podsektore: središnja banka, poslovne banke, ostale bankarske institucije i ostale financijske institucije. Središnja banka je Hrvatska narodna banka. Poslovne banke su institucije kojima je Hrvatska narodna banka izdala dozvolu za obavljanje bankarskih poslova u skladu sa Zakonom o bankama i štedionicama. Podaci o poslovnim bankama isključuju likvidacijsku masu bivših filijala banaka sa sjedištem u bivšoj SFRJ. Ostale bankarske institucije su štedionice i stambene štedionice. Od srpnja 1995. godine štedionice su pod nadzorom te posluju uz dozvolu Hrvatske narodne banke. Ostale financijske institucije su financijske institucije koje nisu klasificirane kao banke ili kao ostale bankarske institucije (osiguravajuća društva, investicijski fondovi, štedno-kreditne zadruge itd.).

Središnja država obuhvaća organe državne uprave uključujući poduzeće Hrvatska uprava za ceste, Državnu agenciju za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka i Hrvatsku garancijsku agenciju, te slijedeće republičke fondove: Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, Republičke fondove mirovinskog i invalidskog osiguranja radnika Hrvatske, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Hrvatski fond za privatizaciju, Hrvatske vode i Hrvatsku banku za obnovu i razvitak.

Ostali domaći sektori su ostali republički fondovi (koji nisu klasificirani u sektor središnja država), organi lokalne uprave i lokalni fondovi, javna i privatna poduzeća te stanovništvo, uključujući obrtnike i neprofitne organizacije. U pojedinim tablicama ostali domaći sektori dijele se na slijedeće podsektore: lokalna država, koja obuhvaća ostale republičke fondove, jedinice lokalne uprave i lokalne fondove, poduzeća, koja obuhvaćaju javna i privatna poduzeća, te stanovništvo, koje uključuje i obrtnike i neprofitne organizacije.

Sektor inozemstvo obuhvaća strane fizičke i pravne osobe.

Svi podaci o potraživanjima i obvezama odnose se na stanje na kraju razdoblja, pri čemu se devizne pozicije iskazuju u kunskoj protuvrijednosti po srednjem tečaju Hrvatske narodne banke na kraju razdoblja.

Tablica A1: Monetarni i kreditni agregati

U tablici se iskazuju podaci o nekim osnovnim monetarnim i kreditnim agregatima te njihove mjesečne stope rasta.

Primarni novac u cijelosti je preuzet iz Bilance Hrvatske narodne banke (Tablica C1).

Novčana masa (M1) definirana je na isti način kao i istoimena pozicija u Bilanci monetarnih institucija (Tablica B1) te obuhvaća gotov novac izvan banaka, depozite ostalih bankarskih institucija i ostalih domaćih sektora kod Hrvatske narodne banke te depozitni novac poslovnih banaka. Novčana masa (M1a) obuhvaća gotov novac izvan banaka i depozitni novac poslovnih banaka, uvećan za depozitni novac središnje države kod poslovnih banaka.

Ukupna likvidna sredstva (M4) obuhvaćaju novčanu masu (M1), štedne i oročene depozite, devizne depozite te obveznice i instrumente tržišta novca (navedene komponente preuzete su iz Bilance monetarnih institucija, Tablica B1).

Neto domaća aktiva definirana je kao razlika ukupnih likvidnih sredstava i inozemne aktive (neto).

Plasmani su potraživanja poslovnih banaka od ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija i ostalih financijskih institucija.

Tablica B1: Bilanca monetarnih institucija

Bilanca monetarnih institucija prikazuje konsolidirane podatke iz Bilance Hrvatske narodne banke (Tablica C1) i Konsolidirane bilance poslovnih banaka (Tablica D1).

Inozemna aktiva (neto) razlika je između sume inozemnih aktiva Hrvatske narodne banke i poslovnih banaka i sume inozemnih pasiva Hrvatske narodne banke i poslovnih banaka.

Plasmani su zbroj odgovarajućih pozicija iz Bilance Hrvatske narodne banke i Konsolidirane bilance poslovnih banaka, s tim da su potraživanja od središnje države iskazana neto, tj. umanjena za depozite središnje države kod Hrvatske narodne banke i kod poslovnih banaka.

Novčana masa je suma gotovog novca izvan banaka, depozita ostalih bankarskih institucija kod Hrvatske narodne banke, depozita ostalih domaćih sektora kod Hrvatske narodne banke i depozitnog novca poslovnih banaka (pozicija Depozitni novac iz Konsolidirane bilance poslovnih banaka, Tablica D1).

Pozicije štedni i oročeni depoziti, devizni depoziti te obveznice i instrumenti tržišta novca u cijelosti su preuzete iz Konsolidirane bilance poslovnih banaka, dok pozicija ograničeni i blokirani depoziti predstavlja sumu pripadnih pozicija iz Bilance Hrvatske narodne banke (isključujući blokirane depozite poslovnih banaka kod Hrvatske narodne banke) i Konsolidirane bilance poslovnih banaka. Ostalo (neto) su neraspoređene pozicije pasive umanjene za neraspoređene pozicije aktive.

Tablica B2: Obuhvat poslovnih banaka i štedionica u monetarnoj statistici i njihova klasifikacija prema veličini bilančne aktive

U tablici se iskazuje ukupan broj poslovnih banaka i štedionica koje mjesečno izvješćuju Hrvatsku narodnu banku i čije je poslovanje prikazano u Konsolidiranoj bilanci poslovnih banaka, odnosno štedionica.

Do lipnja 1995. godine, štedionice nisu bile obvezne izvješćivati središnju banku o svom poslovanju tako da se ukupan broj štedionica odnosi na one štedionice koje su dobrovoljno izvješćivale Hrvatsku narodnu banku. Od srpnja 1995. godine uvedena je obveza usklađivanja registracije štedionica sa Zakonom o bankama i štedionicama te njihovog izvješćivanja Hrvatske narodne banke, tako da od tada ukupan broj štedionica koje izvješćuju Hrvatsku narodnu banku odgovara broju registriranih štedionica.

U tablici se također iskazuje i klasifikacija poslovnih banaka i štedionica prema veličini bilančne aktive.

Tablica C1: Bilanca Hrvatske narodne banke

U tablici se iskazuju podaci o potraživanjima i obvezama monetarnih vlasti.

Inozemna aktiva obuhvaća slijedeće oblike deviznih i kunskih potraživanja od stranih fizičkih i pravnih osoba: monetarno zlato, specijalna prava vučenja, efektivni strani novac u blagajni, pričuvna pozicija kod Međunarodnog monetarnog fonda, sredstva na tekućim računima kod stranih banaka, oročeni depoziti kod stranih banaka, plasmani u vrijednosne papire u devizama i ostala potraživanja.

Potraživanja od središnje države su krediti i dospjela potraživanja od Državnog proračuna Republike Hrvatske. Kunski krediti Državnom proračunu su kratkoročni krediti odobreni za premošćivanje neusklađenosti između pritjecanja prihoda i izvršavanja rashoda Državnog proračuna, dugoročni krediti odobreni temeljem posebnih uredbi Vlade Republike Hrvatske i dospjela potraživanja od Državnog proračuna po obvezama izvršenim prema Međunarodnom monetarnom fondu i stranim bankama. Devizni kredit Državnom proračunu bio je protustavka obvezi prema Međunarodnom monetarnom fondu nastaloj po osnovi sukcesije članstva u toj instituciji.

Potraživanja od ostalih domaćih sektora su krediti i dospjela nenaplaćena potraživanja od ostalih domaćih sektora.

Potraživanja od poslovnih banaka su krediti poslovnim bankama, depoziti Hrvatske narodne banke kod poslovnih banaka i dospjela nenaplaćena potraživanja od poslovnih banaka. Krediti poslovnim bankama klasificirani su po vrstama financijskih instrumenata. Krediti za refinanciranje uključuju kredite odobravane u okviru opće i namjenskih kvota do kraja 1993. godine te avanse poslovnim bankama za obavljanje mjenjačkih poslova. Krediti za refinanciranje odobravani u okviru opće i namjenskih kvota u cijelosti su naplaćeni do kraja travnja 1994. godine a formalno su ukinuti u srpnju 1994. godine. U poziciji lombardni krediti uključeni su i krediti poslovnim bankama za premošćivanje nelikvidnosti, koji su u prosincu 1994. godine zamijenjeni lombardnim kreditima. Dospjela nenaplaćena potraživanja od poslovnih banaka uključuju dospjele kredite, prekoračenja raspoloživih sredstava na žiro-računima banaka te neurednosti banaka pri izdvajanju i održavanju obvezne pričuve.

Primarni novac čine gotov novac izvan banaka, novčana sredstva u blagajni banaka, depoziti banaka kod Hrvatske narodne banke, depoziti ostalih bankarskih institucija kod Hrvatske narodne banke i depoziti ostalih domaćih sektora kod Hrvatske narodne banke. Depoziti banaka su novčana sredstva na žiro-računima banaka, obvezne pričuve izdvojene na posebne račune kod Hrvatske narodne banke te obvezno upisani blagajnički zapisi Hrvatske narodne banke. Depoziti ostalih bankarskih institucija su novčana sredstva na žiro-računima štedionica te obvezne pričuve štedionica izdvojene na poseban račun kod Hrvatske narodne banke. Depoziti ostalih domaćih sektora su novčana sredstva na žiro-računima ostalih domaćih sektora, koji su bili otvoreni kod Hrvatske narodne banke do listopada 1994. godine te su od tada u postupku prijema u depozit kod poslovnih banaka.

Ograničeni i blokirani depoziti obuhvaćaju izdvojenu deviznu obveznu pričuvu, ograničene depozite i blokirane devizne depozite. Banke i štedionice na određene devizne depozite izdvajaju na račune HNB deviznu obveznu pričuvu. Ograničeni depoziti su najvećim dijelom kunska sredstva izdvojena po nalogu suda ili temeljem propisa. Blokirani devizni depoziti su sredstva koja su bila izdvajana na posebne račune kod Hrvatske narodne banke za podmirenje dospjelih neplaćenih obveza prema inozemnim vjerovnicima.

Inozemna pasiva obuhvaća kredite primljene od Međunarodnog monetarnog fonda i obveze prema međunarodnim financijskim institucijama.

Depoziti središnje države su depozitni novac, devizni računi kod Hrvatske narodne banke, te blagajnički zapisi Hrvatske narodne banke koje su dragovoljno upisale Hrvatska banka za obnovu i razvitak i Državna agencija za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka.

Blagajnički zapisi su dragovoljno upisani blagajnički zapisi Hrvatske narodne banke u kunama i stranoj valuti, osim blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke koje je dragovoljno upisala Hrvatska banka za obnovu i razvitak i Državna agencija za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka.

Kapitalski računi uključuju pričuve, fondove, neraspoređeni profit i neto iznos obračunatih tečajnih razlika.

Ostalo (neto) su neraspoređeni računi pasive umanjeni za neraspoređene račune aktive Bilance Hrvatske narodne banke.

Tablica D1: Konsolidirana bilanca poslovnih banaka

U konsolidiranu bilancu poslovnih banaka uključeni su podaci o potraživanjima i obvezama hrvatskih poslovnih banaka. Konsolidirana su međusobna potraživanja i obveze između poslovnih banaka.

Pričuve banaka kod središnje banke su kunske i devizne pričuve. Kunske pričuve su novčana sredstva banaka u blagajni i kunska novčana sredstva banaka na računima kod središnje banke. Devizne pričuve su devizna novčana sredstva na računima kod središnje banke.

Inozemna aktiva su slijedeći oblici deviznih i kunskih potraživanja od stranih fizičkih i pravnih osoba: strana efektivna u blagajni, nostro akreditivi i ostala pokrića, depoziti kod stranih banaka, vrijednosni papiri, krediti, dionice i dospjela nenaplaćena potraživanja. Posebno su iskazana neregularizirana potraživanja od institucija iz bivše SFRJ.

Potraživanja od središnje države su slijedeći oblici kunskih i deviznih potraživanja: vrijednosni papiri, krediti, dionice i dospjela nenaplaćena potraživanja (uključujući potraživanja po obračunatim kamata dospjela prije trideset i više dana). Glavni oblici potraživanja od središnje države iskazani su posebno: obveznice izdane na temelju Zakona o pretvaranju deviznih depozita građana u javni dug Republike Hrvatske i obveznice izdane na temelju Zakona o izdavanju obveznica za restrukturiranje gospodarstva u Republici Hrvatskoj.

Potraživanja od ostalih domaćih sektora obuhvaćaju slijedeće oblike kunskih i deviznih potraživanja: vrijednosni papiri, krediti (uključujući akceptne kredite), dionice i dospjela potraživanja.

Iste oblike kunskih i deviznih potraživanja obuhvaćaju i potraživanja od ostalih bankarskih institucija i ostalih financijskih institucija, s tim da potraživanja od ostalih bankarskih institucija obuhvaćaju i depozite.

Policije Depozitni novac, štedni i oročeni depoziti, Devizni depoziti te Obveznice i instrumenti tržišta novca obuhvaćaju obveze banaka prema ostalim domaćim sektorima, ostalim bankarskim institucijama te ostalim financijskim institucijama.

Depozitni novac uključuje novčana sredstva na žiro i tekućim računima te obveze banaka po izdanim kunskim instrumentima plaćanja, a umanjuje se za novčana sredstva u platnom prometu (odnosno za čekove u blagajni banaka i čekove poslane na naplatu).

Štedni i oročeni depoziti su kunski štedni depoziti po viđenju te kunski oročeni depoziti i kunski depoziti s otkaznim rokom.

Devizni depoziti su devizni depoziti po viđenju, oročeni devizni depoziti i devizni depoziti s otkaznim rokom.

Obveznice i instrumenti tržišta novca su neto obveze banaka po izdanim vrijednosnim papirima i primljeni krediti.

Inozemna pasiva obuhvaća slijedeće oblike deviznih i kunskih obveza prema stranim fizičkim i pravnim osobama: žiro i tekući računi, loro akreditivi i ostala pokrića, štedni i oročeni depoziti, primljeni krediti i dospjele obveze. U okviru inozemne pasive posebno su iskazane neregularizirane obveze prema institucijama iz bivše SFRJ.

Depoziti središnje države su svi oblici kunskih i deviznih obveza (s izuzetkom ograničenih i blokiranih depozita) poslovnih banaka prema središnjoj državi.

Krediti primljeni od središnje banke su krediti primljeni od Hrvatske narodne banke i depoziti Hrvatske narodne banke kod poslovnih banaka, pri čemu se kao krediti tretiraju i poslovi reotkupa vrijednosnih papira.

Ograničeni i blokirani depoziti obuhvaćaju slijedeće obveze poslovnih banaka: kunski i devizni ograničeni depoziti ostalih domaćih sektora, ostalih ban-

karskih institucija, ostalih financijskih institucija, središnje države te stranih pravnih i fizičkih osoba, blokirani devizni depoziti stanovništva regulirani Zakonom o pretvaranju deviznih depozita građana u javni dug Republike Hrvatske, devizni depoziti domaćih sektora za podmirenje dospjelih neizmirenih obveza prema inozemnim kreditorima.

Kapitalski računi su temeljni kapital, pričuve, rezerviranja za rizike, neraspoređeni profit ili nepokriveni gubitak, račun prihoda i rashoda i saldo tečajnih razlika.

Ostalo (neto) su neraspoređeni računi pasive umanjene za neraspoređene račune aktive.

Tablice D2 - D12

Ovaj skup tablica (s iznimkom tablice D5) predstavlja razrađeni prikaz odgovarajućih pozicija aktive i pasive Konsolidirane bilance poslovnih banaka (Tablica D1).

Tablica D2: Inozemna aktiva poslovnih banaka

U tablici se iskazuju potraživanja poslovnih banaka od stranih fizičkih i pravnih osoba.

Inozemna aktiva poslovnih banaka obuhvaća deviznu inozemnu aktivu, kunsku inozemnu aktivu, te potraživanja poslovnih banaka od bivše SFRJ.

U okviru devizne i kunske inozemne aktive izdvojeno su prikazana potraživanja od stranih banaka i potraživanja od stranaca (ukupno i po financijskim instrumentima), dok se u okviru potraživanja od bivše SFRJ posebno iskazuju devizna i kunška potraživanja.

Tablica D3: Potraživanja poslovnih banaka od središnje države

U tablici se iskazuju kunška i devizna potraživanja poslovnih banaka od središnje države.

Obveznice za blokiranu deviznu štednju građana su obveznice izdane na temelju Zakona o pretvaranju deviznih depozita građana u javni dug Republike Hrvatske.

Velike obveznice su obveznice izdane na temelju Zakona o izdavanju obveznica za restrukturiranje gospodarstva u Republici Hrvatskoj.

Ostala potraživanja su sva ostala kunška i devizna potraživanja poslovnih banaka od Republike Hrvatske i republičkih fondova: vrijednosni papiri, krediti, dionice, dospjele odgođene kamate (potraživanja po dospjelim kamata koje se ne plaćaju do regulariziranja odnosa s inozemnim vjerovnicima) i dospjela nenaplaćena potraživanja (uključujući potraživanja po obračunatim kamata dospjela prije 30 i više dana).

Tablica D4: Potraživanja poslovnih banaka od ostalih domaćih sektora

U tablici se iskazuju kunška i devizna potraživanja poslovnih banaka od ostalih domaćih sektora, klasificirana po financijskim instrumentima: mjenice,

komercijalni zapisi, obveznice, ostali vrijednosni papiri, krediti (uključujući akceptne kredite i kupljena potraživanja), dionice i dospjela nenaplaćena potraživanja.

Do listopada 1994. godine, odobravanje deviznih kredita bilo je dozvoljeno samo ako se poslovna banka istodobno zaduživala u inozemstvu u svoje ime, a za račun krajnjeg korisnika kredita. Kako inozemni dugovi još uvijek nisu regularizirani u cjelini, u okviru deviznih potraživanja pojavljuje se i pozicija Dospjele odgođene kamate na devizne kredite, koja se odnosi na potraživanja po kamatama dospjelim po izvornom roku dospeljeća, ali je obveza plaćanja tih kamata odgođena do regulariziranja odnosa s inozemnim vjerovnicima.

Tablica D5: Distribucija kredita poslovnih banaka po institucionalnim sektorima

U tablici se iskazuju podaci o kunskim i deviznim kreditima poslovnih banaka domaćim sektorima, pri čemu krediti obuhvaćaju i akceptne kredite i kupljena potraživanja.

Tablica D6: Depozitni novac kod poslovnih banaka

U tablici se iskazuje depozitni novac kod poslovnih banaka, klasificiran po domaćim institucionalnim sektorima.

Depozitni novac je suma novčanih sredstava na žiro i tekućim računima ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija i ostalih financijskih institucija te obveza banaka po izdanim kunskim instrumentima plaćanja, umanjena za novčana sredstva u platnom prometu (odnosno za čekove u blagajni banaka i čekove poslane na naplatu).

Tablica D7: Štedni i oročeni depoziti kod poslovnih banaka

U tablici se iskazuju kunski štedni depoziti stanovništva te oročeni kunski depoziti i kunski depoziti s otkaznim rokom ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija i ostalih financijskih institucija kod poslovnih banaka.

Tablica D8: Devizni depoziti kod poslovnih banaka

U tablici se iskazuju štedni i oročeni devizni depoziti ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija i ostalih financijskih institucija kod poslovnih banaka. Devizni štedni depoziti su svi devizni depoziti po viđenju i izdani devizni instrumenti plaćanja, a oročeni devizni depoziti obuhvaćaju i devizne depozite s otkaznim rokom.

Tablica D9: Obveznice i instrumenti tržišta novca

U tablici se iskazuju neto obveze poslovnih banaka po izdanim vrijednosnim papirima i krediti prim-

ljeni od ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija i ostalih financijskih institucija.

Instrumenti tržišta novca (neto) obuhvaćaju neto obveze poslovnih banaka po izdanim blagajničkim zapisima, izdanim mjenicama, akceptiranim mjenicama i izdanim ostalim vrijednosnim papirima.

Obveznice (neto) obuhvaćaju neto obveze poslovnih banaka po izdanim kunskim i deviznim obveznicama.

Primljeni krediti iskazani su ukupno i klasificirani prema institucionalnim sektorima.

Tablica D10: Inozemna pasiva poslovnih banaka

U tablici se iskazuju ukupne devizne i kunske obveze poslovnih banaka prema stranim fizičkim i pravnim osobama, uz iznimku ograničenih kunskih i deviznih depozita stranih fizičkih i pravnih osoba.

Inozemna pasiva poslovnih banaka obuhvaća deviznu inozemnu pasivu, kunsku inozemnu pasivu, te obveze poslovnih banaka prema bivšoj SFRJ.

U okviru devizne i kunske inozemne pasive izdvojeno su prikazane obveze prema stranim bankama i obveze prema strancima (ukupno i po financijskim instrumentima), dok se u okviru obveza prema bivšoj SFRJ posebno iskazuju obveze u stranoj valuti i obveze u lokalnoj valuti.

U okviru devizne inozemne pasive pojavljuje se i pozicija Dospjele odgođene kamate na devizne kredite, koja se odnosi na obveze po kamatama dospjelim po izvornom roku dospeljeća, ali je obveza plaćanja tih kamata odgođena do regulariziranja odnosa s inozemnim vjerovnicima.

Tablica D11: Depoziti središnje države kod poslovnih banaka

U tablici se iskazuju ukupne kunske i devizne obveze poslovnih banaka prema središnjoj državi, s iznimkom ograničenih (kunskih i deviznih) depozita središnje države kod poslovnih banaka.

U tablici su odvojeno iskazani kunski i devizni depoziti Republike Hrvatske i republičkih fondova. Kunski depoziti obuhvaćaju depozitni novac, kunske oročene depozite i kunske depozite s otkaznim rokom te kunske kredite primljene od središnje države. Devizni depoziti obuhvaćaju devizne depozite po viđenju te oročene devizne depozite i devizne depozite s otkaznim rokom.

Tablica D12: Ograničeni i blokirani depoziti kod poslovnih banaka

U tablici se iskazuju ograničeni i blokirani depoziti središnje države, ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija, ostalih financijskih institucija te stranih fizičkih i pravnih osoba kod poslovnih banaka.

Ograničeni i blokirani depoziti obuhvaćaju dvije kategorije depozita: ograničene (kunske i devizne) depozite i blokirane devizne depozite.

Blokirani devizni depoziti uključuju devizne depozite stanovništva regulirane Zakonom o pretvaranju deviznih depozita građana u javni dug Republike Hrvatske te depozite domaćih sektora regulirane Uredbom o podmirivanju dospjelih neizmirenih obveza prema inozemnim kreditorima.

Tablica E1: Konsolidirana bilanca štedionica

U konsolidiranu bilancu štedionica uključeni su podaci o potraživanjima i obvezama štedionica. Konsolidirana su međusobna potraživanja i obveze između štedionica.

Pričuve štedionica kod središnje banke su kunska novčana sredstva štedionica u blagajni i kunska novčana sredstva štedionica na računima kod središnje banke.

Inozemna aktiva odnosi se na efektivni strani novac koji štedionice posjeduju u okviru ugovora s poslovnim bankom o vođenju mjenjačkog poslovanja.

Potraživanja od središnje države su sva kunska i devizna potraživanja od Republike Hrvatske i republičkih fondova.

Potraživanja od ostalih domaćih sektora su slijedeći oblici kunskih i deviznih potraživanja: vrijednosni papiri, krediti, dionice i dospjela potraživanja. U okviru ove pozicije izdvojeno se iskazuju potraživanja od lokalne države, potraživanja od poduzeća i potraživanja od stanovništva.

Potraživanja od banaka uključuju slijedeća kunska i devizna potraživanja od domaćih poslovnih banaka: štedni i oročeni depoziti, vrijednosni papiri, krediti, dionice i dospjela nenaplaćena potraživanja. Iste oblike kunskih i deviznih potraživanja obuhvaća i pozicija Potraživanja od ostalih financijskih institucija.

Depozitni novac obuhvaća kunske žiro i tekuće račune ostalih domaćih sektora i ostalih financijskih institucija te obveze po izdanim instrumentima plaćanja u domaćoj valuti.

Štedni i oročeni depoziti su kunski štedni depoziti stanovništva te oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom ostalih domaćih sektora, domaćih poslovnih banaka i ostalih financijskih institucija.

Devizni depoziti su devizni štedni i oročeni depoziti stanovništva.

Obveznice i instrumenti tržišta novca su neto obveze ostalih bankarskih institucija po izdanim vrijednosnim papirima te krediti primljeni od ostalih domaćih sektora, domaćih poslovnih banaka i ostalih financijskih institucija.

Inozemna pasiva su štedni i oročeni depoziti stranih osoba u stranoj valuti. Depoziti središnje države su kunski oročeni depoziti i kunski depoziti s otkaznim rokom Republike Hrvatske i republičkih fondova.

Kreditni primljeni od središnje banke su kunski krediti primljeni od Hrvatske narodne banke.

Kapitalski računi su temeljni kapital, pričuve, rezerviranja za rizike, neraspoređeni profit ili nepokriveni gubitak, račun prihoda i rashoda i saldo tečajnih razlika.

Ostalo (neto) su neraspoređeni računi pasive umanjeni za neraspoređene račune aktive.

Tablica F1: Aktivne kamatne stope Hrvatske narodne banke

U tablici su iskazane kamatne stope po kojima Hrvatska narodna banka obračunava i naplaćuje kamate na plasmane iz primarne emisije i na sva druga potraživanja.

Aktivne kamatne stope Hrvatske narodne banke utvrđuju se posebnim odlukama Savjeta Hrvatske narodne banke na godišnjoj razini. Iznimno, od lipnja 1995. godine Hrvatska narodna banka je na lombardne kredite obračunavala i naplaćivala kamatu po stopi koja je za 1,5 postotnih bodova veća od vagane prosječne kamatne stope na dragovoljno upisane blagajničke zapise Hrvatske narodne banke, koji su služili kao zalag za lombardne kredite, u slučaju kad je ta vagana prosječna kamatna stopa bila veća od 16,5%. Sukladno tome, u tablici se od lipnja 1995. do kolovoza 1996. godine iskazuje vagana prosječna kamatna stopa na lombardne kredite. Kamatna stopa za rujna 1996. predstavlja vagani prosjek kamatnih stopa primjenjivanih u prvih 10 dana tog mjeseca prema navedenom režimu te fiksne kamatne stope koja se primjenjuje od 11. rujna 1996. godine.

Vremenske serije iskazane u tablici sadrže određene lomove, uslijed izmjena instrumentarija Hrvatske narodne banke. Tako su u koloni 4 do studenog 1994. godine iskazane kamatne stope na kredite za održavanje dnevne likvidnosti, koji su odobravani na temelju portfelja vrijednosnih papira, a od prosinca 1994. godine, kamatne stope na lombardne kredite.

Nadalje, podaci iskazani u koloni 6 odnose se do rujna 1994. godine na kamatne stope na posebne kredite za isplate štednih uloga i za plaćanja s tekućih računa građana, a od listopada 1994. do rujna 1997. godine kamatne stope na dnevne kredite za štedne uloge i tekuće račune građana u kunama. Za razliku od posebnih kredita, dnevni krediti se vraćaju istog dana. Od listopada 1997. godine ovaj instrument zamjenjuje se dnevnim kreditom za premošćivanje problema tekuće nelikvidnosti do visine nominalne vrijednosti blagajničkih zapisa HNB založenih za tu svrhu, a od 16. prosinca 1998. godine inkorporira se u lombardni kredit, s diferenciranom kamatnom stopom za njegovo korištenje unutar jednog dana.

Podaci iskazani u koloni 7 odnose se, za razdoblje do prosinca 1994. godine na kamatne stope na inicijalne kredite za premošćivanje nelikvidnosti, od 18. ožujka 1998. godine na kamatnu stopu na kredit za premošćivanje nelikvidnosti bankama nad kojima je pokrenut postupak za ocjenu mogućnosti i ekonomske opravdanosti sanacije i rekonstruiranja banke, a od veljače 1999. godine na kamatnu stopu na kratkoročni kredit za likvidnost.

Kamatne stope iskazane u koloni 8 odnose se na korištenje sredstava izdvojene obvezne pričuve, koja su banke do rujna 1994. godine mogle koristiti (u propisanom postotku) za održavanje dnevne likvidnosti. Na korištena sredstva izdvojene obvezne pričuve iznad dopuštenog iznosa i/ili roka do rujna 1994. godine primjenjivala se kamatna stopa iskazana u koloni 9. Od listopada 1994. godine, na svako korištenje

sredstava izdvojene obvezne pričuve primjenjuje se kamatna stopa koja se primjenjuje i na ostale oblike financijske nediscipline, u skladu s propisom o visini stope zatezne kamate (kolona 10).

Na iznos sredstava korištenih iznad raspoloživih sredstava na žiro-računima do lipnja 1994. godine primjenjivala se ista kamatna stopa kao i na nepravilno obračunatu ili manje izdvojenu obveznu priču (iskazana u koloni 9). Od srpnja do rujna 1994. godine kamatna stopa na ovo korištenje sredstava primarne emisije iznosila je 21%, a od listopada 1994. godine primjenjuje se ista kamatna stopa kao i na ostale oblike financijske nediscipline, iskazana u koloni 10.

Tablica F2: Pasivne kamatne stope Hrvatske narodne banke

U tablici su iskazane kamatne stope po kojima Hrvatska narodna banka obračunava i plaća kamate na sredstva deponirana kod Hrvatske narodne banke te na izdane vrijednosne papire.

Kamatne stope Hrvatske narodne banke na sredstva izdvojene obvezne pričuve utvrđuju se odlukom Savjeta Hrvatske narodne banke. Do 7. listopada 1993. godine Hrvatska narodna banka utvrđivala je različite kamatne stope na sredstva obvezne pričuve izdvojena na depozite po viđenju i na oročene depozite pa je za to razdoblje u tablici iskazana vagana prosječna kamatna stopa na sredstva izdvojene obvezne pričuve (kolona 3). Od 8. listopada 1993. do kraja veljače 1994. godine Hrvatska narodna banka nije plaćala kamatu na izdvojena sredstva obvezne pričuve, a od ožujka 1994. godine na ova sredstva obračunavaju se i plaćaju kamate po jedinstvenoj stopi.

Kamatne stope na obvezno upisane blagajničke zapise Hrvatske narodne banke utvrđuju se odlukom Savjeta Hrvatske narodne banke.

Do listopada 1993. godine, odlukom Savjeta Hrvatske narodne banke utvrđivala se i kamatna stopa na dragovoljno upisane blagajničke zapise Hrvatske narodne banke, a od studenog 1993. godine kamatna stopa na dragovoljno upisane blagajničke zapise Hrvatske narodne banke oblikuje se na aukcijama blagajničkih zapisa. Sukladno tome, od studenog 1993. godine u kolonama 5, 6 i 7 iskazuju se vagane prosječne kamatne stope postignute na aukcijama blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke.

Do listopada 1994. godine, iskazane su kamatne stope na dragovoljno upisane blagajničke zapise Hrvatske narodne banke s rokom dospelosti od 30 dana (kolona 6), odnosno 90 dana (kolona 7).

Od travnja 1998. u kolonama 9, 10 i 11 iskazuju se prosječne vagane kamatne stope postignute na aukcijama dragovoljno upisanih blagajničkih zapisa u stranoj valuti. Blagajnički zapisi upisuju se u EUR i USD (do prosinca 1998. u DEM i USD) s rokom dospelosti 63, 91, 182 i 365 dana. Kamatna stopa izračunata je kao vagani prosjek upisanih iznosa tih dviju valuta.

Tablica F3: Obvezne pričuve poslovnih banaka

U tablici se iskazuju osnovni podaci o mjesečnim prosjecima dnevnih stanja obveznih pričuva poslovnih banaka kod Hrvatske narodne banke.

Obračunata obvezna pričuva (kolona 3) je propisani iznos sredstava koje su banke dužne ili izdvojiti na poseban račun obvezne pričuve kod Hrvatske narodne banke ili održavati u prosjeku na svojim žiro-računima i u blagajni. Ovaj iznos poklapa se s instrumentom obvezne pričuve od siječnja 1995., dok je do prosinca 1994. godine obuhvaćao dva instrumenta: obveznu priču i zahtjev za održavanjem minimalne likvidnosti banaka (osim u dijelu u kojem su banke ovom zahtjevu udovoljavale dragovoljnim upisom blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke).

U koloni 4 iskazana je vagana prosječna stopa obvezne pričuve, kao postotni udjel ukupno obračunate obvezne pričuve (kolona 3) u njejoj osnovici za obračun.

U koloni 5 iskazuje se dio ukupno obračunate obvezne pričuve koji su banke dužne izdvojiti na poseban račun obvezne pričuve kod Hrvatske narodne banke (do prosinca 1994. godine ovaj iznos poklapa se s instrumentom obvezne pričuve, a od siječnja 1995. do svibnja 1998. godine banke su bile dužne izdvojiti na poseban račun kod Hrvatske narodne banke najmanje 75%, odnosno od svibnja 1998. najmanje 60% od ukupno obračunate obvezne pričuve).

U koloni 6 iskazan je postotni udjel izdvojene obvezne pričuve u ukupno obračunatoj obveznoj pričuvi.

U koloni 7 iskazuje se ukupan iznos ostalih obveznih depozita kod Hrvatske narodne banke, koji obuhvaća obvezno upisane blagajničke zapise Hrvatske narodne banke, dio dragovoljno upisanih blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke koji su banke koristile za održavanje propisane minimalne likvidnosti, posebnu obveznu priču (do srpnja 1995. godine), te obveznu priču na devizne depozite, devizne kredite inozemnih banaka i garancije po takvim kreditima.

U koloni 8 iskazuju se ukupno imobilizirana sredstva, kao suma ukupno obračunate obvezne pričuve i ostalih obveznih depozita kod Hrvatske narodne banke, a u koloni 9 iskazuje se postotni udjel ukupno imobiliziranih sredstava u osnovici za obračun obvezne pričuve.

U koloni 10 iskazuje se vagana prosječna stopa remuneracije svih oblika imobiliziranih sredstava.

U koloni 11 iskazuje se ukupno korištenje imobiliziranih sredstava, koje obuhvaća korištenje izdvojenih sredstava obvezne pričuve (dozvoljeno i nedozvoljeno), neizdvojenu obveznu priču, neodržavanje propisane minimalne likvidnosti, odnosno (od siječnja 1995. godine) neodržavanje minimalnog prosječnog stanja žiro-računa i blagajne (utvrđenog prema obračunu obvezne pričuve), neupisani iznos obveznih blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke, neizdvojenu posebnu obveznu priču (do srpnja 1995. godine), te neizdvojenu obveznu priču na devizne depozite,

devizne kredite inozemnih banaka i garancije po takvim kreditima.

Tablica F4: Indikatori likvidnosti poslovnih banaka

U tablici se iskazuju mjesečni prosjeci dnevnih stanja nekih indikatora likvidnosti poslovnih banaka.

Kolona 3 iskazuje slobodna novčana sredstva, definirana kao ukupna novčana sredstva banke (na žiro-računima i u blagajni) umanjena za minimalno prosječno stanje žiro-računa i blagajne, propisano instrumentima Hrvatske narodne banke (do prosinca 1994. godine zahtjevom za održavanjem minimalne likvidnosti banaka, a od siječnja 1995. godine obveznom pričuvom).

U koloni 4 iskazuje se stopa primarne likvidnosti kao postotni udjel mjesečnog prosjeka dnevnih stanja slobodnih novčanih sredstava u mjesečnom prosjeku dnevnih stanja depozita koji čine osnovicu za obračun obvezne pričuve.

U koloni 5 iskazuje se mjesečni prosjek dnevnih stanja korištenih sekundarnih izvora likvidnosti. Sekundarni izvori likvidnosti obuhvaćaju: korištenje obvezne pričuve (do listopada 1994.), kredit za održavanje dnevne likvidnosti (do studenog 1994.), korištenje sredstava iznad raspoloživih sredstava na žiro-računu banke (do listopada 1994.), izvanredni kredit za premošćivanje nelikvidnosti (inicijalni kredit, kredit za premošćivanje nelikvidnosti bankama nad kojima je pokrenut postupak za ocjenu mogućnosti i ekonomske opravdanosti sanacije i restrukturiranja banke) lombardni kredit (od prosinca 1994.), interventni kredit za premošćivanje nelikvidnosti (od listopada 1994.), kratkoročni kredit za likvidnost (od veljače 1999. godine) te dospelje neplaćene obveze prema Hrvatskoj narodnoj banci.

U koloni 6 iskazuje se mjesečni prosjek dnevnih stanja dragovoljno upisanih blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke u kunama (do prosinca 1994. godine, ovaj iznos umanjeno je za dio dragovoljno upisanih blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke koje su banke koristile za održavanje propisane minimalne likvidnosti).

U koloni 7 iskazuje se mjesečni prosjek dnevnih stanja upisanih blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke u stranoj valuti (u EUR i USD).

Tablica G1: Aktivne kamatne stope poslovnih banaka

U tablici se iskazuju vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa poslovnih banaka na kunske i devizne kredite, iskazani na godišnjoj razini.

U kolonama 3 i 4 iskazuju se kamatne stope na međubankarskom dnevnom i prekonoćnom tržištu novca, prema podacima dobivenim od Tržišta novca Zagreb.

Podaci o kamatnim stopama poslovnih banaka na kunske i devizne kredite dobiveni su na temelju redovitih izvješća poslovnih banaka. Osnova za izraču-

navanje vaganih prosjeka su iznosi kredita koji su uz pripadnu kamatnu stopu pušteni u tečaj u izvještajnom mjesecu, uz iznimku kamatnih stopa na okvirne kredite po žiro i tekućim računima, za koje su vagani prosjeci izračunavani na temelju stanja ovih kredita na kraju izvještajnog mjeseca.

U koloni 5 iskazuju se kamatne stope na ukupne (kratkoročne i dugoročne) kunske kredite bez valutne klauzule, pri čemu kamatne stope na kratkoročne kunske kredite (iskazane u koloni 6) obuhvaćaju i kamatne stope na diskont kratkoročnih vrijednosnih papira (bez valutne klauzule), vagane na temelju njihove nominalne vrijednosti.

U kolonama 8, 9, 10 iskazuju se kamatne stope na ukupne, kratkoročne i dugoročne kunske kredite s valutnom klauzulom, analogno uključujući i kamatne stope na diskont kratkoročnih vrijednosnih papira s valutnom klauzulom.

Kamatne stope na devizne kredite (prikazane u kolonama 11, 12 i 13) odnose se na kredite puštene u tečaj u valutama DEM ili USD u izvještajnom mjesecu, pri čemu se vagani prosjeci izračunavaju na temelju njihove protuvrijednosti u kunama, obračunate po tekućem tečaju. Krediti pušteni u tečaj u ostalim stranim valutama nisu obuhvaćeni u ovoj tablici.

Relativni značaj pojedinih kamatnih stopa (iskazan u posljednjem retku tablice) odnosi se na podatke za posljednje razdoblje obuhvaćeno u tablici, a izračunava se kao postotni udjel pripadne kategorije kredita (na koju se kamatne stope odnose) u ukupnim kreditima koji su obuhvaćeni pri izračunavanju vaganih prosjeka za to razdoblje.

Tablica G2: Pasivne kamatne stope poslovnih banaka

U tablici se iskazuju vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa poslovnih banaka na kunske i devizne depozite, iskazani na godišnjoj razini.

Podaci o kamatnim stopama na depozite poslovnih banaka dobiveni su na temelju redovitih izvješća poslovnih banaka.

U koloni 3 iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa na ukupne kunske depozite (depozite po viđenju, štedne i oročene depozite) bez valutne klauzule, dok su vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa na ukupne kunske depozite s valutnom klauzulom iskazuju u koloni 6.

Kamatne stope na devizne depozite odnose se na depozite zaprimljene u valutama DEM ili USD, pri čemu se vagani prosjeci izračunavaju na temelju njihove protuvrijednosti u kunama, obračunate po tekućem tečaju. Depoziti zaprimljeni u ostalim stranim valutama nisu obuhvaćeni podacima iskazanim u ovoj tablici.

Osnova za izračunavanje vaganih prosjeka su stanja depozita na kraju izvještajnog mjeseca. Iznimka su kunske i devizne štedne i oročene depozite, za koje se vagani prosjeci (od srpnja 1995. godine) izračunavaju na temelju iznosa depozita koji su zaprimljeni tijekom izvještajnog mjeseca. Pri izračunavanju prosječnih ka-

matnih stopa na ukupne kunske, odnosno devizne depozite (kolone 3 i 7), sve komponente vagane su na temelju stanja pripadnih depozita na kraju izvještajnog razdoblja.

Kunski i devizni depoziti koji služe kao polog za odobravanje kredita obuhvaćeni su podacima u tablici, dok se ograničeni depoziti (sredstva deponirana za plaćanje uvoza i ostali ograničeni depoziti) ne uključuju u izračunavanje vaganih prosjeka.

Tablica G3: Trgovina poslovnih banaka inozemnim sredstvima plaćanja

Podaci o trgovini poslovnih banaka inozemnim sredstvima plaćanja obuhvaćaju transakcije kupnje i prodaje inozemnih sredstava plaćanja na domaćem deviznom tržištu. Transakcije su klasificirane prema kategorijama sudionika (pravne i fizičke osobe, banke, Hrvatska narodna banka). Izvor podataka su izvješća poslovnih banaka o trgovini inozemnim sredstvima plaćanja, koja se redovito dostavljaju hrvatskoj narodnoj banci. Iznosi su iskazani u Euru (EUR), prethodnom konverzijom iz originalnih valuta prema prosječnom tečaju HNB za izvještajno razdoblje. Ostale transakcije HNB odnose se na prodaje i kupnje inozemnih sredstava plaćanja koje Hrvatska narodna banka obavlja za Ministarstvo financija.

Tablice H1 - H4: Platna bilanca

Platna bilanca sastavlja se sukladno metodologiji preporučenoj od strane Međunarodnog monetarnog fonda (Balance of Payments Manual, peto izdanje, 1993.). Grupe izvora podataka za kompilaciju su: izvješća Državnog zavoda za statistiku, Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, Zavoda za platni promet, poslovnih banaka, poduzeća i Hrvatske narodne banke, te statistička istraživanja Instituta za turizam i Hrvatske narodne banke.

Platnobilančne pozicije Izvoz i Uvoz robe iskazuju se prema f.o.b. paritetu. Osnovni izvor podataka za ove pozicije su Priopćenja Državnog zavoda za statistiku o robnoj razmjeni Republike Hrvatske s inozemstvom. Podaci Državnog zavoda za statistiku modificiraju se sukladno prihvaćenoj metodologiji za kompilaciju platne bilance: uvoz robe, u statistici međunarodne robne razmjene iskazan po c.i.f. paritetu, korigira se na f.o.b. paritet (prilagodba za klasifikaciju), a obje pozicije (izvoz i uvoz robe) prilagođavaju se za obuhvat kako bi odgovarale definicijama roba kao platnobilančnih kategorija, a nisu sadržane u statistici robne razmjene s inozemstvom.

Kod uvoza robe, razlika između c.i.f. i f.o.b. pariteta procjenjuje se temeljem statističkog istraživanja HNB na uzorcima najvećih i velikih uvoznika, a tako dobivena vrijednost uvoza f.o.b. dopunjava se podacima iz statistike ostvarenog platnog prometa s inozemstvom o popravcima brodova i njihovoj opskrbi u lukama te procjenom podataka o individualnim kupovinama hrvatskih građana u inozemstvu, dobivenom temeljem statističkog istraživanja HNB. U razdoblju od 1993. do 1996. godine, uvoz robe iz

statistike međunarodne robne razmjene dopunjava se i procjenom uvoza u slobodne carinske zone (izrađenom u HNB), dok su od 1997. godine podaci o ovom uvozu sadržani u statistici robne razmjene s inozemstvom.

Prihodi od transportnih usluga bilježe se temeljem statističkog istraživanja Hrvatske narodne banke na podacima koje hrvatska transportna poduzeća dostavljaju u HNB. Podaci iz ovog istraživanja dopunjavaju se podacima iz statistike međunarodnog platnog prometa o prihodima od usluga cjevo-vodnog transporta i usluga cestovnih prijevoznika, koji nisu obuhvaćeni osnovnim istraživanjem.

Rashodi vezani uz transportne usluge obuhvaćaju dio razlike između c.i.f. i f.o.b. pariteta uvoza robe, koji se odnosi na usluge nerezidenata, te procjenu operativnih troškova hrvatskih prijevoznika u međunarodnom transportu. Ova procjena izrađena je u Hrvatskoj narodnoj banci, a utvrđuje se kao 40 % od prihoda hrvatskih prijevoznika iskazanih u okviru statističkog istraživanja Hrvatske narodne banke.

Prihodi od putovanja - turizam računaju se kao ukupna vrijednost otkupa efektivnog stranog novca i čekova od nerezidenata, otkupa stranih čekova od domaćih osoba, doznaka iz inozemstva na račune poduzeća koja se bave pružanjem turističkih usluga, prodaje domaće valute i putničkih čekova u inozemstvo, obavljenih zdravstvenih usluga nerezidentima, primitaka po osnovi stipendija i specijalizacija nerezidenata u Republici Hrvatskoj, procjene turističke potrošnje nerezidenata u registriranim smještajnim kapacitetima te procjene ostalih oblika turističke potrošnje nerezidenata. Procjena potrošnje u registriranim smještajnim kapacitetima temelji se na statističkom istraživanju Instituta za turizam, a procjena ostalih oblika turističke potrošnje na ekonometrijskoj analizi Hrvatske narodne banke. Ostale navedene kategorije temelje se na podacima iz statistike platnog prometa s inozemstvom.

Rashodi za putovanja - turizam izračunavaju se kao ukupna vrijednost odljeva za službena putovanja, stipendije i specijalizacije, deviznih rashoda Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, odljeva za turistička putovanja u organizaciji domaćih turističkih poduzeća te procjene turističke potrošnje rezidenata u inozemstvu. Ova procjena temelji se na statističkom istraživanju HNB, dok se ostale navedene kategorije temelje na podacima iz statistike platnog prometa s inozemstvom.

Ostale usluge uključuju podatke iz statistike platnog prometa s inozemstvom koji se odnose na investicijske radove u inozemstvu, provizije za zastupanje, usluge osiguranja, usluge otpremništva, poštanske usluge te troškove hrvatskih predstavništava u inozemstvu. Ovim kategorijama dodaje se i dio neklasificiranih usluga koji se može objasniti linearnim trendom te procjena izdataka međunarodnih mirovnih i humanitarnih misija na robe i usluge u Republici Hrvatskoj, izrađena temeljem statističkog istraživanja Hrvatske narodne banke.

Račun dohotka uključuje podatke iz statistike platnog prometa s inozemstvom o plaćanjima i naplatama po osnovi kamata, podatke iz statističkog istraživanja HNB o isplaćenim i naplaćenim dohocima

od inozemnih izravnih i portfolio ulaganja privatnih sektora, podatke Hrvatske narodne banke i Zavoda za platni promet o isplaćenim dohocima od inozemnih portfolio ulaganja u službene sektore te procjenu prihoda od faktorskih usluga rezidenata mirovnim i humanitarnim misijama u Republici Hrvatskoj, izrađenu temeljem statističkog istraživanja Hrvatske narodne banke. U razdoblju od 1993. do 1996. godine podaci o dohocima od inozemnih izravnih ulaganja ne sadrže podatke o zadržanoj dobiti.

Tekući transferi državi uključuju podatke iz statistike platnog prometa s inozemstvom o isplatama mirovina i ostalih socijalnih potpora, novčane pomoći i darove te podatke iz statistike robne razmjene Republike Hrvatske s inozemstvom o izvozu i uvozu roba bez obveze plaćanja protuvrijednosti.

Prihodi od transfera ostalim sektorima uključuju podatke iz statistike platnog prometa s inozemstvom o ukupnoj vrijednosti deviznih doznaka primljenih iz inozemstva, koji se uvećavaju za procjenu neregistriranih transfera. Ova procjena bilježi se kao 15% razlike između neobjašnjenog deviznog priljeva i odljeva sektora stanovništvo.

Devizni priljev sektora stanovništvo obuhvaća otkup strane efektivne na mjenjačkim mjestima od rezidenata i polaganje strane efektivne na devizne račune rezidenata kod domaćih banaka. Ukupni priljev umanjuje se za objašnjeni dio: procjenu turističkih prihoda i procjenu potrošnje na robu i usluge pripadnika mirovnih i humanitarnih misija u Republici Hrvatskoj.

Devizni odljev sektora stanovništvo obuhvaća kupovinu strane efektivne na mjenjačkim mjestima i podizanje strane efektivne s deviznih računa rezidenata kod domaćih banaka. Ukupni odljev umanjuje se za objašnjeni dio: izdatke za individualne kupovine robe u inozemstvu i izdatke na turističkim putovanjima rezidenata u inozemstvu.

Rashodi od transfera ostalih sektora temelje se na podacima iz statistike platnog prometa s inozemstvom o ukupnoj vrijednosti deviznih doznaka u inozemstvo.

Inozemna izravna i portfolio ulaganja uključuju podatke o ovim ulaganjima iz statističkog istraživanja HNB te podatke iz registara vrijednosnih papira službenih sektora (središnje banke i središnje države) kod Hrvatske narodne banke i Zavoda za platni promet. U razdoblju od 1993. do 1996. godine, podaci o inozemnim izravnim ulaganjima privatnih sektora (banke i ostali sektori) ne sadrže dužnička izravna ulaganja, kao ni zadržanu dobit ulagača.

Ostala ulaganja klasificirana su prema slijedećim institucionalnim sektorima: Hrvatska narodna banka, država, banke i ostali sektori. Sektor država obuhvaća središnju državu, organe lokalne uprave i samouprave te lokalne fondove. Sektor banke uključuje poslovne banke.

Pozicija Sredstva - valuta i depoziti - banke predstavlja promjenu ukupnih likvidnih deviznih sredstava banaka ovlaštenih za poslovanje s inozemstvom. Pozicija Sredstva - valuta i depoziti - ostali sektori obuhvaća dio neto deviznog priljeva sektora stanovništvo

koji nije klasificiran na tekući račun, a što iznosi 85% neto neobjašnjenog deviznog priljeva putem sektora stanovništvo.

Podaci o kreditima i kašnjenjima dobivaju se iz statistike kreditnih odnosa s inozemstvom Hrvatske narodne banke, koja se temelji na prvobitno zaključnim kreditnim ugovorima, registriranim kod Hrvatske narodne banke.

Promjene operativnog stanja međunarodnih pričuva Hrvatske narodne banke izračunavaju se korištenjem tekućih tečajeva valuta sadržanih u pričuvama, a iskazuju se prema tečaju američkog dolara na posljednji dan izvještajnog razdoblja (kraj tromjesečja ili godine).

Tablica H5: Međunarodne pričuve Hrvatske narodne banke i devizne pričuve poslovnih banaka

Međunarodne pričuve Hrvatske narodne banke iskazuju se sukladno Priručniku za platnu bilancu (Međunarodni monetarni fond, 1993.) i uključuju ona potraživanja Hrvatske narodne banke od inozemstva koja se mogu koristiti za premošćivanje neusklađenosti međunarodnih plaćanja. Međunarodne pričuve sastoje se od specijalnih prava vučenja, rezervne pozicije u MMF-u, strane valute i depozita kod stranih banaka, te obveznica i zadužnica.

Devizne pričuve poslovnih banaka uključuju stranu valutu i depozite domaćih poslovnih banaka kod stranih banaka. Ove devizne pričuve predstavljaju dopunsku rezervu likvidnosti za premošćivanje neusklađenosti međunarodnih plaćanja.

Tablica H8: Inozemni dug

U tablici je iskazano stanje inozemnog duga na kraju razdoblja, u milijunima USD, prema srednjem deviznom tečaju HNB na kraju razdoblja.

Inozemni dug definiran je kao ukupna vrijednost slijedećih obveza po inozemnim kreditima: dospjele neotplaćene glavnice i budućih dospjeća glavnice.

Dospjele neotplaćene glavnice odnose se na glavnice koje su trebale biti plaćene, ali nije primljena statistička informacija o tome.

Dospjele neplaćene kamate procijenjene su korištenjem izvorno ugovorene kamatne stope i ne uključuju zatezne kamate.

Kratkoročni krediti banaka ne uključuju korištenje kratkoročnih međubankarskih kreditnih linija.

Tablica H9: Struktura inozemnog duga i projekcija otplate

Tablica prikazuje strukturu inozemnog duga po domaćim institucionalnim sektorima te stanje duga i projekciju otplate srednjoročnih i dugoročnih kredita prema srednjem tečaju Hrvatske narodne banke na kraju razdoblja.

Također, u tablici je evidentirana i projekcija otplate kamata za srednjoročne i dugoročne kredite.

KRATICE I ZNAKOVI

BDP	- bruto domaći proizvod
blag.	- blagajničke
dep.	- depoziti
dev.	- devizna
DZS	- Državni zavod za statistiku
HNB	- Hrvatska narodna banka
inv.	- invalidsko
mil	- milijuni
mirov.	- mirovinsko
mlrd	- milijarde
MMF	- Međunarodni monetarni fond
MO	- Ministarstvo obrane
MUP	- Ministarstvo unutrašnjih poslova
obv.	- obvezna
OP	- obvezna pričuva
oroč.	- oročene
ost.	- ostalih
Q	- kvartal
prič.	- pričuva
rn.	- račun
sred.	- sredstva
tek.	- tekući
val.	- valutna

KRATICE ZA VALUTE

HRK	- hrvatska kuna
ATS	- austrijski šiling
FRF	- francuski franak
DEM	- njemačka marka
CHF	- švicarski franak
GBP	- britanska funta
ITL	- talijanska lira
USD	- američki dolar
SIT	- slovenski tolar
EUR	- euro

ZNAKOVI

-	nema pojave
....	ne raspolaže se podatkom
0	podatak je manji od 0,5 upotrebijene jedinice mjere
Ø	prosjeak
1)	oznaka za napomenu ispod tablice
*	ispravljen podatak
()	nepotpun, odnosno nedovoljno provjeren podatak

Izdaje: Hrvatska narodna banka
Trg burze 3
10000 Zagreb

Tel. centrale: 01/ 4564 555
Fax: 01/ 4610 591
Telex: 22569

Oblikovanje i izvedba: Gandalf d.o.o., Zagreb.
Tisak: Tipotisak, Zagreb.
Tiskano u 800 primjeraka.

Molimo korisnike ove publikacije da prilikom korištenja podataka obvezno navedu izvor.

ISSN 1330-9366

ISSN 1330-9366